آسان

لغات القرآن

تلاوت کی ترتیب سے

عربی، اردو

مؤلفہ

الحاج مولانا عبدالکریم پاریکھ صاحب

مدظلہ العالی

ایجوکیشنل پبلشنگ ہاؤس

۳۱۰۸ گلی عزیز الدین وکیل کوچہ پنڈت لال کنواں دہلی ۱۱۰۰۶

LUGHAAT-UL-QURAN

By

ABDUL KARIM PAREKH

Price Rs. 50/-

مؤلفہ	الحاج مولانا عبدالکریم پاریکھ لکڑ گنج ناگپور ۸ (انڈیا)
پہلا ایڈیشن تاریخ اشاعت	مارچ ۱۹۵۲ء
نیا ایڈیشن	۱۹۹۵ء
قیمت	۵۰ روپے
مطبع	عفیف پرنٹرس لال کنواں دہلی ۶

ISBN 81 - 85360 - 23 - 5

ملنے کے پتے

۱:۔ الحاج مولانا عبدالکریم پاریکھ لکڑ گنج ناگپور ۸ (انڈیا)

۲:۔ حنیف بک ڈپو مومن پورہ ناگ پور ۱۸

۳:۔ مکتبہ ندوۃ العلماء ندوہ۔ لکھنؤ ۷

۴:۔ تاج آفس محمد علی روڈ بمبئی ۳

۵:۔ محمود اینڈ کمپنی ۹۔ میونسپل کوارٹرس مرول پائپ لائن۔ بمبئی ۵۹

عالمِ اسلام کے مشہور مفکر

حضرت مولانا سیّد ابوالحسن علی ندوی مدظلہ العالی کا ارشادِ گرامی

الحمد للہ وسلام علی عبادہ الذین اصطفیٰ

اما بعد! قرآن مجید آخری آسمانی کتاب اور انسانیت کے نام اللہ کا آخری پیغام ہے اور اس لحاظ سے قیامت تک کے لیے آنے والی انسانی نسلوں کی اخروی سعادت و نجات اور دنیاوی صلاح و فلاح اسی سے متعلق و وابستہ ہے یا دوسرے لفظوں میں یہ کہ تمام انسانوں کی دینی و دنیوی کامیابی اور انسانیت کی تقدیر اس عظیم کتاب سے وابستہ و منسلک ہے۔ اس لیے اس کی شرح و تفسیر، اس کے معانی و مطالب کا افہام و تفہیم اور اس کے ابدی پیغام کی طرف دعوت اور اس کی تبلیغ ایک دائمی ضرورت ہے۔

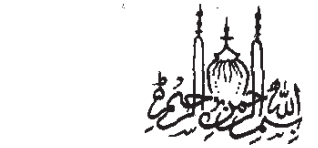
مبارک ہیں وہ لوگ جن سے قرآن کریم کی کوئی خدمت لے لی جائے اور اس خدمت کو دنیا میں بھی قبولِ عام حاصل ہو جائے، اور قرآن کے پڑھنے والے اس سے مستفید ہوں اور قرآن فہمی میں انہیں آسانی حاصل ہو۔

قرآن کے خدمت گزاروں میں ایک نام محبّی الحاج عبدالکریم صاحب پاریکھ کا بھی ہے جن کو لوگ ان کی طویل خدمات کے سبب ایک مبلغ اسلام اور داعیٔ قرآن کی حیثیت سے عرصہ سے جانتے اور ان کی تقریروں سے مستفید ہوتے ہیں۔ ناگپور کے علاقہ میں ان کے درسِ قرآن نے مسلم نوجوانوں اور جدید تعلیم یافتہ طبقہ کو بہت متاثر کیا اور اُن میں دین کا شوق اور قرآن کا ذوق پیدا کر دیا۔ اور وہ اپنی تجارتی مصروفیتوں کے ساتھ ساتھ اب بھی یہ دینی خدمت انجام دے رہے ہیں۔

اُن کی کتاب "لغات القرآن" بھی اسی سلسلے کی کڑی ہے جسے انھوں نے قرآن کو عوام وخواص تک پہنچانے اور اس سے استفادہ کو آسان بنانے کے لیے لکھا تھا۔ اسکی مقبولیت کا کچھ اندازہ اس سے بھی ہوتا ہے کہ ۱۵، ۲۰ سال کے عرصہ میں اس کے تقریباً ایک درجن ایڈیشن بڑی تعداد میں نکل گئے۔ انھوں نے مستند اُردو تراجم کو سامنے رکھ کر ہر پارے کے مشکل الفاظ کا ترجمہ موقع محل کے لحاظ سے کر دیا ہے۔ افعال کے سامنے ان کے حروف اصلی بھی لکھ دیتے ہیں اور انگریزی داں طبقہ کی سہولت کے لیے کہیں کہیں الفاظ کے انگریزی معانی بھی دے دیتے ہیں اور کتاب کے شروع میں مختصر طور پر نحوی قواعد بقدرِ ضرورت آگئے ہیں۔ اس طرح یہ کتاب قرآن مجید کی کلید اور "گائیڈ بک" بن گئی۔

یہاں یہ وضاحت ضروری ہے کہ مصروفیات کے سبب کتاب پر جستہ جستہ نظر ہی ڈالنے کا موقع مل سکا۔ اللہ تعالیٰ مؤلف کو جزائے خیر دے اور کتاب کی افادیت ومقبولیت میں مزید اضافہ فرمائے۔ آمین

(حضرت مولانا) سیّد ابوالحسن علی ندوی
ناظم
ندوۃ العلماء لکھنؤ



نقشِ اوّل تا نقشِ ثانی

اَلْحَمْدُ لِلّٰہِ الَّذِیْ جَعَلَ لِکُلِّ شَیْءٍ سَبَبًا * وَاَنْزَلَ عَلٰی عَبْدِہٖ کِتَابًا عَجَبًا!!
فِیْہِ مِنْ کُلِّ شَیْءٍ حِکْمَۃً وَّنَبَأً وَالصَّلٰوۃُ وَالسَّلَامُ عَلٰی مُحَمَّدٍ اَشْرَفِ الْخَلِیْقَۃِ عَجَمًا وَّعَرَبًا

اللہ تعالیٰ کا بہت بڑا فضل و احسان ہے کہ زمانۂ حال میں مسلمانوں کے بہت سے طبقے قرآن پاک کو سمجھ کر پڑھنے کی طرف مائل ہو رہے ہیں۔ الحمدللہ کہ ان لوگوں کی تعداد برابر بڑھتی جا رہی ہے۔ ان حضرات کی سہولت کے پیشِ نظر احقر نے "آسان لغات القرآن" کے نام سے ایک مجموعہ قرآنی الفاظ کا تلاوت کی ترتیب پر جمع کر کے مارچ ۱۹۵۲ء میں شائع کیا تھا۔ ربِّ اکبر کا فضل و احسان ہی تھا کہ یہ مجموعہ مقبول ہوا۔

پہلا ایڈیشن ختم ہوتے ہی دوسرے ایڈیشن کی ضرورت محسوس ہوئی اور اسی دوران میں جو مخلص دوست اس کتاب سے فائدہ اٹھا چکے تھے اور ہند و پاک کے بعض دینی رسائل جو اس کتاب پر ناقدانہ تبصرہ کر چکے تھے اور بعض علماء کرام کے مشورے اور تجربات جو اب تک آ چکے تھے ان سب مفید اور مخلصانہ اصلاحی اشارات کو سامنے رکھتے ہوئے دوسرا ایڈیشن ۱۹۵۴ء میں نظرِ ثانی کے بعد تیار کیا گیا۔ پہلے ایڈیشن میں بہت سے الفاظ جو عام طور پر اچھے اُردو داں لوگ جانتے ہیں، انھیں چھوڑ دیا گیا تھا مثلاً عَوْرَۃٌ، قَمِیْصٌ، تِجَارَۃٌ، زِیَادَۃٌ، اِحْسَانٌ، حُسْنٌ، عَجِیْبٌ، وَالِدٌ، طَعَامٌ، اِمْسَاکٌ وغیرہ۔ اسیطرح نِعْمَتْ، اَسْبَابْ، غَالِبْ، وَالِدَیْنِ، تَاوِیْلٌ جیسے الفاظ بھی زائد مان کر چھوڑ دیے گئے تھے کہ اُردو زبان میں یہ الفاظ روزمرہ استعمال

میں آتے ہیں۔ لیکن علماء کرام کے مشورے سے اس ایڈیشن میں اصلاح کر لی گئی اور تقریباً تمام الفاظ کو جمع کرنے کی کوشش کی گئی۔ یہ مجموعۂ الفاظ بھی قرآن کے نازل کرنے والے نے عوام میں مقبول کرا دیا اور دوسرا ایڈیشن بھی ہاتھوں ہاتھ نکل گیا۔ اَلْحَمْدُ لِلّٰہِ وَالشُّکْرُ لِلّٰہِ

اللہ تعالیٰ کی بے پایاں رحمت کے صدقے اب یہ تجربہ حاصل ہوا کہ سینکڑوں کی تعداد میں کاروباری، تاجر پیشہ، کم پڑھے لکھے لوگوں کے ساتھ خواتین کا ایک مخصوص طبقہ اور مزدور پیشہ بھائیوں کے ساتھ ساتھ کالج کے طلبہ اور دینی مدارس کے فارغین تک کتاب اللہ کی تلاوت حَقَّ تِلَاوَتِہٖ سے مستفیض ہوتے، اور یہ سب نہایت ہی کم وقت میں سہل الحصول کے طریق پر عربی کے گرامر کے بعد قرآن پاک کے لفظی معنیٰ یاد کر کے ترجمہ کرنے کے قابل ہو گئے اور ساتھ ہی ساتھ نماز اور تراویح و تلاوت میں لوگوں کی دلچسپی بھی بہت سے علاقوں میں بڑھنے لگی کہ نماز اور تلاوت میں جو کچھ کلام پاک پڑھا جائے اسے اگر کسی درجہ میں سمجھا جائے تو عبادت کا لطف کچھ اور ہی آنے لگتا ہے۔

پھر اس کتاب کے ذریعہ الحمدللہ ایک خاص طبقہ وجود میں آیا جو مختلف مسلک کے لوگوں کا مجموعہ ہونے کے باوجود عقائد میں بُنْیَانٌ مَّرْصُوْصٌ بن کر قرآن مجید کی مرکزی دعوت توحید و رسالت، حشر و حساب اور جنّت و دوزخ کا پختہ یقین لے کر داعیانہ کردار ادا کرنے کے لیے باہم مربوط ہونے لگا۔ جو آگے چلکر "مَجْلِسِ تَعْلِیْمُ الْقُرْاٰنْ" بن کر اللہ کی کتاب کی خدمت انجام دینے میں خالص رضائے الٰہی کے کام میں جُٹ گیا۔ اور بہنوں بھائیوں کا ایک سیلِ رواں قرآن سیکھنے سکھانے میں لگ گیا۔ نیز فرقہ واریت، گروہی عصبیت، شرک بدعات اور رسمی دین داری کے بالمقابل توحید، حُبّ اللہ، حقیقی دین داری، وحدتِ اُمّت، صاحبِ قرآن سیّدنا محمد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم سے سچی محبّت و اطاعت کی صفات، تقویٰ، خشیّتِ الٰہی، خوفِ یوم الحساب، امر بالمعروف، نہی عن المنکر اور عام انسانوں کی بھلائی کے کام کے لیے ایک گروہ علم اور عمل کی وادی میں آ گیا۔

احقر کے ناقص خیال میں یہ بات تجربہ کے بعد بیٹھ سی گئی کہ بہت سے مخلص دوست بھائی اور بہنیں جو مہینوں گرامر کے تمام اصول جان۔ لینے کے چکر میں رہے اور جب کوئی نتیجہ نہیں نکلا تو مایوس ہو کر بیٹھ گئے۔ اس لیے طالب علم کو دماغی تشمکش میں ڈالے بغیر ۱۹۶۰ء کے تیسرے ایڈیشن میں عربی کے نو سبق بھی تیار کیے گئے۔ اور ان اسباق میں پوری کوشش کی گئی کہ دماغی الجھن کے بغیر فطرت کے طریقۂ تعلیم پر الفاظ کی ڈھلائی کا طریقہ بتا کر سادہ ڈھنگ پر گرامر کے چند اصولوں کو شامل کیا جائے اور اب الحمدللہ یہ کتاب بڑی حد تک لوگوں کو تعلیم القرآن سے قریب ہونے کا ذریعہ بنتی رہی اور مسلسل ۱۹۷۳ء تک اس کے نو ایڈیشن شائع ہوئے۔ یہ محض قرآن کے بھیجنے والے اور نازل کرنے والے کے فضل و کرم سے ہوا اور سارا کریڈٹ CREDIT اللہ کے رسول کی لائی ہوئی کتاب کا اللہ کے رسول کے لیے ہی مخصوص ہے۔ ہم عاصیوں خاطیوں سے جو کچھ ہو جائے وہ ہماری کسی فضیلت کی وجہ نہیں بن سکتا۔ بلکہ محض اللہ تعالیٰ کا فضل و کرم ہی کہنا چاہیئے۔

یہ بات تو سب لوگ جانتے ہیں کہ قدرتی طور پر بچہ ابتدا میں صرف نحو اور گرامر نہیں سیکھتا بلکہ الفاظ بولتا اور یاد کرتے جاتا ہے۔ پھر ماحول سے الفاظ کو لیتا ہے یہاں تک کہ الفاظ کی ڈھلائی کا علم بھی اسے بکثرت الفاظ کے یاد ہونے پر خود بخود آنے لگتا ہے۔ چند ماہ میں بچہ جب اپنی مادری زبان بولنے لگتا ہے تب بھی اسے گرامر کی اتنی شدید ضرورت نہیں پڑتی جتنی کہ بول چال میں حصّہ لینے اور الفاظ کا ذخیرہ بنانے کی ہوتی ہے۔

ذو معنیٰ الفاظ کا محل بھی آدمی جب بول چال میں حصّہ لیتا ہے تب معلوم ہوتا ہے بعض الفاظ ہر زبان میں کئی کئی معنیٰ میں استعمال ہوتے ہیں لیکن بول چال میں حصّہ لینے اور عبارت میں ان الفاظ کو دیکھ کر ہر آدمی اس کے معنیٰ سمجھنے میں دشواری محسوس نہیں کرتا۔ البتہ عبارت سے ذو معنیٰ لفظ کی علیحدگی اور بول چال کے ماحول سے دُوری میں ہر شخص کو پریشانی ہونا قدرتی بات ہے۔ اسی ضرورت کے پیش نظر اس لغات القرآن

میں کوئی لفظ اگر ایک جگہ ایک معنیٰ میں اور دوسری جگہ دوسرے معنیٰ میں آیا ہے تو دوسری تیسری بار اسے لکھ کر عبارت کے لحاظ سے معنیٰ لکھ دیئے گئے ہیں۔

مثال کے طور پر قرآن مجید میں بہت سے الفاظ دو یا تین معنیٰ میں استعمال ہوئے ہیں۔ تو وہاں اس عبارت اور پوری آیت کے سیاق و سباق میں ایسا لفظ دیکھنے پر معلوم ہو جاتا ہے کہ کس معنیٰ میں یہ لفظ استعمال ہوا ہے۔ مثلاً ما، قَوْلٌ، حُسْنٌ، اِحْسَان، حِسَان وغیرہ ٹھیک اسی طرح ہماری زبان میں لفظ خلاص یا ختم ہو گیا ہم کہتے ہیں تو عبارت سے اس لفظ کے تعلق کی بنیاد پر ہی معنیٰ کا تعین ہو گا۔ جیسے کہ پانی خلاص ہو گیا، مریض خلاص ہو گیا یا ختم ہو گیا، کاروبار ختم ہو گیا۔ اب فیصلہ فرمائیں کہ ہمارے روزمرّہ کے معاملات میں ہم لوگ ایک لفظ خلاص اور ختم کو کبھی واقعی پانی کے ختم یا خلاص ہونے کو بولتے ہیں، لیکن یہی لفظ موت اور مرنے والہ کے لیے بھی استعمال ہوتا ہے اسی طرح کھانا پینا، چغلی کھانا، رشوت کھانا، مار کھانا، رحم کھانا، قسم کھانا، خوف کھانا اب اگر کسی دیہاتی سے بھی ہم یہ کہیں کہ رحم کھاؤ تو وہ اس کا مطلب روٹی کھاؤ کیطرح نہیں لیگا۔

لفظ سونا کو لیجیئے یہ نیند لینے کے لیے بھی بولا جاتا ہے اور سونے کے زیورات کے لیے بھی۔ اور کون نہیں جانتا کہ ہم کسی سے کہیں کہ جائیے تو وہ اس کا مطلب چلے جائیے لے گا۔ لیکن اندر آجائیے، بیٹھ جائیے کا مطلب تو تشریف لائیے ہو گا یہاں "جائیے" کا مطلب کوئی بھی چلے جائیے نہیں لے گا۔ اسی پر قیاس کرنا چاہیئے کہ ہر زبان میں ذو معنیٰ لفظ ہوتے ہیں اور عبارت کے اعتبار سے اس کے معنیٰ متعین کرنا دیہاتی گنوار بھی جانتے ہیں۔ اور یہ بات تمام انسانی زبانوں میں پائی جاتی ہے۔ عبارت سے الگ لفظ کے معنیٰ بھی کچھ اور ہوتے ہیں اور کسی ایک عبارت میں آنے پر اس کے معنیٰ خاص اور متعین طور پر ہوتے ہیں اور دوسری عبارت میں دوسرے معنیٰ ہوتے ہیں پس عاجز کا مقصد اس بحث سے یہ ہے کہ قرآن پاک کے معاملہ میں پوری عبارت دیکھنے کی مشق کرائی جائے یہ طریقہ فطرت کے موافق ہو گا۔ ایسا اس احقر کا خیال ہے۔

اس مجموعۂ الفاظ قرآنی میں حسب ذیل تراجم، تفاسیر، حدیث و لغات سے

استفادہ کیا گیا ہے، تفسیر جلالین، تفسیر قادری، موضح القرآن شاہ عبدالقادر صاحبؒ ترجمہ شاہ رفیع الدین صاحبؒ، تفسیر بیان القرآن مولانا اشرف علی تھانویؒ۔ ترجمہ مولانا احمد رضا خاں صاحب بریلوی اور نعیم الدین صاحب مراد آبادی کی تفسیر، ترجمہ فتح محمد خاں صاحب جالندھری، تفہیم القرآن از مولانا سیّد ابوالاعلیٰ مودودی صاحب، مولانا عبدالماجد صاحب دریابادی کی تفسیر ماجدی، ترجمہ مولانا ثناء اللہ صاحب امرتسری ترجمہ ڈپٹی نذیر احمد صاحب، گجراتی میں غلام محمد صاحب صادق، ہندی میں بشیر احمد صاحب اور محمد فاروق خاں صاحب، انگریزی میں علامہ عبداللہ یوسف علی صاحب اور محمد مارماڈیوک پکتھال صاحب۔

احادیث رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم میں خاص طور پر بخاری شریف، اور صحاح ستّہ کی تمام تر وہ حدیث جو قرآن کی کسی آیت یا جملہ کی شرح میں حضور صاحب قرآن محمد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم سے منقول ہیں، انھیں بھی ہر جگہ سامنے رکھا گیا ہے۔ لغات القرآن میں قاضی زین العابدین صاحب سجاد میرٹھی کی قاموس القرآن اور اس لغات القرآن میں قریب قریب ہر معروف لُغت کا نچوڑ سامنے رکھا گیا اسی طرح کسی ایک لفظ میں بھی معنیٰ کے لحاظ سے مطلق آزادی نہیں برتی گئی اور تمام علماء کرام کے تراجم، تفاسیر اور لغات کا ایک سنگم یا حسین امتزاج جمع کیا گیا۔ باقی کسی لفظ کا آزاد ترجمہ ہرگز نہیں کیا گیا، بلکہ کسی نہ کسی عالم ربّانی کے ترجمہ و تفسیر میں سادہ اور قرآن کے مزاج سے قریب عمدہ، اچھے اور مناسب معنیٰ کا انتخاب کیا گیا۔ استفادہ کرتے وقت علماء اُمّت کے کئے ہوئے عظیم کام میں الفاظ کا یہ انتخاب عام فہم، فصیح اور طاقتور نیز موجودہ زمانہ میں زبان کی ترقی کا خیال رکھ کر کیا گیا ہے، تاہم کسی بھی بشری کام کو مکمل اور سو فی صد کامیاب کہنا صحیح نہیں ہے اور یہ کسی علمی کام کی برائی بھی نہیں بلکہ بندہ بشر ہے، بھُول چوک ہونا اس کی فطرت میں شامل ہے، آپ کہیں کسی غلطی کی نشاندہی کریں گے تو میں عمر بھر شکر گزار اور دُعا گو رہوں گا کہ اس علمی خدمت میں آپ نے بھی میرا ہاتھ بٹایا۔ جزاکم اللہ۔

اب الحمدللہ کہ کتاب کا اٹھارواں ایڈیشن آپ کے ہاتھ میں ہے اور خدا کا شکر ہے کہ اس کتاب کا ہندی ایڈیشن جناب نندکمار صاحب اوستھی نے لکھنؤ میں شائع کیا ہے۔ آپ چاہیں تو اس پتہ پر منگا سکتے ہیں:۔

BHUWAN VANI TRUST
MAUSAM BAGH (SITAPUR ROAD),
LUCKNOW - 226 020. (U.P).

اسی طرح اس لغات القرآن کا خالص انگریزی ایڈیشن عربی کے متن کیساتھ تکمیل کے مرحلوں سے گزر رہا ہے اب ہندی انگریزی اُردو عربی زبانوں میں یہ کتاب الحمدللہ دستیاب ہونے کے امکانات بن گئے ہیں۔

نئے ایڈیشن میں ناظرین کی سہولت کے لیے ہر لفظ کا سلسلہ وار نمبر دیا گیا ہے۔ کسی نمبر کا لفظ بار بار آیا ہو تو اس میں دو مقصد سامنے رکھے گئے ہیں ایک تو دو معنیٰ ہونے پر الگ الگ لکھنا ضروری تھا، دوسرے بار بار کی تکرار سے یاد دہانی خوب اچھی طرح ہوگی اور ہمت بھی بڑھے گی کہ یہ لفظ تو ہمیں یاد ہے اسی طرح ہر رکوع کے خاتمے پر ع کا نشان آپ دیکھیں گے۔ یہ سلسلہ بیس پاروں تک ہے اس کے بعد پاؤ آدھے اور پون کے نشان آپ کو ملیں گے۔ سورتوں کے نمبر بھی ترتیب وار دیئے گئے ہیں۔

ناظرین سے خصوصی گذارش ہے کہ ابتدا میں عربی کے نو سبق اچھی طرح حفظ یاد کر لینے کے بعد اس لفظی مجموعے کو ایک ایک رکوع تک یا جیسے سہولت ہو یاد کرتے رہیں۔ پھر ترجمہ از خود کریں۔ اور اطمینان کے لیے اپنے کسی بھی مستند اور پسندیدہ عالم کے ترجمہ سے ملا کر دیکھ لیں، انشاء اللہ ہمت خوب بڑھ جائے گی اور دل میں وسعت پیدا ہوگی۔ اسی طرح کثرتِ مطالعہ سے ایک وقت ایسا بھی آجائے گا کہ آپ بغیر کسی ترجمہ قرآن کے قرآن کو اسی کی زبان میں سمجھتے چلے جائیں گے۔ تب آپ کو تلاوت کی حلاوت کا اندازہ ہوگا کہ کتنی بڑی نعمت سے اب تک ہم انجان تھے۔ آگے اللہ رب العزت عمل کی توفیق بھی عطا فرمائے گا۔ محنت کے ساتھ ساتھ اللہ سے دُعا بھی کرنی چاہیے کہ وہی عَلَّمَ الْقُرْاٰنَ یعنی قرآن کا علم دینے والا اور اس کی نسبت اپنی طرف کرنے والا ہے۔

اگر اس کی مدد شامل حال نہیں تو لاکھ کوشش کے بعد بھی کچھ حاصل نہ ہوگا۔ ہدایت کی طلب اور جستجو اسی کی بارگاہ میں کرتے رہنے سے وہ سمیع العلیم ہر کسی کی پکار کو سنتا ہے۔

انڈیکس کی مدد سے یا اشاریہ میں آیتوں کے اگلے پچھلے حصے دیکھ کر اپنے سابقہ اور طے شدہ خیالات کی تائید میں جو لوگ قرآن کے بارے میں بات کرتے ہیں، انھیں اصل کلام اللہ کی چاشنی اور حلاوت سے محرومی ہے اور ایسے لوگ علم کی دُنیا میں دیانتدار نہیں مانے جاسکتے اور دراصل قرآن کے بھیجنے والے اور لانے والے کی عظمت سے انھیں واقفیت ہی نہیں۔ اسی لیے بعض ایسے لوگوں نے انکار سنّت یا انکار حدیث کا فتنہ بھی کھڑا کیا کہ عمل صالح اور نمونے سے چھٹی ملے۔ دماغی عیّاشی کے لیے، بحث و مباحثہ کے لیے تک بندی کرنے والے ان اصحاب کو بعض سادہ لوح مفکّرین نے اہلِ قرآن جیسے عظمت والے خطاب سے نواز دیا۔ حالانکہ ایسے افراد کو قرآن کی ہوا بھی نہیں لگی۔ پھر چونکہ یہ نام نہاد اہلِ قرآن حدیث کا استخفاف اور انکار کر کے سنّت کو بیچ سے ہٹا دینا چاہتے تھے اس لیے ان کی مدافعت کیلئے اہلِ حق صالح علماء ربّانی کا ایک بڑا گروہ حدیث کی مدافعت پر کھڑا ہوا۔ لیکن بحث و تکرار میں کبھی کبھی حدِّ اعتدال سے آگے بڑھ جانا ایک فطری کمزوری ہے (جس سے صرف اللہ کے نبی ہی محفوظ رہتے ہیں) جس کی وجہ سے اہلِ حق کی بعض محترم ہستیوں نے قرآن کے پڑھنے پڑھانے والوں کو بھی پست ہمّت کر دیا کہ یہ ہر ایک کا کام نہیں۔ اس طرح شیطان کو دوہرا مقصد حاصل ہوگیا کہ قرآن کی مدافعت کرنے والے بے عمل اور جاہل نکلے اور جو لوگ حدیث و سنّت کی مدافعت کرنے والے تھے انھوں نے قرآن پڑھنا، سمجھنا بہت مشکل اور دُور کی بات بتانا شروع کیا۔ اور اس راہ کے بے شمار خیالی خطرات کا تذکرہ ہونے لگا۔

میرا یہ تجربہ ہے کہ جو شخص بھی پورا قرآن سمجھ کر پڑھے گا وہ کبھی بھی رسولؐ کی اطاعت اور ذخیرۂ احادیث کو کیا اہلِ ایمان کی مجموعی علمی و اسلامی تاریخ کو بھی نظرانداز نہیں کرسکتا تفسیر، حدیث، فقہ، تزکیہ اور احسان (تصوف) یہ سب تمامتر قرآن ہی کا خلاصہ، شرح اور تفصیل ہیں۔ پھر سنّت یا حدیثِ رسول تو واقعی قرآن کی چلتی

پھرتی تفسیر ہے۔ اس کا استخفاف اور اس سے لاپرواہی کوئی بے وقوف دغبی شخص ہی کرسکتا ہے اَعَاذَنَا اللّٰہ۔

اس لیے اس عاجز کا مشورہ یہ ہے کہ جو لوگ قرآن کی کسی آیت کا اگلا پچھلا لفظ کھینچ تان کر کسی نئے فلسفے کے موجد بنے ہیں یا ان کی تصنیفات سے لوگوں نے فہم قرآن حاصل کیا ہے، ان سے گذارش کروں گا کہ قرآن کی عربی زبان سے قرآن کو سمجھنے کی کوشش کریں انہیں چند ہی دن میں پتہ چل جائے گا کہ انھیں ان کے نفس نے یا دوسروں نے کس آیت میں اور کس لفظ میں کہاں کہاں دھوکہ اور مغالطہ دیا تھا۔

اسی طرح جو علماء حق حدیث و سنّت کی مدافعت میں کوشاں ہیں، انہیں انکی مساعی پر مبارک باد دیتے ہوئے بڑے ادب سے یہ گذارش کروں گا کہ قرآن کو عوامی ہونے میں آپ حسب سابق اپنا تعاون جاری رکھیں اور عوام الناس میں علم قرآن کو کھُل جانے دیں، کیونکہ ہر علم کے جاننے والے جب لاکھوں کروڑوں کی تعداد میں ہو جاتے ہیں تب اس علم میں دھوکہ بازی کسی کی بھی نہیں چل سکتی۔ مغالطہ یا غلط تاویلات اور من مانی وہیں چل پاتی ہے جہاں کسی کتاب کے جاننے والے دس ۱۰ پانچ ہوں اور بقیہ جہل میں مبتلا ہوں۔ اسے ایک سادہ مثال کے ذریعہ یوں سمجھا جا سکتا ہے کہ جب دُنیا میں پہلی بار موٹر کار تیار ہوئی تو بتایا جاتا ہے کہ موٹر بیچنے والی کمپنی خریدار کو ایک ایسا آدمی بھی ساتھ کر دیتی تھی جو موٹر کے تمام پرزوں کے بارے میں جانکاری رکھتا تھا اور موٹر چلانا بھی جانتا تھا۔ مگر کبھی کبھی ایسے آدمیوں نے موٹر مالک کی لاعلمی کے سبب پانی کی ٹنکی میں تیل کی ضرورت بتا کر خوب رقم وصول کر لی۔ لیکن آج تو کسی بھی شہر میں سینکڑوں مستری، ڈرائیور اور بہت سے خود موٹر کار کے مالک بھی اس فن سے واقف ہیں۔ اور اب کوئی کسی کو دھوکہ دے کر موٹر میں پانی کی ٹنکی میں تیل ڈالنے کا مشورہ ہرگز نہ دے گا۔ لیکن یہ سب اس وقت ہوتا ہے جب کوئی علم عام ہو جائے۔

پس میری یہ گذارش ہے کہ قرآن کی تلاوت میں ہر جگہ متن کے ساتھ معنیٰ بھی بتائے جائیں تاکہ یہ کتاب عوام الناس میں علم و عمل کے لحاظ سے پھیل جائے۔

قرآن سیکھنے سکھانے والوں سے درخواست ہے کہ اُردو زبان میں سب سے بہتر اور مستند اور متفق علیہ ترجمہ شاہ ولی اللہ محدّث دہلوی رحمۃ اللہ علیہ کے صاحبزادے حضرت شاہ عبدالقادر محدّث دہلوی رحمۃ اللہ علیہ کا ہے اور موصوف کی مختصر تفسیر موضح القرآن جو عام طور پر مترجم قرآن مجید کے حاشیوں پر پائی جاتی ہے نیز انہیں کے برادر مولانا شاہ رفیع الدین دہلوی رحمۃ اللہ علیہ کا لفظی ترجمہ۔ اگر آپ انہیں بنیاد بنا کر چلیں گے تو فہم قرآن میں انشاء اللہ کبھی بھی دھوکہ نہ ہوگا۔ اس لغات القرآن میں بھی اس کی حدبندی کا خوب خیال رکھا گیا ہے۔

انگریزی ایڈیشن میں پکتھال صاحب اور علامہ عبداللہ یوسف علی صاحب کے ترجمے سامنے رکھے گئے۔ اور جناب عبدالرشید خاں صاحب اور جناب آدم عیسیٰ صاحب B.Com. Alig. نے کافی محنت سے یہ کام کیا ہے۔ عاجز نے بھی مفہوم کے لحاظ سے خوب اچھی دیکھ بھال کی ہے۔ اللہ نے چاہا تو انگریزی داں طبقہ بھی فیض یاب ہوگا۔

۱۹۵۲ء میں پہلا ایڈیشن نقش اوّل سے چلا تھا۔ اب ۱۹۸۷ء کا نقش ثانی لکھا گیا پینتیس ۳۵ سال دیکھتے دیکھتے گزر گئے۔ پتہ نہیں نقش ثالث لکھنے کی کسی اڈیشن میں نوبت آئے گی یا نہیں یا پھر حشر کے دن ہم آپس میں ملیں گے، جب تَرٰی کُلَّ اُمَّۃٍ جَاثِیَۃً اور کُلُّ اُمَّۃٍ تُدْعٰی اِلٰی کِتٰبِھَا کا منظر سامنے ہوگا۔ تب معلوم ہوگا کہ احقر کی خدمت، محنت کہاں تک ٹھکانے لگی اور کتنے انسان اس کتاب کے ذریعہ قرآن مجید کو پاکر علم و عمل کے لحاظ سے اس یَوْمُ الدِّیْن کے موقع پر کامیاب ہوکر دُنیا میں آنے کا اپنا مقصد حاصل کر چکے تھے۔

قرآن مجید عقیدۂ آخرت اس کے لوازمات آئندہ پیش آنے والے واقعات اور انسان کو کن کن منزلوں سے گزر کر کہاں تک سفر کرتے کرتے کس مقام پر پہنچنا ہے اس کی تفصیل سے بھرا پڑا ہے اور یہی اس کے نزول کا مقصد ہے کہ انسان مرنے سے پہلے اس راہِ ہدایت کو اختیار کرے جو قرآن اس کے سامنے رکھتا ہے۔

إِنَّ هٰذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ

خادم

عبدالکریم پاریکھ

ناگپور-۸

۳ شوال ۱۴۰۷ھ

مطابق یکم جون ۱۹۸۷ء

بروز پیر بوقت بعد عصر

بسم اللہ الرحمٰن الرحیم

گذارش ناشر

الحمدللہ کہ ان دنوں ہم لوگوں میں قرآن فہمی کا ذوق بڑھتا جا رہا ہے۔ ترجمے کے ذریعہ قرآن کو سمجھنے کی پہل شاہ ولی اللہ دہلویؒ نے کی ہے۔ انکے بعد شاہ عبدالقادر صاحبؒ و حضرت شاہ رفیع الدین صاحبؒ نے اُردو زبان میں ترجمہ فرما کر ہمارے لیے اللہ کی رحمت کے دروازے کھولدئے۔

"لغات القرآن" شروع کرنے سے پیشتر یہ جان لینا ضروری ہے کہ یہ لُغات صرف نظریاتی کتاب نہیں ہے، بلکہ یہ ایک عملی کتاب ہے۔ اس کے مطالعہ کے ساتھ ہی ساتھ ترجمے والا قرآن شریف پڑھتے جائیے، انشاء اللہ چند ماہ کے قلیل عرصے میں آپ خود بخود ترجمہ کرنے لگ جائیں گے اور سچ تو یہ ہے کہ اسی وقت آپ کو اس چھوٹی سی کتاب کی اہمیت واضح ہوگی۔ اگر لغات کے لفظ و معانی حفظ کرلئے جائیں اور تلاوت شروع کردی جائے تو یوں محسوس ہوتا ہے، گویا ہمارے سینوں کی تاریکی اور تنگی کو اللہ نے دُور کردیا ہے۔ اور اپنے نور سے منوّر کردیا ہے۔ اللہ تعالیٰ کا شکر و احسان ہے کہ اُس نے ہمیں قرآن شریف کو سمجھنے کا ذوق

عطا فرمایا ہے۔ دعا ہے کہ اللہ تعالیٰ مرتّبِ لغات کی محنت کو قبول فرماتے۔ اور ذخیرۂ آخرت بنائے۔

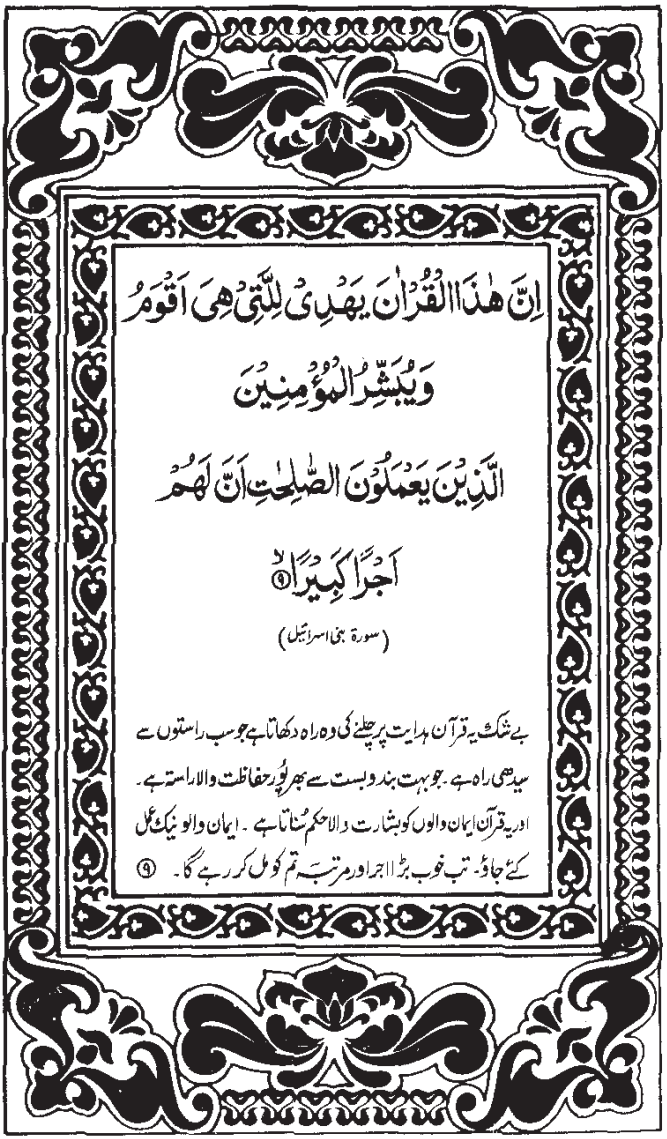
اَللّٰھُمَّ اٰنِسْ وَحْشَتِیْ فِیْ قَبْرِیْ۔ اَللّٰھُمَّ ارْحَمْنِیْ بِالْقُرْاٰنِ الْعَظِیْمِ وَاجْعَلْہُ لِیْ اِمَامًا وَّنُوْرًا وَّھُدًی وَّرَحْمَۃً۔ اَللّٰھُمَّ ذَکِّرْنِیْ مِنْہُ مَانَسِیْتُ وَعَلِّمْنِیْ مِنْہُ مَاجَھِلْتُ وَارْزُقْنِیْ تِلَاوَتَہٗ اٰنَآءَ الَّیْلِ وَالنَّھَارِ وَاجْعَلْہُ لِیْ حُجَّۃً یَّارَبَّ الْعَالَمِیْنَ (اٰمین)

محمد عبدالرشید خاں صاحب (مرحوم) کامٹی



سرورِ عالم خاتم النبیین صاحبِ قرآن
حضرت محمد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم
کے نام جن کے ذریعہ عالمِ انسانیت
کو ہدایت عنایت فرمائی گئی۔





اِنَّ هٰذَا الْقُرْاٰنَ يَهْدِىْ لِلَّتِىْ هِىَ اَقْوَمُ

وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِيْنَ

الَّذِيْنَ يَعْمَلُوْنَ الصّٰلِحٰتِ اَنَّ لَهُمْ

اَجْرًا كَبِيْرًا ۝۹

(سورۃ بنی اسرائیل)

بے شک یہ قرآن ہدایت پر چلنے کی وہ راہ دکھاتا ہے جو سب راستوں سے سیدھی راہ ہے۔ جو بہت بند و بست سے بھرپور حفاظت والا راستہ ہے۔ اور یہ قرآن ایمان والوں کو بشارت دالا حکم سُناتا ہے۔ ایمان والو نیک عمل کئے جاؤ۔ تب خوب بڑا اجر اور مرتبہ تم کو مل کر رہے گا۔ ۹

سبق (۱)

مبتدا ۔۔ اور ۔۔ خبر

SUBJECT PREDICATE

اللہ خالق ہے　　محمدؐ نبی ہیں　　طارق مجاہد ہے

اس طرح کے الفاظ کو عربی میں مبتدا اور خبر کہا جاتا ہے، ان الفاظ کی عربی بنانا ہو تو ہر لفظ کو دو دو پیش دیدیجئے۔

اَللّٰہُ خَالِقٌ　　مُحَمَّدٌ نَبِیٌّ　　طَارِقٌ مُجَاہِدٌ

کتنی آسان بات ہے اور ہاں اس سبق کے آخر میں جو الفاظ اور اس کے معنیٰ دئے گئے ہیں اُنھیں اچھی طرح یاد کر لیجئے، پھر ان جملوں کا جو ذیل میں درج ہیں ترجمہ کیجئے۔

اَلْعَبْدُ صَالِحٌ　　اَلْاِبْنُ صَغِیْرٌ　　اَلْجُنْدُ کَبِیْرٌ

اَلرَّجُلُ ذَکِیٌّ　　حَامِدٌ عَالِمٌ　　خَالِدٌ قَوِیٌّ

:- اُردو سے عربی میں ترجمہ کیجئے :-

راستہ سیدھا ہے　　ماموں نیک ہے　　گھر بڑا ہے

دوست نیک ہے　　بیٹا سچا ہے　　بھائی عبادت گذار ہے

خالد بیٹا ہے　　حامد چچا ہے

یہ تمام الفاظ مذکر تھے۔ اب مؤنث کی علامتیں ذہن نشین کر لیجئے، آسان بات یہ ہے کہ جس طرح ہم اُردو میں آدمی کے لئے جمیل اور عورت کیلئے جمیلہ استعمال

کرتے ہیں اُسی طرح عربی میں بھی کوئی مؤنث ہو تو اس کی علامت "ۃ" لگائی جاتی ہے جیسے :-

رَاشِدٌ	رَاشِدَۃٌ	صَالِحٌ	صَالِحَۃٌ
خَالِدٌ	خَالِدَۃٌ	عَابِدٌ	عَابِدَۃٌ

مشق کیجئے

اَلْاِبْنُ جَمِیْلٌ	اَلْبِنْتُ جَمِیْلَۃٌ	اَلْاَبُ صَالِحٌ	اَلْاُمُّ صَالِحَۃٌ
اَلْاَخُ ذَکِیٌّ	اَلْاُخْتُ ذَکِیَّۃٌ	اَلْخَالُ ذَکِیٌّ	اَلْخَالَۃُ ذَکِیَّۃٌ

اس سبق کی ایک خاص بات یاد رکھئے وہ یہ کہ کسی لفظ میں خصوصیت پیدا کرنے کے لئے "ال" استعمال کیا جاتا ہے ٹھیک اسی طرح جس طرح انگریزی میں THE کا استعمال ہوتا ہے اور کسی لفظ میں "ال" کے لگا دینے سے دو پیش کی جگہ ایک پیش باقی رہے گا۔ مثال کے طور پر ان الفاظ پر غور کیجئے بات سمجھ میں آجائے گی۔

حَمْدٌ	اَلْحَمْدُ	اِنْسَانٌ	اَلْاِنْسَانُ
رَسُوْلٌ	اَلرَّسُوْلُ		

مشق ۲

اَلْاَبُ صَالِحٌ اَلرَّجُلُ قَوِیٌّ اَلْمَوْتُ حَقٌّ اَلْمَسْجِدُ کَبِیْرٌ
اَلْبَیْتُ رَفِیْعٌ اَلْاِسْلَامُ دِیْنٌ اَلرَّسُوْلُ صَادِقٌ نُوْحٌ نَبِیٌّ

اوپر کے جملوں میں دکھایا گیا ہے کہ "ال" کے لگنے سے دو پیش کی جگہ ایک پیش باقی رہتا ہے۔

نوٹ :- پہلا لفظ یعنی مبتدا اگر مؤنث ہے تو اس کی خبر بھی مونث ہوگی مثال کے طور پر

اَلْاَبُ صَالِحٌ اَلْاُمُّ صَالِحَۃٌ

ایک ضروری یاددہانی

مُبتد اخبر کا سبق الحمدللہ آپ نے پڑھ لیا اس سے ملتا جُلتا ایک چھوٹا سا سبق اور یاد کر لیجئے جسے صفت موصوف کہتے ہیں ہم نے اس سبق کو الگ سے نہیں لکھا بلکہ مبتد اخبر کے سبق کے ساتھ اس کی الگ سے پہچان کرا دی یہ اس لئے کہ اس میں دونوں الفاظ پر دو دو پیش لگتے ہیں اور اگر پہلے لفظ پر "ال" آیا تو دوسرے لفظ پر بھی آجائے گا اور دو پیش کی جگہ ایک پیش کا استعمال ہوگا لیکن مبتد اخبر میں پہلے لفظ پر "ال" ہوگا تو دوسرے لفظ پر "ال" نہیں آئے گا۔ مبتد اخبر اور صفت موصوف دونوں طرح کے جملوں میں اگر پہلا لفظ مؤنث ہوگا تو دوسرا بھی مؤنث ہوگا اور اگر پہلا لفظ مذکر ہے تو دوسرا بھی مذکر ہوگا۔

"صفت" تعریف اور موصوف جس کی تعریف کی جائے مثلاً "بڑا گھر" میں بڑا صفت ہے اور گھر موصوف ہے۔

ہم نے طالب علم (SHORT CUT) آسان طریقے سے قرآن مجید کی عربی زبان سکھانے کی غرض سے صفت موصوف کے لئے چند اشارے دیئے ہیں اس پر غور کریں۔

سچّا مسلمان، نیک آدمی، بڑی مسجد، چھوٹی کتاب، امانت دار چچا

یہ سب جملے صفت موصوف کہلاتے ہیں ان کا اگر عربی میں ترجمہ کرنا ہو تو اُردو کی ترتیب اُلٹ دیجئے یعنی پہلے والا لفظ بعد کو اور بعد والا لفظ پہلے لکھئے پھر دونوں کو دو دو پیش دیجئے مثلاً "سچا مسلمان" کا عربی میں ترجمہ کرنا ہو تو پہلے اُردو کی ترتیب اُلٹ کر لکھی جائے گی یعنی پہلے مسلمان کی عربی مُسْلِمٌ لکھی جائے گی پھر سچّا کی عربی صَادِقٌ لکھی جائے گی اس کے بعد دونوں پر پیش لگا دیں تو پورا جملہ یوں ہوگا: مُسْلِمٌ صَادِقٌ۔

رَجُلٌ صَالِحٌ مَسْجِدٌ كَبِيْرٌ كِتَابٌ صَغِيْرٌ عَمٌّ اَمِيْنٌ

سبق نمبر (۱) کے الفاظ کے معنیٰ

خَالِقٌ	پیدا کرنے والا	صَادِقٌ	سچّا
عَبْدٌ	بندہ	أَخٌ	بھائی
صَالِحٌ	نیک	عَابِدٌ	عبادت کرنے والا
اِبْنٌ	بیٹا	عَمٌّ	چچا
صَغِيْرٌ	چھوٹا	عَمَّةٌ	پھوپھی
صَغِيْرَةٌ	چھوٹی	جَمِيْلٌ	خوبصورت
كَبِيْرٌ	بڑا	جَمِيْلَةٌ	خوبصورت (مؤنّث کیلئے)
كَبِيْرَةٌ	بڑی	بِنْتٌ	بیٹی
جُنْدٌ	لشکر	أَبٌ	باپ
رَجُلٌ	آدمی	أُمٌّ	ماں
ذَكِيٌّ	ذہین	أُخْتٌ	بہن
قَوِيٌّ	قوی، طاقت والا	حَمْدٌ	تعریف
صِرَاطٌ	راستہ	رَفِيْعٌ	اونچا
مُسْتَقِيْمٌ	سیدھا	دِيْنٌ	بدلہ، انصاف، قانون
خَالٌ	ماموں	مَجِيْدٌ	بزرگی والا
خَالَةٌ	خالہ	عَابِدَةٌ	عبادت کرنے والی
بَيْتٌ	گھر	اِبْنٌ	بیٹا
صَدِيْقٌ	دوست	نَبِيٌّ	خبر دینے والا

سبق نمبر (۲)

مضاف POSSESSED اور POSSESSOR مضاف الیہ

قرآن کا حکم	ہود کی قوم	رسول کی دعوت

اس طرح کے الفاظ کی عربی بناتے وقت ترتیب کو اُلٹ دیجئے اور پھر پہلے لفظ کے آخری حرف کو ایک پیش اور دوسرے لفظ کے آخر میں دو زیر لگا دیجئے "کا" اور "کی" کے معنیٰ پیدا ہو جائیں گے۔

حُكْمُ الْقُرْاٰنِ	قَوْمُ هُوْدٍ	دَعْوَةُ الرَّسُوْلِ
قرآن کا حکم	ہود کی قوم	رسول کی دعوت
عِبَادُ اللّٰهِ	بَيْتُ اللّٰهِ	خَلْقُ اللّٰهِ
اللہ کے بندے	اللہ کا گھر	اللہ کی مخلوق

اب اسی قاعدے کے تحت الفاظ بنانے کے لئے پہلے اس سبق کے آخر میں درج شدہ الفاظ معنی کے ساتھ یاد کر لیجئے، پھر ترجمہ کی مشق کیجئے، دورانِ مطالعہ جہاں "ال" کا استعمال ہوگا، پہلے سبق کی طرح یہاں بھی "ال" کے آنے سے دو زیر کی جگہ ایک زیر کا خیال رکھئے۔

ترجمہ کیجئے

كِتَابُ اللّٰهِ	كَلَامُ اللّٰهِ	سُنَّةُ الرَّسُوْلِ
رَيْبُ الْاِنْسَانِ	ذِكْرُ الرَّحْمٰنِ	فَضْلُ اللّٰهِ
يَوْمُ الدِّيْنِ	اِقَامَةُ الصَّلٰوةِ	رَحْمَةُ اللّٰهِ

اِطَاعَةُ الْوَالِدَيْنِ

اُردو الفاظ کی عربی بنائیے :۔

اللہ کی زمین	لوگوں کی سرکشی	آخرت کا گھر
گنہگار کا کھانا	حامد کا گھر	

نوٹ :۔

۱ مضاف کو انگریزی میں POSSESSED اور مضاف الیہ کو POSSESSOR کہتے ہیں

۲ کا۔ کے۔ کی کے معنیٰ پیدا کرنے کے لئے پہلے لفظ کے آخری حرف پر ایک پیش اور دوسرے حرف کے آخر میں دو زیر لگائے جاتے ہیں۔

۳ "ال" کے استعمال سے مضاف الیہ کے نیچے صرف ایک زیر باقی رہے گا۔

الفاظ کے معنیٰ :۔

اَلصَّلٰوۃُ	نماز	طُغْیَانٌ	سرکشی
		اٰخِرَۃٌ	آخرت
اَلنَّاسُ	لوگوں	دَارٌ	گھر
		اَثِیْمٌ	گناہ گار
لَبَنٌ	دُودھ	طَعَامٌ	کھانا
بَقَرٌ	گائے	خَیْلٌ	گھوڑا
رَیْبٌ	شک	وَالِدَیْنِ	ماں باپ
اِقَامَۃٌ	قائم کرنا	سُنَّۃٌ	عادت، طریقہ
اِطَاعَۃٌ	اطاعت کرنا، کہا ماننا	یَوْمٌ	دن
اَرْضٌ	زمین		

نوٹ:۔

مرتب کے نظریۂ تعلیم قرآن کے تحت پہلے الفاظ کا بھرپور ذخیرہ ہو ساتھ ہیں مختصر گرامر کی معلومات بھی ہوتی رہے اور ایک بچے کی طرح پہلے الفاظ کے معنیٰ ذہن نشین ہوتے رہیں پھر قواعد وضوابط کی طرف ابتدائی دَور میں ضروری ہو اُسی قدر توجّہ دی جائے اس مقصد کے تحت ان اسباق میں عربی زبان سے ابتدائی مناسبت پیدا کرنے کے لئے بعض الفاظ کو جوڑنے میں ایک حد تک کچھ گرامر کے نکات کو نظرانداز کر کے سادگی برتی گئی ہے تاکہ طالبِ علم کو پہلی ہی منزل پر الجھن محسوس نہ ہو ہاں جو حضرات مزید تحقیق کے مشتاق ہوں تو وہ گرامر کی دوسری مفصّل کتابیں بعد میں دیکھیں یہاں تو آپ کو کسی بھی طرح عربی اور وہ بھی قرآن پاک کی عربی سے رُوشناس کرانے کیلئے ایک سادہ طریقہ اختیار کیا گیا ہے۔

ناشر

سبق (۳)

ماضی PAST TENSE

فَعَلَ	اُس ایک مرد نے کیا	فَعَلَتْ	اُس ایک عورت نے کیا
فَعَلَا	اُن دو مردوں نے کیا	فَعَلَتَا	اُن دو عورتوں نے کیا
فَعَلُوْا	اُن سب مردوں نے کیا	فَعَلْنَ	اُن سب عورتوں نے کیا
فَعَلْتَ	تو ایک مرد نے کیا	فَعَلْتِ	تو ایک عورت نے کیا
فَعَلْتُمَا	تم دو مردوں یا تم دو عورتوں نے کیا	فَعَلْتُمَا	تم دو عورتوں نے کیا
فَعَلْتُمْ	تم سب مردوں نے کیا	فَعَلْتُنَّ	تم سب عورتوں نے کیا
فَعَلْتُ	میں نے کیا		
فَعَلْنَا	ہم نے کیا		

ان تمام صیغوں کو خوب اچھی طرح یاد کریں، لفظ "فعل" یعنی کرنا" پر تمام صیغوں کی ڈھلائی بتائی گئی ہے۔ اب کسی لفظ کو فعل ماضی بنانا ہو تو اس کے لفظی معنیٰ فعل کی جگہ پر لاتے جائیں گے اس کی مثال وزن کے خانوں میں بتائی گئی ہے۔

وزن		افعال			
فَعَلَ اُس ایک مرد نے کیا	کَتَبَ اُس ایک مرد نے لکھا	قَرَأَ اُس ایک مرد نے پڑھا	نَصَرَ اُس ایک مرد نے مدد کی	ضَرَبَ اُس ایک مرد نے مارا	طَلَبَ اُس ایک مرد نے مانگا
فَعَلَا اُن دونوں نے کیا	کَتَبَا	ضَرَبَا	طَلَبَا	ذَهَبَا	فَتَحَا
فَعَلُوْا اُن سب نے کیا	کَتَبُوْا	طَلَبُوْا	ذَهَبُوْا	فَتَحُوْا	ضَرَبُوْا
فَعَلْتَ تو نے کیا	طَلَبْتَ	نَصَرْتَ	ذَهَبْتَ	فَتَحْتَ	طَلَبْتَ
فَعَلْتُمَا تم دو مردوں نے کیا یا تم دو عورتوں نے کیا	نَهَرْتُمَا	ذَهَبْتُمَا	فَتَحْتُمَا	طَلَبْتُمَا	کَتَبْتُمَا
فَعَلْتُمْ تم سب نے کیا	ذَهَبْتُمْ	نَصَرْتُمْ	فَتَحْتُمْ	طَلَبْتُمْ	کَتَبْتُمْ

حسبِ ذیل الفاظ کا ترجمہ کیجئے

وزن				
فَعَلْتُ	دَخَلْتُ	نَصَرْتُ	شَرِبْتُ	وَجَدْتُ
فَعَلْتُمْ	نَصَرْتُمْ	کَفَرْتُمْ	وَصَلْتُمْ	ذَهَبْتُمْ
فَعَلَتْ	کَفَرَتْ	شَرِبَتْ	دَخَلَتْ	نَصَرَتْ

یہ تو آپ کو معلوم ہے کہ "فَعَلَ" کے معنیٰ ہیں اُس نے کیا اب اگر اس لفظ کو فِعل

پڑھیں گے تو مطلب ہوگا "وہ کیا گیا"، اسے فعل مجہول کہا جاتا ہے۔

فعل ماضی معروف		فعل ماضی مجہول	
خَلَقْتُمْ	تم نے پیدا کیا	خُلِقْتُمْ	تم پیدا کئے گئے
قَتَلَ	اُس ایک مرد نے قتل کیا	قُتِلَ	وہ ایک مرد قتل کیا گیا
جَعَلْتُ	میں نے بنایا	جُعِلْتُ	میں بنایا گیا

مزید مشق کیجئے ۔ سہولت کے لئے ترجمہ دیا گیا ہے

طَلَبُوْا	انھوں نے طلب کیا	طُلِبُوْا	وہ طلب کئے گئے
بَعَثَ	اس نے بھیجا	بُعِثَ	وہ بھیجا گیا
بَعَثْتُ	میں نے بھیجا	بُعِثْتُ	میں بھیجا گیا
رَزَقْنَا	ہم نے رزق دیا	رُزِقْنَا	ہم رزق دئے گئے
رَزَقُوْا	انھوں نے رزق دیا	رُزِقُوْا	وہ رزق دئے گئے

زیر زبر کی ترتیب کو ہمیشہ دھیان میں رکھیں، محض ذرا سی زیر زبر کی تبدیلی میں ایک لفظ کے معروف کے بجائے مجہول کے معنیٰ پیدا ہونے کا امکان ہے۔

نوٹ :-

① ماضی گذرے ہوئے زمانے کو کہتے ہیں یعنی جو کام کسی نے کر دیا ہو۔

② ماضی مجہول گذرے ہوئے زمانے میں کوئی فعل جس کی نسبت مفعول کی طرف ہو اور اس کے ساتھ فاعل کا ذکر نہ ہو۔

الفاظ کے معنی اسبق نمبر (۳)

فَعَلَ	کرنا	فَتَحَ	کھولنا
کَتَبَ	لکھنا	دَخَلَ	داخل ہونا
قَرَأَ	پڑھنا	شَرِبَ	پینا
نَصَرَ	مدد دینا	وَجَدَ	پانا
ضَرَبَ	مارنا۔بیان کرنا (دن)	کَفَرَ	انکار کرنا
طَلَبَ	مانگنا	وَصَلَ	ملنا
ذَهَبَ	جانا	خَلَقَ	پیدا کرنا
قَتَلَ	قتل کرنا	بَعَثَ	بھیجنا
جَعَلَ	بنانا	رَزَقَ	رزق دینا

ف :-

آپ کو یہ دیکھ کر تعجب ہوگا کہ ضَرَبَ کے معنیٰ مارنا بھی ہے اور بیان کرنا بھی بظاہر یہ بات متضاد معلوم ہوتی ہے لیکن خود ہماری زبان میں بھی اس طرح کے ایک لفظ کے دو معنیٰ ہوتے ہیں مثال کے طور پر ہم کہتے ہیں جائیے تو اس کا مطلب ہوا چلے جاؤ لیکن اگر آپ کسی کو یہ کہیں کہ اندر آجائیے، بیٹھ جائیے، سو جائیے تو اب جائیے کے معنیٰ چلے جائیے نہیں ہو سکتے۔

قرآن پاک میں ضَرَبَ کے معنیٰ مارنا آیت نمبر ۶۰ سورۃ البقرہ "فَقُلْنَا اضْرِبْ بِّعَصَاكَ الْحَجَرَ" پس ہم نے کہا مارا پنا عصا پتھر پر، اور آیت نمبر ۱۳ سورۃ یٰسین میں وَاضْرِبْ لَهُمْ مَّثَلًا اَصْحٰبَ الْقَرْيَةِ اور بیان کر ان کے لئے مثال بستی والوں کی، دونوں آیات میں "ضَرَبَ" کا لفظ بیان ہوا ہے لیکن عبارت خود بتا رہی ہے کہ ایک جگہ مارنا اور دوسری جگہ بیان کرنے کے معنیٰ میں یہ لفظ استعمال ہوا ہے

سبق نمبر ۴

فعل	فاعل	مفعول
VERB	SUBJECT	OBJECT

عربی میں پہلے فعل پھر فاعل اور بعد میں مفعول آتا ہے، فاعل کو دو پیش اور مفعول کو دو زبر لگائے جاتے ہیں۔

حمید نے قرآن پڑھا

اس جملے میں پڑھنا فعل ہے، حمید فاعل ہے، اس لئے کہ اس نے قرآن پڑھنے کا فعل کیا ہے۔ قرآن مفعول ہے، اس لئے کہ اسے پڑھا گیا ہے۔ یہ جملہ اس طرح ہوگا۔

فعل	فاعل	مفعول
قَرَأَ	حَمِيْدٌ	قُرْاٰنًا

كَتَبَ	اِقْبَالٌ	كِتَابًا

ترجمہ کیجئے:۔

خَلَقَ اللّٰهُ النَّاسَ　　خَدَعَ الشَّيْطَانُ الْاِنْسَانَ

جَعَلَ اللّٰهُ مُحَمَّدًا رَسُوْلًا　　شَرِبَ طَارِقٌ مَاءً

اَنْزَلَ اللّٰهُ كِتَابًا　　فَرَقْنَا الْبَحْرَ　　جَمَعَ مَالًا

نوٹ:۔

"ال" کے بعد ایک پیش کم ہوتا ہے یہ قاعدہ اس سبق میں بھی یاد رکھیے ــــ جیسے آپ دیکھ رہے ہیں کہ رَسُوْلًا پر دو زبر ہیں تو اَلْبَحْرَ پر ایک زبر ہے۔ طَارِقٌ پر دو پیش ہیں تو اَلشَّيْطَانُ پر ایک پیش، یہ وجہ ہے "ال" کے لگنے کی۔

اَلفاظ کے معنی سبق نمبر (۴)

قَرَأَ	پڑھنا	بَحْرٌ	سمندر
كَتَبَ	لکھنا	مَاءٌ	پانی
خَدَعَ	دھوکہ دینا	خَلَقَ	پیدا کرنا
جَعَلَ	بنانا	جَمَعَ	جمع کرنا
فَرَقَ	پھاڑنا	مَالٌ	مال، اسباب
اَنْزَلَ	اُتارنا		

حُروفِ جر سبق نمبر (۵)

حروفِ جر		طریقۂ استعمال	
فِيْ	میں، بیچ	فِيْ بَيْتٍ	گھر میں
مِنْ	سے	قَرَأْنَا مِنَ الْقُرْاٰنِ	پڑھا ہم نے قرآن میں سے
عَلٰى	اوپر	عَلٰى جَبَلٍ	پہاڑ کے اوپر
كَ	مثل، مانند	كَرَجُلٍ	مرد کے جیسا، مانند
عَنْ	متعلق	سَمِعْتُ عَنِ الصَّلٰوةِ فِي الْمَسْجِدِ	سُنا میں نے مسجد میں نماز کے متعلق
ب	ساتھ	دَخَلْتُ بِسَلَامٍ	داخل ہُوا میں سلام کے ساتھ
ل	لیے	لِلنَّاسِ	لوگوں کے لئے
اِلٰى	طرف	اِلٰى بَلَدٍ	شہر کی طرف

حروفِ جر	طریقۂ استعمال	
حَتّٰی و	یہاں تک کہ قسم	حَتّٰی مَطْلَعِ الْفَجْرِ وَاللّٰہِ	یہاں تک کہ طلوع ہو فجر قسم اللہ کی

(۱) اِن حروف کا استعمال صلہ کے طور پر ہوتا ہے۔
(۲) اور یہ حروف جب کسی لفظ کے پہلے آتے ہیں تو اس کے آخری حرف کو زیر لگا دیتے ہیں۔
(۳) اوپر کے خانے میں دیکھئے تمام الفاظ کے آخری حروف کے نیچے زیر لگا ہوا ہے۔
(۴) جہاں "ال" کا استعمال ہوتا ہے وہاں ایک زیر اور باقی مقامات پر دو زیر۔

ترجمہ کیجئے :۔

مِنَ الْکُفْرِ اِلَی الْاِسْلَامِ، مِنَ الْبَیْتِ اِلَی الْمَسْجِدِ
اَلْحَمْدُ لِلّٰہِ، بِالْوَالِدَیْنِ اِحْسَانًا، کَتَبْتُ بِالْقَلَمِ، مَتَاعٌ اِلٰی حِیْنٍ
عَلٰی اَبْصَارِھِمْ غِشَاوَۃٌ، اٰمَنَّا بِاللّٰہِ، نَزَّلْنَا عَلٰی عَبْدِنَا، ھٰذَا بَیَانٌ لِّلنَّاسِ

عربی بنائیے :۔

(۱) قرآن میں ہدایت ہے لوگوں کے لئے (۲) میں نے آدمی کو دیکھا مسجد پر۔
(۳) علم کا طلب کرنا فرض ہے اوپر تمام مسلم مرد اور مسلم عورت کے۔

اَلفاظ کے معنیٰ سبق نمبر (۵)

حَمْدٌ	تعریف	اَبْصَارٌ	آنکھیں
وَالِدَیْنِ	ماں باپ	غِشَاوَۃٌ	پردہ
اِحْسَانًا	اچھا سلوک	بَیَانٌ	بیان

مَتَاعٌ	فائدہ	اَلنَّاسُ	لوگ
حِيْنٌ	وقت	هُمْ	ان کا، ان کو
هُدًى	ہدایت	فَرِيضَةٌ	فرض
رَاٰى	دیکھنا	مُسْلِمٌ	مسلم مرد
رَجُلٌ	آدمی	مُسْلِمَةٌ	مسلم عورت
طَلَبٌ	طلب کرنا	كُلٌّ	تمام، کُل
اٰمَنَ	ایمان لانا		

اِس سبق میں آپ پڑھ چکے ہیں کہ مسلمان مرد کے لیے مُسْلِمٌ اور مسلمان عورت کے لئے مُسْلِمَةٌ استعمال کیا گیا ہے عربی زبان میں واحد، تثنیہ اور جمع کی ایک خاص ترتیب بھی ہے جس کو سمجھنا ضروری ہے اسے درج کیا جارہا ہے اس پر قیاس کرکے دوسرے الفاظ بنا کر دیکھتے۔

	واحد	تثنیہ	جمع
پیش کی صورت	مُسْلِمٌ ایک مسلم	مُسْلِمَانِ دو مسلم	مُسْلِمُوْنَ سب مسلم
زبر کی صورت	مُسْلِمًا	مُسْلِمَيْنِ	مُسْلِمِيْنَ
زیر کی صورت	مُسْلِمٍ	مُسْلِمَيْنِ	مُسْلِمِيْنَ

یوں خانوں میں دیکھنے پر الفاظ کا کوئی خاص فرق محسوس نہیں ہوتا لیکن یہ بات آپ کو معلوم ہوگی کہ فاعل اور مفعول کی حالت میں الفاظ پر پیش و زبر لگاتے جاتے ہیں۔ فاعلی حالت زَيْدٌ مفعولی حالت زَيْدًا

اس طرح حرفِ جر بھی کسی لفظ کے پہلے آکر آخری حرف کو زیر دیدیتا ہے۔ مثال کے طور پر عَلٰى مُسْلِمٍ

سبق نمبر (۶)

ضمیریں PRONOUNS

ضمیریں		طریقۂ استعمال	
هُ	اس ایک مرد کا، کو	كِتَابُهُ	اُس کی کتاب
هُمَا	اُن دو مردوں کا یا اُن دو عورتوں کا	بَيْتُهُمَا	اُن دونوں کا گھر
هُمْ	اُن سب مردوں کا	إِيمَانُهُمْ	اُن کا ایمان
هَا	اس ایک عورت کا	أُمُّهَا	اُس ایک عورت کی ماں
هُنَّ	اُن سب عورتوں کا	بَيْتُهُنَّ	اُن سب عورتوں کا گھر
كَ	تیرا۔ تجھکو (مرد)	كِتَابُكَ	تیری کتاب
كُمَا	تم دو مردوں کا یا تم دو عورتوں کا	بَيْتُكُمَا	تم دونوں کا گھر
كُمْ	تم سب مردوں کا	رَسُولُكُمْ	تمہارا رسول
كِ	تو ایک عورت کا	بَيْتُكِ	تو ایک عورت کا گھر
كُنَّ	تم سب عورتوں کا	بَيْتُكُنَّ	تم سب عورتوں کا گھر
ى	میرا	رَبِّي	میرا رب
نِي	مجھے	رَزَقَنِي	رزق دیا اُس نے مجھے
نَا	ہمارا، ہمکو	كِتَابُنَا	ہماری کتاب

اس طرح جملے بنا کر مزید مشق کیجئے، چند جملوں کا ترجمہ مزید سہولت کے لئے دیا جاتا ہے۔ بعد میں درج شدہ الفاظ کا ترجمہ خود کیجئے۔

لِسَانُكُمْ تمہاری زبان	اِبْنِيْ میرا بیٹا	نَصَرْتُهُ مدد دی میں نے اسکو	مِنْكَ تجھ سے	اِلَيْنَا ہماری طرف
اِلَيْكُمْ تمہاری طرف	لَهُ لئے اس کے	اِلَيَّ میری طرف	اِلَيْهِمْ اِن کی طرف	لَنَا ہمارے لئے۔ ہمکو
	اِنَّكُمْ بے شک تم		اِنَّنَا بے شک ہم	

ترجمہ کیجئے:۔

سَمِعْتُكُمْ، رَبُّكُمْ، دُكَّانُنَا، بَيْتُنَا، رَسُوْلُنَا، قَوْمُنَا، مِلَّتُكُمْ

اَصْحَابُنَا مِنْكَ مِنْكِ لَهُمَا اِمَامُكُمْ اَهْلِيْ

خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْاَرْضِ جَمِيْعًا۔ وَلَقَدْ نَصَرَكُمُ اللّٰهُ۔ لَهُمْ اَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ

اَلفاظ کے معنی سبق نمبر (۶)

سَمِعَ	سُننا	عِنْدَ	نزدیک پاس
مِلَّتُ	دین، ملّت	رَبُّ	پالنے والا
لَقَدْ	البتہ۔ تحقیق	اَهْلُ	گھر والے
اِنَّ	بے شک	اَصْحَابُ	ساتھی۔ رفیق (جمع)
دُكَّان	دُکان	و	اور
جَمِيْعًا	سب	ل	البتہ۔ کے۔ لئے
	اَجْرُ	بدلہ، اجر	

سبق نمبر (۷)

فاعلی ضمیریں

هُوَ	وہ ایک مرد
هُمَا	وہ دو مرد یا دو عورتیں
هُمْ	وہ سب مرد
هِيَ	وہ ایک عورت
هُنَّ	وہ سب عورتیں
اَنْتَ	تو ایک مرد
اَنْتُمَا	تم دو مرد یا دو عورتیں
اَنْتُمْ	تم سب مرد
اَنْتِ	تو ایک عورت
اَنْتُنَّ	تم سب عورتیں
اَنَا	میں ایک مرد یا عورت
نَحْنُ	ہم سب

فاعلی ضمیروں کو اچھی طرح یاد کر لیجئے آئندہ استعمال کے مواقع آئیں گے۔

طریقۂ استعمال

هُوَ مُسْلِمٌ	اَنْتَ عَالِمٌ	اَنَا عَبْدٌ
وہ مسلم ہے	تو عالم ہے	میں بندہ ہوں

سبق نمبر (۸)

فعلِ مضارع

یَفْعَلُ	وہ ایک کرتا ہے یا کرے گا
یَفْعَلَانِ	وہ دو مرد کرتے ہیں یا کریں گے
یَفْعَلُوْنَ	وہ سب مرد کرتے ہیں یا کریں گے
تَفْعَلُ	تو ایک مرد یا وہ ایک عورت کرتی ہے یا کرے گی
تَفْعَلَانِ	تم دو مرد، تم دو عورتیں یا وہ دو عورتیں کرتی ہیں یا کریں گی
یَفْعَلْنَ	وہ سب عورتیں کرتی ہیں یا کریں گی
تَفْعَلُوْنَ	تم سب مرد کرتے ہو یا کرو گے
تَفْعَلِیْنَ	تو ایک عورت کرتی ہے یا کرے گی
تَفْعَلْنَ	تم سب عورتیں کرتی ہو یا کرو گی
اَفْعَلُ	میں کرتا ہوں میں کروں گا۔ کرتی ہوں یا کروں گی
نَفْعَلُ	ہم سب کرتے ہیں یا کریں گی

فعلِ مضارع کو اچھی طرح یاد کیجئے، ہر لفظ کو ذہن میں محفوظ کر لیجئے یہ جس قدر آپ کو اچھی طرح یاد ہوں گے اسی قدر آپ کی ہمت عربی سیکھنے میں بڑھے گی یہ تمام گردان "فَعَلَ" پر بنائی گئی ہے وسعت کے لئے مزید الفاظ فَعَلَ کی جگہ رکھ کر ترجمہ کیجئے ہر لفظ کا وزن بھی معلوم کیجئے کہ یہ کس وزن پر ہے۔ طوالت کے خوف سے صرف چند مثالیں دی جا رہی ہیں۔

مثالیں :۔

يَفْعَلُ	يَشْرَبُ	يَفْتَحُ	يَجْمَعُ
وہ کرتا ہے	وہ پیتا ہے	وہ کھولتا ہے	وہ جمع کرتا ہے
اَفْعَلُ	اَفْتَحُ	اَشْرَبُ	اَجْمَعُ
میں کرتا ہوں	میں کھولتا ہوں	میں پیتا ہوں	میں جمع کرتا ہوں
يَفْعَلُوْنَ	يَجْعَلُوْنَ	يَسْمَعُوْنَ	يَكْرَهُوْنَ
وہ کرتے ہیں	وہ بناتے ہیں	وہ سنتے ہیں	وہ ناپسند کرتے ہیں

اُوپر کی مثالوں کو سامنے رکھ کر حسب ذیل الفاظ کا ترجمہ کریں

يَشْكُرُوْنَ ، يَكْفُرُوْنَ ، يَتْلُوْنَ ، تَتْلُوْنَ ، يَعْلَمُوْنَ ، هُوَ يَكْتُبُ كِتَابًا
يَقْرَءُوْنَ الْقُرْاٰنَ ، نَعْبُدُ ، اَعْبُدُ ، لَا نَسْمَعُ ، لَا اَكْفُرُ ، لَا يَعْلَمُوْنَ اَعْلَمُ
تَعْلَمُ ، يَعْمَهُوْنَ

سبق نمبر ۳ میں آپ کو بتایا جا چکا ہے کہ فَعَلَ کو فُعِلَ کرنے سے "کیا گیا" معنیٰ ہوتے ہیں ، اسی طرح يَفْعَلُ کے معنیٰ وہ کرتا ہے ، لیکن اس لفظ کو يُفْعَلُ کر دیا جائے تو معنیٰ ہوں گے "وہ کیا جاتا ہے"

چند الفاظ پر غور کیجئے :۔

يُقْتَلُ	وہ قتل کرتا ہے یا کرے گا	يُقْتَلُ	وہ قتل کیا جاتا ہے یا کیا جائے گا
يَنْصُرُوْنَ	وہ مدد کرتے ہیں	يُنْصَرُوْنَ	وہ مدد کئے جاتے ہیں یا کئے جائینگے
تَسْأَلُ	تو سوال کرتا ہے	تُسْأَلُ	تو سوال کیا جاتا ہے یا کیا جائے گا

ترجمہ کیجئے :۔

وَلَاهُمْ يَحْزَنُونَ ، يَسْمَعُونَ كَلَامَ اللّٰهِ ، لَا نَعْبُدُ اِلَّا اللّٰهَ
يُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَرَسُوْلِهٖ ، يَكْتُبُونَ الْكِتَابَ بِاَيْدِيْهِمْ ثُمَّ يَقُوْلُوْنَ هٰذَا
مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ ، لَا اَعْبُدُ مَا تَعْبُدُوْنَ ، لَا تُسْاَلُوْنَ ۔ يُقْطَعُوْنَ ، يُفْقَهُوْنَ
يَجْهَلُوْنَ ، تَخْذُلُوْنَ ، تُسْخَرُوْنَ

عربی بنائیے :۔

تم سمجھتے ہو۔
تم جانتے ہو۔
وہ نہیں کاٹتے ہیں۔
وہ نہیں ڈرتے۔
وہ پوچھے جاتے ہیں۔
وہ کھولا جاتا ہے۔
وہ قتل کئے جاتے ہیں۔
وہ رزق دئے جاتے ہیں۔



اَلفاظ کے معنی سبق نمبر (۸)

سَمِعَ	سُننا	شَکَرَ	شکر کرنا
عَمِهَ	بھٹکتے پھرنا	عَلِمَ	جاننا، علم رکھنا
سَأَلَ	پوچھنا	اِلَّا	مگر
نَصَرَ	مدد دینا	اِیْمَانَ	ایمان لانا (ا۔م۔ن)
حَزِنَ	غمگین ہونا	مَا	جو کچھ
أَیْدِی	ہاتھ	لِمَا	کیوں۔کس لئے
ثُمَّ	پھر	قَطَعَ	کاٹنا
قَوْلٌ	کہنا	حَذَرَ	ڈرنا
هٰذَا	یہ	فَقَهَ	سمجھنا
مِنْ	سے	جَهِلَ	جہالت، ناسمجھی
عِنْدَ	نزدیک، پاس	سَخَرَ	ہنسنا
کَرِهَ	ناپسند کرنا	تِلَاوَةَ	تلاوت کرنا (تلو)
جَمَعَ	جمع کرنا	لَا	نہیں
خَلَدَ	ہمیشہ رہنا		

سبق نمبر (۹)

امر اور نہی

اِفْعَلْ	توایک مرد کر	لَاتَفْعَلْ	توایک مرد مت کر
اِفْعَلَا	تم دو مرد یا دو عورتیں کرو	لَاتَفْعَلَا	تم دو مرد یا دو عورتیں مت کرو
اِفْعَلُوْا	تم سب مرد کرو	لَاتَفْعَلُوْا	تم سب مرد مت کرو
اِفْعَلِیْ	توایک عورت کر	لَاتَفْعَلِیْ	توایک عورت نہ کر
اِفْعَلْنَ	تم سب عورتیں کرو	لَاتَفْعَلْنَ	تم سب عورتیں نہ کرو

اوپر دی ہوئی گردانیں کسی کام کے کرنے کے لئے کہنا یا کسی کام کو منع کرنے کے معنیٰ بتا رہی ہیں۔

طریقۂ استعمال

اِذْهَبْ	توجا	لَاتَذْهَبْ	تومت جا
اِعْمَلُوْا	تم عمل کرو	لَاتَسْمَعُوْا	تم مت سُنو
اِعْلَمُوْا	تم جانو	لَاتَحْزَنْ	تومت غم کر
لَاتَفْعَلْ	تومت کر	لَاتَجْعَلْ	تومت بنا
اِفْعَلْ	توکر	اِشْرَحْ	توکھول
لَاتَفْعَلُوْا	تم مت کرو	لَاتَفَرَّقُوْا	تم مت تفرقہ کرو

ترجمہ کیجئے:۔

لَا تَقْرَبَا ، لَا تَسْأَلْنِیْ ، اِشْرَحْ لِیْ ، اِشْرَبُوْا ، وَاسْمَعُوْا
وَلِلْکٰفِرِیْنَ عَذَابٌ اَلِیْمٌ ، اِرْکَبُوْا

الفاظ کے معنی سبق نمبر (۹)

عمل	عمل کرنا، کام کرنا
علم	جاننا
شرح	کھولنا۔ کشادہ کرنا
فرق	تفرقہ ڈالنا
قرب	قریب ہونا
سئل	پوچھنا۔ سوال کرنا
شرب	پینا
عذاب الیم	دردناک عذاب
رکب	سوار ہونا

قرآنِ پاک میں ہر رکوع کے خاتمے پر نشان ع لگا ہُوا ہوتا ہے اسکے معنیٰ ہیں یہاں پر ایک رکوع پورا ہو گیا۔

ع :۔ رکوع کے نشان پر اوپر کا نمبر سورۃ کے رکوع کا نمبر گنا جائے گا۔

ع :۔ اور نیچے درج شدہ نمبر پارے کی ترتیب پر ہے جو پارے کا رکوع نمبر بتا رہا ہے۔

ع :۔ بیچ کا عدد دو نمبروں کے درمیان یعنی ایک رکوع میں کتنی آیات ہیں اس کا نشان ہے۔

اگر آپ سورۃ بقرہ کا ۳۸ واں رکوع دیکھنا چاہتے ہیں تو ع $\frac{38}{6}$ کا نمبر نکالیں یہاں اوپر ۳۸ کا ہندسہ بتا رہا ہے کہ یہ سورۃ بقرہ کا رکوع ۳۸ ہے، باقی نیچے کا نمبر ۶ پارہ تین کا چھٹا رکوع ہے۔ رہ گیا بیچ کا عدد ۸ تو یہ صرف ۱۳۷ اور ۳۸ کے درمیان کی عبارت کے اندر کتنی آیات ہیں اس کا پتہ دیتا ہے یعنی اس رکوع میں ۸ آیات ہیں۔

زیادہ تر سورتوں کے رکوع پر توجہ دی جائے تو مناسب ہوگا اس لئے کہ مطالعہ قرآن کے لئے سورتوں کا نمبر دیکھ کر اس میں رکوع تلاش کر لینا نہایت آسان ہے۔ روزانہ ایک رکوع کے الفاظ اچھی طرح یاد کر لیجئے پھر غیر مترجم قرآنِ پاک کی تلاوت کر کے دیکھ لیں کہ آپ اس رکوع کو سمجھ سکے یا نہیں۔؟ کہیں اگر دقت پیش آئے تو ترجمہ والا قرآن شریف دیکھ کر اطمینان کر لیں۔



نمبر شمار	عربی	اُردو
۱	۔عَوۡذٌ	پناہ مانگنا (ع و ذ)
۲	۔اَعُوۡذُ	مَیں پناہ مانگتا ہوں
۳	۔بِ	ساتھ
۴	۔مِنۡ	سے
۵	۔رَجِیۡمٌ	لعنت کیا گیا (ر ج م)
۶	۔اِسۡمُ	نام
۷	۔اَلرَّحۡمٰنُ	بڑا مہربان
۸	۔اَلرَّحِیۡمُ	خوب رحم کرنیوالا
۹	۔اَلۡحَمۡدُ	ہر قسم کی تعریف کیلئے
۱۰	۔لِ	
۱۱	۔رَبِّ الۡعَالَمِیۡنَ	پالنے والا تمام جہانوں کا
۱۲	۔مَالِكِ	مالک
۱۳	۔یَوۡمُ	دن
۱۴	۔اَلدِّیۡنُ	انصاف، قانون
۱۵	۔اِیَّاكَ	تیری ہی، تجھکو، صرف تجھے
۱۶	۔نَعۡبُدُ	ہم عبادت کرتے ہیں
۱۷	۔نَسۡتَعِیۡنُ	ہم مدد چاہتے ہیں (ع و ن)
۱۸	۔اِسۡتَعَانَ	مدد چاہنا
۱۹	۔اِهۡدِ	ہدایت دے (ھ د ی)
۲۰	۔نَا	ہم کو (ہمارا)
۲۱	۔صِرَاطٌ	راستہ
۲۲	۔مُسۡتَقِیۡمُ	سیدھا، مضبوط
۲۳	۔اَلَّذِیۡنَ	وہ لوگ
۲۴	۔اَنۡعَمۡتَ	انعام کیا تونے (ن ع م)
۲۵	۔عَلَیۡهِمۡ	ان کے اوپر
۲۶	۔غَیۡرِ	سوا
۲۷	۔مَغۡضُوۡبُ	غضب کئے گئے (غ ض ب)
۲۸	۔لَا	نہیں
۲۹	۔اَلضَّآلِّیۡنَ	گمراہ، بہکے ہوئے، بھٹکے ہوئے (ض ل ل)



نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۰	ذٰلِكَ	یہ۔ وہ
۳۱	لَا رَيْبَ	نہیں شک
۳۲	فِيْهِ	اس میں، بیچ اس کے
۳۳	مُتَّقِيْنَ	پرہیزگار
۳۴	يُؤْمِنُوْنَ	ایمان لاتے ہیں (ا م ن)
۳۵	غَيْب	پوشیدہ، چھپی ہوئی
۳۶	وَ	اور
۳۷	يُقِيْمُوْنَ	قائم کرتے ہیں (اقامت)
۳۸	اَلصَّلٰوةَ	نماز
۳۹	مِمَّا	مِنْ: سے مَا: جو کچھ۔ اس سے جو کچھ کہ مِنْ اور ما کا مرکب
۴۰	رَزَقْنٰهُمْ	رزق دیا ہم نے
۴۱	نَا	ہم نے
۴۲	هُمْ	وہ
۴۳	يُنْفِقُوْنَ	خرچ کرتے ہیں (ن ف ق)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۴	بِمَا	ساتھ، جو کچھ ب اور ما کا مرکب
۴۵	اُنْزِلَ	اتارا گیا، نازل کیا گیا (ن ز ل)
۴۶	اِلَيْكَ	طرف تیرے
۴۷	مَا	جو کچھ
۴۸	قَبْلِكَ	قبل تیرے، پہلے تجھ سے
۴۹	اٰخِرَةُ	آخرت
۵۰	يُوْقِنُوْنَ	یقین رکھتے ہیں (ی ق ن)
۵۱	اُولٰٓئِكَ	یہ لوگ، یہی لوگ ذٰلِكَ کی جمع ہے
۵۲	عَلٰى	اوپر
۵۳	هُدًى	ہدایت
۵۴	مُفْلِحُوْنَ	فلاح پانیوالے، کامیاب ہونیوالے

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۵	اِنَّ	بے شک، یقیناً
۵۶	کَفَرُوْا	کفر کیا
۵۷	سَوَاءٌ	برابر
۵۸	ءَ	کہ
۵۹	اَنْذَرْتَ	ڈرائے تو (ن ذ ر)
۶۰	اَمْ	یا
۶۱	لَمْ	نہیں
۶۲	لَا یُؤْمِنُوْنَ	نہیں ایمان لائیں گے (ا م ن)
۶۳	خَتَمَ	مہر لگا دی
۶۴	قُلُوْبٌ	دل (جمع ہے قَلْبٌ کی)
۶۵	سَمْعِهِمْ	ان کی سماعت، ان کے کان
۶۶	اَبْصَارٌ	آنکھیں، بصیرت
۶۷	غِشَاوَةٌ	پردہ
۶۸	وَلَهُمْ	اور لئے ان کے
۶۹	عَذَابٌ	عذاب
۷۰	عَظِيْمٌ	بڑا

ع

نمبر شمار	عربی	اُردو
۷۱	اَلنَّاسُ	لوگ
۷۲	مَنْ	جو شخص، بعض شخص
۷۳	يَقُوْلُ	کہتا ہے - قَالَ: کہا قَوْلٌ: کہنا
۷۴	اٰمَنَّا	ایمان لائے ہم
۷۵	مَا هُمْ	نہیں وہ
۷۶	يُخٰدِعُوْنَ	دھوکہ دیتے ہیں (خ د ع)
۷۷	اِلَّا	مگر
۷۸	اَنْفُسَهُمْ	نفس اُن کے - جانیں اُن کی (ن ف س)
۷۹	مَا يَشْعُرُوْنَ	نہیں شعور رکھتے ہیں نہیں سمجھتے
۸۰	مَرَضٌ	مرض، روگ
۸۱	فَ	پس
۸۲	زَادَ	زیادہ کیا
۸۳	اَلِيْمٌ	دردناک
۸۴	بِمَا	ساتھ، جو کچھ
۸۵	كَانُوْا	تھے (كَانَ: تھا)

نمبر شمار	عربی	اردو
۸۶	يَكْذِبُوْنَ	جھوٹ بولتے (ک ذ ب)
۸۷	اِذَا	جب
۸۸	قِيْلَ	کہا جاتا ہے۔ کہا گیا
۸۹	لَهُمْ	لئے اُن کے
۹۰	لَا تُفْسِدُوْا	مت فساد کرو (ف س د)
۹۱	فِي الْاَرْضِ	بیچ زمین کے
۹۲	قَالُوْا	کہا انھوں نے
۹۳	اِنَّمَا	صرف، درحقیقت
۹۴	نَحْنُ	ہم
۹۵	مُصْلِحُوْنَ	اصلاح کرنیوالے (ص ل ح)
۹۶	اَلَا	یاد رکھو، خبردار، خوب سمجھ لو
۹۷	مُفْسِدُوْنَ	فساد کرنے والے (ف س د)
۹۸	لٰكِنْ	لیکن
۹۹	اٰمِنُوْا	ایمان لاؤ
۱۰۰	كَمَا	جیسے کہ، جسطرح
۱۰۱	اَ	کیا؟

نمبر شمار	عربی	اردو
۱۰۲	سُفَهَآءُ	بے وقوف
۱۰۳	لَقُوْا	ملاقات کی (ل ق ی)
۱۰۴	اٰمَنَّا	ایمان لائے ہم
۱۰۵	خَلَوْا	خلوت میں ہوئے تنہائی میں ہوئے (خ ل و)
۱۰۶	شَيٰطِيْنِ	شیطان صفت سردار
۱۰۷	مُسْتَهْزِءُوْنَ	ہنسی کرتے ہیں۔ ٹھٹھا کرتے ہیں (ھ ز ء)
۱۰۸	يَمُدُّ	مدّت دیتا ہے، بڑھاتا ہے، کھینچتا ہے
۱۰۹	طُغْيَانِ	شرارت، سرکشی
۱۱۰	يَعْمَهُوْنَ	اندھے ہو کر بہک رہے ہیں۔ (ع م ہ)
۱۱۱	اِشْتَرَوُا	خریدا انھوں نے (ش ر ی)
۱۱۲	ضَلٰلَةَ	گمراہی
۱۱۳	هُدًى	ہدایت

پارہ نمبر (۱)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۱۴	فَمَا	پس نہیں
۱۱۵	رَبِحَتْ	فائدہ مند
	مَارَبِحَتْ:-	نہ فائدہ مند ہوئی)
۱۱۶	تِجَارَةٌ	کاروبار، تجارت
۱۱۷	مُهْتَدِيْنَ	ہدایت والے
۱۱۸	مَثَلٌ	مثال
۱۱۹	كَ	جیسے کہ
۱۲۰	اَلَّذِيْ	وہ شخص جو
۱۲۱	اِسْتَوْقَدَ	جلائی، سلگائی، روشن کی (وق د)
۱۲۲	نَارٌ	آگ
۱۲۳	فَلَمَّا	پس جب
۱۲۴	اَضَاءَتْ	روشن ہوئی (ض و ء)
۱۲۵	حَوْلَهٗ	اس کے اِرد گرد
۱۲۶	ذَهَبَ	لے گیا، چھین لیا
۱۲۷	تَرَكَ	چھوڑ دیا
۱۲۸	فِيْ	بیچ، میں
۱۲۹	ظُلُمَاتٌ	اندھیاری
۱۳۰	لَايُبْصِرُوْنَ	نہیں دیکھتے (ب ص ر)

سُورۃ بقرہ (۲)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۳۱	صُمٌّ	بہرے
۱۳۲	بُكْمٌ	گونگے
۱۳۳	عُمْيٌ	اندھے
۱۳۴	فَهُمْ	پس وہ
۱۳۵	لَايَرْجِعُوْنَ	نہیں رجوع ہونگے (ر ج ع)
۱۳۶	اَوْ	یا
۱۳۷	كَ	جیسے کہ
۱۳۸	صَيِّبٌ	بارش
۱۳۹	سَمَآءٌ	آسمان
۱۴۰	رَعْدٌ	گرج
۱۴۱	بَرْقٌ	بجلی
۱۴۲	يَجْعَلُوْنَ	ڈالے لیتے ہیں
۱۴۳	اَصَابِعٌ	انگلیاں (واحد :- اِصْبَعٌ)
۱۴۴	اٰذَانٌ	کان (واحد :- اُذُنٌ)
۱۴۵	صَوَاعِق	کڑک (واحد :- صَاعِقَةٌ)
۱۴۶	حَذَرٌ	ڈر
۱۴۷	مَوْتٌ	موت

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۴۸	مُحِیطٌ	گھیرنے والا
۱۴۹	یَکَادُ	قریب ہے
۱۵۰	یَخْطَفُ	اُچک لیتا ہے (خ ط ف)
۱۵۱	کُلَّمَا	جب بھی
۱۵۲	مَشَوْا	چل پڑے (م ش ی)
۱۵۳	اِذَا	جب
۱۵۴	اَظْلَمَ	اندھیرا ہُوا (ظ ل م)
۱۵۵	قَامُوْا	کھڑے ہوئے
۱۵۶	لَوْ	اگر
۱۵۷	شَآءَ	چاہنا (ش ی ء)
۱۵۸	کُلُّ شَیْءٍ	ہر چیز
۱۵۹	قَدِیْرٌ	قادر ہے
ع ۱۳		
۱۶۰	یٰٓاَیُّهَا النَّاسُ	اے لوگو!
۱۶۱	اعْبُدُوْا	عبادت کرو
۱۶۲	رَبَّ	پالنے والا (جمع: اَرْبَابٌ)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۶۳	کُمْ	تمہارا
۱۶۴	اَلَّذِیْ	وہ جس نے
۱۶۵	خَلَقَ	پیدا کیا
۱۶۶	لَعَلَّکُمْ	تاکہ تم، شاید تم (لَعَلَّ: شاید، تاکہ)
۱۶۷	تَتَّقُوْنَ	ڈرو تم (و ق ی)
۱۶۸	جَعَلَ	بنایا
۱۶۹	لَکُمُ	تمہارے لئے
۱۷۰	اَرْضَ	زمین
۱۷۱	فِرَاشًا	بچھونا، فرش
۱۷۲	بِنَآءً	عمارت
۱۷۳	اَنْزَلَ	اُتارا (ن ز ل)
۱۷۴	مَآءً	پانی
۱۷۵	اَخْرَجَ	نکالا (خ ر ج)
۱۷۶	بِهٖ	ساتھ اس کے
۱۷۷	مِنَ	سے

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۷۸	ثَمَرَاتٌ	پھل (واحد: ثَمَرَةٌ)
۱۷۹	فَلَا تَجْعَلُوْا	پس مت بناؤ (جَعَلَ: بنانا)
۱۸۰	اَنْدَادًا	مقابل، برابر، ہم صفت
۱۸۱	اَنْتُمْ	ہو تم
۱۸۲	تَعْلَمُوْنَ	تم جانتے ہو (عَلِمَ: جاننا)
۱۸۳	اِنْ	اگر
۱۸۴	كُنْتُمْ	ہو تم
۱۸۵	فِيْ	میں، بیچ
۱۸۶	رَيْبٌ	شک
۱۸۷	نَزَّلْنَا	اُتارا ہم نے (ن ز ل)
۱۸۸	عَلٰى	اوپر
۱۸۹	عَبْدُ	بندہ
۱۹۰	فَاْتُوْا	پس لے آؤ
۱۹۱	سُوْرَةٌ	سورت (قرآن کی) جمع، سُوَرٌ
۱۹۲	مِثْلِهٖ	اسکی مثال، اسکے مثل

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۹۳	وَادْعُوْا	اور پکارو
۱۹۴	شُهَدَاءَ	گواہ، حمایتی (واحد: شَهِيْدٌ)
۱۹۵	مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ	سوائے اللہ کے
۱۹۶	صٰدِقِيْنَ	سچے (واحد: صَادِقٌ مادّہ: ص د ق)
۱۹۷	فَ	پس
۱۹۸	اِنْ	اگر
۱۹۹	لَمْ	نہیں
۲۰۰	تَفْعَلُوْا	تم کر سکو گے (ف ع ل)
۲۰۱	لَنْ	نہیں، ہرگز نہیں۔
۲۰۲	اَلَّتِيْ	وہ جو مؤنث کیلئے
۲۰۳	وُقُوْدُ	ایندھن
۲۰۴	هَا	اس کا (مونث کیلئے)
۲۰۵	حِجَارَةٌ	پتھر
۲۰۶	اُعِدَّتْ	تیار کر دی گئی
۲۰۷	كٰفِرِيْنَ	حق کا انکار کرنیوالے (واحد کَافِرٌ)
۲۰۸	بَشِّرِ	بشارت دے (بِشَارَةٌ: خوشخبری)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۰۹	عَمِلُوْا	عمل کیا اُنھوں نے
۲۱۰	صَالِحَاتُ	نیک اچھے (مذکر: صَالِحُوْنَ)
۲۱۱	اَنَّ	کہ
۲۱۲	لَهُمْ	لئے اُن کے
۲۱۳	جَنّٰتٍ	جنّت، باغات (واحد: جَنَّةٌ)
۲۱۴	تَجْرِیْ	بہتی ہیں، چلتی ہیں
۲۱۵	تَحْتَ	نیچے
۲۱۶	اَنْهٰرُ	نہریں (واحد: نَهْرٌ)
۲۱۷	كُلَّمَا	جب کبھی
۲۱۸	رُزِقُوْا	رزق دئے گئے یا رزق دئے جائینگے
۲۱۹	ثَمَرَةٌ	میوہ، پھل (جمع: ثَمَرَاتٌ)
۲۲۰	هٰذَا	یہ
۲۲۱	اُتُوْا	دیئے گئے
۲۲۲	مُتَشَابِهًا	ملتا جلتا
۲۲۳	اَزْوَاجٌ	جوڑے، بیویاں
۲۲۴	مُطَهَّرَةٌ	پاک، صاف، ستھرے۔

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۲۵	خٰلِدُوْنَ	ہمیشہ رہنے والے
۲۲۶	لَا یَسْتَحْیٖ	نہیں شرماتا
۲۲۷	یَضْرِبُ مَثَلًا	بیان کرے گا کوئی بھی مثال۔
۲۲۸	بَعُوْضَةً	مچھر
۲۲۹	فَمَا فَوْقَهَا	یا پھر اس سے بھی بڑھ کر۔
۲۳۰	فَاَمَّا	پس جو
۲۳۱	اَنَّهُ	کہ وہ
۲۳۲	حَقُّ	حق، ٹھیک بات
۲۳۳	مَاذَا	کیا؟
۲۳۴	اَرَادَ	ارادہ کیا
۲۳۵	یُضِلُّ	گمراہ کرتا ہے
۲۳۶	یَهْدِیْ	ہدایت کرتا ہے
۲۳۷	كَثِیْرًا	بہت سے
۲۳۸	اِلَّا	مگر
۲۳۹	فَاسِقِیْنَ	فاسق لوگ (ف س ق)
۲۴۰	یَنْقُضُوْنَ	توڑتے ہیں (ن ق ض)
۲۴۱	عَهْدَ	اقرار۔ وعدہ

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۴۲	مِنۡ بَعۡدِ	اس کے بعد
۲۴۳	مِیۡثَاق	مضبوط عہد کی پختگی
۲۴۴	یَقۡطَعُوۡنَ	قطع کرتے ہیں، کاٹتے ہیں۔ (ق ط ع)
۲۴۵	اَمَرَ	حکم دیا
۲۴۶	یُوۡصَل	جوڑنا تعلقات کا (و ص ل)
۲۴۷	خٰسِرُوۡنَ	خسارہ پانے والے (خ س ر)
۲۴۸	کَیۡفَ	کسطرح، کیوں کر؟
۲۴۹	اَمۡوَاتًا	مُردے، بے جان (مادّہ: م و ت)
۲۵۰	فَاَحۡیَاکُمۡ	پس جلایا تم کو، زندہ کیا۔
۲۵۱	ثُمَّ	پھر
۲۵۲	تُرۡجَعُوۡنَ	لوٹائے جاؤ گے تم (ر ج ع)
۲۵۳	خَلَقَ	بنایا
۲۵۴	لَکُمۡ	لئے تمہارے
۲۵۵	جَمِیۡعًا	سب

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۵۶	اِسۡتَوٰی	متوجّہ ہوا، قصد کیا
۲۵۷	اِلَی	طرف
۲۵۸	سَوّٰی	ٹھیک، درست کیا
۲۵۹	هُنَّ	ان کو (مؤنث کیلئے)
۲۶۰	سَبۡعَ	سات
۲۶۱	سَمٰوٰت	آسمان (واحد: سَمَاءٌ)
۲۶۲	عَلِیۡمٌ	جاننے والا (ع ل م)
۲۶۳	رَبُّكَ	تیرا رب
۲۶۴	لِ	لئے
۲۶۵	مَلٰٓئِکَۃِ	فرشتے
۲۶۶	اِنِّیۡ	بے شک میں
۲۶۷	جَاعِلٌ	بنانے والا
۲۶۸	خَلِیۡفَۃً	نائب
۲۶۹	یَسۡفِكُ	بہائے گا
۲۷۰	دِمَآءَ	خون، لہو
۲۷۱	نُسَبِّحُ	ہم پاکی بیان کرتے ہیں۔ (س ب ح)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۷۲	نُقَدِّسُ	ہم تقدیس بیان کرتے ہیں۔ (ق د س)
۲۷۳	لَكَ	تیرے لئے
۲۷۴	عَلَّمَ	سکھایا
۲۷۵	اَسْمَآءَ	نام (واحد: اِسْمٌ)
۲۷۶	كُلَّهَا	سارے، سب
۲۷۷	عَرَضَ	پیش کیا
۲۷۸	اَنْۢبِـُٔوْنِيْ	خبر دو (ن ب ء)
۲۷۹	بِيْ	مجھے
۲۸۰	هٰٓؤُلَآءِ	یہ سب
۲۸۱	سُبْحٰنَكَ	پاک ہے تو
۲۸۲	لَنَا	لئے ہمارے
۲۸۳	عَلَّمْتَنَا	سکھایا تو نے
۲۸۴	اِنَّكَ	بے شک تو
۲۸۵	اَنْتَ	تو
۲۸۶	عَلِيْمُ حَكِيْمُ	جاننے والا، حکمت والا
۲۸۷	فَلَمَّآ	پس، جب

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۸۸	اَلَمْ اَقُلْ	کیا نہیں کہا میں نے
۲۸۹	اَعْلَمُ	جانتا ہوں میں
۲۹۰	تُبْدُوْنَ	ظاہر کرتے ہو تم مادّہ: ب د ء
۲۹۱	تَكْتُمُوْنَ	تم چھپاتے ہو (ك ت م)
۲۹۲	اُسْجُدُوْا	سجدہ کرو (س ج د)
۲۹۳	اِبْلِيْسَ	شیطان کا نام
۲۹۴	اَبٰى	انکار کیا
۲۹۵	اِسْتَكْبَرَ	تکبّر کیا
۲۹۶	كَانَ	ہُوا، ہو گیا
۲۹۷	اُسْكُنْ	سکونت کر، رہ (س ك ن)
۲۹۸	كُلَا	کھاؤ تم دونوں
۲۹۹	رَغَدًا	بافراغت، سیر ہو کر
۳۰۰	حَيْثُ	جہاں کہیں جس جگہ
۳۰۱	شِئْتُمَا	چاہو تم دونوں شَآءَ: چاہنا
۳۰۲	لَا تَقْرَبَا	مت قریب جاؤ (ق ر ب)

پارہ نمبر (۱)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۰۳	هٰذِهٖ	اِس، یہ
۳۰۴	شَجَرَةَ	درخت
۳۰۵	تَكُوْنَا	ہوجاؤ گے تم دونوں
۳۰۶	اَزَلَّ	پھسلا دیا
۳۰۷	هُمَا	اُن دونوں کو
۳۰۸	عَنْ	متعلق
۳۰۹	هَا	اس کے (مؤنث کیلئے)
۳۱۰	اَخْرَجَ	نکالا
۳۱۱	كَانَا	(خ ر ج) تھے وہ دونوں واحد کے لئے كَانَ
۳۱۲	هَبِطَ	اُترنا
۳۱۳	بَعْضُ	بعض
۳۱۴	عَدُوٌّ	دشمن
۳۱۵	مُسْتَقَرٌّ	ٹھکانہ
۳۱۶	مَتَاعٌ	فائدہ
۳۱۷	حِيْنَ	وقت
۳۱۸	فَتَلَقّٰى	پس سیکھ لئے
۳۱۹	كَلِمَاتٌ	فرمان، لفظ، کلام
۳۲۰	تَابَ	متوجہ ہُوا، توبہ قبول کی

سُورۃ بقرہ (۲)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۲۱	تَوَّابٌ	توبہ قبول کرنے والا۔ توّاب، یا توبہ کا لفظ قرآن میں جہاں اللہ تعالیٰ کے لئے استعمال ہُوا ہے وہاں توبہ قبول کرنا۔ اور اگر بندہ کے لئے استعمال ہُوا ہے تو توبہ کرنا، پلٹ آنا، معافی چاہنا کے ہونگے
۳۲۲	فَاِمَّا	پس پھر کبھی۔ جب بھی
۳۲۳	يَاْتِيَنَّكُمْ	آوے تمہارے پاس
۳۲۴	مِنِّيْ	میری طرف سے (مِنْ سے ی میرا) ان دو لفظ کا مرکب ہے
۳۲۵	تَبِعَ	اتباع کرے
۳۲۶	هُدَايَ	ہدایت میری
۳۲۷	خَوْفٌ	خوف
۳۲۸	عَلَيْهِمْ	اُوپر ان کے
۳۲۹	حَزَنٌ	غم

پارہ نمبر (۱)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۳۰	كَفَرُوْا	انکار کیا انھوں نے
		مادّہ (ك ف ر)
۳۳۱	كَذَّبُوْا	جُھٹلایا انھوں نے
		(ك ذ ب)
۳۳۲	اٰيٰتِنَا	ہماری آیات
۳۳۳	اَصْحٰبُ النَّارِ ع	لوگ دوزخ کے
۳۳۴	يٰٓ	اے
۳۳۵	بَنِيْٓ اِسْرَآءِيْلَ	اسرائیل کے بیٹو بیٹے
۳۳۶	اُذْكُرُوْا	یاد کرو
۳۳۷	اَوْفُوْا	پورا کرو
۳۳۸	عَهْدَ	اقرار
۳۳۹	اُوْفِ	مَیں پورا کروں گا
۳۴۰	اِيَّايَ	مجھ ہی سے
۳۴۱	فَارْهَبُوْنِ	پس ڈرو مجھ سے
		مادّہ (ر ہ ب)
۳۴۲	اَنْزَلْتُ	اُتارا مَیں نے
۳۴۳	مُصَدِّقًا	تصدیق کرنے والے
۳۴۴	لِمَا	اس کے لئے جو
۳۴۵	مَعَكُمْ	ساتھ تمہارے
۳۴۶	لَا تَكُوْنُوْٓا	مت ہو جاؤ

سُوْرَۃ بقرہ (۲)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۴۷	اَوَّلَ	پہلے، اوّل
۳۴۸	لَا تَشْتَرُوْا	مت خریدنا،
		مت مول لینا
		مادّہ (ش ر ی)
۳۴۹	اٰيَاتِيْ	میری آیات
۳۵۰	ثَمَنًا	مول
۳۵۱	قَلِيْلًا	تھوڑا
۳۵۲	لَا تَلْبِسُوْا	مت مشکوک کرو،
		خلط ملط مت کرو
۳۵۳	بَاطِلِ	جھوٹ
۳۵۴	كَتَمَ	چھپانا
۳۵۵	اَقِيْمُوْا	قائم کرو
۳۵۶	وَارْكَعُوْا	رکوع کرو
۳۵۷	رٰكِعِيْنَ	جھکنے والے،
		رکوع کرنے والے
۳۵۸	اَ	کیا؟
۳۵۹	تَاْمُرُوْنَ	حکم دیتے ہو تم
		مادّہ (ا م ر)
۳۶۰	بِرّ	نیکی
۳۶۱	تَنْسَوْنَ	بھولتے ہو
		(ن س ی)

نمبر شمار عربی	اُردو
۳۶۲-اَنْفُسَكُمْ	جانوں تمہاری کو
	مادّہ (ن ف س)
۳۶۳-تَتْلُوْنَ	پڑھتے ہو تم
	مادّہ (ت ل و)
۳۶۴-اَفَلَا	کیا پس نہیں
۳۶۵-تَعْقِلُوْنَ	تم عقل رکھتے ہو
	مادّہ (ع ق ل)
۳۶۶-اِسْتَعِيْنُوْا	سہارا حاصل کرو
۳۶۷-لَكَبِيْرَةٌ	البتہ-بہت بڑی، بھاری۔
۳۶۸-خٰشِعِيْنَ	ڈرنے والے
	(خ ش ع)
۳۶۹-يَظُنُّوْنَ	خیال کرتے ہیں
	مادّہ (ظ ن)
۳۷۰-اَنَّهُمْ	کہ وہ
۳۷۱-مُلٰقُوْا	ملنے والے
۳۷۲-رَاجِعُوْنَ	رجوع ہونیوالے
	واپس جانیوالے
	مادّہ (ر ج ع)

ع ۵

الربع

نمبر شمار عربی	اُردو
۳۷۳-اَنِّيْ	یہ کہ میں نے
۳۷۴-فَضَّلْتُ	فضیلت دی میں نے
	مادّہ (ف ض ل)
۳۷۵-وَاتَّقُوْا	اور ڈرو
۳۷۶-يَوْمًا	دن
۳۷۷-لَا تَجْزِيْ	نہیں جزا دلاسکے گا
	مادّہ (ج ز ع)
۳۷۸-نَفْسٌ	جی، نفس، جان
۳۷۹-عَنْ	متعلق
۳۸۰-لَا يُقْبَلُ	نہیں قبول کیا جائیگا
۳۸۱-شَفَاعَةٌ	شفاعت
۳۸۲-يُنْصَرُوْنَ	مدد دئے جائیں گے
	مادّہ (ن ص ر)
۳۸۳-لَا يُؤْخَذُ	نہیں لیا جائے گا
۳۸۴-عَدْلٌ	بدلہ، معاوضہ
۳۸۵-نَجَّيْنٰكُمْ	نجات دی ہم نے تمکو
	مادّہ (ن ج و)
۳۸۶-اٰلَ	پیروکار، متعلقین
۳۸۷-فِرْعَوْنَ	دورِ موسیٰؑ میں ایک مفسد بادشاہ کا نام
۳۸۸-يَسُوْمُوْنَ	سخت تکلیف پہنچاتے

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۸۹	سُوْءَ	بُرا، سخت، بُرائی
۳۹۰	عَذَاب	سزا، عذاب
۳۹۱	ذَبْح	ذبح کرنا
۳۹۲	اَبْنَاءَ	بیٹے
۳۹۳	يَسْتَحْيُوْنَ	زندہ چھوڑ دیتے تھے
۳۹۴	نِسَاء	عورتیں
۳۹۵	وَفِيْ ذَالِكُمْ	اور تمہارے اس واقعہ میں۔
۳۹۶	بَلَاءٌ	آزمائش، امتحان
۳۹۷	رَبُّكُمْ	تمہارا رب
۳۹۸	عَظِيْمٌ	بڑا، زبردست
۳۹۹	اِذْ	جب
۴۰۰	فَرَقْنَا	پھاڑا ہم نے
		مادّہ (ف ر ق)
۴۰۱	بِكُمْ	ساتھ تمہارے، یا تمہارے لئے،
۴۰۲	بَحْرٌ	سمندر
۴۰۳	اَغْرَقْنَا	غرق کر دیا ہم نے
۴۰۴	تَنْظُرُوْنَ	تم دیکھ رہے تھے
		مادّہ (ن ظ ر)
۴۰۵	وَاعَدْنَا	وعدہ کیا ہم نے

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۰۶	اَرْبَعِيْنَ	چالیس ۴۰
۴۰۷	لَيْلَة	رات (جمع: لَيَالِيْ)
۴۰۸	ثُمَّ	پھر
۴۰۹	اِتَّخَذْتُمُ	پکڑا تم نے
		مادّہ (ا خ ذ)
۴۱۰	عِجْلٌ	بچھڑا
۴۱۱	مِنْ بَعْدِهٖ	اس کے بعد سے
۴۱۲	ظٰلِمُوْنَ	ظلم کرنے والے
۴۱۳	عَفَوْنَا	معاف کیا ہم نے
۴۱۴	مِنْ بَعْدِ ذَالِكَ	اس کے بعد
۴۱۵	فُرْقَانَ	حق و باطل میں فرق کرنے والی کتاب۔
۴۱۶	تُوْبُوْا	توبہ کرو
۴۱۷	بَارِئِكُمْ	پروردگار، پیدا کرنے والا
۴۱۸	حَتّٰى	یہاں تک کہ
۴۱۹	نَرَى	ہم دیکھ لیں
۴۲۰	جَهْرَةً	ظاہر، سامنے، کھلم کھلا
۴۲۱	صَاعِقَةٌ	بجلی، کڑک

پارہ نمبر (۱)

نمبر شمار عربی	اُردو
۴۲۲-بَعَثْ	دوبارہ زندہ کرنا، بھیجنا
۴۲۳-ظَلَّلْنَا	سایہ کیا ہم نے مادّہ (ظ ل ل)
۴۲۴-غَمَام	بادل، بدلی
۴۲۵-اَلْمَنّ	اس کے لفظی معنی احسان کے ہیں لیکن یہاں بنی اسرائیل کو مصر سے نکلنے کے بعد خدا کی طرف سے آسمان سے ایک قسم کا کھانا دیا گیا تھا اس کی طرف اشارہ ہے جو مانند دھنیا تھا۔
۴۲۶-سَلْوٰی	بٹیر
۴۲۷-کُلُوْا	کھاؤ
۴۲۸-طَیِّبَاتِ	پاک، صاف ستھری (ط ی ب)
۴۲۹-ظَلَمُوْا	ظلم کیا، نقصان کیا

سُورَۃ بقرہ (۲)

نمبر شمار عربی	اُردو
۴۳۰-لٰکِنْ	لیکن
۴۳۱-هٰذِهٖ	اس، یہ
۴۳۲-قَرْیَةً	بستی، گاؤں، قریہ
۴۳۳-حَیْثُ	جہاں کہیں، جس جگہ
۴۳۴-شِئْتُمْ	چاہو تم
۴۳۵-رَغَدًا	بافراغت، سیر ہوکر
۴۳۶-بَابٌ	دروازہ
۴۳۷-سُجَّدًا	سجدہ کرتے ہوتے
۴۳۸-قُوْلُوْا	کہو تم
۴۳۹-حِطَّةٌ	معاف کر
۴۴۰-نَغْفِرْ	ہم معاف کردیں گے
۴۴۱-خَطٰیٰکُمْ	خطائیں تمہاری
۴۴۲-سَ	عنقریب، جلدی
۴۴۳-نَزِیْدُ	ہم زیادہ دیں گے (ز ی د)
۴۴۴-مُحْسِنِیْنَ	نیک لوگ، احسان کرنیوالے
۴۴۵-فَ	پس
۴۴۶-بَدَّلَ	بدل دیا
۴۴۷-رِجْزًا	عذاب

پارہ نمبر (۱)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۴۸	يَفْسُقُوْنَ	بے حکمی کرتے ہیں (ف س ق)
۴۴۹	اِسْتَسْقٰى	پانی مانگا
۴۵۰	اِضْرِبْ	مار (مصدر: ضَرْبٌ)
۴۵۱	عَصَا	لکڑی، لاٹھی
۴۵۲	حَجَرٌ	پتھر
۴۵۳	اِنْفَجَرَتْ	بہ نکلے (ف ج ر)
۴۵۴	اِثْنَتَا عَشْرَةَ	بارہ ۱۲ عدد
۴۵۵	عَيْنًا	چشمہ (جمع: عُيُوْنٌ)
۴۵۶	قَدْ	تحقیق
۴۵۷	عَلِمَ	جان لیا (ع ل م)
۴۵۸	كُلُّ	سب
۴۵۹	اُنَاسٌ	لوگ
۴۶۰	مَشْرَبٌ	پانی پینے کی جگہ، گھاٹ۔
۴۶۱	كُلُوْا	کھاؤ
۴۶۲	اِشْرَبُوْا	پیو (ش ر ب)

سورۃ بقرہ (۲)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۶۳	لَا تَعْثَوْا	مت نکلو، مت پھرو (ع ث و)
۴۶۴	طَعَامٌ	کھانا
۴۶۵	وَاحِدٌ	ایک (عدد)
۴۶۶	فَادْعُ	پس پکار (د ع و)
۴۶۷	لَنَا	لئے ہمارے
۴۶۸	يُخْرِجُ	نکالے (خ ر ج)
۴۶۹	تُنْبِتُ	اُگاتی ہے (ن ب ت)
۴۷۰	بَقْلٌ	ساگ، ترکاری
۴۷۱	قِثَّاءٌ	ککڑی
۴۷۲	فُوْمٌ	گیہوں
۴۷۳	عَدَسٌ	مسور (دال)
۴۷۴	بَصَلٌ	پیاز
۴۷۵	تَسْتَبْدِلُوْنَ	تبدیلی چاہتے ہو (ب د ل)
۴۷۶	اَدْنٰى	ادنیٰ، کمتر
۴۷۷	خَيْرٌ	بہتر

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۷۸	مِصْرٍ	شہر
۴۷۹	سَاَلْتُمْ	سوال کیا تم نے
۴۸۰	ضُرِبَتْ	ماری گئی، ڈالی گئی
۴۸۱	ذِلَّةٌ	پستی، ذلّت
۴۸۲	مَسْكَنَةٌ	بے چارگی، محتاجی
۴۸۳	بَآءُوْا	مستحق ہوئے
۴۸۴	يَقْتُلُوْنَ	قتل کرتے تھے
۴۸۵	نَبِيِّيْنَ	نبی : اَنْبِيَاءُ (واحد : نَبِيٌّ)
۴۸۶	عَصَوْا	نافرمانی کی (مصدر : عِصْيَانٌ)
۴۸۷	يَعْتَدُوْنَ	زیادتی کرتے تھے (ع د د)
۴۸۸	هَادُوْا	یہودی ہوئے
۴۸۹	نَصٰرٰى	نصرانی :
۴۹۰	صَابِئِيْنَ	بے دین، ستارہ پرست
۴۹۱	يَوْمُ الْاٰخِرَةِ	دن آخرت کا
۴۹۲	عَمِلَ	عمل کیا
۴۹۳	صَالِحًا	نیک
۴۹۴	اَجْرُهُمْ	اجر اُن کا
۴۹۵	عِنْدَ	نزدیک
۴۹۶	حَزَنَ	غمگین ہونا
۴۹۷	اَخَذْنَا	لیا ہم نے
۴۹۸	مِيْثَاقٌ	اقرار
۴۹۹	رَفَعْنَا	بلند کیا ہم نے (ر ف ع)
۵۰۰	فَوْقَ	اوپر
۵۰۱	طُوْرٌ	پہاڑ
۵۰۲	تَوَلَّيْتُمْ	پھر گئے تم
۵۰۳	لَوْ	اگر
۵۰۴	لَقَدْ	البتہ، تحقیق
۵۰۵	اِعْتَدُوْا	حد سے نکلے
۵۰۶	اَلسَّبْتُ	ہفتہ کا دن
۵۰۷	قِرَدَةً	بندر
۵۰۸	خَاسِئِيْنَ	ذلیل، دھتکارے ہوتے
۵۰۹	نَكَالًا	عبرت، دہشت
۵۱۰	بَيْنَ يَدَيْ	سامنے، آگے
۵۱۱	خَلْفَ	پیچھے

پارہ نمبر (۱)

نمبر شمار	عربی	اردو
۵۱۲	مَوْعِظَةٌ	نصیحت
		(و ع ظ)
۵۱۳	یَأْمُرُ	حکم دیتا ہے
		(ا م ر)
۵۱۴	اَنْ	کہ
۵۱۵	بَقَرَةٌ	گائے بیل
۵۱۶	هُزُوًا	مذاق، مضحکہ
۵۱۷	اَعُوْذُ	میں پناہ چاہتا ہوں
۵۱۸	اُدْعُ	پکار تو
۵۱۹	یُبَیِّنْ	بیان کرے
۵۲۰	مَا هِیَ	کیسی ہو؟
۵۲۱	یَقُوْلُ	وہ کہتا ہے
۵۲۲	لَا فَارِضٌ	نہ بوڑھی ہو
۵۲۳	بِکْرٌ	بن بیاہی
۵۲۴	عَوَانٌ	درمیانی
۵۲۵	اِفْعَلُوْا	کرو
۵۲۶	مَا	جو کچھ
۵۲۷	تُؤْمَرُوْنَ	تم حکم دیئے جاتے ہو
۵۲۸	لَوْنُهَا	اس کا رنگ
		(جمع: اَلْوَانٌ)
۵۲۹	صَفْرَآءُ	زرد رنگ

سورۃ بقرہ (۲)

نمبر شمار	عربی	اردو
۵۳۰	فَاقِعٌ	گہرا، بہت گہرا
۵۳۱	تَسُرُّ	خوش لگنا، سرور
		(س ر ر)
۵۳۲	نٰظِرِیْنَ	دیکھنے والے
		(ن ظ ر)
۵۳۳	تَشَابَهَ	مشتبہ ہونا، کسی ایک معاملہ میں ایک سے زیادہ معنیٰ لینے کی گنجائش ہو، تب بولا جاتا ہے۔
۵۳۴	شَآءَ	چاہا
۵۳۵	ذَلُوْلٌ	کام کاج کرنیوالی
۵۳۶	تُثِیْرُ الْاَرْضَ	زمین جوتی ہوئی
		(ث و ر)
۵۳۷	تَسْقِیْ	پانی دینے والی، سینچنے والی۔
۵۳۸	حَرْثٌ	کھیتی
۵۳۹	مُسَلَّمَةٌ	ٹھیک، صحیح، سالم، بے عیب
۵۴۰	لَا شِیَةَ	بے داغ

نمبر شمار عربی	اُردو
۵۴۱-اَنْبِئْ	اب
۵۴۲-جِئْتَ	آیا تو، لایا تو
۵۴۳-مَاكَادُوْا	نہ قریب تھے، لگتے نہیں تھے
۵۴۴-قَتَلْتُمْ	قتل کیا تم نے (ق ت ل)
۵۴۵-اِدّٰرَءْتُمْ	ٹالا تم نے، ایک دوسرے پر ٹالنا (د ر ء)
۵۴۶-مُخْرِجٌ	نکالنے والا
۵۴۷-تَكْتُمُوْنَ	تم چھپاتے ہو (ك ت م)
۵۴۸-بِبَعْضِهَا	ساتھ بعض اسکے
۵۴۹-كَذٰلِكَ	اسی طرح
۵۵۰-يُحْيِ	زندہ کرتا ہے
۵۵۱-مَوْتٰى	مردے (واحد: مَيِّتٌ)
۵۵۲-يُرِيْكُمْ	دکھاتا ہے تم کو (ر ء ی)
۵۵۳-اٰيٰتٌ	نشانیاں

نمبر شمار عربی	اُردو
۵۵۴-تَعْقِلُوْنَ	تم سمجھو
۵۵۵-ثُمَّ	پھر
۵۵۶-قَسَتْ	سخت ہو گئے (مصدر: قَسَاوَةٌ)
۵۵۷-قُلُوْبُ	دل
۵۵۸-فَ	پس
۵۵۹-هِيَ	وہ
۵۶۰-كَ	جیسے کہ
۵۶۱-حِجَارَةٌ	پتھر (واحد: حَجَرٌ)
۵۶۲-اَوْ	یا
۵۶۳-اَشَدُّ	زیادہ سخت
۵۶۴-قَسْوَةً	سخت (ق س و)
۵۶۵-لَمَا	البتہ، جو کہ
۵۶۶-يَتَفَجَّرُ	پھٹ نکلتی ہے
۵۶۷-اَنْهٰرُ	نہریں (واحد: نَهْرٌ)
۵۶۸-يَشَّقَّقُ	چاک ہونا، ٹکڑے ٹکڑے ہونا (ش ق ق)

نمبر شمار	عربی	اردو
۵۶۹	يَهْبِطُ	گر پڑتا ہے، لڑھک جاتا ہے
۵۷۰	خَشْيَةِ اللّٰهِ	ڈر اللہ کا
۵۷۱	أَفَتَطْمَعُوْنَ	کیا پس تم چاہتے ہو (ط م ع)
۵۷۲	طَمَعَ	چاہنا
۵۷۳	أَنْ	کہ
۵۷۴	قَدْ	تحقیق
۵۷۵	فَرِيْقٌ	گروہ، ٹولی
۵۷۶	يُحَرِّفُوْنَ	بدل ڈالتے ہیں، تحریف کرتے ہیں۔
۵۷۷	عَقَلُوْا	سمجھا اُنھوں نے
۵۷۸	لَقُوْا	ملاقات کرتے ہیں
۵۷۹	قَالُوْا	کہا اُنھوں نے (مصدر: قَوْلٌ)
۵۸۰	أٰمَنَّا	ایمان لائے ہم
۵۸۱	خَلَا	خلوت میں ہُوا (مصدر: خَلْوَةٌ)
۵۸۲	تُحَدِّثُوْنَ	تم بیان کرتے ہو
۵۸۳	بِمَا	ساتھ جو کچھ
۵۸۴	فَتَحَ	کھولا

نمبر شمار	عربی	اردو
۵۸۵	عَلَيْكُمْ	اوپر تمہارے
۵۸۶	يُحَاجُّوْنَ	جھگڑیں وہ، حجت کریں
۵۸۷	يُسِرُّوْنَ	چھپاتے ہیں (سِرٌّ: راز: واحد جمع: أَسْرَارٌ)
۵۸۸	يُعْلِنُوْنَ	ظاہر کرتے ہیں (مصدر: إِعْلَانٌ)
۵۸۹	أُمِّيُّوْنَ	اَن پڑھ لوگ
۵۹۰	إِلَّا	مگر
۵۹۱	أَمَانِيَّ	آرزوئیں، باطل خیالات
۵۹۲	إِنْ	نہیں، اسکے بعد اِلَّا آئے تو معنی ہونگے نہیں، ورنہ عام طور پر معنی اگر کے ہوتے ہیں۔

النصف

۵۹۳	وَيْلٌ	ہلاکت، بربادی
۵۹۴	يَكْتُبُوْنَ	لکھتے ہیں (ک ت ب)
۵۹۵	أَيْدِيْهِمْ	ہاتھ اُن کے (واحد: يَدٌ)
۵۹۶	ثَمَنًا	قیمت، مول

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۹۷	يَكْسِبُوْنَ	کماتے ہیں
	(ك س ب)	
۵۹۸	لَنْ	ہرگز نہیں
۵۹۹	تَمَسَّنَا	چھوئے گی ہم کو
	(م س س)	
۶۰۰	اَيَّامًا	دن
	(واحد: يَوْمٌ)	
۶۰۱	مَعْدُوْدَةً	گنتی کے دن
۶۰۲	قُلْ	کہہ دے
۶۰۳	عَهْدٌ	قول، معاہدہ
۶۰۴	يُخْلِفَ	خلاف کرے گا
۶۰۵	اَمْ	یا
۶۰۶	بَلٰى	ہاں، کیوں نہیں،
		ضرور
۶۰۷	مَنْ	جو شخص
۶۰۸	كَسَبَ	کمایا
	(ك س ب)	
۶۰۹	سَيِّئَةً	بُرائی، بدی
	(جمع: سَيِّئَاتٌ)	
۶۱۰	اَحَاطَتْ	گھیرے میں لے چکی
	(مصدر: اِحَاطَةٌ)	

نمبر شمار	عربی	اُردو
۶۱۱	خَطِيْٓـَٔةً	خطائیں
	(جمع: خَطِيْٓـَٔاتٌ)	
ع ۱۱		
۶۱۲	وَالِدَيْنِ	ماں باپ
۶۱۳	ذِي الْقُرْبٰى	قرابت والے
۶۱۴	يَتَامٰى	یتیموں
	(واحد: يَتِيْمٌ)	
۶۱۵	مَسٰكِيْنُ	مسکین
۶۱۶	قُوْلُوْا	کہو
۶۱۷	حُسْنًا	اچھی بات
۶۱۸	اَقِيْمُوْا	قائم رکھو
۶۱۹	اٰتُوْا	دو
۶۲۰	زَكٰوةَ	زکوٰۃ
۶۲۱	تَوَلَّيْتُمْ	پھر گئے تم
۶۲۲	قَلِيْلًا	تھوڑا، تھوڑے
۶۲۳	مِنْكُمْ	تم میں سے
۶۲۴	اَنْتُمْ	ہو تم
۶۲۵	مُعْرِضُوْنَ	منہ پھیرنے والے
۶۲۶	دِيَارٌ	گھر
	(واحد: دَارٌ)	
۶۲۷	اَقْرَرْتُمْ	اقرار کیا تم نے

نمبر شمار	عربی	اُردو
۶۲۸	تَشْهَدُوْنَ	تم گواہ ہو
۶۲۹	هٰٓؤُلَآءِ	یہ لوگ
۶۳۰	تَظٰهَرُوْنَ	مددگاری کرتے ہو، ایکا کرتے ہو (ظ ہ ر)
۶۳۱	اِثْمٌ	گناہ
۶۳۲	عُدْوَان	زیادتی
۶۳۳	يَاْتُوْكُمْ	آتے ہیں تمہارے پاس۔
۶۳۴	اُسٰرٰى	قیدی
۶۳۵	تُفٰدُوْ	فدیہ دیتے ہو (ف د ی)
۶۳۶	مُحَرَّمٌ	حرام کیا گیا
۶۳۷	فَمَا	پس کیا
۶۳۸	جَزَآءُ	بدلہ، جزا، سزا
۶۳۹	مَنْ	جو شخص
۶۴۰	يَفْعَلُ	کرے (یہ فعل)
۶۴۱	خِزْيٌ	رُسوائی
۶۴۲	حَيٰوةِ	زندگی
۶۴۳	يُرَدُّوْنَ	پھیرے جائیں گے
۶۴۴	اِلٰى	طرف

نمبر شمار	عربی	اُردو
۶۴۵	اَشَدُّ	بہت سخت
۶۴۶	وَمَا	اور نہیں
۶۴۷	عَمَّا	اس چیز سے جو کہ
۶۴۸	يُخَفَّفُ	ہلکا کیا جائے گا
۶۴۹	يُنْصَرُوْنَ	مدد دئے جائیں گے (غ)
۶۵۰	لَقَدْ	البتہ، تحقیق، بلاشبہ، یقیناً
۶۵۱	اٰتَيْنَا	دیا ہم نے
۶۵۲	قَفَّيْنَا	پیچھے لائے ہم (ق ف ی)
۶۵۳	اِبْنَ مَرْيَمَ	بیٹا مریم کا
۶۵۴	بَيِّنٰتِ	روشن دلائل، واضح، صاف صاف نشانیاں۔
۶۵۵	اَيَّدْنَا	تائید کی ہم نے، مدد کی ہم نے
۶۵۶	رُسُلُ	رسول کی جمع، بہت سے رسول
۶۵۷	رُوْحُ الْقُدُسِ	روحِ پاک (حضرت جبرئیل علیہ السلام)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۶۵۸	اَفَ	کیا پس
۶۵۹	کُلَّمَا	جب کبھی، جب بھی
۶۶۰	جَاءَ	آیا
۶۶۱	رَسُوْل	پیغمبر علیہ السلام (جمع: رُسُلٌ)
۶۶۲	لَا تَهْوٰی	نہیں چاہتا تھا
۶۶۳	اَنْفُسُكُمُ	جی تمہارا (ن ف س)
۶۶۴	اِسْتَكْبَرْتُمْ	تکبر کیا تم نے
۶۶۵	فَرِيْقًا	ایک گروہ کو
۶۶۶	تَقْتُلُوْنَ	قتل کیا تم نے (ق ت ل)
۶۶۷	قَالُوْا	کہا انھوں نے
۶۶۸	قُلُوْب	دل (واحد: قَلْبٌ)
۶۶۹	غُلْفٌ	غلاف میں ہیں، محفوظ ہیں
۶۷۰	بَلْ	بلکہ
۶۷۱	لَعَنَ	لعنت کیا
۶۷۲	هُمُ	ان کو
۶۷۳	لَمَّا	جب

نمبر شمار	عربی	اُردو
۶۷۴	مُصَدِّقٌ	تصدیق کرنے والی
۶۷۵	لِمَا مَعَهُمْ	لئے اس چیز کے جو ہے ساتھ ان کے
۶۷۶	يَسْتَفْتِحُوْنَ	فتح چاہتے تھے مادّہ (ف ت ح)
۶۷۷	مَا عَرَفُوْا	جو کچھ پہچانا
۶۷۸	بِئْسَمَا	کیا برا، بہت برا
۶۷۹	اِشْتَرَوْا	بیچا انھوں نے
۶۸۰	اَنْ	کہ
۶۸۱	يَكْفُرُوْا	انکار کیا انھوں نے
۶۸۲	بَغْيًا	سرکشی، بغاوت
۶۸۳	بَاءُوْ	مستحق ہوئے
۶۸۴	مُهِيْنٌ	رُسوا کرنے والا
۶۸۵	وَرَاءَ	سوائے
۶۸۶	لِمَ	کیوں؟
۶۸۷	اَنْبِيَاءَ اللّٰهِ	انبیا اللہ کے (واحد: نَبِيٌّ)
۶۸۸	عِجْلَ	بچھڑا
۶۸۹	رَفَعْنَا	بلند کیا ہم نے مادّہ (ر ف ع)
۶۹۰	فَوْقَ	اوپر

نمبر شمار	عربی	اُردو
۶۹۱	طُوْرِ	پہاڑ
۶۹۲	خُذُوْا	پکڑو
۶۹۳	بِقُوَّةٍ	ساتھ قوّت کے
۶۹۴	وَاسْمَعُوْا	اور سُنو
		(س م ع)
۶۹۵	عَصَيْنَا	نہ مانا ہم نے، نہ ہو سکے گا ہم سے
۶۹۶	أُشْرِبُوْا	پلا دیئے گئے، پلا دی گئی۔
		(ش ر ب)
۶۹۷	يَأْمُرُ	حکم دیتا ہے
۶۹۸	إِنْ كَانَتْ	اگر ہے
۶۹۹	اَلدَّارُ الْاٰخِرَةُ	گھر آخرت کا
۷۰۰	عِنْدَ اللّٰهِ	نزدیک اللہ کے
۷۰۱	خَالِصَةً	خالص
۷۰۲	مِنْ دُوْنِ النَّاسِ	سوائے اور لوگوں کے
۷۰۳	تَمَنَّوُا	تمنّا کرو
۷۰۴	أَبَدًا	کبھی
۷۰۵	قَدَّمَتْ	آگے بھیجا
۷۰۶	أَيْدِيْهِمْ	ہاتھ ان کے
۷۰۷	عَلِيْمٌ	جاننے والا

نمبر شمار	عربی	اُردو
۷۰۸	لَتَجِدَنَّ	البتہ پائے گا تُو
۷۰۹	أَحْرَصَ	بہت حریص
۷۱۰	حَيٰوةٍ	زندگی
۷۱۱	أَشْرَكُوْا	جنھوں نے شرک کیا
۷۱۲	يَوَدُّ	چاہتا ہے
۷۱۳	أَحَدُهُمْ	ایک ایک ان میں کا، ہر ایک ان کا
۷۱۴	لَوْ	اگر
۷۱۵	يُعَمَّرُ	عمر دیا جائے
		مادّہ (ع م ر)
۷۱۶	أَلْفَ	ہزار
۷۱۷	سَنَةٍ	برس
۷۱۸	مَا هُوَ	نہیں وہ
۷۱۹	مُزَحْزِحِهٖ	دُور کرنا، ہٹانا
۷۲۰	بَصِيْرٌ	دیکھنے والا
		ع
۷۲۱	عَدُوٌّ	دشمن
۷۲۲	إِذْنِ	حکم
۷۲۳	بُشْرٰى	بشارت، خوشخبری
۷۲۴	جِبْرِيْلَ	جبرئیل علیہ السّلام فرشتوں کے سردار

نمبر شمار	عربی	اُردو
۷۲۵	مِیْکَالَ	ایک عظیم المرتبت فرشتہ، میکائیل
۷۲۶	فَاسِقُوْنَ	بدکار، فاسق لوگ (واحد: فَاسِقٌ)
۷۲۷	نَبَذَ	پھینک دیا (ن ب ذ)
۷۲۸	اُوْتُوْا	دیے گئے
۷۲۹	وَرَآءَ	پیچھے (خَلْفَ کے معنی ہیں)
۷۳۰	ظُهُوْرِ	پیٹھ (واحد: ظَهْرٌ)
۷۳۱	كَاَنَّهُمْ	جیسے کہ وہ، گویا کہ وہ
۷۳۲	لَا يَعْلَمُوْنَ	نہیں جانتے ہیں
۷۳۳	اتَّبَعُوْا	اور اتباع کیا
۷۳۴	مَا	جو کچھ (مَا موصولہ ہے)
۷۳۵	تَتْلُوْا	پڑھتے تھے (تِلَاوَةٌ: مصدر)
۷۳۶	مُلْكٌ	بادشاہی، حکومت
۷۳۷	لٰكِنَّ	لیکن
۷۳۸	يُعَلِّمُوْنَ	سِکھاتے تھے (مصدر: تَعْلِيْمٌ)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۷۳۹	سِحْرٌ	جادو
۷۴۰	مَلَكَيْنِ	دو فرشتے (تثنیہ) (واحد: مَلَكٌ)
۷۴۱	بَابِلَ	ایک شہر کا نام
۷۴۲	هَارُوْتَ مَارُوْتَ	دو فرشتوں کے نام
۷۴۳	مَا	جو کچھ (موصولہ)
۷۴۴	مِنْ اَحَدٍ	کسی ایک کو
۷۴۵	حَتّٰى	یہاں تک کہ
۷۴۶	يَقُوْلَا	کہا اُن دونوں نے (مصدر: قَوْلٌ)
۷۴۷	اِنَّمَا	دراصل
۷۴۸	نَحْنُ	ہم
۷۴۹	فِتْنَةٌ	آزمائش
۷۵۰	لَا تَكْفُرْ	کفر مت کر (فعل نہی)
۷۵۱	يَتَعَلَّمُوْنَ	سیکھتے تھے وہ (مصدر: تَعَلُّمٌ)
۷۵۲	مِنْهُمَا	ان دونوں سے
۷۵۳	يُفَرِّقُوْنَ	جدائی ڈالتے ہیں (مصدر: تَفْرِيْقٌ)
۷۵۴	بِهٖ	ساتھ اس کے

نمبر شمار عربی	اُردو
۷۵۵۔ بَيْنَ	درمیان، بیچ
۷۵۶۔ اَلْمَرْءِ	آدمی
۷۵۷۔ زَوْجٌ	جوڑا، بیوی
۷۵۸۔ مَاهُمْ	نہیں وہ
۷۵۹۔ ضَآرِّيْنَ (واحد: ضَآرٌّ)	ضرر پہنچانے والے
۷۶۰۔ مَا	جو کچھ
۷۶۱۔ يَضُرُّ (ض ر ر)	نقصان پہنچاتی ہے اُن کو۔
۷۶۲۔ تَنْفَعُ (ن ف ع)	نفع دینا
۷۶۳۔ عَلِمُوْا	جانا اُنھوں نے
۷۶۴۔ لَمَنْ	البتہ جو
۷۶۵۔ اِشْتَرٰى	خریدا، مول لیا
۷۶۶۔ مَالَهٗ	نہیں لئے اُس کے
۷۶۷۔ خَلَاقٌ	حصّہ
۷۶۸۔ لَبِئْسَ	البتہ بُرا ہے
۷۶۹۔ شَرَوْا	بیچا اُنھوں نے
۷۷۰۔ اَنَّهُمْ	کہ وہ
۷۷۱۔ مَثُوْبَةٌ	ثواب

نمبر شمار عربی	اُردو
۷۷۲۔ خَيْرٌ	بہتر
ع ۱۲	
۷۷۳۔ رَاعِنَا	رعایت کر ہماری کسی بات کو سمجھنے کیلئے بات کہنے والے کے سامنے کہا جاتا ہے۔ نبی کریم صلی اللہ علیہ وسلم کے سامنے بوقت تقریر، یہودی لوگ جب اس لفظ کو شرارت سے زبان دبا کر رَاعِيْنَا کہتے تھے، جس کے معنیٰ ہوتے ہیں ہمارا چرواہا۔ تب اللہ تعالیٰ نے مسلمانوں کو حکم دیا کہ بجائے اس لفظ کے وہ اُنْظُرْنَا کہا کریں تاکہ یہودیوں کو شرارت کا موقع نہ ملے۔ اور معنیٰ بھی دونوں لفظ کے قریب قریب ایک ہی ہیں

نمبر شمار	عربی	اُردو
۷۷۴	اُنْظُرْنَا	انتظار کرو ہمارا، ذرا ٹھہر جاؤ (اصل معنیٰ: دیکھنا)
۷۷۵	مَا یَوَدُّ	نہیں چاہتا ہے، نہیں دوست رکھتا ہے۔
۷۷۶	یَخْتَصُّ	خاص کرتا ہے، مخصوص کرتا ہے (خ ص ص)
۷۷۷	مَنْ یَّشَآءُ	جس کو چاہتا ہے
۷۷۸	ذُوالْفَضْلِ	فضل والا
۷۷۹	عَظِیْمُ	بڑا زبردست
۷۸۰	نَنْسَخْ	ہم موقوف کرتے ہیں (ن س خ)
۷۸۱	اَوْ	یا
۷۸۲	نَاْتِ	ہم لے آتے ہیں (اَتٰی کے صلہ میں ب آئے تو لانے کے معنیٰ ہوتے ہیں ورنہ آنے کے معنیٰ ہوتے ہیں)
۷۸۳	اَلَمْ	کیا نہیں؟
۷۸۴	تَعْلَمْ	جانتا تو
۷۸۵	دُوْنِ اللّٰہِ	سوا اللہ کے
۷۸۶	وَلِیٌّ	دوست (جمع: اَوْلِیَآءُ)
۷۸۷	نَصِیْرٌ	مددگار (نَصَرَ یَنْصُرُ)
۷۸۸	اَمْ تُرِیْدُوْنَ	کیا ارادہ کرتے ہو
۷۸۹	تَسْئَلُوْا	سوال کرو
۷۹۰	کَمَا	جیسا کہ
۷۹۱	سُئِلَ	سوال کیا گیا
۷۹۲	یَتَبَدَّلُ	بدل ڈالا، تبدیل کر دیا (ب د ل)
۷۹۳	سَوَآءَ السَّبِیْلِ	سیدھی راہ
۷۹۴	وَدَّ	چاہا
۷۹۵	کَثِیْرٌ	بہت
۷۹۶	لَوْ	اگر
۷۹۷	تَبَیَّنَ	ظاہر ہوا، بیان ہوا (ب ی ن)

نمبر شمار عربی	اُردو
۷۹۸-عَفْوٌ	درگذر کرنا، خیال میں نہ لانا (ع ف و)
۷۹۹-صَفَحَ	کنارہ کش ہونا
۸۰۰-یَاْتِیْ	لادے
۸۰۱-اَمْرٌ	حکم (جمع اُمُوْر: اَوَامِر)

الثلثة

۸۰۲-تُقَدِّمُوْا	آگے بھیجو تم
۸۰۳-تَجِدُوْا	پاؤ گے
۸۰۴-عِنْدَ	نزدیک (پاس)
۸۰۵-تِلْكَ	یہ (اصل معنیٰ وہ)
۸۰۶-اَمَانِيُّهُمْ	آرزوئیں اُن کی (واحد: اُمْنِيَّةٌ)
۸۰۷-هَاتُوْا	لاؤ، لے آؤ
۸۰۸-بُرْهَانُ	دلیل (جمع: بَرَاهِيْن)
۸۰۹-بَلٰى	کیوں نہیں
۸۱۰-اَسْلَمَ	سونپ دے، جھک جائے (س ل م)

نمبر شمار عربی	اُردو
۸۱۱-وَجْهَهٗ	چہرہ اپنا (جمع: وُجُوْهٌ)
۸۱۲-مُحْسِنٌ	نیکی کرنے والا (جمع: مُحْسِنُوْنَ، مُحْسِنِيْنَ)
۸۱۳-اَجْرُهٗ	بدلہ، ثواب
۸۱۴-حُزْنٌ	غمگین ہونا ع ۱۳
۸۱۵-قَالَتِ الْيَهُوْدُ	کہا یہودیوں نے
۸۱۶-لَيْسَتِ	نہیں ہے (مذکر کیلئے لَيْسَ)
۸۱۷-كَذٰلِكَ	اسی طرح
۸۱۸-اَظْلَمُ	زیادہ ظالم، بہت ظالم (اسم تفضیل)
۸۱۹-مَنَعَ	منع کیا
۸۲۰-مَسَاجِدَ	مسجدیں (واحد: مَسْجِدٌ)
۸۲۱-يُذْكَرَ	ذکر کیا جائے
۸۲۲-سَعٰى	کوشش کرے
۸۲۳-خَرَابٌ	ویرانی، اُجڑنا

نمبر شمار	عربی	اُردو
۸۲۴	دَخَلَ	داخل ہونا
۸۲۵	خَائِفِيْنَ	ڈرتے ہوئے خوف کھاتے ہوئے (خ و ف)
۸۲۶	خِزْيٌ	رُسوائی
۸۲۷	اَيْنَمَا	جہاں کہیں
۸۲۸	تُوَلُّوْا	تم رُخ کرو
۸۲۹	ثَمَّ	وہاں
۸۳۰	وَجْهُ اللّٰهِ	رُخ اللہ کا
۸۳۱	وَلَدًا	لڑکا (جمع : اَوْلَادٌ)
۸۳۲	سُبْحَانَهٗ	پاکی اس کو، بے عیب ہے وہ
۸۳۳	قَانِتُوْنَ	فرمانبردار (جمع قَانِتُوْنَ قَانِتِيْنَ)
۸۳۴	بَدِيْعُ	موجد، بے نمونہ بنانیوالا
۸۳۵	اِذَا	جب
۸۳۶	قَضٰى	فیصلہ کرتا ہے (اسم فاعل : قَاضِيْ)
۸۳۷	اَمْرًا	کام، حکم

نمبر شمار	عربی	اُردو
۸۳۸	كُنْ	ہوجا (فعل امر كَانَ يَكُوْنُ سے)
۸۳۹	يَكُوْنُ	ہوجاتا ہے
۸۴۰	لَوْلَا	کیوں نہیں
۸۴۱	تَشَابَهَتْ	یکساں ہوتے، ملتے جلتے
۸۴۲	بَيَّنَّا	بیان کیا ہم نے
۸۴۳	بَشِيْرًا	خوشخبری دینے والا (مصدر : بَشَارَةٌ)
۸۴۴	نَذِيْرًا	ڈرانے والا
۸۴۵	لَا تُسْئَلُ	نہیں پوچھا جائے گا
۸۴۶	اَصْحٰبُ الْجَحِيْمِ	دوزخ والے
۸۴۷	لَنْ	ہرگز نہیں
۸۴۸	تَرْضٰى	راضی ہوں گے (اسم فاعل : رَاضِيْ)
۸۴۹	عَنْكَ	تجھ سے
۸۵۰	حَتّٰى	یہاں تک کہ
۸۵۱	تَتَّبِعَ	تو اتباع کرے
۸۵۲	مِلَّةَ	دین، ملّت
۸۵۳	اَهْوَاءَ	خواہشات (واحد : هَوًى)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۸۵۴	جَاءَكَ	آیا تیرے پاس
۸۵۵	مَالَكَ	نہیں تیرے لئے
		ع ۱۴
۸۵۶	عَدْلٌ	بدلہ، برابری
۸۵۷	اِبْتَلٰى	آزمایا
	(مصدر: اِبْتِلَاءٌ)	
۸۵۸	اَتَمَّ	پورا کیا، تمام کیا
۸۵۹	جَاعِلٌ	بنانے والا
۸۶۰	اِمَامًا	پیشوا
۸۶۱	ذُرِّيَّةٌ	اولاد
	(جمع: ذُرِّيَّاتٌ)	
۸۶۲	لَا يَنَالُ	نہیں پہنچے گا، نہیں حاصل ہوگا
	(ن ی ل)	
۸۶۳	عَهْدٌ	وعدہ
۸۶۴	جَعَلْنَا	بنایا ہم نے
۸۶۵	اَلْبَيْتَ	گھر، کعبہ
	(بیت اللہ مراد ہے)	
۸۶۶	مَثَابَةً	جائے ثواب
۸۶۷	اِتَّخِذُوْا	بناؤ، مقرر کرو

نمبر شمار	عربی	اُردو
۸۶۸	مَقَامِ اِبْرٰهِيْمَ	کھڑے رہنے کی جگہ حضرت ابراہیمؑ کی
۸۶۹	مُصَلًّى	جائے نماز
۸۷۰	طَهِّرَا	پاک رکھو تم دونوں
۸۷۱	طَائِفِيْنَ	طواف کرنے والے
	(ط و ف)	
۸۷۲	عَاكِفِيْنَ	اعتکاف کرنے والے
۸۷۳	رُكَّعِ السُّجُوْدِ	رکوع سجدہ کرنیوالے
۸۷۴	اٰمِنًا	امن والا
۸۷۵	اُرْزُقْ	رزق دے
۸۷۶	اَهْلَ	رہنے والے
۸۷۷	اُمَتِّعُ	فائدہ دے گا
	(م ت ع)	
۸۷۸	اَضْطَرُّ	بے بس کر دوں گا، مجبور کر دوں گا
	(ض ر ر)	
۸۷۹	رَفَعَ	اُونچا اُٹھایا
۸۸۰	قَوَاعِدَ	دیواریں
	(واحد: قَاعِدَةٌ)	
۸۸۱	تَقَبَّلْ	قبول کرلے
۸۸۲	اُمَّةً	جماعت، اُمّت (جمع: اُمَم)

نمبر شمار عربی	اُردو
۸۸۳ - اَرِنَا	دِکھا ہم کو (اَرٰی سے فعل مر)
۸۸۴ - مَنَاسِكَ	حج کے احکام، بندگی کے احکام، طریقہ عبادت
۸۸۵ - تُبْ	متوجّہ ہونا
۸۸۶ - اِبْعَثْ	بھیج، کھڑا کر
۸۸۷ - اَلْحِكْمَةَ	دانشمندی، حکمت
۸۸۸ - يُزَكِّيْ	پاک کرے، ستھرا کرے، صاف کرے۔ (زکی)
۸۸۹ - رَغِبَ (عَنْ)	اعراض کرنا، ناپسند کرنا۔
رَغِبَ (اِلٰی)	رغبت کرنا، چاہنا پسند کرنا، راغب ہونا۔ لیکن اگر اس کے بعد عَنْ ہو تو معنیٰ ہوں گے "اعراض کرنا"، یہاں چونکہ رَغِبَ

نمبر شمار عربی	اُردو
	کے بعد عَنْ کا استعمال ہُوا ہے اس لئے معنیٰ ہونگے "اعراض کرنا"،
۸۹۰ - سَفِهَ	بے وقوف ہُوا، نادان ہُوا (جمع: سُفَهَآءُ)
۸۹۱ - اِصْطَفَيْنَا	ہم نے پسند کیا (چُن لینا، پسند کرنا)
۸۹۲ - اَسْلِمْ	مطیع ہوجا، مسلم ہوجا
۸۹۳ - وَصّٰى	وَصیّت کی
۸۹۴ - بَنِيْ	بیٹے
۸۹۵ - يٰبَنِيَّ	اے بیٹو میرے
۸۹۶ - اِذْ حَضَرَ	جب آئی
۸۹۷ - اِلٰهٌ	معبود
۸۹۸ - اٰبَآءَ	باپ دادا (واحد: اَبٌ)
۸۹۹ - خَلَتْ	ہوگزری
۹۰۰ - عَمَّا	اس چیز
۹۰۱ - كُوْنُوْا	ہوجاؤ

نمبر شمار	عربی	اردو
۹۰۲	تَهْتَدُوْا	ہدایت پاجاؤ گے
۹۰۳	حَنِيْفًا	یکسو
	(جمع: حُنَفَاءُ)	
۹۰۴	اَلْاَسْبَاطُ	اولادِ یعقوب
۹۰۵	اُوْتِيَ	دیئے گئے
۹۰۶	النَّبِيُّوْنَ	نبی
	(واحد: نَبِيٌّ)	
۹۰۷	فَرَّقَ	فرق کرنا، جُدائی ڈالنا
	(مصدر: تَفْرِيْقٌ)	
۹۰۸	بَيْنَ	درمیان
۹۰۹	اَحَدٍ	کسی ایک، کوئی ایک
۹۱۰	تَوَلَّوْا	پھر جاؤ یں وہ
۹۱۱	شِقَاقٌ	اختلاف
۹۱۲	فَ	پس
۹۱۳	سَ	قریب عنقریب
۹۱۴	يَكْفِيْ	کافی ہوگا
	(مصدر: كِفَايَةٌ)	
۹۱۵	كَ	تجھکو

نمبر شمار	عربی	اردو
۹۱۶	هُمُ اللّٰهُ	اُن کے مقابلے میں اللہ (فَسَيَكْفِيْكَهُمُ اللّٰهُ)
۹۱۷	صِبْغَةٌ	رنگ
۹۱۸	مَنْ	کون، کس کا
۹۱۹	اَحْسَنُ	زیادہ اچھا، زیادہ بہتر
۹۲۰	عٰبِدُوْنَ	بندگی کرنے والے (واحد: عَابِدٌ)
۹۲۱	فِي اللّٰهِ	اللہ کے بارے میں
۹۲۲	مُخْلِصُوْنَ	مخلص ہوکر بندگی کرنے والے۔
۹۲۳	اَعْلَمُ	زیادہ واقف
۹۲۴	كَتَمَ	چھپانا
۹۲۵	شَهَادَةٌ	گواہی
	(جمع: شَهَادَات)	

ع ۱۴/۱۶



نمبر شمار	عربی	اُردو
۹۲۶	سَ	عنقریب، بس اب
۹۲۷	مَا وَلّٰهُمْ	کس چیز نے پھیر دیا اُن کو
۹۲۸	قِبْلَةَ	قبلہ
۹۲۹	اُمَّةً وَّسَطاً	اُمّت درمیانی، بیچ کی راہ
۹۳۰	كَذٰلِكَ	اسی طرح
۹۳۱	مَا جَعَلْنَا	نہیں بنایا ہم نے
۹۳۲	مِمَّنْ	کون سا (مِنْ اور مَنْ کا مرکب ہے)
۹۳۳	يَنْقَلِبُ	پھر جاتا ہے (مصدر: اِنْقِلَابٌ)
۹۳۴	عَقِبٌ	ایڑی
۹۳۵	عَقِبَيْهِ	اپنی ایڑیوں پر (اُلٹے پھرنے کے لئے بولا جاتا ہے)
۹۳۶	اِنْ كَانَتْ	اگرچہ تھی

نمبر شمار	عربی	اُردو
۹۳۷	لَ	البتہ، ضرور
۹۳۸	كَبِيْرَةٌ	بڑی بات
۹۳۹	يُضِيْعَ	ضائع کرے (ض ی ع)
۹۴۰	رَءُوْفٌ	شفقت رکھنے والا
۹۴۱	قَدْ	تحقیق
۹۴۲	نَرٰى	ہم دیکھتے ہیں
۹۴۳	تَقَلُّبَ	پھرنا، پلٹنا (ق ل ب)
۹۴۴	وَجْهَكَ	تیرا چہرہ
۹۴۵	فَلَنُوَلِّيَنَّكَ	پس البتہ پھیریں گے ہم تجھ کو۔ (سہولت کیلئے نیچے الگ الگ دیکھئے)
۹۴۶	فَ	پس
۹۴۷	لَ	البتہ، ضرور
۹۴۸	نُوَلِّيَنَّ	ہم پھیر دیں گے (و ل ی)
۹۴۹	اَنَّ	ضرور (بیشک)
۹۵۰	وَلِّ	پھیر دے (فعل امر)
۹۵۱	شَطْرَ	طرف

نمبر شمار	عربی	اُردو
۹۵۲	اَلْمَسْجِدِ الْحَرَامِ	مکہ مکرمہ کی مسجد، جہاں کعبہ ہے۔
۹۵۳	حَيْثُ	جہاں کہیں، جس جگہ
۹۵۴	اُوْتُوا الْكِتٰبَ	دیئے گئے کتاب
۹۵۵	مَا	نہیں (ابتک مَا لفظ کی کافی مشق کرائی جاچکی ہے اس لئے کہ یہ لفظ کبھی تو ہاں جو کچھ، کیا وغیرہ کے معنیٰ میں آتا ہے اور کبھی نہیں کے معنیٰ میں۔ لیکن عبارت میں جس لفظ کیساتھ یہ ہوتا ہے خود پتہ لگ جاتا ہے کہ کس معنی میں استعمال ہوا ہے۔ مثلاً اب اس آیت میں ہی دیکھ لیں وَمَا اللّٰهُ بِغَافِلٍ آیا ہے یعنی "اور نہیں ہے اللہ بے خبر" اسطرح جملوں کے آگے پیچھے غور کرنے سے صاف سمجھ میں آجائیگا۔ مزید مشق کیلئے ترجمہ لفظی دیکھ لیں تو بہتر ہے)
۹۵۶	لَئِنْ	البتہ، اگر
۹۵۷	اَتَيْتَ	لادے تو
۹۵۸	يَعْرِفُوْنَ	پہچانتے ہیں (مصدر: مَعْرِفَةٌ)
۹۵۹	اَبْنَاءُ	بیٹے (واحد: اِبْنٌ)
۹۶۰	كَتَمَ	چھپانا
۹۶۱	مُمْتَرِيْنَ	شک لانے والے
۹۶۲	وِجْهَةٌ	رُخ
۹۶۳	مُوَلِّيْ	پھیرنے والا
۹۶۴	اِسْتَبِقُوْا	سبقت چاہو، آگے بڑھو
۹۶۵	خَيْرَاتٌ	نیکیاں

نمبر شمار عربی	اُردو
۹۶۶ - اَیْنَمَا	جہاں کہیں
۹۶۷ - وَلِّ	پھیر دے
۹۶۸ - لِئَلَّا	تاکہ نہ (اصل لفظ: لِ بمعنیٰ کے لئے اَنْ (کہ) لَا (نہیں) لِئَلَّا تینوں کا مُرکّب ہے)
۹۶۹ - حُجَّةٌ	دلیل، حُجّت
۹۷۰ - اُتِمَّ	تمام کروں مَیں
۹۷۱ - لَعَلَّ	شاید، تاکہ
۹۷۲ - تَهْتَدُوْنَ	تم ہدایت پاؤ
۹۷۳ - كَمَا	جیسا کہ
۹۷۴ - اَرْسَلْنَا	بھیجا ہم نے
۹۷۵ - فِيْكُمْ	بیچ تمہارے
۹۷۶ - يَتْلُوْا	تلاوت کرتا ہے (مصدر: تِلَاوَةٌ)
۹۷۷ - ذِكْرٌ	یاد کرنا
۹۷۸ - شُكْرٌ	شکر کرنا
ع ۱۸ ۲	
۹۷۹ - مَعَ	ساتھ
۹۸۰ - سَبِيْلِ اللّٰهِ	اللہ کی راہ (مضاف مضاف الیہ)

نمبر شمار عربی	اُردو
۹۸۱ - اَمْوَات	مردے (واحد: مَيِّتٌ)
۹۸۲ - اَحْيَاءٌ	زندے (واحد: حَيٌّ)
۹۸۳ - نَبْلُوَ	ہم آزمائیں گے
۹۸۴ - جُوْعٌ	بھوک
۹۸۵ - نَقْصٌ	نقصان
۹۸۶ - اَمْوَالٌ	مَالٌ کی جمع
۹۸۷ - ثَمَرَاتٌ	پھل (واحد: ثَمَرَةٌ)
۹۸۸ - اَصَابَتْ	پڑی، پہنچی
۹۸۹ - مُصِيْبَةٌ	مصیبت
۹۹۰ - صَلَوٰتٌ	رحمت
۹۹۱ - صَفَا وَمَرْوَة	دو پہاڑیوں کے نام جو مکّہ میں مسجدِ حرام کے قریب ہیں
۹۹۲ - شَعَآئِرُ	نشانیاں
۹۹۳ - حَجَّ	حج کرنا
۹۹۴ - اِعْتَمَرَ	عمرہ کرنا (عمرہ طواف کعبہ اور

نمبر شمار عربی	اُردو
	صفا و مروہ کی سعی کرنے کو کہتے ہیں، یہ ایامِ حج کے علاوہ بھی کیا جاتا ہے۔ ایک طرح سے چھوٹا حج کہ عرفات کے میدان میں حاضری ضروری نہیں۔
۹۹۵۔ جُنَاحٌ	گناہ
۹۹۶۔ تَطَوَّعَ	خوشی سے کیا
۹۹۷۔ شَاكِرٌ	قدرداں
۹۹۸۔ عَلِيمٌ	جاننے والا
۹۹۹۔ اَجْمَعِيْنَ	سب
۱۰۰۰۔ خَفَّفَ	ہلکا کرنا
۱۰۰۱۔ يُنْظَرُوْنَ	مہلت دیئے جائیں گے (ن ظ ر)
ع ۱۹ ۳	
۱۰۰۲۔ خَلَقَ	پیدائش، پیدا کرنا
۱۰۰۳۔ اِخْتِلَافُ	بدلتے آنا آگے پیچھے
۱۰۰۴۔ لَيْل	رات (جمع: لَيَالِيْ)

نمبر شمار عربی	اُردو
۱۰۰۵۔ نَهَارٌ	دن
۱۰۰۶۔ فُلْكٌ	کشتی
۱۰۰۷۔ تَجْرِيْ	چلتی ہے
۱۰۰۸۔ بَحْرٌ	سمندر
۱۰۰۹۔ بَثَّ	پھیلایا
۱۰۱۰۔ دَابَّةٌ	جاندار (جمع: دَوَابُّ)
۱۰۱۱۔ تَصْرِيْفِ	پھیرنا، الگ کرنا
۱۰۱۲۔ رِيَاحٌ	ہوائیں (واحد: رِيْحٌ)
۱۰۱۳۔ سَحَاب	بادل
۱۰۱۴۔ مُسَخَّرٌ	قابو میں کیا ہوا
۱۰۱۵۔ بَيْنَ	درمیان
۱۰۱۶۔ دُوْنِ اللّٰهِ	سوائے اللہ کے
۱۰۱۷۔ اَنْدَادًا	برابر، شریک، ہم صفت، مدِّمقابل
۱۰۱۸۔ حُبٌّ	محبّت
۱۰۱۹۔ اَشَدُّ	زیادہ مضبوط
۱۰۲۰۔ تَبَرَّأَ	الگ ہو جانا، برأت کا اظہار کرنا (ب ر ء)

نمبر شمار	عربی	اردو
۱۰۲۱	تُبِعُوْا	اِتّباع کئے گئے (فعل مجہول)
۱۰۲۲	اِتَّبَعُوْا	اِتّباع کیا اُنھوں نے
۱۰۲۳	قَطَعَ	کاٹنا
۱۰۲۴	اَسْبَابُ	وسیلے، رشتے، ڈور، تعلقات
۱۰۲۵	لَوْ اَنَّ لَنَا	کاش ہوتی ہمارے لئے
۱۰۲۶	کَرَّةً	واپسی دوبارہ
۱۰۲۷	حَسَرَاتٍ	افسوس، حسرت
۱۰۲۸	خَارِجِيْنَ	نکلنے والے
۱۰۲۹	نَارِ	آگ
	ع ۴	
۱۰۳۰	طَيِّبًا	طیّب، پاک، ستھرا
۱۰۳۱	خُطُوَاتِ	قدم (واحد: خُطْوَةٌ)
۱۰۳۲	سُوْءِ	بُرائی
۱۰۳۳	فَحْشَآءِ	بے حیائی
۱۰۳۴	اَلْفَيْنَا	پایا ہم نے
۱۰۳۵	اَوَلَوْ	کیا اگرچہ
۱۰۳۶	نَعِقَ	چلّانا
۱۰۳۷	دُعَآءً	بُلانا
۱۰۳۸	نِدَآءً	پکارنا
۱۰۳۹	اِيَّاهُ	اُسی کی
۱۰۴۰	حَرَّمَ	حرام کیا
۱۰۴۱	مَيْتَةَ	مُردار
۱۰۴۲	دَمَ	خون، لہو
۱۰۴۳	لَحْمَ	گوشت
۱۰۴۴	خِنْزِيْرِ	سؤر
۱۰۴۵	اُهِلَّ	پکارا جائے، نامزد کیا جائے۔
۱۰۴۶	اُضْطُرَّ	بے بس ہو جائے
۱۰۴۷	بَاغٍ	بے حکمی کرنے والا
۱۰۴۸	عَادٍ	زیادتی کرنے والا
۱۰۴۹	اِثْمَ	گناہ
۱۰۵۰	بُطُوْنُ	پیٹ (واحد: بَطْنٌ)
۱۰۵۱	فَمَآ اَصْبَرَهُمْ	کیسا صبر ہے ان کو
۱۰۵۲	شِقَاقٍ	ضد (حق سے علیحدہ ہو کر پھٹ جانا)
۱۰۵۳	بَعِيْدٍ	دُور
	ع ۵	

اَلربع

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۰۵۴	لَيْسَ	نہیں ہے
۱۰۵۵	بِرٌّ	نیکی، بھلائی
۱۰۵۶	قِبَلَ	طرف
۱۰۵۷	اٰتَى	دیا
	(مصدر: اِيْتَاءٌ)	
۱۰۵۸	ذَوِي الْقُرْبٰى	قرابت والے
۱۰۵۹	يَتٰمٰى	یتیم
	(واحد: يَتِيْمٌ)	
۱۰۶۰	مَسٰكِيْن	مسکین کی جمع
	(واحد: مِسْكِيْنٌ)	
۱۰۶۱	اِبْنَ السَّبِيْل	راہ چلتے مسافر
۱۰۶۲	سَائِلِيْن	سوال کرنے والے
۱۰۶۳	رِقَاب	گردن (جمع ہے واحد: رَقَبَةٌ)
۱۰۶۴	مُوْفُوْنَ	پورا کرنے والے
۱۰۶۵	بَأْسَاء	سختی، شدّت، فقر و فاقہ، تنگدستی
۱۰۶۶	ضَرَّاءُ	مرض کی تکلیف، بیماری
۱۰۶۷	حِيْنَ الْبَأْسِ	لڑائی کے وقت
۱۰۶۸	صَدَقُوْا	سچ ہوئے
	(ص د ق)	

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۰۶۹	مُتَّقُوْنَ	پرہیزگار، گناہوں سے بچنے والے
۱۰۷۰	كُتِبَ	لکھا گیا
۱۰۷۱	قِصَاصٌ	برابر کا بدلہ
۱۰۷۲	قَتْلٰى	مارے گئے لوگ
۱۰۷۳	اَلْحُرُّ	آزاد
۱۰۷۴	عَبْدٌ	غلام
۱۰۷۵	اُنْثٰى	عورت
۱۰۷۶	عُفِيَ	معاف رکھا جائے
۱۰۷۷	اَخِيْهِ	بھائی اس کا
۱۰۷۸	اِتِّبَاعٌ	اتباع کرنا
۱۰۷۹	مَعْرُوْفٌ	بھلائی دستور کے موافق
۱۰۸۰	اَدَاءٌ	ادا کرنا
۱۰۸۱	اِحْسَانٌ	نیکی، اچھائی
۱۰۸۲	تَخْفِيْفٌ	آسانی
۱۰۸۳	اِعْتَدٰى	زیادتی کرے
۱۰۸۴	حَيٰوةٌ	زندگی
۱۰۸۵	اُولِي الْاَلْبَابِ	عقل والے

نمبر شمار عربی	اُردو
	لُبّ بمعنیٰ عقل)
	(اُولی، اُولُو: والے)
۱۰۸۶-حَضَرَ	حاضر، موجود
۱۰۸۷-تَرَكَ	چھوڑا
	(ت ر ك)
۱۰۸۸-خَيْرٌ	مال
۱۰۸۹-وَصِيَّةٌ	وصیّت
۱۰۹۰-سَمِعَ	سُنا اس نے
	(س م ع)
۱۰۹۱-اِثْمٌ	گناہ
۱۰۹۲-خَافَ	خوف کیا
۱۰۹۳-مُوْصٍ	وصیّت کرنے والا
۱۰۹۴-جَنَفًا	کجی، ٹیڑھا پن ع ۲۲ ۶
۱۰۹۵-صِيَام	روزے
	(واحد : صَوْمٌ)
۱۰۹۶-كَمَا	جیسے کہ
۱۰۹۷-اَيَّامٌ	دن
	(واحد : يَوْمٌ)
۱۰۹۸-مَعْدُوْدَةٌ	گنتی کے، گنے ہوئے
۱۰۹۹-عِدَّةٌ	گنتی

نمبر شمار عربی	اُردو
۱۱۰۰-تُكَبِّرُوْا	بڑائی بیان کرو
۱۱۰۱-سَأَلَ	سوال کرنا
	(مصدر: سُؤَالٌ)
۱۱۰۲-عَنِّيْ	میرے متعلق
	(عَنْ ی)
۱۱۰۳-اُجِيْبُ	پہنچتا ہوں، قبول کرتا ہوں
۱۱۰۴-دَعْوَةٌ	پکار
۱۱۰۵-دَاعٍ	پکارنے والا
	(دَعَا يَدْعُوْ سے اسم فاعل)
۱۱۰۶-دَعَانِ	پکارا مجھے (نِ اصل میں نِیْ ہے لیکن اس کا مخفّف فقط نِ رہ گیا دونوں کے معنیٰ ایک ہی ہیں یعنی مجھے یا میرے لئے قرآن میں ایسے بہت سے مقامات ہیں جہاں نِیْ نہ لکھتے ہوتے

نمبر شمار عربی	اُردو
	صرف نَ لکھا گیا ہے
	مثال کے طور پر
	فَاتَّقُوْنِ پس
	ڈرو مجھ سے۔ اس میں
	بھی یِ کا ی ختم
	کر کے نَ کے نیچے
	زیر لگا دیا گیا۔
۱۱۰۷ - فَلْيَسْتَجِيْبُوْا	پس چاہئے کہ قبول
	کریں وہ۔
	(ج و ب)
۱۱۰۸ - لِيْ	میرے لئے یا مجھکو
۱۱۰۹ - رُشْدَ	بھلائی
۱۱۱۰ - اُحِلَّ	حلال کیا گیا
۱۱۱۱ - لَيْلَةَ الصِّيَامِ	رات روزوں کی
۱۱۱۲ - رَفَثَ	مباشرت کرنا،
	بے پردہ ہونا
۱۱۱۳ - نِسَآئُكُمْ	بیویاں تمہاری
۱۱۱۴ - هُنَّ	وہ (مؤنث کیلئے)
۱۱۱۵ - لِبَاسٌ	پوشاک
۱۱۱۶ - اَنَّكُمْ	کہ تم
۱۱۱۷ - تَخْتَانُوْنَ	خیانت کرتے

نمبر شمار عربی	اُردو
	تھے تم (خ و ن)
۱۱۱۸ - عَفَا	معاف کیا
۱۱۱۹ - اَلْئٰنَ	اب
۱۱۲۰ - بَاشِرُوْا	میل رکھو
	(مصدر: مُبَاشَرَةٌ)
۱۱۲۱ - اِبْتَغُوْا	چاہو، ڈھونڈو
۱۱۲۲ - خَيْطُ	دھاری
۱۱۲۳ - اَبْيَضُ	سفید
۱۱۲۴ - اَسْوَدُ	سیاہ
۱۱۲۵ - تُدْلُوْا	پہنچانا، پھینچ لیجانا
	(د ل ی)
	(اصل معنیٰ کنویں
	میں ڈالدینے کے
	آتے ہیں۔ حکام
	کے پاس بیجا شکایت
	پہنچا کر اپنے آپ کو
	اور دوسروں کو
	کنویں میں ڈالنے
	کے برابر ہی ہے۔ ع ۱۳
۱۱۲۶ - اَهِلَّةِ	چاند کا نیا نکلنا

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۱۲۷	مَوَاقِيْت	وقت معلوم کرنے کا ذریعہ۔ (واحد: مِيْقَاتٌ)
۱۱۲۸	بُيُوْت	گھر (جمع ہے اس کا واحد: بَيْتٌ)
۱۱۲۹	اَبْوَاب	دروازے (واحد: بَابٌ)
۱۱۳۰	قَاتِلُوْا	لڑو
۱۱۳۱	ثَقِفَ	پانا
۱۱۳۲	ثَقِفْتُمُوْا	پاؤ تم (ث ق ف)
۱۱۳۳	اِنْتَهَوْا	باز رہیں وہ (مصدر: اِنْتِهَاءٌ)
۱۱۳۴	عُدْوَانٌ	زیادتی
۱۱۳۵	شَهْرُ الْحَرَامِ	حرمت والا مہینہ
۱۱۳۶	حُرُمَاتٌ	قابلِ ادب، قابلِ احترام
۱۱۳۷	تَهْلُكَةٌ	ہلاکت
۱۱۳۸	اُحْصِرْتُمْ	گھیر لئے جاؤ تم (ح ص ر)
۱۱۳۹	اِسْتَيْسَرَ	میسّر ہو، ہو سکے

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۱۴۰	اَلْهَدْيُ	قربانی
۱۱۴۱	لَاتَحْلِقُوْا	مت منڈاؤ، حجامت نہ کراؤ (ح ل ق)
۱۱۴۲	رُءُوْسُ	سر کی جمع (واحد: رَأْسٌ)
۱۱۴۳	لِيَبْلُغَ	پہنچے (ب ل غ)
۱۱۴۴	مَحِلَّهٗ	ٹھکانے اپنے
۱۱۴۵	اَذًى	تکلیف
۱۱۴۶	نُسُكٍ	قربانی
۱۱۴۷	اَمِنْتُمْ	امن میں ہو جاؤ تم
۱۱۴۸	تَمَتَّعَ	فائدہ اٹھایا (م ت ع)
۱۱۴۹	ثَلٰثَةٌ	تین ۳
۱۱۵۰	سَبْعَةٌ	سات ۷
۱۱۵۱	عَشَرَةٌ	دس ۱۰
۱۱۵۲	رَجَعْتُمْ	لَوٹو تم، پلٹو تم (ر ج ع)
۱۱۵۳	اَهْل	گھر والے
۱۱۵۴	حَاضِرِي	رہنے والے (حَاضِرِيْ اصل میں)

نمبر شمار عربی	اُردو
	حَاضِرِیْنَ تھا لیکن مضاف ہونیکی وجہ سے نَ گرگیا)
۱۱۵۵ - شَدِیْدُ الْعِقَابِ	سخت عذاب دینے والا۔ ۲۴ ع ۸
۱۱۵۶ - اَشْهُر	مہینے (واحد : شَهْرٌ)
۱۱۵۷ - مَعْلُوْمَات	معلوم، جانے ہوئے
۱۱۵۸ - فَرَضَ	لازم کیا، فرض مقرر
۱۱۵۹ - فُسُوْق	گناہ، نافرمانی (واحد : فِسْقٌ)
۱۱۶۰ - جِدَالٌ	جھگڑا کرنا
۱۱۶۱ - تَزَوَّدُوْا	خرچی ساتھ لو، زادراہ، (فعل امر، مادّہ : ز و د)
۱۱۶۲ - خَیْرَ الزَّادِ	بہتر زاد (سفر)
۱۱۶۳ - اَلتَّقْوٰی	تقویٰ
۱۱۶۴ - اَفَضْتُمْ	لوٹنا، پلٹنا
۱۱۶۵ - عَرَفَاتٌ	حج کے میدان کا نام، جہاں ذِالحجہ کی

نمبر شمار عربی	اُردو
	نو تاریخ کو حجاج کرام جمع ہوتے ہیں، جو مکہ سے چند میل کے فاصلے پر ہے،
۱۱۶۶ - مَشْعَرِ الْحَرَامِ	مقام مزدلفہ، جہاں عرفات سے واپسی پر حجاج ایک رات گزارتے ہیں، یہاں ایک عالیشان مسجد بھی ہے۔
۱۱۶۷ - قَضَیْتُمْ	پورا کر چکو
۱۱۶۸ - مَنَاسِكَ	حج کے کام، ارکانِ حج (واحد : مَنْسِكٌ)
۱۱۶۹ - اٰتِنَا	دے ہم کو
۱۱۷۰ - قِ	بچا (وَقٰی یَقِیْ سے فعل امر)
۱۱۷۱ - قِنَا	ہم کو بچا
۱۱۷۲ - نَصِیْبٌ	حصّہ
۱۱۷۳ - سَرِیْعٌ	جلد لینے والا

اَلنِّصْفُ

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۱۷۴	تَعَجَّلَ	جلدی چلا گیا، جلدی کی۔ عُجْلَتْ سے بنا ہے
۱۱۷۵	یَوْمَیْنِ	دو دن (تثنیہ)
۱۱۷۶	تَاَخَّرَ	پیچھے رہا، مؤخر کیا
۱۱۷۷	عَجَبَ	عجیب، تعجّب لگنا (ع ج ب)
۱۱۷۸	قَوْلٌ	بات (جمع: اَقْوَال)
۱۱۷۹	اَلَدُّ الْخِصَامِ	سخت جھگڑالو
۱۱۸۰	تَوَلّٰی	حاکم ہوتا ہے، متولّی ہوتا ہے، بیٹھ پھیرتا ہے
۱۱۸۱	سَعٰی	کوشش کرے (مصدر: سَعْیٌ)
۱۱۸۲	حَرْثٌ	کھیتی
۱۱۸۳	اَلنَّسْلَ	جاندار، جانیں
۱۱۸۴	عِزَّةٍ	غلبہ، طاقت
۱۱۸۵	حَسْبُ	کافی
۱۱۸۶	مِهَادٌ	بچھونا، ٹھکانا
۱۱۸۷	یَشْرِیْ	بیچتا ہے

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۱۸۸	اِبْتِغَاءَ	چاہا (چاہنا، ڈھونڈنا)
۱۱۸۹	مَرْضَاتَ	رضامندی
۱۱۹۰	دَخَلَ	داخل ہونا
۱۱۹۱	اَلسِّلْمُ	فرمانبرداری، اسلام
۱۱۹۲	کَآفَّةً	پورے پورے
۱۱۹۳	زَلَلٌ	پھسل جانا (ڈگمگا جانا)
۱۱۹۴	ظُلَلٌ	سائبان، سایہ کرنے والے
۱۱۹۵	غَمَامٌ	بادل
۱۱۹۶	قُضِیَ الْاَمْرُ	پورے ہوں کام، فیصل ہو جائیں سب کام۔ ع ۲۵/۱۴/۹
۱۱۹۷	سَلْ	پوچھ
۱۱۹۸	کَمْ	کتنا، کتنی
۱۱۹۹	زُیِّنَ	زینت دی گئی (ز ی ن)
۱۲۰۰	سَخِرَ	ہنسنا، ٹھٹھا کرنا (س خ ر)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۲۰۱	وَاحِدَةٌ	ایک
۱۲۰۲	بَعَثَ	بھیجنا، اُٹھانا
۱۲۰۳	حَسِبْتُمْ	گمان کیا تم نے
۱۲۰۴	يَحْكُمُ	فیصلہ کیا جاوے (مصدر: حُكْمٌ بمعنی فیصلہ کرنا)
۱۲۰۵	لَمَّا	ابھی نہیں
۱۲۰۶	مَثَلَ	حالت، مثال
۱۲۰۷	مَسَّ	چھونا، لگنا
۱۲۰۸	زُلْزِلُوْا	ہلا دئے گئے (مصدر: زِلْزَلَةٌ)
۱۲۰۹	مَتٰى	کب
۱۲۱۰	نَصْرُ اللّٰهِ	مدد اللہ کی
۱۲۱۱	مَاذَا	کیا، کتنا
۲۱۱۲	اَقْرَبِيْنَ	قرابت والے
۱۲۱۳	قِتَال	لڑنا
۱۲۱۴	كُرْهٌ	ناپسند
۱۲۱۵	عَسٰى	ممکن، شاید
۱۲۱۶	خَيْرٌ	بہتر
۱۲۱۷	شَرٌّ	بُرا

ع ۲۶

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۲۱۸	صَدٌّ	روکنا، بند کرنا
۱۲۱۹	اَكْبَرُ	زیادہ بڑا (اسم تفضیل)
۱۲۲۰	لَا يَزَالُوْنَ	نہیں باز آئیں گے
۱۲۲۱	يَرُدُّوْا	پھیریں وہ (ر د د)
۱۲۲۲	اِسْتَطَاعُوْا	مقدور پاویں (مصدر: اِسْتِطَاعَةٌ)
۱۲۲۳	يَرْتَدِدْ	پھر جاوے گا (مصدر: اِرْتِدَادٌ بمعنی مرتد ہونا)
۱۲۲۴	حَبِطَ	غارت ہونا، ضائع ہونا
۱۲۲۵	هَاجَرُوْا	ہجرت کی (ھ ج ر)
۱۲۲۶	جَاهَدُوْا	جہاد کیا (ج ھ د)
۱۲۲۷	يَرْجُوْنَ	اُمیدوار ہیں (ر ج و)
۱۲۲۸	خَمْرٌ	شراب
۱۲۲۹	مَيْسِرٌ	جُوا
۱۲۳۰	عَفْوٌ	ضرورت سے زیادہ

نمبر شمار	عربی	اردو
۱۲۳۱	تَتَفَكَّرُوْنَ	تم دھیان کرو، تفکر کرو، سمجھو
۱۲۳۲	اِصْلَاحٌ	سنوارنا، درست کرنا
۱۲۳۳	خَيْرٌ	بہتر
۱۲۳۴	تُخَالِطُوْا	ملاؤ تم، ساتھ رکھو تم (مخلوط)
۱۲۳۵	مُفْسِدٌ	خرابی کرنے والا
۱۲۳۶	مُصْلِحٌ	سنوارنے والا، اصلاح کرنے والا۔
۱۲۳۷	اَعْنَت	مشقت میں ڈالنا
۱۲۳۸	لَاتَنْكِحُوْا	نکاح میں مت لاؤ، نکاح مت کرو۔
۱۲۳۹	مُشْرِكٰتٍ	مشرک عورت (واحد: مُشْرِكَةٌ)
۱۲۴۰	اَمَةٌ	لونڈی
۱۲۴۱	اَعْجَبَ	بھلا معلوم ہوا، عجیب، تعجّب (ع ج ب)
۱۲۴۲	لَاتُنْكِحُوْا	نکاح میں نہ دو
۱۲۴۳	عَبْدٌ	غلام
۱۲۴۴	يَدْعُوْنَ	پکارتے ہیں

نمبر شمار	عربی	اردو
۱۲۴۵	مَغْفِرَةٌ	بخشش
۱۲۴۶	يَتَذَكَّرُوْنَ	نصیحت حاصل کریں، تذکیر حاصل کرنا۔ ع
۱۲۴۷	مَحِيْضٌ	حیض
۱۲۴۸	اَذًى	تکلیف، ضرر، نجاست
۱۲۴۹	فَاعْتَزِلُوْا	پس الگ رہو (ع ز ل)
۱۲۵۰	نِسَاءٌ	عورتیں
۱۲۵۱	يَطْهُرْنَ	پاک ہو جائیں (ط ھ ر)
۱۲۵۲	تَوَّابِيْنَ	توبہ کرنے والے
۱۲۵۳	مُتَطَهِّرِيْنَ	ستھرائی کرنے والے
۱۲۵۴	حَرْثٌ	کھیتی
۱۲۵۵	اَنّٰى شِئْتُمْ	جب تم چاہو
۱۲۵۶	قَدِّمُوْا	آگے بھیجو
۱۲۵۷	مُلٰقُوْا	ملنے والے
۱۲۵۸	لَاتَجْعَلُوْا	مت بناؤ
۱۲۵۹	عُرْضَةٌ	نشانہ، ہتھکنڈہ، آڑ
۱۲۶۰	اَيْمَانٌ	قسمیں (واحد: يَمِيْنٌ)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۲۶۱	تَبَرَّؤُوْا	نیک سلوک
۱۲۶۲	لَغْوٌ	فضول، بے کار
۱۲۶۳	حَلِيْمٌ	تحمل والا
۱۲۶۴	يُؤْلُوْنَ	قسم کھاتے ہیں (مصدر: اِيْلَاءٌ بمعنی قسم کھانا)
۱۲۶۵	تَرَبُّصُ	انتظار کرنا
۱۲۶۶	اَرْبَعَةُ اَشْهُرٍ	چار مہینے
۱۲۶۷	فَآءُوْا	لوٹ آویں
۱۲۶۸	عَزَمُوْا	ارادہ کیا، عزم کیا (ع ز م)
۱۲۶۹	مُطَلَّقَاتُ	طلاق دی جانے والی عورتیں۔
۱۲۷۰	ثَلٰثَةَ	تین ۳
۱۲۷۱	قُرُوْءٍ	حیض (واحد: قُرْءٌ)
۱۲۷۲	اَرْحَامِ	پیٹ
۱۲۷۳	بُعُوْلُ	شوہر (بَعْلٌ واحد)
۱۲۷۴	اَحَقُّ	زیادہ حقدار

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۲۷۵	رَدَّ	لوٹانا
۱۲۷۶	فِيْ ذٰلِكَ	اس مدّت میں
۱۲۷۷	رِجَالِ	مرد (واحد: رَجُلٌ) ع ۱۲
۱۲۷۸	طَلَاقُ	طلاق دینا
۱۲۷۹	مَرَّتَانِ	دو مرتبہ
۱۲۸۰	اِمْسَاكٌ	روکنا تھام لینا
۱۲۸۱	مَعْرُوْفٌ	بھلا اچھا، بہتر ٹھیک
۱۲۸۲	تَسْرِيْحٌ	رخصت کرنا
۱۲۸۳	اِحْسَانٌ	اچھی طرح، احسان کے ساتھ، نیک سلوک کے ساتھ
۱۲۸۴	لَا يَحِلُّ	نہیں حلال ہے
۱۲۸۵	اَلَّا	کہ نہیں (اَنْ، لَا)
۱۲۸۶	يُقِيْمَا	قائم رکھیں گے وہ دونوں، (مصدر: اِقَامَةٌ)
۱۲۸۷	حُدُوْدَ اللّٰهِ	حدیں اللہ کی
۱۲۸۸	جُنَاحَ	گناہ

نمبر شمار عربی	اُردو
۱۲۸۹۔ یَتَعَدَّ	حد سے گزر جائے (تَعَدّٰی، یَتَعَدّٰی)
۱۲۹۰۔ غَیْرَہٗ	سوائے اس کے
۱۲۹۱۔ یَتَرَاجَعَا	پھر آئیں، لوٹ آئیں وہ دونوں
۱۲۹۲۔ بَلَغْنَ	پہنچے (مؤنث)
۱۲۹۳۔ اَجَل	وقت، مدّت
۱۲۹۴۔ اَمْسِکُوْا	روکے رکھو، رہنے دو
۱۲۹۵۔ سَرِّحُوْا	رخصت کر دو
۱۲۹۶۔ ضِرَارًا	ایذا دینا
۱۲۹۷۔ یَعِظُ	نصیحت کرتا ہے (مصدر: وَعْظٌ) (و ع ظ) ۲۹ ع ۱۳

الثلثة

۱۲۹۸۔ لَاتَعْضُلُوْا	مت روکو (ع ض ل)
۱۲۹۹۔ اَزْکٰی	زیادہ پاکیزہ
۱۳۰۰۔ اَطْهَرَ	بہت پاک نہایت ستھرا

نمبر شمار عربی	اُردو
۱۳۰۱۔ وَالِدَات	مائیں (واحد: وَالِدَۃٌ)
۱۳۰۲۔ یُرْضِعْنَ	دُودھ پلاویں (ر ض ع)
۱۳۰۳۔ حَوْلَیْنِ	دو برس
۱۳۰۴۔ کَامِلَیْنِ	پورے مکمل دو
۱۳۰۵۔ اَلرَّضَاعَۃَ	دُودھ پلانا (مصدر)
۱۳۰۶۔ مَوْلُوْد	بچّہ
۱۳۰۷۔ مَوْلُوْدٌ لَّہٗ	بچّہ والا، لڑکے والا
۱۳۰۸۔ رِزْقُ	کھانا
۱۳۰۹۔ کِسْوَۃٌ	پہناوا
۱۳۱۰۔ لَاتُکَلَّفُ	نہیں تکلیف دی جاتی، مکلف نہیں بنایا گیا۔ (نہیں پابند کی جاتی)
۱۳۱۱۔ وُسْعَهَا	اس کی وسعت، طاقت۔
۱۳۱۲۔ لَاتُضَآرَّ	نہ ضرر پہنچایا جائے
۱۳۱۳۔ وَالِدَۃٌ	ماں
۱۳۱۴۔ وَلَدٌ	لڑکا
۱۳۱۵ مِثْلُ ذٰلِكَ	اسی طرح

پارہ نمبر ۳

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۳۱۶	فِصَالًا	دُودھ چھڑانا
۱۳۱۷	تَشَاوُرٌ	مشورہ
۱۳۱۸	تَسْتَرْضِعُوْا	دُودھ پلواؤ تم، رضاعت
۱۳۱۹	سَلَّمْتُمْ	پورا دے چکو تم
۱۳۲۰	يُتَوَفَّوْنَ	وفات پاتے ہیں
۱۳۲۱	يَذَرُوْنَ	چھوڑ جاتے ہیں
۱۳۲۲	أَرْبَعَةَ	چار
۱۳۲۳	عَشْرَ	دس
۱۳۲۴	عَرَّضْتُمْ	تم نے اشارے میں کہا، پیش کیا
۱۳۲۵	خِطْبَةَ النِّسَاءِ	منگنی عورتوں کی، بات چیت
۱۳۲۶	أَكْنَنْتُمْ	چھپاؤ تم
۱۳۲۷	سِرًّا	چھپا، پوشیدہ (راز)
۱۳۲۸	عَزْمُ	ارادہ کرنا، عزم کرنا
۱۳۲۹	عُقْدَةَ النِّكَاحِ	گرہ باندھنا نکاح کی، پکی کرنا
۱۳۳۰	حَذَرَ	ڈرنا، بچنا، خبردار رہنا
۱۳۳۱	مَسٌّ	چھونا، ہاتھ لگانا

سورۃ بقرہ (۲)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۳۳۲	فَرِيْضَةً	مقرر کرنا
۱۳۳۳	مُوْسِعُ	وسعت والا
۱۳۳۴	مُقْتِرُ	تنگدست
۱۳۳۵	نِصْفُ	آدھا
۱۳۳۶	عَفْوُ	درگذر کرنا
۱۳۳۷	أَقْرَبُ	زیادہ قریب ہے
۱۳۳۸	تَقْوٰى	پرہیزگاری
۱۳۳۹	لَا تَنْسَوُا	مت بھولو (ن س ی)
۱۳۴۰	فَضْلُ	بھلائی
۱۳۴۱	حَافِظُوْا	حفاظت رکھو (ح ف ظ)
۱۳۴۲	صَلَوٰت	نمازیں (واحد: صَلٰوةٌ)
۱۳۴۳	صَلٰوةُ الْوُسْطٰى	بیچ کی نماز
۱۳۴۴	قُوْمُوْا	کھڑے ہو جاؤ
۱۳۴۵	قَانِتِيْنَ	باادب
۱۳۴۶	رِجَالًا	پیادہ، پیدل
۱۳۴۷	رُكْبَانًا	سوار
۱۳۴۸	مَتَاعًا	فائدہ، سامان
۱۳۴۹	اَلْحَوْل	ایک سال

پارہ نمبر (۲)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۳۵۰-	غَيْرَ اِخْرَاجٍ	نہ نکالا جائے، بے نکالے
	(خ ر ج)	
۳۱ ع ۱۵		
۱۳۵۱-	اَلَمْ تَرَ	کیا نہیں دیکھا تو نے
۱۳۵۲-	اُلُوْفٌ	ہزاروں (اَلف واحد ہے)
۱۳۵۳-	حَذَرَ الْمَوْتِ	ڈر موت کا
۱۳۵۴-	مُوْتُوْا	مرجاؤ
	(م و ت)	
۱۳۵۵-	مَنْ ذَا الَّذِیْ	کون شخص ہے جو
۱۳۵۶-	یُقْرِضُ	قرض دے گا
۱۳۵۷-	اَضْعَافًا	دُگنا (واحد: ضِعْفٌ)
۱۳۵۸-	كَثِيْرَةٌ	بہت
۱۳۵۹-	قَبْض	تنگی کرنا، کمی کرنا
۱۳۶۰-	بَسْط	کُشادہ کرنا، پھیلانا
۱۳۶۱-	مَلَأٌ	سردار
۱۳۶۲-	اِبْعَثْ	مقرر کر، کھڑا کر
۱۳۶۳	مَلِكًا	بادشاہ
۱۳۶۴-	هَلْ	کیا

سورۂ بقرہ (۲)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۳۶۵-	عَسَيْتُمْ	تم نزدیک ہو
۱۳۶۶-	اِنْ	اگر
۱۳۶۷-	اَلَّا	کہ نہیں (اَنْ لَا کا مرکب ہے)
۱۳۶۸-	وَمَا لَنَا	کیوں نہیں ہم کو
۱۳۶۹-	قَدْ	تحقیق
۱۳۷۰-	اُخْرِجْنَا	نکالے گئے ہم
۱۳۷۱-	اَبْنَآءِ	بیٹے
۱۳۷۲-	تَوَلَّوْا	پھر گئے وہ
۱۳۷۳-	بَعَثَ	مقرر کیا
۱۳۷۴-	طَالُوْتَ	ایک مومن سردار کا نام جو حضرت داؤد اور شموئیل کے زمانے میں گزرا ہے، باوجود غریب ہونیکے اللہ تعالیٰ نے اُنھیں تدبر، علم اور جسمانی طاقت اور فنِ جنگ سے نوازا تھا، اسی لئے انھیں بنی اسرائیل کا سردار مقرر کیا گیا۔

نمبر شمار عربی	اُردو
۱۳۷۵۔ اَنّٰی	کہاں، کس طرح
۱۳۷۶۔ یَکُوْنُ	ہوگا
۱۳۷۷۔ یُوْعَظُ	دیا گیا
۱۳۷۸۔ سَعَۃٌ	کشادگی، وسعت
۱۳۷۹۔ اِصْطَفٰی	پسند کیا، منتخب کیا
۱۳۸۰۔ زَادَ	زیادہ کیا
۱۳۸۱۔ بَسْطَۃً	پھیلاؤ، کشادگی
۱۳۸۲۔ تَابُوْت	ایک صندوق، جس میں حضرت موسیٰ کا عصا، عمامہ اور توریت کی تختیاں تھیں۔
۱۳۸۳۔ سَکِیْنَۃٌ	تسکین، آرام
۱۳۸۴۔ بَقِیَّۃٌ	باقی
۱۳۸۵۔ تَرَکَ	چھوڑا
۱۳۸۶۔ تَحْمِلُ	اُٹھائے ہوئے
۱۳۸۷۔ مَلَآئِکَۃٌ	فرشتے ۳۲ ع ۱۶
۱۳۸۸۔ فَصَلَ	چلا، جدا ہوا، باہر ہوا
۱۳۸۹۔ جُنُوْد	لشکر
۱۳۹۰۔ مُبْتَلِیْکُمْ	آزمانیوالا ہے تم کو

نمبر شمار عربی	اُردو
۱۳۹۱۔ مُبْتَلِیْ	آزمانے والا
۱۳۹۲۔ نَہْرٌ (جمع: اَنْہَارٌ)	ندی، نہر
۱۳۹۳۔ شَرِبَ	پینا
۱۳۹۴۔ لَیْسَ	نہیں ہے
۱۳۹۵۔ طَعْمٌ	چکھنا، کھانا
۱۳۹۶ غُرْفَۃٌ	چلّو بھر
۱۳۹۷۔ یَدٌ (جمع: اَیْدِیْ)	ہاتھ
۱۳۹۸۔ شَرِبُوْ	پیا انھوں نے
۱۳۹۹۔ جَاوَزَ	پار اُترا
۱۴۰۰۔ جَالُوْت	ایک ظالم اور مشرک بادشاہ، جسکو حضرت داؤدؑ نے قتل کیا۔
۱۴۰۱۔ اَنَّھُمْ	کہ وہ
۱۴۰۲۔ مُلٰقُوْا	ملنے والے
۱۴۰۳۔ کَمْ	کتنے
۱۴۰۴۔ قَلِیْلَۃٌ	تھوڑے، تھوڑی
۱۴۰۵۔ غَلَبَ	غالب آنا
۱۴۰۶۔ فِئَۃٌ	ٹولی، گروہ، جماعت

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۴۰۷	بَرَزُوْا	ظاہر ہوتے، نکلے کھلم کھلا مقابلے کیلئے
۱۴۰۸	اَفْرِغْ	ڈالدے (ف ر غ)
۱۴۰۹	ثَبِّتْ	ثابت رکھ (ث ب ت)
۱۴۱۰	اَقْدَامُ	قدم (واحد: قَدَمٌ)
۱۴۱۱	نَصَرَ	مدد دینا
۱۴۱۲	هَزَمَ	شکست دینا
۱۴۱۳	دَفَعَ	دفع کرنا، ٹالنا، دُور کرنا، ہٹانا
۱۴۱۴	فَسَدَتْ	فساد سے بھر جاتی ہے
۱۴۱۵	اَرْضٌ	زمین
۱۴۱۶	ذُوْفَضْلٍ	فضل والا، صاحبِ فضل
۱۴۱۷	تِلْكَ	یہ (اصل معنیٰ: وہ)
۱۴۱۸	اِنَّكَ	بے شک تو
۱۴۱۹	لَمِنَ	البتہ سے
۱۴۲۰	مُرْسَلِيْنَ	رسول (واحد: مُرْسَلٌ)



نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۴۲۱	رُسُلُ	رسول کی جمع
۱۴۲۲	كَلَّمَ	کلام کیا
۱۴۲۳	اَيَّدْنَاهُ	تائید کی ہم نے اُسکی
۱۴۲۴	رُوْحُ الْقُدُسِ	روحِ پاک یعنی حضرت جبرئیل علیہ السلام
۱۴۲۵	اِقْتَتَلَ	لڑنا، جھگڑنا
۱۴۲۶	يَفْعَلُ	کرتا ہے
۱۴۲۷	يُرِيْدُ	اِرادہ کرتا ہے چاہتا ہے (مصدر: اِرَادَةٌ)
ع ۳۳		
۱۴۲۸	اَنْفِقُوْا	خرچ کرو
۱۴۲۹	بَيْعٌ	بیچنا، تجارت
۱۴۳۰	خُلَّةٌ	دوستی
۱۴۳۱	شَفَاعَةٌ	شفاعت، سفارش
۱۴۳۲	اَلْحَيُّ	زندہ

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۴۳۳-	قَیُّوم	قائم، ہمیشہ رہنے والا، بذاتِ خود قائم
۱۴۳۴-	سِنَۃٌ	اونگھ
۱۴۳۵-	نَوْمٌ	نیند
۱۴۳۶-	مَنْ ذَا	کون ہے
۱۴۳۷-	الَّذِیْ	جو شخص (اسمِ موصول)
۱۴۳۸-	اِذْنٌ	اجازت، حکم
۱۴۳۹-	بَیْنَ	درمیان
۱۴۴۰-	بَیْنَ اَیْدِیْھِمْ	درمیان، آگے انکے
۱۴۴۱-	لَا یُحِیْطُوْنَ	نہیں گھیر سکتے (مصدر: اِحَاطَۃٌ)
۱۴۴۲-	کُرْسِیٌّ	کرسی
۱۴۴۳-	اَوْدٌ	تھکانا
۱۴۴۴-	لَا یَئُوْدُ	نہیں تھکا سکے
۱۴۴۵-	عَلِیٌّ	بلند، اعلیٰ
۱۴۴۶-	اِکْرَاہٌ	زبردستی
۱۴۴۷-	الدِّیْنُ	دین اسلام
۱۴۴۸-	تَبَیَّنَ	ظاہر ہو گئی ممتاز ہو گئی
۱۴۴۹-	غَیٌّ	کفر، بغاوت، نافرمانی
۱۴۵۰-	طَاغُوْت	سرکش، ہر وہ چیز جو خدا کے مقابل ہو
۱۴۵۱-	اِسْتَمْسَکَ	پکڑ رکھا
۱۴۵۲-	عُرْوَۃٌ	کڑا دستہ
۱۴۵۳-	وُثْقٰی	مضبوط، بہت مضبوط
۱۴۵۴-	لَا انْفِصَامَ	نہیں ٹوٹنا
۱۴۵۵-	وَلِیٌّ	دوست (جمع: اَوْلِیَاءُ)
۱۴۵۶-	ظُلُمَات	اندھیاری
۱۴۵۷-	نُوْرٌ	روشنی ع ۳۴ ۲
۱۴۵۸-	حَاجَّ	حجت کی، جھگڑا کیا
۱۴۵۹-	یُحْیِیْ	زندہ کرتا ہے
۱۴۶۰-	یُمِیْتُ	مارتا ہے
۱۴۶۱-	اَنَا	میں
۱۴۶۲-	شَمْسٌ	سورج
۱۴۶۳-	بُھِتَ	مبہوت ہو گیا، بھونچکا رہ گیا
۱۴۶۴-	اَوْ	یا
۱۴۶۵-	کَ	مانند، کیطرح

نمبر شمار عربی	اُردو
۱۴۶۶-مَرَّ	گذرنا
	(مصدر: مُرُوْرٌ)
۱۴۶۷-قَرْيَةٌ	بستی، گاؤں
	(جمع: قُرًى)
۱۴۶۸-هِيَ	وہ، یہ
۱۴۶۹-خَاوِيَةٌ	گری ہوئی
۱۴۷۰-عُرُوْشٌ	چھتریاں، چھتیں
۱۴۷۱-هٰذِهٖ	اس کو
۱۴۷۲-اَمَاتَ	موت دی
۱۴۷۳-مِائَةٌ	ایک سَو
۱۴۷۴-عَامٌ	برس
۱۴۷۵-لَبِثْتَ	رہا تو
۱۴۷۶-طَعَامٌ	کھانا، کھانے کی چیز
۱۴۷۷-شَرَابٌ	پینا یا پینے کی چیز
۱۴۷۸-لَمْ يَتَسَنَّهْ	نہیں سڑا
۱۴۷۹-اُنْظُرْ	دیکھ
۱۴۸۰-حِمَارُ	گدھا
۱۴۸۱-عِظَامٌ	ہڈیاں
۱۴۸۲-كَيْفَ	کیسے
۱۴۸۳-نُنْشِزُ	ہم چڑھاتے ہیں
	(ن ش ز)

نمبر شمار عربی	اُردو
۱۴۸۴-نَكْسُوْا	ہم پہناتے ہیں
۱۴۸۵-لَحْمًا	گوشت
۱۴۸۶-اَرِنِيْ	دِکھا مجھے
۱۴۸۷-اَوَلَمْ	کیا نہیں
۱۴۸۸-يَطْمَئِنَّ	اطمینان پکڑے
۱۴۸۹-قَلْبِيْ	میرا دل
	(قَلْبٌ: واحد، قُلُوْبٌ: جمع)
۱۴۹۰-خُذْ	لے، پکڑ لے
۱۴۹۱-اَرْبَعَةً	چار
۱۴۹۲-طَيْرٌ	پرند، اُڑتا جانور
	(جمع: طُيُوْرٌ)
۱۴۹۳-صُرْ	مانوس کر، پال لے، صورت پہچان لے۔
۱۴۹۴-جَبَلٍ	پہاڑ
	(جمع: جِبَالٌ)
۱۴۹۵-جُزْءًا	حصّہ، ٹکڑا
۱۴۹۶-سَعْيًا	دَوڑ کر
	ع ۳۵ ۳
۱۴۹۷-حَبَّةٌ	دانہ
۱۴۹۸-اَنْبَتَتْ	اُگائی

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۴۹۹۔	سَبْعَ	سات
۱۵۰۰۔	سَنَابِلَ	بالیاں (سُنْبُلَةٌ) (واحد بالی)
۱۵۰۱۔	يُضَاعِفُ	بڑھاتا ہے (مصدر: مُضَاعَفَةٌ)
۱۵۰۲۔	يُنْفِقُونَ	خرچ کرتے ہیں (مصدر: اِنْفَاقٌ)
۱۵۰۳۔	اَمْوَال	مال (جمع)
۱۵۰۴۔	لَا يُتْبِعُونَ	نہیں پیچھے لاتے (اِتْبَاعٌ پیچھے لانا)
۱۵۰۵۔	مَنًّا	احسان
۱۵۰۶۔	اَذًى	ستانا، تکلیف، اذیّت۔
۱۵۰۷۔	قَوْلٌ مَعْرُوْفٌ	بات معقول
۱۵۰۸۔	مَغْفِرَةٌ	درگذر
۱۵۰۹۔	صَدَقَةٌ	خیرات
۱۵۱۰۔	غَنِيٌّ	غنی
۱۵۱۱۔	حَلِيْمٌ	تحمّل والا
۱۵۱۲۔	لَا تُبْطِلُوْا	مت باطل کرو
۱۵۱۳۔	كَالَّذِيْ	مانند اس شخص کے

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۵۱۴۔	رِئَآءَ	دکھلانا، ریا کرنا
۱۵۱۵۔	صَفْوَانٌ	صاف چکنا پتھر
۱۵۱۶۔	تُرَابٌ	مٹّی
۱۵۱۷۔	اَصَابَ	پڑی، برسی
۱۵۱۸۔	وَابِلٌ	بارش زور کی
۱۵۱۹۔	صَلْدًا	چکنا صاف، سخت
۱۵۲۰۔	لَا يَقْدِرُوْنَ	اختیار نہیں رکھتے یا اُن کے ہاتھ نہیں لگی
۱۵۲۱۔	اِبْتِغَآءَ	چاہنا، ڈھونڈنا، تلاش کرنا۔
۱۵۲۲۔	مَرْضَاتِ اللّٰهِ	رضامندی، خوشی اللہ کی۔
۱۵۲۳۔	تَثْبِيْتًا	جمانا مضبوط، ثابت
۱۵۲۴۔	جَنَّةٌ	باغ (جمع: جَنَّاتٌ)
۱۵۲۵۔	رَبْوَةٌ	بلندی، بلند جگہ
۱۵۲۶۔	اُكُلٌ	میوہ، پھل
۱۵۲۷۔	ضِعْفَيْنِ	دوگنا
۱۵۲۸۔	طَلٌّ	شبنم، پھوار

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۵۲۹-	وَدَّ	چاہنا
۱۵۳۰-	اَحَدُکُمْ	کوئی تمہارا، کوئی تم میں
۱۵۳۱-	نَخِیْلٌ	کھجور
۱۵۳۲-	اَعْنَابٌ	انگور (واحد: عِنَبٌ)
۱۵۳۳-	کِبَرٌ	بُڑھاپا
۱۵۳۴-	ذُرِّیَّۃٌ	اولاد
۱۵۳۵-	ضُعَفَآءُ	ضعیف، کمزور (جمع ہے ضَعِیفٌ کی)
۱۵۳۶-	اِعْصَارٌ	بگولہ
۱۵۳۷-	اِحْتَرَقَتْ	جل اُٹھا، جل گیا (ح ر ق)
۱۵۳۸-	تَتَفَکَّرُوْنَ	تفکر کرو تم ع ۳۶
۱۵۳۹-	طَیِّبٰتِ	پاک چیزیں
۱۵۴۰-	لَا تَیَمَّمُوْا	مت نیت کرو، مت قصد کرو
۱۵۴۱-	خَبِیْثَ	ناپاک، سڑی، گندی
۱۵۴۲-	لَسْتُمْ	نہیں ہو تم
۱۵۴۳-	اٰخِذِیْ	لینے والے

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۵۴۴-	تُغْمِضُوْا	آنکھ موندلو
۱۵۴۵-	غَمْض	آنکھ موند لینا، چشم پوشی کرنا۔
۱۵۴۶-	حَمِیْدٌ	خوبیوں والا
۱۵۴۷-	فَقْرٌ	تنگی
۱۵۴۸-	فَحْشَآءِ	بے حیائی
۱۵۴۹-	یُؤْتِیْ	دیتا ہے
۱۵۵۰-	حِکْمَۃٌ	سمجھ
۱۵۵۱-	یَتَذَکَّرُ	نصیحت قبول کرتا ہے
۱۵۵۲-	نَفَقَۃٌ	خیرات، راہِ خُدا میں خرچ کرنا
۱۵۵۳-	نَذَرْتُمْ	نذر مانی تم نے یا منّت مانی
۱۵۵۴-	اِنْ	اگر
۱۵۵۵-	تُبْدُوْا	ظاہر کرو (ب د و)
۱۵۵۶-	نِعِمَّا	اچھا
۱۵۵۷-	فُقَرَاءَ	حاجت مند
۱۵۵۸-	یُکَفِّرُ	دُور کردے گا
۱۵۵۹-	سَیِّاٰت	بُرائیاں (سَیِّئَۃٌ: بُرائی)

پارہ نمبر (۳)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۵۶۰-	لَیْسَ	نہیں ہے
۱۵۶۱-	لٰکِنْ	لیکن
۱۵۶۲-	وَجْهَ اللّٰهِ	رضامندی اللہ کی
۱۵۶۳-	یُوَفَّ	پورا دیا جائے گا
۱۵۶۴-	اُحْصِرُوْا	روک لئے گئے۔ بند کئے گئے
	(ح ص ر)	
۱۵۶۵-	ضَرْبًا	چلنا
۱۵۶۶-	یَحْسَبُ	گمان کرتا ہے
	(ح س ب)	
۱۵۶۷-	اَغْنِیَاءَ	دولت مند
	(واحد: غَنِیٌّ)	
۱۵۶۸-	تَعَفُّفُ	بے سوالی، سوال سے بچنا، خودداری
۱۵۶۹-	تَعْرِفُ	پہچانتا ہے
	(ع ر ف)	
۱۵۷۰-	سِیْمَا	علامت، نشانی
۱۵۷۱-	اِلْحَافًا	لپٹ کر

اَلرُّبُع

۳۷ ع ۵

سُورۃ بقرہ (۲)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۵۷۲-	سِرًّا	چھپے
۱۵۷۳-	عَلَانِیَةً	ظاہر، علانیہ
۱۵۷۴-	اَلرِّبٰوا	سُود
۱۵۷۵-	لَایَقُوْمُوْنَ	نہیں کھڑے ہونگے
۱۵۷۶-	کَمَا	جیسے
۱۵۷۷-	یَتَخَبَّطُ	باؤلا کر دیا، خبطی کر دیا۔
۱۵۷۸-	مَسّ	چھونا، لپٹ جانا
۱۵۷۹-	بَیْعٌ	لین دین، تجارت
۱۵۸۰-	جَاءَ	آیا
۱۵۸۱-	مَوْعِظَةٌ	نصیحت
۱۵۸۲-	اِنْتَهٰی	باز رہا
۱۵۸۳-	سَلَفَ	پہلے ہو چکا، ہو گزرا
۱۵۸۴-	عَادَ	پھر کرنا
	(مصدر: عَوْدٌ)	
۱۵۸۵-	مَحَقَ	مٹانا
۱۵۸۶-	یُرْبِیْ	بڑھاتا ہے
۱۵۸۷-	کَفَّارٍ	ناشکرا، کفر کرنیوالا
	(واحد: کَافِرٌ)	
۱۵۸۸-	اَثِیْمٌ	گنہ گار

پارہ نمبر (۳)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۵۸۹	ذَرُوْا	چھوڑ دو
۱۵۹۰	بَقِیَ	باقی رہا ہو
۱۵۹۱	مُؤْمِنِیْنَ	ایمان لانیوالے
۱۵۹۲	فَأْذَنُوْا	پس خبردار ہو جاؤ اعلان سُن لو (اذن)
۱۵۹۳	حَرْبٌ	لڑائی
۱۵۹۴	اِنْ	اگر۔ اِنْ کے بعد اگر اِلَّا کا لفظ آئے تو معنی نہیں کے ہونگے جیسا کہ لفظ نمبر ۵۹۲ پہلے پارہ میں وَاِنْ هُمْ اِلَّا يَظُنُّوْنَ رکوع ۹ سورۃ بقرہ
۱۵۹۵	تُبْتُمْ	توبہ کرو تم
۱۵۹۶	رُءُوْس	اصل
۱۵۹۷	ذُوْ	والا
۱۵۹۸	عُسْرَةٌ	تنگی
۱۵۹۹	نَظِرَةٌ	مہلت، انتظار
۱۶۰۰	مَيْسَرَةٌ	فراغت، آسانی
۱۶۰۱	اَنْ	کہ

سُوْرَۃ بقرۃ (۲)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۶۰۲	تَصَدَّقُوْا	تم صدقہ کرو
۱۶۰۳	تُرْجَعُوْنَ	تم لوٹائے جاؤ گے
۱۶۰۴	تُوَفّٰى	پورا دیا جائے گا ع ۳۸
۱۶۰۵	تَدَايَنْ	قرض کا معاملہ کرنا
۱۶۰۶	دَيْنٌ	قرض، اُدھار
۱۶۰۷	اَجَلٌ مُّسَمًّى	وقت مقرر
۱۶۰۸	وَلْيَكْتُبْ	اور چاہیئے کہ لکھے
۱۶۰۹	كَاتِبٌ	لکھنے والا
۱۶۱۰	عَدْلٌ	انصاف
۱۶۱۱	لَا يَاْبَ	انکار نہ کرے
۱۶۱۲	يُمْلِلِ	لکھا دے، املا کرا دے
۱۶۱۳	يَبْخَسْ	کم کرنا
۱۶۱۴	سَفِيْهًا	بے وقوف
۱۶۱۵	ضَعِيْفًا	ناتواں، کمزور، ضعیف
۱۶۱۶	وَلِيُّ	وارث، والی
۱۶۱۷	اِسْتَشْهِدُوْا	شاہد کرلو، گواہ کرلو
۱۶۱۸	شَهِيْدَيْنِ	دو گواہ (تثنیہ)
۱۶۱۹	رِجَالٌ	مرد (واحد: رَجُلٌ)

پارہ نمبر (۳)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۶۲۰-	اِمْرَاَتٰنِ	دو عورتیں
۱۶۲۱-	تَرْضَوْنَ	تم پسند کرتے ہو
۱۶۲۲-	شُهَدَاءَ	گواہ
۱۶۲۳-	تَضِلَّ	بھول جائے
۱۶۲۴-	اِحْدٰىهُمَا	ایک اُن دونوں میں سے
۱۶۲۵-	تُذَكِّرَ	یاد دلاتے
۱۶۲۶-	اُخْرٰى	دوسری
۱۶۲۷-	اِذَا مَا دُعُوْا	جب پکارے جائیں، بُلائے جائیں
۱۶۲۸-	لَا تَسْـَٔمُوْا	مت کاہلی کرو
۱۶۲۹-	سَاْمٌ	سُستی کرنا، کاہلی کرنا، اُکتانا
۱۶۳۰-	صَغِيْرًا	چھوٹا
۱۶۳۱-	كَبِيْرًا	بڑا
۱۶۳۲-	اَقْسَطُ	بہت انصاف، اچھا انصاف
۱۶۳۳-	اَقْوَمُ	بہت دُرست، بہت سیدھا
۱۶۳۴-	شَهَادَةً	گواہی
۱۶۳۵-	اَدْنٰى	بہت نزدیک

سُورۃ بقرۃ (۲)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۶۳۶-	لَا تَرْتَابُوْا	نہ شک کرو (ر ی ب: شک)
۱۶۳۷-	حَاضِرَةً	ہاتھوں ہاتھ، حاضر میں
۱۶۳۸-	تُدِيْرُوْنَهَا	تم پھیر بدل کرتے ہو (د و ر)
۱۶۳۹-	لَا يُضَآرَّ	نہ ضرر پہنچایا جائے (ض ر ر)
۱۶۴۰-	فُسُوْقٌ	گنہ گاری
۱۶۴۱-	يُعَلِّمُ	سکھاتا ہے
۱۶۴۲-	رِهٰنٌ	گروی رکھنا، رہن رکھنا
۱۶۴۳-	مَقْبُوْضَةٌ	قبضہ میں دی ہوئی
۱۶۴۴-	اُمِنَ	اعتبار کرنا، اَمین جاننا
۱۶۴۵-	يُؤَدِّ	ادا کرنے
۱۶۴۶-	اٰثِمٌ	گنہ گار
۱۶۴۷-	تُبْدُوْا	تم ظاہر کرو ع ۳۹ ۷
۱۶۴۸-	يُحَاسِبْكُمْ	محاسبہ کرے گا (ح س ب)
۱۶۴۹-	سَمِعْنَا	سُنا ہم نے

پارہ نمبر (۳)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۶۵۰	اَطَعْنَا	مانا ہم نے
۱۶۵۱	غُفْرَانَكَ	تیری مغفرت درکار ہے
۱۶۵۲	مَصِيْر	لَوٹنا
۱۶۵۳	لَا يُكَلِّفُ	نہیں تکلیف دیتا (ك ل ف)
۱۶۵۴	نَسِيْنَا	ہم بھول گئے
۱۶۵۵	اَخْطَأْنَا	ہم سے چوک ہو جاتے
۱۶۵۶	وَاعْفُ	اور درگذر کر
۱۶۵۷	مَوْلٰنَا	دوست ہمارا

ع ۸

سورہ آل عمران ۳

سورۃ آلِ عمران (۳)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۶۵۸	نَزَّلَ	اُتارا
۱۶۵۹	مُصَدِّقًا	تصدیق کرنیوالی
۱۶۶۰	بَيْنَ يَدَيْهِ	اس کے پہلے
۱۶۶۱	ذُوانْتِقَامٍ	انتقام لینے والا
۱۶۶۲	لَا يَخْفٰى	نہیں چھپی
۱۶۶۳	يُصَوِّرُ	صورت بناتا ہے، تصویر (ص و ر)
۱۶۶۴	اَرْحَامٌ	پیٹ کا وہ حصّہ، جہاں بچہ شکمِ مادر میں رہتا ہے
۱۶۶۵	كَيْفَ	جیسے، کیسے بھی
۱۶۶۶	مُحْكَمٰتٌ	صاف معنیٰ، محکم، پکّی، مضبوط
۱۶۶۷	اُمُّ الْكِتٰبِ	جڑ کتاب کی مراد اصل کتاب
۱۶۶۸	اُخَرُ	دوسری
۱۶۶۹	مُتَشٰبِهٰتٌ	ملتی جلتی کسی اَن دیکھی چیز کو کم علم شخص کو سمجھانے کے لئے اسکی سمجھ میں آنے والے اور مشاہدہ کے الفاظ کو استعمال کرکے ایسی بات سمجھانا جو اُس نے نہ دیکھی ہو، یا مثال کے ذریعہ سے پوشیدہ اور غیبی چیزوں کے

اُردو

مفہوم کو قریب لیجانے کے لئے ایسے الفاظ جو باہم ملتے جلتے ہوں استعمال کر کے سمجھانا۔ ایسی آیات جو متشابہات ہوں اُنکا حقیقی مفہوم تو اللہ تعالیٰ ہی جانتا ہے۔ ہاں انسان کو اُس کا ہلکا سا تصور دلانے کے لئے اور مفہوم کے قریب لیجانے کے لئے اِن آیات سے مدد ملتی ہے۔ باقی تاویل کے لئے دوڑ دھوپ کرنے کیلئے خود اِن مقامات پر منع کر دیا گیا ہے۔ مثال کے طور پر کرسی کا لفظ اللہ تعالیٰ کے بے پناہ اقتدار اور قدرت کے انداز سے کے قریب لیجانے کیلئے استعمال فرمایا گیا ہے۔ اب یہ آیات ہم محدود معنیٰ میں نہیں لے سکتے یعنی ہمارے تصور میں کرسی کا ایک امکانی خاکہ اور تصور جو ہے، وہ نہیں لیں گے۔ بلکہ حقیقت سے قریب ہونے کے لئے اس طاقت کا ایک تصور پا سکیں گے، جو ناقص ضرور

نمبر شمار	عربی	اُردو
		ہوگا، لیکن حقیقت سے قرب حاصل کرنیکا ذریعہ بن جائیگا اسیطرح لفظ: شَدِیْدُ الْعِقَابِ حَیٌّ قَیُّوْمٌ۔ یَدُ اللّٰہِ مَبْسُوْطَتَانِ یَوْمَ یُکْشَفُ عَنْ سَاقٍ وغیرہ
۱۶۷۰	زَیْغٌ	ٹیڑھا پن
۱۶۷۱	اِبْتِغَاءٌ	چاہنا، ڈھونڈنا
۱۶۷۲	فِتْنَةٌ	فتنہ
۱۶۷۳	تَأْوِیْلٌ	خُلاصہ کرنا، تعبیر کرنا نتیجہ نکالنا
۱۶۷۴	رَاسِخُوْنَ	مضبوط
۱۶۷۵	لَا تُزِغْ (ز ی غ)	مت ٹیڑھا کرنا
۱۶۷۶	هَبْ	دے، عنایت کر
۱۶۷۷	مِنْ لَّدُنْكَ	تیرے پاس سے
۱۶۷۸	وَهَّابٌ	دینے والا، عنایت کرنیوالا
۱۶۷۹	جَامِعُ	اِکٹھا کرنے والا، جمع کرنے والا۔

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۶۸۰	مِیْعَادُ	وعدہ
۱۶۸۱	وَقُوْد	ایندھن
۱۶۸۲	كَ	مثل، جیسے کہ
۱۶۸۳	دَاْبُ	عادت، دستور، طریقہ
۱۶۸۴	ذُنُوْبُ	گناہ
۱۶۸۵	شَدِيْدُ	سخت
۱۶۸۶	عِقَابُ	عذاب کرنے والا
۱۶۸۷	تُغْلَبُوْنَ	تم مغلوب کئے جاؤ گے۔
۱۶۸۸	مِهَادُ	ٹھکانا، بچھونا
۱۶۸۹	فِئَتَيْنِ	دو جماعتیں (فِئَةٌ ایک گروہ، ٹولی)
۱۶۹۰	اِلْتَقَتَا	ملے وہ دونوں (ل ق ی)
۱۶۹۱	تُقَاتِلُ	لڑائی کرتی تھی (ق ت ل)
۱۶۹۲	اُخْرٰى	دوسری
۱۶۹۳	كَافِرَةٌ	کافرہ
۱۶۹۴	يَرَوْنَ	دیکھتے تھے

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۶۹۵	مِثْلَيْهِمْ	دو برابر، دوگنی اپنی سے
۱۶۹۶	رَاْيَ	دیکھنا
۱۶۹۷	عَيْنُ	آنکھ، نظر
۱۶۹۸	يُؤَيِّدُ	تائید کرتا ہے
۱۶۹۹	نَصْرُ	مدد
۱۷۰۰	عِبْرَةً	نصیحت، عبرت
۱۷۰۱	اُولِي	والے
۱۷۰۲	اَبْصَارُ	آنکھ (جمع)
۱۷۰۳	زُيِّنَ	زینت دی گئی
۱۷۰۴	حُبُّ	محبت
۱۷۰۵	شَهَوَاتُ	خواہش (واحد: شَهْوَةٌ)
۱۷۰۶	نِسَاءُ	عورتیں
۱۷۰۷	بَنِيْنَ	بیٹے
۱۷۰۸	قَنَاطِيْرِ	خزانے
۱۷۰۹	مُقَنْطَرَةِ	ڈھیر لگے ہوئے
۱۷۱۰	ذَهَبُ	سونا
۱۷۱۱	فِضَّةِ	چاندی
۱۷۱۲	خَيْلُ	گھوڑے
۱۷۱۳	مُسَوَّمَةِ	نشان لگے ہوئے

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۷۱۴-	اَنْعَامٌ	مویشی، چوپائے
۱۷۱۵-	حَرْثٌ	کھیتی
۱۷۱۶-	حُسْنُ الْمَاٰبِ	اچھا ٹھکانا، اچھی جگہ
۱۷۱۷-	اَزْوَاجٌ	جوڑے، بیویاں
۱۷۱۸-	مُطَهَّرَةٌ	پاک صاف، ستھری
۱۷۱۹-	رِضْوَانٌ	رضامندی
۱۷۲۰-	بَصِيرٌ	دیکھنے والا (مصدر: بَصَارَةٌ)
۱۷۲۱-	عِبَادٌ	بندے
۱۷۲۲-	قِنَا	بچا ہم کو (ق بچا - نا ہم کو)
۱۷۲۳-	صٰدِقِيْنَ	سچے
۱۷۲۴-	قَانِتِيْنَ	فرمانبرداری کرنیوالے
۱۷۲۵-	قَانِتٌ	فرمانبردار
۱۷۲۶-	مُنْفِقِيْنَ	خرچ کرنیوالے
۱۷۲۷-	مُسْتَغْفِرِيْنَ	بخشش مانگنے والے، مغفرت چاہنے والے
۱۷۲۸-	اَسْحَارِ	رات کی آخری گھڑیاں، رات کا پچھلا حصہ
۱۷۲۹-	شَهِدَ	گواہی دی
۱۷۳۰-	اَنَّهٗ	کہ وہ

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۷۳۱-	اُولُوا الْعِلْمِ	علم والے
۱۷۳۲-	قَائِمٌ	قائم
۱۷۳۳-	قِسْطٌ	انصاف
۱۷۳۴-	عَزِيْزٌ	غالب
۱۷۳۵-	حَكِيْمٌ	حکمت والا

اَلنِّصْفُ

۱۷۳۶-	سَرِيْعُ الْحِسَابِ	جلد حساب لینے والا
۱۷۳۷-	اَسْلَمْتُ	میں تابع فرمان ہوگیا
۱۷۳۸-	وَجْهِيَ	رُخ میرا
۱۷۳۹-	مَنِ اتَّبَعَنِ	جس نے اتباع کی میری (اصل میں آخری حرف نِیْ ہے یعنی میری لیکن عبارت میں صرف ن مجھے اور میرا کی ترجمانی کرتا ہے۔)
۱۷۴۰-	تَوَلَّوْا	پھر گئے وہ
۱۷۴۱-	بَلِّغْ	پہنچا دینا
۱۷۴۲-	يَأْمُرُوْنَ ع ۱۱	حکم کرتے ہیں

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۷۴۲۔	حَبِطَتْ	غارت ہو گئے
	(ح ب ط)	
۱۷۴۴۔	غَرَّ	فریب دیا، دھوکہ دیا
۱۷۴۵۔	مَا یَفْتَرُوْنَ	جھوٹ بناتے تھے جو کچھ
۱۷۴۶۔	کَیْفَ	کیسے، کس طرح
۱۷۴۷۔	وُفِّیَتْ	پورا دیا جائے گا
۱۷۴۸۔	اَللّٰھُمَّ	یا اللہ
۱۷۴۹۔	مَالِکَ	مالک
۱۷۵۰۔	مُلْکَ	سلطنت، مُلک
۱۷۵۱۔	تَشَآءُ	تو چاہتا ہے
۱۷۵۲۔	تَنْزِعُ	تو چھین لیتا ہے
	(ن ز ع)	
۱۷۵۳۔	تُذِلُّ	تو ذلیل کرتا ہے
۱۷۵۴۔	یَدٌ	ہاتھ
۱۷۵۵۔	اِنَّکَ	بے شک تُو
۱۷۵۶۔	تُوْلِجُ	تُو داخل کرتا ہے
	(و ل ج)	
۱۷۵۷۔	لَیْلٌ	رات
۱۷۵۸۔	نَھَارٌ	دن
۱۷۵۹۔	اَوْلِیَآءُ	دوست

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۷۶۰۔	دُوْنَ	سوا
۱۷۶۱۔	فِیْ شَیْءٍ	کسی معاملہ میں، کسی شئی میں
۱۷۶۲۔	تُقٰۃً	بچاؤ کرنا
۱۷۶۳۔	یُحَذِّرُ	ڈراتا ہے (حذر)
۱۷۶۴۔	نَفْسَہٗ	اپنی ذات سے
۱۷۶۵۔	مُحْضَرًا	حاضر، موجود
۱۷۶۶۔	اَمَدًا بَعِیْدًا	مسافت دُور کی
۱۷۶۷۔	رَءُوْفٌ	شفقت کرنیوالا
	(ع)	
۱۷۶۸۔	ذُرِّیَّۃٌ	اولاد
	(جمع: ذُرِّیَّاتٌ)	
۱۷۶۹۔	اِمْرَاَتٌ	بیوی، عورت
۱۷۷۰۔	بَطْنٌ	پیٹ
۱۷۷۱۔	مُحَرَّرًا	آزاد کیا ہُوا
۱۷۷۲۔	وَضَعَتْ	جنی (بچہ جنی)
۱۷۷۳۔	وَضَعَ	جننا
۱۷۷۴۔	الذَّکَرُ	مرد
۱۷۷۵۔	اُنْثٰی	عورت
۱۷۷۶۔	سَمَّیْتُ	نام رکھا میں نے
	(س م ی)	

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۷۷۷-	اُعِیْذُ	پناہ میں دیا میں نے
		(ع و ذ)
۱۷۷۸-	اَنْبَتَ	اُٹھایا، اُگایا، بڑھایا
۱۷۷۹-	نَبَاتًا	اگانا، بڑھانا
۱۷۸۰-	کَفَّلَ	کفیل مقرر کیا، پرورش کیلئے سونپا
۱۷۸۱-	مِحْرَاب	حجرہ، کمرہ (عبادت گاہوں سے متصل سطح زمین سے بلندی پر بنائے جانیوالے کمرے جو خدام اور علماء کیلئے مخصوص ہوتے تھے
۱۷۸۲-	اَنّٰی	کہاں
۱۷۸۳-	هُنَالِكَ	اُسی جگہ، وہیں
۱۷۸۴-	دَعَا	پکارا
۱۷۸۵-	هَبْ	دے
۱۷۸۶-	مِنْ لَّدُنْكَ	تیری طرف سے
۱۷۸۷-	مُصَدِّقًا	تصدیق کرنیوالا
۱۷۸۸-	كَلِمَةً	فرمان، بات
۱۷۸۹-	سَيِّدًا	سردار
۱۷۹۰-	حَصُوْرًا	پارسا، معصوم

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۷۹۱-	غُلٰمٌ	لڑکا (جمع: غِلْمَانٌ)
۱۷۹۲-	كِبَرٌ	بڑھاپا
۱۷۹۳-	عَاقِرٌ	بانجھ
۱۷۹۴-	اَلَّا	کہ نہیں (اَنْ لَا)
۱۷۹۵-	رَمْزًا	اشارہ
۱۷۹۶-	سَبِّحْ	پاکی بیان کر
۱۷۹۷-	عَشِیٌّ	شام
۱۷۹۸-	اِبْكَارٌ	صبح
۱۷۹۹-	اُقْنُتِیْ	فرمانبرداری کر (ع ۱۲)
۱۸۰۰-	اَنْبَاءِ	خبریں (واحد: نَبَأٌ)
۱۸۰۱-	نُوْحِیْ	ہم وحی کرتے ہیں۔
۱۸۰۲-	مَا كُنْتَ	نہیں تھا تو
۱۸۰۳-	لَدَيْهِمْ	پاس اُن کے
۱۸۰۴-	لَدَیَّ	نزدیک، پاس
۱۸۰۵-	اِذْ يُلْقُوْنَ	جب ڈالتے تھے
۱۸۰۶-	اَقْلَامَ	قلمیں (واحد: قَلَمٌ)
۱۸۰۷-	اَيُّهُمْ	کون اُن میں کا
۱۸۰۸-	اَنّٰی	کون
۱۸۰۹-	يَخْتَصِمُوْنَ	جھگڑا کرتے تھے
۱۸۱۰-	وَجِيْهًا	ذی عزت، آبرو والا

پارہ نمبر (۳)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۸۱۱	مُقَرَّبِیْنَ	قریب کئے ہوئے لوگ
۱۸۱۲	مَهْدٌ	جھولا، گہوارہ، گود
۱۸۱۳	كَهْلًا	ادھیڑ عمر
۱۸۱۴	بَشَرٌ	آدمی
۱۸۱۵	قَضٰى	فیصلہ کیا، مقرر کیا
۱۸۱۶	اَمْرًا	کام
۱۸۱۷	اَخْلُقُ	بناتا ہوں میں
۱۸۱۸	طِيْنٌ	مٹی
۱۸۱۹	كَهَيْئَةِ	جیسے، مانند، شکل
۱۸۲۰	طَيْرٌ	پرند (جمع : طُيُوْرٌ)
۱۸۲۱	نَفْخ	پھونکنا
۱۸۲۲	اِذْنِ اللّٰهِ	اللہ کا حکم
۱۸۲۳	اُبْرِئُ	چنگا کرتا ہوں، اچھا کرتا ہوں
۱۸۲۴	اَكْمَهُ	مادرزاد اندھا
۱۸۲۵	اَبْرَصُ	کوڑھی
۱۸۲۶	مَوْتٰى	مُردے
۱۸۲۷	تَدَّخِرُوْنَ	جمع کرتے ہو، ذخیرہ کرتے ہو
۱۸۲۸	اَحَسَّ	دیکھا، احساس کیا۔
۱۸۲۹	اَنْصَارُ	مددگار
۱۸۳۰	حَوَارِيُّوْنَ	حضرت عیسیٰ کے صحابی

سُوْرَۃُ اٰلِ عِمْرٰن (۳)

نمبر شمار	عربی	اُردو
		یا کپڑے سفید کرنیوالے
۱۸۳۱	نَحْنُ	ہم
۱۸۳۲	مَكْرٌ	تدبیر کرنا، چال کرنا
	ع ۱۳	
	الثلثه	
۱۸۳۳	مُتَوَفِّيْكَ	تجھکو واپس لینے والا ہوں، کسی عہدیدار کو اسکے منصب سے واپس بُلانا
۱۸۳۴	رَافِعُ	بلند کرنے والا ہوں
۱۸۳۵	يُوَفِّيْ	پورا دے گا
۱۸۳۶	اُجُوْرَ	(اجر کی جمع) بدلہ
۱۸۳۷	تُرَابٌ	مٹی
۱۸۳۸	نَبْتَهِلْ	ہم دل سے دعا کریں
۱۸۳۹	اِبْتِهَالٌ	توجہ سے دُعا مانگنا
	(ب ہ ل)	
۱۸۴۰	قَصَصَ	بیان (قَصَّ، يَقُصُّ ع قِصَّةً)
	ع ۱۴	
۱۸۴۱	سَوَاءٌ	برابر
۱۸۴۲	تَعَالَوْا	آؤ، آجاؤ
۱۸۴۳	اَرْبَابًا	پالنے والے (رَبٌّ کی جمع)
۱۸۴۴	هٰٓاَنْتُمْ	ہاں تم ہو

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۸۴۵-	هٰٓؤُلَآءِ	یہ لوگ، وہ لوگ
۱۸۴۶-	حَاجَجْتُمْ	جھگڑا کیا تم نے
۱۸۴۷-	اَوْلَى النَّاسِ	نزدیک تر لوگوں سے
	ع ۱۵	
۱۸۴۸-	طَآئِفَةٌ	جماعت، ٹولی، گروہ
۱۸۴۹-	وَجْهَ النَّهَارِ	دن کے اوّل حصّے میں
۱۸۵۰-	يَخْتَصُّ	خاص کرتا ہے
۱۸۵۱-	تَأْمَنْ	امین جانے تو، بھروسہ کرے تو
۱۸۵۲-	قِنْطَارٌ	خزانہ
۱۸۵۳-	يُؤَدِّ	لوٹا دے گا
۱۸۵۴-	دُمْتَ	رہے تُو
۱۸۵۵-	قَآئِمًا	کھڑا
۱۸۵۶-	سَبِيْلٌ	راہ (جمع: سُبُلٌ)
۱۸۵۷-	اَوْفٰى	پورا کیا
۱۸۵۸-	اَيْمَانٌ	قسمیں
۱۸۵۹-	خَلَاقٌ	حصّہ
۱۸۶۰-	يَلْوٗنَ	موڑتے ہیں، پیچ دیتے ہیں
۱۸۶۱	اَلْسِنَتَهُمْ	زبانیں اُن کی (واحد: لِسَانٌ)
۱۸۶۲-	رَبَّانِيّٖنَ	اللہ والے، ربّ والے

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۸۶۳-	تُعَلِّمُوْنَ	سکھاتے ہو تم
۱۸۶۴-	تَدْرُسُوْنَ	پڑھتے ہو، درس دیتے ہو
	ع ۸ ۱۶	
۱۸۶۵-	اِصْرِيْ	عہد میرا
۱۸۶۶-	يَبْغُوْنَ	چاہتے ہیں وہ
۱۸۶۷-	طَوْعًا	خوشی سے
۱۸۶۸-	كَرْهًا	ناخوشی سے
۱۸۶۹-	يَبْتَغِ	چاہے گا
۱۸۷۰-	جَآءَ	آیا (اسکے بعد بِ آئے تو اس کے معنیٰ لانے کے ہوں گے)
۱۸۷۱-	لَا يُخَفَّفُ	نہیں ہلکا کیا جائے گا
۱۸۷۲-	اَصْلَحُوْا	سنور گئے، ٹھیک ہو گئے
۱۸۷۳-	اِزْدَادُوْا	بڑھ گئے، زیادہ ہو گئے
۱۸۷۴-	مِلْءُ الْاَرْضِ	زمین بھر کر
۱۸۷۵-	ذَهَبًا	سونا
۱۸۷۶-	اِفْتَدٰى	فدیہ دے، بدلہ دے
۱۸۷۷-	اَلِيْمٌ	دردناک
	ع ۹ ۱۷	



نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۸۷۸	لَنْ	ہرگز نہیں
۱۸۷۹	تَنَالُوْا	پاؤ گے
۱۸۸۰	نَيْلٌ	(مصدر) پانا
۱۸۸۱	اَلْبِرَّ	نیکی
۱۸۸۲	طَعَامٌ	کھانے کی چیز
۱۸۸۳	حِلًّا	حلال
۱۸۸۴	حَرَّمَ	حرام کیا (مصدر)
۱۸۸۵	اِفْتَرَى	گھڑ لیا، باندھ لیا
۱۸۸۶	كَذِبَ	جھوٹ
۱۸۸۷	صَدَقَ	سچ کہا
۱۸۸۸	حَنِيْفًا	یکسو
۱۸۸۹	وُضِعَ	مقرر کیا گیا
۱۸۹۰	لَلَّذِيْ	البتہ وہ
۱۸۹۱	بَكَّةَ	مکّہ (مکرمہ)
۱۸۹۲	مَقَامُ اِبْرٰهِيْمَ	ابراہیم علیہ السلام کے کھڑے ہونے کی جگہ عبادت کیلئے
۱۸۹۳	اٰمِنًا	امن والا، یا امن کی جگہ میں پہنچ جانے والا
۱۸۹۴	حِجُّ الْبَيْتِ	بیت اللہ کا حج
۱۸۹۵	اِسْتَطَاعَ	پا سکے، اِستطاعت رکھے۔
۱۸۹۶	لِمَ	کیوں
۱۸۹۷	تَصُدُّوْنَ	روکتے ہو (صَدٌّ)
۱۸۹۸	تَبْغُوْنَ	تم ڈھونڈتے ہو
۱۸۹۹	عِوَجًا	ٹیڑھا پن، کجی
۱۹۰۰	يَرُدُّوْا	پھیر دیں گے (رَدٌّ)
۱۹۰۱	تُتْلٰى	پڑھی جاتی ہیں
۱۹۰۲	يَعْتَصِمْ	مضبوط تھام لے، اعتماد کرلے
۱۹۰۳	اِعْتِصَام	مضبوط تھامنا، اعتماد کرنا
۱۹۰۴	حَبْلٌ	رسّی
۱۹۰۵	جَمِيْعًا	سب یا تمام ملکر

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۹۰۶-	اَعْدَاءٌ	دشمن
۱۹۰۷-	اَلَّفَ	اُلفت دی۔ محبت دی
۱۹۰۸-	اَصْبَحْتُمْ	ہوگئے تم
۱۹۰۹-	اِخْوَانًا	بھائی
	(واحد : اَخٌ)	
۱۹۱۰-	شَفَا	کنارے
۱۹۱۱-	حُفْرَةٌ	گڑھا
۱۹۱۲-	اَنْقَذَ	چھڑایا، بچایا
۱۹۱۳-	وَلْتَكُنْ	اور چاہیئے کہ ہو
۱۹۱۴-	اُمَّةٌ	ایک جماعت
۱۹۱۵-	تَبْيَضُّ	سفید ہوں گے
	(ب، ی، ض)	
۱۹۱۶-	وُجُوْهٌ	چہرے
	(واحد : وَجْهٌ)	
۱۹۱۷-	تَسْوَدُّ	کالے ہوں گے
۱۹۱۸-	تُرْجَعُ	رجوع کئے جائیں گے
۱۹۱۹-	اَلْاُمُوْرُ	تمام اُمور، سب کام
	ع ۱۱	
۱۹۲۰-	خَيْرَ اُمَّةٍ	بہترین اُمّت
۱۹۲۱-	اُخْرِجَتْ	نکالی گئی
۱۹۲۲-	تَنْهَوْنَ	تم منع کرتے ہو

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۹۲۳-	مُنْكَرٌ	بُری بات
۱۹۲۴-	اَذًى	تکلیف
۱۹۲۵-	اَدْبَارَ	پیٹھیں
	(واحد : دُبُرٌ)	
۱۹۲۶-	بَاءَ	مستحق ہُوا
۱۹۲۷-	عَصَوْا	نافرمانی کی اُنھوں نے
۱۹۲۸-	كَانُوْا يَعْتَدُوْنَ	زیادتی کرتے تھے
۱۹۲۹-	اِعْتِدَاءٌ	زیادتی کرنا
۱۹۳۰-	لَيْسُوْا	نہیں ہیں وہ
۱۹۳۱-	سَوَاءً	برابر
۱۹۳۲-	اٰنَاءَ	اوقات، گھڑی
۱۹۳۳-	يُسَارِعُوْنَ	جلدی کرتے ہیں
۱۹۳۴-	خَيْرَات	اچھے کام
۱۹۳۵-	صَالِحِيْنَ	صالح لوگ
	(واحد : صَالِحٌ)	
۱۹۳۶-	لَنْ يُّكْفَرُوْا	نہیں نکارا کیا جائیگا اُن کا، نہیں ناقدری کی جائے گی اُن کی
۱۹۳۷-	لَنْ تُغْنِيَ	نہیں کام آوے گا
۱۹۳۸-	رِيَاحٌ	ہوا
۱۹۳۹-	صِرٌّ	پالا، تیز سردی

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۹۴۰-	حَرْثٌ	کھیتی
۱۹۴۱-	بِطَانَةٌ	رازدار، دوست
۱۹۴۲-	لَا يَأْلُوْنَ	نہیں کمی کریں گے (أ ل و)
۱۹۴۳-	خَبَالًا	تباہی
۱۹۴۴-	وَدُّوْا	چاہا اُنھوں نے
۱۹۴۵-	عَنِتُّمْ	تکلیف میں پڑو تم (ع ن ت)
۱۹۴۶-	بَدَتْ	ظاہر ہوگئی
۱۹۴۷-	بَغْضَآءُ	بغض، ناراضی
۱۹۴۸-	اَفْوَاهٌ	منھ (واحد: فَوْهٌ)
۱۹۴۹-	هَآ اَنْتُمْ اُولَآءِ	تم وہ لوگ ہو
۱۹۵۰-	عَضُّوْا	کاٹ کھایا اُنھوں نے
۱۹۵۱-	عَضَّ	کاٹ کھانا
۱۹۵۲-	اَنَامِلَ	انگلیاں
۱۹۵۳-	غَيْظٌ	غصّہ
۱۹۵۴-	مُوْتُوْا	مرجاؤ
۱۹۵۵-	بِذَاتِ الصُّدُوْرِ	سینے والی بات
۱۹۵۶-	تَمْسَسْكُمْ	لگے، چھوئے تم کو (م، س، س)
۱۹۵۷-	تَسُؤْهُمْ	بُرا لگے ان کو
۱۹۵۸-	فَرِحُوْا	خوش ہونا
۱۹۵۹-	كَيْدُهُمْ	تدبیر، چال
۱۹۶۰-	غَدَوْتَ	سویرے چلا تُو، (غ، د، و) ع ۱۳
۱۹۶۱-	تُبَوِّئُ	جگہ بتائی تو نے
۱۹۶۲-	بَوَّاَ	جگہ دینا
۱۹۶۳-	مَقَاعِدَ	بیٹھنے کی جگہ (واحد: مَقْعَدٌ)
۱۹۶۴-	قِتَالٌ	جنگ، لڑائی
۱۹۶۵-	هَمَّتْ	ارادہ کرنا، قصد کرنا
۱۹۶۶-	طَآئِفَتَانِ	دو جماعتیں
۱۹۶۷-	تَفْشَلَا	پھسل جائیں، بزدل بنکر
۱۹۶۸-	فَشَلٌ	بزدلی کرنا، پھسل جانا
۱۹۶۹-	بَدْرٍ	جنگِ بدر
۱۹۷۰-	اَذِلَّةٌ	ذلیل (واحد: ذَلِيْلٌ)
۱۹۷۱-	اَلَنْ	کیا نہیں

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۹۷۲	یُمِدَّ	مدد کرے
۱۹۷۳	ثَلٰثَۃِ اٰلٰفٍ	تین ہزار
۱۹۷۴	مُنْزَلِیْنَ	اُتارے ہوئے
۱۹۷۵	بَلٰی	بلکہ، کیوں نہیں
۱۹۷۶	فَوْرٌ	جوش
۱۹۷۷	خَمْسَۃ	پانچ ۵
۱۹۷۸	مُسَوِّمِیْنَ	نشان لگے ہوئے

الرّبع

۱۹۷۹	بُشْرٰی	خوشخبری
۱۹۸۰	تَطْمَئِنَّ	اطمینان ہو جائے
۱۹۸۱	قَطْعَ	کاٹنا
۱۹۸۲	طَرَفًا	بازو، حصّہ
۱۹۸۳	کَبَتَ	ذلیل کرنا
۱۹۸۴	یَنْقَلِبُوْا	پلٹ گئے
	(مصدر: اِنْقِلَاب)	
۱۹۸۵	خَائِبِیْنَ	نامُراد
	ع ۱۳	
۱۹۸۶	اَضْعَافًا	دوگنا } بڑھتا
۱۹۸۷	مُضٰعَفَۃً	کئی گنا } چڑھتا
۱۹۸۸	اُعِدَّتْ	تیار کی گئی

نمبر شمار	عربی	اُردو
۱۹۸۹	سَارِعُوْا	جلدی کرو
	(س ر ع)	
۱۹۹۰	عَرْضُ	چوڑائی، عرض
۱۹۹۱	سَرَّآءُ	خوشی
۱۹۹۲	ضَرَّآءُ	سختی
۱۹۹۳	کَاظِمِیْنَ	پی جانے والے
۱۹۹۴	غَیْظُ	غصّہ
۱۹۹۵	عَافِیْنَ	معاف کرنیوالے
۱۹۹۶	فَاحِشَۃٌ	بے حیائی
۱۹۹۷	ذُنُوْبُ	گناہ
	(واحد: ذَنْبٌ)	
۱۹۹۸	لَمْ	نہیں
۱۹۹۹	یُصِرُّوْا	ہٹ، ضد کرنا
۲۰۰۰	نِعْمَ	بہت اچھا
۲۰۰۱	عَامِلِیْنَ	کام کرنے والے
۲۰۰۲	سُنَنٌ	راہیں
۲۰۰۳	سِیْرُوْا	سیر کرو
۲۰۰۴	عَاقِبَۃُ	انجام
۲۰۰۵	بَیَانٌ	بیان
۲۰۰۶	مَوْعِظَۃٌ	نصیحت
۲۰۰۷	لَا تَہِنُوْا	مت سُستی کرو

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۰۰۸-	اَعْلَوْنَ	بُلند ہوگے (واحد : اَعْلٰی)
۲۰۰۹-	قَرْحٌ	زخم
۲۰۱۰-	مَسَّ	لگا، چھُوا
۲۰۱۱-	اَیَّامٌ	دن
۲۰۱۲-	نُدَاوِلُ	ہم باری باری پھیرتے ہیں (دَوْلٌ: گردش دینا)
۲۰۱۳-	یُمَحِّصَ	وہ خالص کرتا ہے
۲۰۱۴-	تَمْحِیْصٌ	خالص کرنا
۲۰۱۵-	مَحْقٌ	مٹانا
۲۰۱۶	تَمَنَّوْنَ	تم تمنّا کرتے تھے
۲۰۱۷-	اَفَ	کیا؟
۲۰۱۸-	فَ	پس
۲۰۱۹-	اِنْ	اگر
۲۰۲۰-	اَفَاِنْ	کیا پس اگر
۲۰۲۱-	مَاتَ	مرجائے ع ۱۴
۲۰۲۲-	انْقَلَبْتُمْ	پھر جاؤ گے ۵
۲۰۲۳-	اَعْقَاب	ایڑیاں

نمبر شمار	عربی	اُردو
		(واحد :عَقَبٌ)
۲۰۲۴-	کِتَابًا مُؤَجَّلًا	وقت مقرّر
۲۰۲۵-	کَاَیِّنْ	بہت سارے، کتنے ہی
۲۰۲۶-	رِبِّیُّوْنَ	خدا پرست لوگ
۲۰۲۷-	وَھْن	سُست پڑنا ڈھیلا ہونا
۲۰۲۸-	لِمَا	واسطے جو کہ، لئے جو کچھ
۲۰۲۹-	اَصَابَ	پڑی (مصیبت پڑنا)
۲۰۳۰-	ضُعْفٌ	کمزوری
۲۰۳۱-	مَا اسْتَکَانُوْا	نہیں عاجز ہوتے
۲۰۳۲-	اِسْرَافٌ	زیادتی
۲۰۳۳-	ثَبِّتْ	ثابت رکھ
۲۰۳۴-	حُسْنُ	بہت اچھّا، خوب ع ۱۵ ۶
۲۰۳۵-	نُلْقِیْ	ہم ڈالدیں گے
۲۰۳۶-	رُعْبٌ	رعب، دھاک
۲۰۳۷-	سُلْطَانًا	دلیل
۲۰۳۸-	بِئْسَ	بُرا، بہت بُرا
۲۰۳۹-	مَثْوٰی	ٹھکانہ

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۰۴۰	تَحُسُّوْنَ	تم کاٹ رہے تھے (حَسَّ: کاٹنا)
۲۰۴۱	فَشِلْتُمْ	پھسل گئے (ف ش ل)
۲۰۴۲	تَنَازَعْتُمْ	تنازعہ کیا تم نے
۲۰۴۳	عَصَيْتُمْ	نافرمانی کی تم نے (مصدر: مَعْصِيَةٌ، عِصْيَانٌ)
۲۰۴۴	صَرَفَ	پھیر دیا
۲۰۴۵	تُصْعِدُوْنَ	تم چڑھے جاتے تھے (ص ع د)
۲۰۴۶	لَا تَلْوُوْنَ	نہیں مڑے تم، نہیں پلٹے تم
۲۰۴۷	لِكَيْلَا	تاکہ نہیں
۲۰۴۸	فَاتَ	چوک گئی، نکل گئی
۲۰۴۹	نُعَاسًا	اونگھ
۲۰۵۰	يَغْشٰى	ڈھانکتی رہی، چھا گئی (غ ش ی)
۲۰۵۱	هَلْ لَنَا	کیا ہے ہمارے لئے؟
۲۰۵۲	هٰهُنَا	یہاں، اس جگہ
۲۰۵۳	بَرَزَ	نکلنا

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۰۵۴	مَضَاجِع	لیٹنے کی جگہ
۲۰۵۵	اِلْتَقَى	ملیں، بھڑ گئیں
۲۰۵۶	جَمْعٰنِ	دو جماعتیں
۲۰۵۷	اِسْتَزَلَّ	پھسلا دیا، ڈگمگا دیا۔
۲۰۵۸	عَفَا	معاف کر دیا
ع ۱۶		
۲۰۵۹	ضَرَبُوْا	چلے وہ
۲۰۶۰	غُزًّى	لڑنے والے (واحد: غَازٍ)
۲۰۶۱	حَسْرَةً	پچھتاوا، حسرت
۲۰۶۲	لَ	البتہ
۲۰۶۳	تُحْشَرُوْنَ	تم جمع کئے جاؤ گے (ح ش ر)
۲۰۶۴	فَبِمَا	پس ساتھ جو
۲۰۶۵	لِنْتَ	نرم ہوا تو (ماضی مضارع: لَانَ يَلِيْنُ)
۲۰۶۶	فَظًّا	تند مزاج

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۰۶۷	غَلِيظَ الْقَلْبِ	سخت دل
۲۰۶۸	اِنْفَضُّوْا	وہ منتشر ہو جاتے، بھاگ جاتے
۲۰۶۹	حَوْلِكَ	گرد تیرے، آس پاس تیرے
۲۰۷۰	شَاوِرْ	مشورہ کرلے (مُشَاوَرَةٌ سے فعل امر)
۲۰۷۱	عَزَمْتَ	قصد کیا تُو نے، عزم کیا
۲۰۷۲	مُتَوَكِّلِيْنَ	بھروسہ کرنیوالے
۲۰۷۳	خَذَلَ	چھوڑ دینا
۲۰۷۴	يَغُلَّ	خیانت کرے گا
۲۰۷۵	غَلَّ	خیانت کرنا، خیانت کیا۔
۲۰۷۶	تُوَفّٰى	پُورا دیا جائے گا
۲۰۷۷	سَخِطَ	ناراض، ناراضگی، غصّہ، غضب
۲۰۷۸	مَاْوٰى	ٹھکانہ، جگہ
۲۰۷۹	بِئْسَ	بُرا، خراب
۲۰۸۰	مَصِيْرُ	پھر جانے کی جگہ

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۰۸۱	مَنَّ	احسان کیا
۲۰۸۲	بَعَثَ	بھیجا، کھڑا کیا
۲۰۸۳	اَ	کیا
۲۰۸۴	وَ	اور
۲۰۸۵	لَمَّا	جب
۲۰۸۶	مِثْلَيْ	دوگنی، مثل
۲۰۸۷	اَنّٰى	کہاں
۲۰۸۸	نَافَقُوْا	مُنافق ہوئے وہ
۲۰۸۹	تَعَالَوْا	آؤ
۲۰۹۰	قَاتِلُوْا	لڑو
۲۰۹۱	اِدْفَعُوْا	دفع کرو، ہٹاؤ
۲۰۹۲	يَوْمَئِذٍ	اُس دن
۲۰۹۳	اَقْرَبُ	زیادہ قریب
۲۰۹۴	قَعَدُوْا	بیٹھ رہے
۲۰۹۵	لَوْ	اگر
۲۰۹۶	اَطَاعُوْا	کہا مانتے وہ
۲۰۹۷	فَادْرَءُوْا	پس ہٹا لو
۲۰۹۸	لَاتَحْسَبَنَّ	مت گمان کر کہ
۲۰۹۹	يُرْزَقُوْنَ	رزق دیے جاتے ہیں۔
۲۱۰۰	فَرِحِيْنَ	خوش ہیں

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۱۰۱	يَسْتَبْشِرُوْنَ	خوشی منا رہے ہیں یا بشارت دے رہے ہیں ع ۸
۲۱۰۲	لَمْ يَلْحَقُوْا	نہیں ملحق ہوئے
۲۱۰۳	اِسْتَجَابُوْا	قبول کیا اُنھوں نے
۲۱۰۴	حَسْبُنَا	کافی ہے ہم کو
۲۱۰۵	نِعْمَ الْوَكِيْلُ	اچھا کارساز
۲۱۰۶	اِنْقَلَبُوْا	لوٹ آئے
۲۱۰۷	ذُوْفَضْلٍ	فضل والا
۲۱۰۸	يُخَوِّفُ	خوف دلاتا
۲۱۰۹	اَوْلِيَاءَ	دوست
۲۱۱۰	خَافُوْنِ	ڈرو مجھ سے (خَافُوْا : ڈرو ، نِ : مجھ سے)
۲۱۱۱	يُسَارِعُوْنَ	جلدی کرتے ہیں
۲۱۱۲	حَظًّا	حصّہ
۲۱۱۳	نُمْلِيْ	ہم ڈھیل دیتے ہیں، ہم مہلت دیتے ہیں
۲۱۱۴	مُهِيْنٌ	رُسوا کرنے والا
۲۱۱۵	يَذَرَ	چھوڑ دے گا

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۱۱۶	يَمِيْزَ	جدا کر دے گا، الگ کر دے گا۔
۲۱۱۷	خَبِيْث	ناپاک
۲۱۱۸	طَيِّب	پاک، اچھا
۲۱۱۹	يُطْلِعَ	اطلاع دیوے
۲۱۲۰	يَجْتَبِيْ	پسند کرتا ہے، منتخب کرتا ہے،
۲۱۲۱	يَبْخَلُوْنَ	بخلی کرتے ہیں (ب خ ل)
۲۱۲۲	يُطَوَّقُوْنَ	طوق پہنائے جائینگے ع ۱۸
۲۱۲۳	سَمِعَ	سُن لیا
۲۱۲۴	فَقِيْرٌ	محتاج
۲۱۲۵	نَحْنُ	ہم
۲۱۲۶	اَغْنِيَاءُ	دولتمند (واحد : غَنِيٌّ)
۲۱۲۷	ذُوْقُوْا	چکھو (ذائقہ)
۲۱۲۸	حَرِيْقِ	جلن، تیز آگ
۲۱۲۹	ظَلَّامٍ	ظلم کرنے والا
۲۱۳۰	عَبِيْدِ	بندے (واحد : عَبْدٌ)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۱۳۱۔	قُرْبَان	نذر، قربانی
۲۱۳۲۔	تَأْكُلُ	کھاتے، کھا جاتے
۲۱۳۳۔	فَلِمَ	پس کیوں
۲۱۳۴۔	كُذِّبَ	جُھٹلائے گئے
۲۱۳۵۔	اَلْمُنِيْر	روشنی والی
	(ن و ر)	
۲۱۳۶۔	ذَائِقَةُ	چکھنے والی
۲۱۳۷۔	تُوَفَّوْنَ	تم پورا دیئے جاؤ گے
۲۱۳۸۔	اُجُوْر	اجر کی جمع، بدلہ
۲۱۳۹۔	زُحْزِحَ	دُور کر دیا گیا
۲۱۴۰۔	فَازَ	کامیاب ہُوا
	(فوز)	
۲۱۴۱۔	مَتَاعُ	فائدہ
۲۱۴۲۔	غُرُوْر	دھوکہ
۲۱۴۳۔	عَزْمِ الْاُمُوْر	حوصلہ کے کام، ہمّت کے کام
۲۱۴۴۔	نَبَذَ	پھینکنا
۲۱۴۵۔	وَرَاءَ	پیچھے
۲۱۴۶۔	ظُهُوْر	پیٹھ (جمع)
۲۱۴۷۔	اَتَوْا	کرتے ہیں
۲۱۴۸۔	يُحْمَدُ	تعریف کیجائے گی

نمبر شمار	عربی	اُردو
		انکی (ح م د)
۲۱۴۹۔	مَفَازَةٌ	خلاصی، چھٹکارہ، کامیابی
		ع ۱۱
۲۱۵۰۔	اُولِي	والے
۲۱۵۱۔	اَلْبَاب	عقل
		(واحد: لُبٌّ)
۲۱۵۲۔	يَذْكُرُوْنَ	ذکر کرتے ہیں، یاد کرتے ہیں
۲۱۵۳۔	قِيَامًا	کھڑے
۲۱۵۴۔	قُعُوْدًا	بیٹھے
۲۱۵۵۔	جُنُوْب	کروٹیں (واحد جَنْبٌ)
۲۱۵۶۔	يَتَفَكَّرُوْنَ	تفکر کرتے ہیں
۲۱۵۷۔	بَاطِلًا	بے فائدہ، بے کار
۲۱۵۸۔	سُبْحٰنَكَ	پاک ہے تو
۲۱۵۹۔	اَخْزَيْتَ	رُسوا کر دیا تو نے
		(خ ز ی)
۲۱۶۰۔	مُنَادِيًا	مُنادی کرنے والا، اعلان کر کے پکارنے والا۔
۲۱۶۱۔	كَفِّرْ	دُور کر دے

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۱۶۲-	سَيِّئَات	بُرائیاں
۲۱۶۳-	تَوَفَّنَا	ہمارہم کو، وفات دے ہمیں۔
۲۱۶۴-	مَعَ	ساتھ
۲۱۶۵-	اَبْرَار	نیک لوگ
۲۱۶۶-	ذَكَر	مرد
۲۱۶۷-	اُنْثٰى	عورت
۲۱۶۸-	اُوْذُوْا	تکلیف دیئے گئے
۲۱۶۹-	تَقَلُّب	چلت، پھرت
۲۱۷۰-	بِلَاد	شہر (واحد بَلَد)
۲۱۷۱-	مَأْوٰى	ٹھکانہ
۲۱۷۲-	مِهَاد	بچھونا
۲۱۷۳-	نُزُلًا	مہمانی

الثلثة

۲۱۷۴-	خَاشِعِيْنَ	عاجزی کرنیوالے
۲۱۷۵-	اِصْبِرُوْا	صبر کرو
۲۱۷۶-	صَابِرُوْا	صبر کراؤ، ڈٹے رہو
۲۱۷۷-	رَابِطُوْا	بندھے رہو، مضبوط رہو، ع ۲۰/۱۱

سورۃ النساء (۴)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۱۷۸-	بَثَّ	پھیلایا
۲۱۷۹-	رِجَالًا	مرد (جمع)
۲۱۸۰-	تَسَاءَلُوْنَ	تم سوال کرتے ہو
۲۱۸۱-	اَرْحَام	قرابت، رحم کے رشتے
۲۱۸۲-	رَقِيْبًا	نگہبان
۲۱۸۳-	يَتٰمٰى	یتیم (یتیم لڑکیاں)
۲۱۸۴-	حُوْبًا	گناہ
۲۱۸۵-	كَبِيْرًا	بڑا
۲۱۸۶-	قِسْط	انصاف
۲۱۸۷-	طَابَ	خوش لگے، پسند آئے
۲۱۸۸-	مَثْنٰى	۲ دو ۲
۲۱۸۹-	ثُلٰثَ	۳ تین ۳
۲۱۹۰-	رُبٰعَ	۴ چار ۴
۲۱۹۱-	عَدْل	انصاف، برابری
۲۱۹۲-	مَلَكَتْ	مالک ہوتے (ف)، مَلَكَتْ اَيْمَان کا لفظ

نمبر شمار	عربی	اُردو
		قرآن پاک میں اکثر جنگ میں پکڑی ہوئی عورتیں، جو مقابلہ میں آکر گرفتار ہو چکی ہوں، یا زرِ خرید کنیزوں کے لئے استعمال ہُوا ہے۔ داہنا ہاتھ چونکہ آدمی کے مال پر قابض ہوتا ہے، اور اسے اختیار ہے کہ اپنا مال جائز استعمال میں لائے، اِس لئے اکثر مَلَکَتْ اَیْمَان کا لفظ استعمال کیا گیا ہے۔
۲۱۹۳-	اَیْمَان	داہنے ہاتھ (واحد: یَمِیْنٌ)
۲۱۹۴-	اَدْنٰی	بہت نزدیک
۲۱۹۵-	اَلَّا تَعُوْلُوْا	کہ بے انصافی نہ کر سکو گے

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۱۹۶-	صَدُقَاتٌ	مَہر (واحد: صَدَاقٌ)
۲۱۹۷-	نِحْلَةً	خوشی سے بخشش
۲۱۹۸-	هَنِيْئًا	مزے دار
۲۱۹۹-	مَرِيْئًا	خوشگوار
۲۲۰۰-	قِيَامًا	قائم، قیام (معیشت کیلئے)
۲۲۰۱-	اُكْسُوْا	پہناؤ
۲۲۰۲-	كِسْوَةٌ	پہنانا
۲۲۰۳-	اِبْتَلُوْا	آزمالو
۲۲۰۴-	يَتٰمٰى	یتیم (جمع)
۲۲۰۵-	بَلَغُوْا	پہنچے وہ
۲۲۰۶-	اٰنَسْ	پانا
۲۲۰۷-	رُشْدًا	ہوشیاری
۲۲۰۸-	اِدْفَعُوْا	لوٹادو
۲۲۰۹-	اِسْرَافًا	زیادتی
۲۲۱۰-	بِدَارًا	جلدی جلدی
۲۲۱۱-	يَسْتَعْفِفْ	بچا رہے
۲۲۱۲-	دَفَعْتُمْ	لوٹاؤ تم یا واپس کرو۔
۲۲۱۳-	نَصِيْبٌ	حصّہ

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۲۱۴-	وَالِدَانِ	ماں باپ
۲۲۱۵-	اَقْرَبُوْنَ	قرابت والے
۲۲۱۶-	قَلَّ	تھوڑا، کم ہو
۲۲۱۷-	کَثُرَ	زیادہ، بہت ہو
۲۲۱۸-	مَفْرُوْضًا	مقرّرہ، طے شدہ
۲۲۱۹-	قِسْمَۃ	بانٹنا، تقسیم کرنا
۲۲۲۰-	اُولُوا الْقُرْبٰی	قرابت والے
۲۲۲۱-	یَخْشَ	ڈرے، خوف کرے
۲۲۲۲-	سَدِیْدًا	نرم، سیدھی، (ٹھیک)
۲۲۲۳-	سَعِیْرًا	بھڑکتی آگ
ع ۱۲		
۲۲۲۴-	حَظُّ	حصّہ
۲۲۲۵-	اِثْنَتَیْنِ	دو عورتیں (مؤنث)
۲۲۲۶-	ثُلُثَا	دو تہائی (تثنیہ) دو تہائیاں
۲۲۲۷-	نِصْفُ	آدھا
۲۲۲۸-	سُدُسُ	چھٹا (حصّہ)
۲۲۲۹-	ثُلُثُ	تیسرا (حصّہ)
۲۲۳۰-	اِخْوَۃٌ	بھائی بہن (بھائی)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۲۳۱-	دَیْنٌ	قرض (جمع : دُیُوْنٌ)
۲۲۳۲-	لَاتَدْرُوْنَ	نہیں تم جانتے
۲۲۳۳-	وَلَدٌ	اولاد (لڑکا)
۲۲۳۴-	رُبُعٌ	چوتھائی
۲۲۳۵-	ثُمُنٌ	آٹھواں
۲۲۳۶-	کَلٰلَۃٌ	ایسی میّت جو اپنے پیچھے باپ اور اولاد نہ چھوڑے
۲۲۳۷-	اَخٌ	بھائی
۲۲۳۸-	اُخْتٌ	بہن
۲۲۳۹-	کُلُّ وَاحِدٍ	ہر ایک
۲۲۴۰-	شُرَکَاءُ	ساجھی، برابر کے
۲۲۴۱-	غَیْرَ مُضَارٍّ	ضرر پہنچایا جاتے
۲۲۴۲-	حُدُوْدُ اللّٰہِ	حدیں اللہ کی
۲۲۴۳-	یَتَعَدَّ	ضابطہ سے نکل گیا، نافرمانی کرتا ہے
ع ۱۳		
۲۲۴۴-	اَللّٰتِیْ	وہ عورتیں
۲۲۴۵-	اَرْبَعَۃٌ	چار
۲۲۴۶-	اَمْسِکُوْا	روک لو

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۲۴۷-	اَلَّذَانِ	دو آدمی
۲۲۴۸-	اٰذُوْا	تکلیف دو، ایذا دو
۲۲۴۹-	اَعْرِضُوْا	اعراض کرو
۲۲۵۰-	تَوَّابًا رَّحِیْمًا	توبہ قبول کرنیوالا، رحم کرنے والا۔
۲۲۵۱-	جَهَالَةٌ	نادانی، جہالت
۲۲۵۲-	كَرْهًا	زبردستی
۲۲۵۳-	لَاتَعْضُلُوْا	مت روکو (ع، ض، ل)
۲۲۵۴-	لِتَذْهَبُوْا	اِس لئے کہ لے لو، وصول کرلو (جاؤ)
۲۲۵۵-	مُبَيِّنَةٍ	ظاہر، صاف
۲۲۵۶-	عَاشِرُوْا	خوبی سے گذران رکھو۔
۲۲۵۷-	عَسٰى	ممکن
۲۲۵۸-	اِسْتِبْدَال	بدل لینا، ایک چھوڑ کر دوسری لانا
۲۲۵۹-	مَكَان	ٹھکانہ، جگہ
۲۲۶۰-	قِنْطَارٌ	خزانہ، مال کا ڈھیر
۲۲۶۱-	اَفْضٰى	مل چکے

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۲۶۲-	مِيْثَاقٌ	قول
۲۲۶۳-	غَلِيْظًا	گاڑھا
۲۲۶۴-	سَلَفَ	ہوچکا (گذرنا)
۲۲۶۵-	مَقْتًا	نفرت کی بات، ناراضی
۲۲۶۶-	اُمَّهَات	مائیں (اُمٌّ: ماں)
۲۲۶۷-	بَنٰت	بیٹیاں (بِنْتٌ: بیٹی)
۲۲۶۸-	اَخَوَات	بہنیں (اُخْتٌ: بہن)
۲۲۶۹-	عَمّٰت	پھوپیاں (عَمَّةٌ: پھوپھی)
۲۲۷۰-	بَنٰتُ الْاُخْتِ	بیٹیاں بہنوں کی (بھانجیاں)
۲۲۷۱-	اَرْضَعْنَ	دودھ پلایا ان عورتوں نے
۲۲۷۲-	مِنَ الرَّضَاعَةِ	دودھ شریک
۲۲۷۳-	رَبَائِبُ	بیوی کی وہ لڑکیاں جو پہلے خاوند سے ہوں۔

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۲۷۴	حُجُوْر	گودیاں
۲۲۷۵	فِیْ حُجُوْرِکُمْ	تمہاری گودیوں میں یا زیرِ پرورش
۲۲۷۶	حَلَائِل	بیویاں (حَلِیْلَۃٌ) بیوی
۲۲۷۷	اَصْلَاب	نسل (پشت) (واحد: صُلْبٌ)
۲۲۷۸	اُخْتَیْنِ	دو بہنیں (تثنیہ) (واحد: اُخْتٌ)



نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۲۷۹	مُحْصَنٰتٌ (۱)	شادی شدہ عورتیں، شوہر والیاں۔
۲۲۸۰	مُحْصِنِیْنَ	پاکدامن مرد، حصار نکاح میں محفوظ رکھنے والے، یا نکاح کی ذمّے داریاں قبول کرنے والے۔
۲۲۸۱	مُسٰفِحِیْنَ	آزاد شہوت رانی کرنے والے۔
۲۲۸۲	اُجُوْر	مہر
۲۲۸۳	طَوْلًا	گنجائش، مقدور
۲۲۸۴	مُحْصَنٰتٌ (۲)	باوقار شریف آزاد اور خاندانی مسلم عورتیں

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۲۸۵	فَتَيٰتٍ	لونڈیاں، باندیاں (واحد : فَتَاۃٌ)
۲۲۸۶	مُحْصَنٰتٍ (۳)	حصارِ نکاح میں محفوظ رہنے والیاں، پارسا عورتیں
		(ف) مُحْصَنٰتٍ کا لفظ اس رکوع میں تین معنیٰ میں استعمال فرمایا گیا ہے اور اس کے نمبر ۱، ۲، ۳ ملاحظہ فرمائیں
		(۱) شادی شدہ عورتیں، شوہر والی عورتیں،
		(۲) آزاد عورتیں یا باوقار شریف اور خاندانی مسلم خواتین، جو اپنے دامنِ عصمت کو محفوظ کئے ہوئے ہوں
		(۳) پارسا عورتیں جو حصارِ نکاح میں محفوظ رہیں،

مذکورہ بالا تینوں قسم کی عورتوں پر ایک ہی لفظ مُحْصَنٰتٍ کا استعمال کچھ عجیب سا معلوم ہوتا ہے لیکن قرینہ اور پورے رکوع کی تقریر پڑھ لینے کے بعد معنیٰ میں آسانی ہو جاتی ہے، مزید سہولت کیلئے کوئی ترجمہ دیکھ کر اطمینان کر لیں تو معلوم ہوگا کہ تمام الفاظ کی اسپرٹ معنوی اعتبار سے قلعہ میں محفوظ رہنے کی ہے اسی لئے اس لفظ کے اصل معنیٰ حِصْنٌ یعنی قلعہ میں داخل کرنا ہے مُحْصَنٰتٍ، اِحْصَان

نمبر شمار	عربی	اُردو
		سے اسم مفعول، جمع مؤنث ہے۔
۲۲۸۷-	غَيْرَ مُسٰفِحٰتٍ	نہ ہوں علانیہ بدکاری کرنیوالیاں
۲۲۸۸-	اَخْدَانٍ	چوری چھپے آشنائی کرنا۔
۲۲۸۹-	اُحْصِنَّ	نکاح میں لی جائیں
۲۲۹۰-	اَتَيْنَ	کریں وہ (صیغہ مونث)
۲۲۹۱-	عَنَتَ	بدکاری
ع ۳		
۲۲۹۲-	سُنَنَ	راہیں (طریقے) (واحد: سُنَّةٌ)
۲۲۹۳-	شَهَوَاتِ	خواہشات
۲۲۹۴-	مَيْلًا	جھک جانا
۲۲۹۵-	عَنْ تَرَاضٍ	رضامندی سے
۲۲۹۶-	عُدْوَانًا	زیادتی سے
۲۲۹۷-	نُصْلِيْهِ	ہم داخل کریں گے اُس کو
۲۲۹۸-	تَجْتَنِبُوْا	بچو گے تم، اجتناب کرو گے تم

نمبر شمار	عربی	اُردو
		(مصدر: اِجْتِنَاب)
۲۲۹۹-	كَبٰٓئِرَ	بڑا گناہ
۲۳۰۰-	تُنْهَوْنَ	منع کئے جاتے ہو
۲۳۰۱-	نُكَفِّرْ	ہم دُور کردیں گے
۲۳۰۲-	مُدْخَلًا	داخل ہونے کی جگہ
۲۳۰۳-	كَرِيْمًا	باعزّت، معزّز
۲۳۰۴-	لَا تَتَمَنَّوْا	مت آرزو کرو، مت تمنّا کرو
۲۳۰۵-	مَوَالِيَ	وارث
۲۳۰۶-	عَقَدَتْ	عہد بندھے ہوئے
۲۳۰۷-	اَيْمَانُكُمْ	داہنے ہاتھ تمہارے
ع ۴		
۲۳۰۸-	قَوّٰمُوْنَ	قائم رہنے والے، منتظم
۲۳۰۹-	صٰلِحٰتُ	نیک عورتیں
۲۳۱۰-	قٰنِتٰتٌ	فرمانبردار عورتیں
۲۳۱۱-	نُشُوْزَ	بددماغی
۲۳۱۲-	مَضَاجِعِ	خوابگاہیں، لیٹنے کی جگہیں
۲۳۱۳-	عَلِيًّا	بُلند عَلِيٌّ اعلیٰ، اوپر، زبردست

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۳۱۴-	حَكَمًا	مُنصف، تصفیہ کرنے والا
۲۳۱۵-	جَارٌ	پڑوسی
۲۳۱۶-	جَارِ الْجُنُبِ	اجنبی پڑوسی، دُور کا پڑوسی
۲۳۱۷-	صَاحِبِ بِالْجَنْبِ	کروٹ کا ساتھی، نزدیک، ہم مجلس
۲۳۱۸-	ابْنَ السَّبِيْلِ	راہ گیر، مُسافر
۲۳۱۹-	مُخْتَالًا	اِترانے والا
۲۳۲۰-	فَخُوْرًا	فخر کرنے والا، شیخی بگھارنے والا
۲۳۲۱-	قَرِيْنًا	ہم نشین، قرین، ساتھی مصاحب
۲۳۲۲-	مَاذَا	کیا ہو جاتا
۲۳۲۳-	لَوْ	اگر
۲۳۲۴-	مِثْقَالَ	بھر، وزن، برابر
۲۳۲۵	اِنْ	اگر
۲۳۲۶-	تَكُ	ہو (تَكُ اصل میں تَكُنْ تھا)
۲۳۲۷-	مِنْ لَّدُنْهُ	اُس کے پاس سے
۲۳۲۸-	جِئْنَا	لائیں گے ہم

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۳۲۹-	هٰٓؤُلَآءِ	یہ سب، ان سب
۲۳۳۰-	تُسَوّٰى	برابر ہو جائے
۲۳۳۱-	حَدِيْثًا	بات
۲۳۳۲-	لَا تَقْرَبُوا	مت قریب جاؤ (ق ر ب)
۲۳۳۳-	سُكٰرٰى	نشہ میں
۲۳۳۴-	جُنُبًا	حالتِ جنابت میں
۲۳۳۵-	عَابِرِيْ	گذرنے والا (مسافر)
۲۳۳۶-	تَغْتَسِلُوْا	غسل کرلو، نہالو (غ س ل)
۲۳۳۷-	مَرْضٰى	بیمار، مریض (واحد: مَرِيْضٌ)
۲۳۳۸-	غَآئِطِ	قضائے حاجت، جائے ضرورت
۲۳۳۹-	لٰمَسْتُمُ	صحبت کی ہو تم نے (چھونا)
۲۳۴۰-	تَيَمَّمُوْا	تیمّم کرلو (قصد کرنا)
۲۳۴۱-	صَعِيْدًا	مٹّی
۲۳۴۲-	طَيِّبًا	پاک

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۲۴۳-	اِمْسَحُوْا	مسح کرلو، ہاتھ پھیر لو
۲۲۴۴-	وُجُوْهٌ	چہرہ (جمع)
۲۲۴۵-	عَفُوٌّ	معاف کرنے والا
۲۲۴۶-	یُحَرِّفُوْنَ	پھیر دیتے ہیں، تحریف کر دیتے ہیں
۲۲۴۷-	مَوَاضِع	جگہ، موضوع (مَوْضِعٌ کی جمع)
۲۲۴۸-	عَصَیْنَا	نہ مانا ہم نے یا نہیں مانتے ہم (نافرمانی کرنا)
۲۲۴۹-	اِسْمَعْ	سُن (فعل امر)
۲۲۵۰-	غَیْرَ مُسْمَعٍ	نہ سُنایا جائے یہ ذو معنیٰ لفظ ہے، ایک معنیٰ تو اس کے یہ ہیں کہ آپ کے خلاف مرضی کوئی بات آپ کو نہیں سُنائی جاسکتی۔ دوسرے معنیٰ یہ کہ تم اس قابل ہی نہیں ہو کہ کوئی تمہیں کچھ سنائے علاوہ اسکے ایک معنیٰ یہ بھی ہیں کہ تم بہرے ہو جاؤ۔ مخالفین قرآن نبیٔ اکرمؐ کے دورانِ تقریر میں کوئی بات سمجھنے کیلئے ٹھہرنے کو کہتے تو اِسْمَعْ کے ساتھ غَیْرَ مُسْمَعٍ بھی کہتے۔ یہ بات ٹھیک اسی طرح کی ہے جیسے رَاعِنَا کو موڑ دیکر رَاعِیْنَا کہنا
۲۲۵۱-	لَیًّا	پیچ دیکر، مروڑ دیکر
۲۲۵۲-	اَلْسِنَةٌ	زبانیں (لِسَان: زبان)
۲۲۵۳-	طَعْنًا	عیب لگانا، طعنہ کرنا
۲۲۵۴-	اَقْوَمُ	بہت بہتر، بہت مضبوط، بہت سیدھا
۲۲۵۵-	نَطْمِسَ	ہم مٹا ڈالیں گے (ط م س)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۳۵۶-	نُرُدَّ	ہم پھیر دیں گے (ر د د)
۲۳۵۷-	اَدْبَار	پیٹھ (دُبُرٌ: پیٹھ)
۲۳۵۸-	اَصْحَابَ السَّبْتِ	سنیچر والے، اُن کا قصہ سورۂ اعراف میں مذکور ہے۔
۲۳۵۹-	مَفْعُوْلاً	کیا گیا، ہو کر رہے گا
۲۳۶۰-	دُوْنَ ذَالِكَ	سوا اس کے
۲۳۶۱-	اِفْتَرَاى	باندھ لیا، گڑھ لیا، جھوٹ مُوٹ کا
۲۳۶۲-	فَتِيْلاً	تاگے برابر ع ۷ ۴
۲۳۶۳-	جِبْتِ	بے حقیقت، بے اصل جادُو، فال گیری، ٹونے ٹوٹکے، شگون، مُہورت اور دوسری وہمی چیزوں کیلئے استعمال کیا گیا ہے
۲۳۶۴-	نَقِيْراً	ذرا سا، تھوڑا
۲۳۶۵-	نَضِجَتْ	گل جائینگی، جل جائینگی

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۳۶۶-	جُلُوْد	چمڑہ، کھال (جِلْدٌ: کی جمع)

الرّبع

۲۳۶۷-	اَبَداً	ہمیشہ
۲۳۶۸-	ظِلاًّ	سایہ، چھاؤں
۲۳۶۹-	ظَلِيْلاً	گھنی چھاؤں
۲۳۷۰-	تُؤَدُّوا	پہنچا دو
۲۳۷۱-	نِعِمَّا	بہت اچھی، خوب، نعمت سے بھرپور
۲۳۷۲-	اُولِي الْاَمْرِ	صاحبِ حکم
۲۳۷۳-	تَاْوِيْلاً	انجام، خلاصہ ع ۸
۲۳۷۴-	يَزْعُمُوْنَ	دعویٰ کرتے ہیں (ز ع م)
۲۳۷۵-	يَتَحَاكَمُوْا	فیصلہ لیجائیں
۲۳۷۶-	صُدُوْدًا	ہٹ رہنا، پہلوتہی کرنا
۲۳۷۷-	يَحْلِفُوْنَ	حلف اٹھاتے ہیں، قسم کھاتے ہیں۔
۲۳۷۸-	اِنْ	نہیں (معنیٰ اس لفظ کے "اگر" کے

نمبر شمار	عربی	اُردو
		ہوتے ہیں لیکن اِس کے بعد اِلّا آنے سے معنیٰ ہونگے نہیں)
۲۳۷۹-	تَوْفِيقًا	موافقت، بھلائی
۲۳۸۰-	أَعْرِضْ	اعراض کر
۲۳۸۱-	عِظْ	نصیحت کر
۲۳۸۲-	قَوْلًا بَلِيغًا	بات پہنچی ہوئی
۲۳۸۳-	فَلَا وَرَبِّكَ	پس قسم ہے تیرے رب کی (واؤ قسمیہ ہے)
۲۳۸۴-	شَجَرَ	جھگڑا واقع ہُوا
۲۳۸۵-	حَرَجًا	تنگی
۲۳۸۶-	قَضَيْتَ	فیصلہ کیا تُو نے
۲۳۸۷-	يُسَلِّمُوا	مان لیں
۲۳۸۸-	تَسْلِيمًا	تابع فرمان بن کر
۲۳۸۹-	تَثْبِيتًا	ثابت رکھنے والا، پختہ کرنے والا۔
۲۳۹۰-	صِدِّيقِينَ	سچے لوگ
۲۳۹۱-	رَفِيقًا	دوست
	ع ۱۱ ۶	
۲۳۹۲-	خُذُوا	لو
۲۳۹۳-	حِذْرَكُمْ	بچاؤ کا سامان

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۳۹۴-	اِنْفِرُوا	نکلو (ن ف ر)
۲۳۹۵-	ثُبَاتٌ	متفرّق، الگ الگ دستوں کی شکل میں
۲۳۹۶-	لَيُبَطِّئَنَّ	ہٹتا ہے، دیر کرتا ہے
۲۳۹۷-	تَبْطِئَةً	(مصدر) دیر کرنا
۲۳۹۸-	عَلَيَّ	مجھ پر
۲۳۹۹-	مَوَدَّةٌ	دوستی
۲۴۰۰-	يٰلَيْتَنِي	اے کاش کہ میں
۲۴۰۱-	فَوْزًا	کامیابی
۲۴۰۲-	يَشْرُونَ	بیچتے ہیں
۲۴۰۳-	مَا لَكُمْ	کیا ہُوا تم کو
۲۴۰۴-	مُسْتَضْعَفِينَ	کمزور لوگ، ناتواں
۲۴۰۵-	وِلْدَانِ	لڑکے
۲۴۰۶-	أَهْلُهَا	رہنے والے ہیں
۲۴۰۷-	مِنْ لَّدُنْكَ	اپنے نزدیک سے
۲۴۰۸-	كَيْدَ	تدبیر
	ع ۱۲ ۷	
۲۴۰۹-	كُفُّوا	روک رکھو
۲۴۱۰-	خَشْيَةَ	ڈر، خوف
۲۴۱۱-	لَوْلَا	کیوں نہیں

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۴۱۲-	اَجَلٌ	وقت، مہلت
۲۴۱۳-	فَتِیْلاً	تاگے برابر
۲۴۱۴-	اَیْنَمَا	جہاں کہیں بھی
۲۴۱۵-	یُدْرِكْ	پالے گی (د ر ك)
۲۴۱۶-	بُرُوْجٌ	قلعے
۲۴۱۷-	مُشَیَّدَةٌ	بلند، مضبوط
۲۴۱۸-	فَمَالِ	پس کیا ہُوا
۲۴۱۹-	لَایَکَادُوْنَ	نہیں قریب ہوتے
۲۴۲۰-	یَفْقَهُوْنَ	سمجھتے (مصدر: فِقْه)
۲۴۲۱-	طَاعَةٌ	فرمانبرداری
۲۴۲۲-	بَیَّتَ	رات کے وقت مشورہ کرنا
۲۴۲۳-	یُبَیِّتُوْنَ	رات کو مشورہ کرتے ہیں، چُھپ کر
۲۴۲۴-	یَتَدَبَّرُوْنَ	تدبیر کرتے ہیں غور کرتے ہیں
۲۴۲۵-	لَوَجَدُوْا	البتہ پاتے وہ
۲۴۲۶-	اَذَاعُوْا	پھیلاتے ہیں
۲۴۲۷-	یَسْتَنْبِطُوْنَ	تحقیق کرتے ہیں

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۴۲۸-	حَرِّضْ	رغبت دلا (تَحْرِیْضٌ رغبت دلانا)
۲۴۲۹-	عَسٰی	قریب
۲۴۳۰-	یَکُفَّ	روک دے گا
۲۴۳۱-	اَشَدُّ	بہت سخت
۲۴۳۲-	بَاْسٌ	جنگ
۲۴۳۳-	تَنْکِیْلاً	بند کرنے میں، سخت سزا دینے میں
۲۴۳۴-	کِفْلٌ	حصّہ
۲۴۳۵-	تَحِیَّةٌ	دُعا سلام

النصف

ع ۱۱ ۸

۲۴۳۶-	اُرْکِسَ	اُلٹا پھیر دیا
۲۴۳۷-	یَصِلُوْنَ	ملتے ہیں
۲۴۳۸-	حَصِرَتْ	رُک گئے، منقبض ہو گئے
۲۴۳۹-	سَلَّطَ	مُسلّط کرنا

ع ۱۲ ۴

۲۴۴۰-	تَحْرِیْرٌ	آزاد کرنا
۲۴۴۱-	رَقَبَةٌ	گردن

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۴۴۲	دِيَةٌ	خون بہا
۲۴۴۳	مُسَلَّمَةٌ	پورا دیا جائے، سپرد کیا جائے
۲۴۴۴	شَهْرَيْنِ	دو ماہ (شَهْرٌ: واحد)
۲۴۴۵	مُتَتَابِعَيْنِ	لگاتار، مسلسل
۲۴۴۶	مُتَعَمِّدًا	قصداً، جان بوجھ کر
۲۴۴۷	ضَرَبْتُمْ	چلو تم، سفر کرو تم
۲۴۴۸	اَلْقٰى	ڈالا، ملاقات کیا
۲۴۴۹	لَسْتَ	نہیں ہے تو
۲۴۵۰	عَرَضَ	اسباب
۲۴۵۱	مَغَانِمَ	غنیمتیں
۲۴۵۲	لَا يَسْتَوِي	نہیں ہے برابر
۲۴۵۳	غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ	سوائے ضرر والے، علاوہ ضرر والوں کے، جنکو کوئی عذر نہ ہو
۲۴۵۴	تُوُفِّيٰ	وفات دی، جان قبض کی گئی
۲۴۵۵	فِيمَا	کس چیز میں
۲۴۵۶	حِيلَةٌ	بہانہ، حیلہ، تدبیر

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۴۵۷	مُرَاغَمًا	جگہ، بافراغت مکان
۲۴۵۸	دَرَكَ	پانا
۲۴۵۹	وَقَعَ	ثابت ہوگیا۔ واقع ہوگیا
۲۴۶۰	تَقْصُرُوْا	کم کرو، قصر کرو (ق ص ر)
۲۴۶۱	يَفْتِنَ	فتنہ میں ڈالے (ف ت ن)
۲۴۶۲	كُنْتَ	ہو تُو، ہوا تُو
۲۴۶۳	تَقُمْ	کھڑے ہوئے، قائم ہوئے
۲۴۶۴	اَسْلِحَةٌ	ہتھیار (جمع: سِلَاحٌ کی)
۲۴۶۵	تَأْتِ	آوے
۲۴۶۶	حِذْرٌ	بچاؤ کا سامان
۲۴۶۷	اَمْتِعَتِكُمْ	اسباب تمہارا
۲۴۶۸	مَيْلَةً	جُھک جانا، آپڑنا، حملہ کرنا
۲۴۶۹	وَاحِدَةً	یکبارگی
۲۴۷۰	مَطَرٍ	بارش
۲۴۷۱	اَنْ تَضَعُوْا	کہ رکھدو

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۴۷۲-	اِطْمَاْنَنْتُمْ	اطمینان پاؤ تم
۲۴۷۳-	تَاْلَمُوْنَ	تم رنج اٹھا رہے ہو
	(ا ل م)	
۲۴۷۴-	تَرْجُوْنَ	تم اُمّید رکھتے ہو
	ع ۱۵ ۱۲	
۲۴۷۵-	اَرٰى	دِکھانا
۲۴۷۶-	خَآئِنِيْنَ	خیانت کرنیوالے
۲۴۷۷-	خَصِيْمًا	جھگڑا کرنے والا، طرفداری کرنے والا
۲۴۷۸-	لَا تُجَادِلْ	مت جدال کر
۲۴۷۹-	يَخْتَانُوْنَ	خیانت کرتے ہیں
۲۴۸۰-	خَوَّانًا	خیانت کرنے والا
۲۴۸۱-	اَثِيْمًا	گنہ گار
۲۴۸۲-	يَسْتَخْفُوْنَ	چھپتے ہیں
۲۴۸۳-	يُبَيِّتُوْنَ	چوری چھپے مشورہ کرتے ہیں
۲۴۸۴-	يَرْمِ	تہمت لگائے گا، پھینکے گا
۲۴۸۵-	بَرِيْٓـًٔا	بے گناہ
۲۴۸۶-	اِحْتَمَلَ	اُٹھالیا
	ع ۱۶ ۱۳	

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۴۸۷-	هَمَّتْ	ارادہ کرلیا
۲۴۸۸-	عَلَّمَ	سکھایا

الثلثلة

۲۴۸۹-	نَجْوٰى	سرگوشی، مجلس گفتگو کیلئے بیٹھنا
۲۴۹۰-	يُشَاقِقِ	اِختلاف کرے گا
۲۴۹۱-	نُصْلِهٖ	ہم اس کو داخل کریں گے۔
	ع ۱۷ ۱۴	
۲۴۹۲-	مَا دُوْنَ ذٰلِكَ	جو کچھ سوائے اسکے
۲۴۹۳-	اِنٰثًا	دیویاں، زنانی چیز
۲۴۹۴-	مَرِيْدًا	سرکش مردود
۲۴۹۵-	يُبَتِّكُنَّ	تراشیں گے
۲۴۹۶-	اٰذَانُ	کان (واحد: اُذُنٌ)
۲۴۹۷-	اَنْعَامُ	چوپائے، مویشی (جمع نَعَمٌ کی)
۲۴۹۸-	غُرُوْرًا	فریب، دھوکہ
۲۴۹۹-	مَحِيْصًا	بھاگنے کی جگہ
۲۵۰۰-	اَصْدَقُ	بہت سچّا
۲۵۰۱-	قِيْلًا	قول، بات، وعدہ

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۵۰۲-	نَقِیْرًا	ذرا سا
۲۵۰۳-	خَلِیْلًا	دوست
۱۸ ع ۱۱ ۱۵ ۲۵۰۴-	یَسْتَفْتُوْنَ	فتویٰ پوچھتے ہیں، حکم دریافت کرتے ہیں۔
۲۵۰۵-	تَرْغَبُوْنَ	تم رغبت کرتے ہو
۲۵۰۶-	بَعْلُ	شوہر
۲۵۰۷-	اُحْضِرَتْ	حاضر کی گئی
۲۵۰۸-	اَلشُّحَّ	بخیل
۲۵۰۹-	حَرَصْتُمْ	حرص کرو تم
۲۵۱۰-	مُعَلَّقَةً	اَدھر میں لٹکی ہوئی
۲۵۱۱-	اِیَّاکُمْ	تم کو بھی
۲۵۱۲-	حَمِیْدًا	تعریف کیا گیا
۲۵۱۳-	یَاْتِ	(ب) لائے گا (آئے گا)
۱۹ ع ۸ ۱۶ ۲۵۱۴-	اَوْلٰی	بہتر، لائق تر، خیر خواہ
۲۵۱۵-	اَلْھَوٰی	خواہش
۲۵۱۶-	تَلْوٗا	پیچ بیانی کرو گے

نمبر شمار	عربی	اُردو
		ہیر پھیر کر بات کرو گے
۲۵۱۷-	اِزْدَادُوْا	زیادہ ہو گئے، آگے بڑھ گئے۔
۲۵۱۸-	یَخُوْضُوْا	بات کریں، بحث کریں، حجّت بازی کرنا۔
۲۵۱۹-	حَدِیْثٌ	بات (جمع: اَحَادیث)
۲۵۲۰-	یَتَرَبَّصُوْنَ	انتظار کرتے ہیں
۲۵۲۱-	نَسْتَحْوِذْ	غالب آتے ہم، حفاظت کی ہم نے
۲۵۲۲-	نَمْنَعْکُمْ	ہم نے بچا دیا تم کو (م ن ع)
۲ ع ۲۵۲۳-	کُسَالٰی	کاہلی سے کسمساتے ہوئے (کَسْلٌ) سُستی، کاہلی
۲۵۲۴-	مُذَبْذَبِیْنَ	مذبذب، ڈگمگاتے ہوئے
۲۵۲۵-	سُلْطَانٌ	غلبہ، حجّت
۲۵۲۶-	سُلْطَانًا مُّبِیْنًا	حجّت صریحہ

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۵۲۷-	اَلدَّرْك	درجہ
۲۵۲۸-	اَسْفَلُ	بہت نیچا
۲۵۲۹-	اَخْلَصُوْا	خالص کرلیا
۲۵۳۰-	مَایَفْعَلُ	کیا کرے گا

نوٹ

ایک لفظ مختلف شکلیں بدل کر آتا ہے۔ تب اس کی ہر شکل سے واقفیت طالب علم کو اچھی طرح ہو جائے، اِس سہولت کے پیشِ نظر اب تک جو الفاظ دیئے گئے ہیں، اُنھیں بار بار دہرایا بھی گیا ہے۔

(مرتّب)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۵۳۱-	جَهْرٌ	پکار کر کہنا، صاف کھلم کھلا
۲۵۳۲-	قَدِيْرًا	قدرت والا
۲۵۳۳-	حَقًّا	پکّے، سچّے، یقینی
۲۵۳۴-	جَهْرَةً	ظاہر
۲۵۳۵-	صٰعِقَة	بجلی
۲۵۳۶-	عَفَوْنَا	ہم نے معاف کیا
۲۵۳۷-	لَاتَعْدُوْا	حد سے مت گزرو
۲۵۳۸-	صَلْبٌ	سُولی دینا
۲۵۳۹-	شُبِّهَ	شبہ ڈال دیا گیا (ش ب ہ)
۲۵۴۰-	مُؤَدُّوْن	دینے والے
۲۵۴۱-	زَبُوْر	وہ کتاب اللہ جو حضرت داؤد ؑ

پارہ نمبر (۶)

نمبر شمار	عربی	اُردو
		پر نازل کی گئی۔
۲۵۴۲-	قَصَصْنَا	ہم نے بیان کیا (ق ص ص)
۲۵۴۳-	تَكْلِيمًا	بات کرنا
۲۵۴۴-	مُبَشِّرِيْنَ	خوشخبری سُنانیوالے
۲۵۴۵-	مُنْذِرِيْنَ	ڈر، خوف سُنانے والے، ڈرانیوالے
۲۵۴۶-	حُجَّةٌ	عذر
۲۵۴۷-	طَرِيْقٌ	راہ
۲۵۴۸-	يَسِيْرًا	آسان
۲۵۴۹-	لَا تَغْلُوْا	غلو مت کرو
۲۵۵۰-	كَلِمَةٌ	فرمان، حکم
۲۵۵۱-	اَلْقٰى	ڈالدیا، پہنچا دیا
۲۵۵۲-	ثَلٰثَةٌ	تین ۳
۲۵۵۳-	اِنْتَهُوْا	باز آجاؤ، رُک جاؤ ع ۳/۳
۲۵۵۴-	لَنْ يَّسْتَنْكِفَ	نہ انکار کرے گا (ن ك ف)
۲۵۵۵-	اِسْتِنْكَافٌ	(مصدر) انکار کرنا، عار کرنا
۲۵۵۶-	بُرْهَانٌ	دلیل

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۵۵۷-	يَسْتَفْتُوْنَ	سوال پوچھتے ہیں
۲۵۵۸-	ثُلُثَانِ	دو تہائی
		(ثُلُثٌ ایک تہائی) ع ۲/۴

سُوْرَةُ الْمَائِدَةِ (۵)

۲۵۵۹-	عُقُوْدٌ	عہد (واحد: عُقْدٌ)
۲۵۶۰-	بَهِيْمَةٌ	چرنیوالے جانور، چوپائے۔
۲۵۶۱-	اَنْعَامٌ	چوپائے، مویشی
۲۵۶۲-	غَيْرَ مُحِلِّي	نہیں حلال، یعنی حلال نہ سمجھو
۲۵۶۳-	صَيْدٌ	شکار
۲۵۶۴-	حُرُمٌ	حالتِ احرام میں (احرام ایک تہہ بند اور ایک چادر بغیر سِلی ہوئی، جو حج کے ایّام میں حاجی لوگ پہنتے ہیں)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۵۶۵-	لَا تُحِلُّوْا	نہ حلال سمجھو یعنی اللہ تعالیٰ کی نشانیوں کی بے حرمتی کرنا حلال نہ سمجھو۔
۲۵۶۶-	شَعَآئِرَ	نشانیاں
۲۵۶۷-	شَهْرَ الْحَرَامَ	محترم مہینہ، ادب کے لائق مہینہ
۲۵۶۸-	اَلْهَدْيَ	قربانی کا جانور
۲۵۶۹-	قَلَآئِدَ	قربانی کے وہ جانور جن کے گلے میں بطور نذرِ خداوندی کی علامت کے پٹے ڈالے گئے ہوں جمع ہے قِلَادَۃٌ کی۔
۲۵۷۰-	اٰمِّيْنَ	قصد کرنے والے
۲۵۷۱-	بَيْتَ الْحَرَامَ	محترم گھر، بیت اللہ شریف
۲۵۷۲-	حَلَلْتُمْ	حلال ہو تم، یعنی حالتِ احرام سے باہر آجاؤ۔
۲۵۷۳-	اِصْطَادُوْا	شکار کرو
۲۵۷۴-	اِصْطِيَاد	شکار کرنا

(ص ی د)

۲۵۷۵-	لَا يَجْرِمَنَّكُمْ	ہرگز نہ آمادہ کرتے تمکو
۲۵۷۶-	شَنَاٰنُ	دشمنی، بُغض
۲۵۷۷-	تَعَاوَنُوْا	تعاون کرو، مدد کرو
۲۵۷۸-	عُدْوَانٌ	زیادتی، ظلم

الربع

۲۵۷۹-	مَيْتَةُ	مُردار
۲۵۸۰-	دَمٌ	خون
۲۵۸۱-	لَحْمُ	گوشت
۲۵۸۲-	خِنْزِيْرِ	سؤر
۲۵۸۳-	اُهِلَّ	پکارا جائے، نامزد کیا جائے۔
۲۵۸۴-	مُنْخَنِقَةُ	ایسا جانور جو گلا گھونٹنے سے مرگیا ہو
۲۵۸۵-	مَوْقُوْذَةُ	ایسا جانور جو کسی ضرب یا لاٹھی مارنے سے مرگیا ہو۔
۲۵۸۶-	مُتَرَدِّيَةُ	ایسا جانور جو کسی اونچی جگہ سے گر کر مرگیا ہو

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۵۸۷-	نَطِیحَۃ	ایسا جانور جو کسی ٹکر سے یا سینگ مارنے سے مر گیا ہو
۲۵۸۸-	اَلسَّبُعُ	درندہ
۲۵۸۹-	ذَکَّیْتُمْ	پاک کر لو تم، ذبح کر لو تم
۲۵۹۰-	ذُبِحَ	ذبح کیا جائے
۲۵۹۱-	نُصُبُ	پرستش گاہ، آستانے، تھان
۲۵۹۲-	تَسْتَقْسِمُوْا	قسمت معلوم کرو
۲۵۹۳-	اَزْلَام	قسمت معلوم کرنے کے پانسے، سٹہ لاٹری وغیرہ جاہلیت جدیدہ کی پیداوار بھی اسی لفظ کے ہم معنیٰ ہیں۔
۲۵۹۴-	یَئِسَ	مایوس ہو گئے
۲۵۹۵-	اُضْطُرَّ	بے بس ہوا
۲۵۹۶-	مَخْمَصَۃٌ	بھوک
۲۵۹۷-	مُتَجَانِفٌ	جھکنے والا، مائل ہونے والا۔

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۵۹۸-	جَوَارِح	زخم دینے والے
۲۵۹۹-	مُکَلِّبِیْنَ	شکار کی تعلیم لئے ہوئے شکاری جانور۔
۲۶۰۰-	اَمْسَکْنَ	روکے رکھیں
۲۶۰۱-	مُحْصَنٰتُ	پاکدامن عورتیں
۲۶۰۲-	مُتَّخِذِیْ	پکڑنے والے (مُتَّخِذِیْنَ تھا، مضاف ہونیکی وجہ سے نَ گر گیا)
۲۶۰۳-	قُمْتُمْ	کھڑے ہو تم، اُٹھو تم
۲۶۰۴-	اَیْدِیَ	دونوں ہاتھ
۲۶۰۵-	مَرَافِق	کہنیاں
۲۶۰۶-	رُءُوْس	سَر (جمع)
۲۶۰۷-	اَرْجُلُ	پیر (رِجْلٌ: واحد)
۲۶۰۸-	کَعْبَیْنِ	دونوں ٹخنے
۲۶۰۹-	جُنُبًا	حالتِ جنابت
۲۶۱۰-	غَائِطٌ	جائے استنجا
۲۶۱۱-	لٰمَسْتُمُ	صحبت کی ہو تم نے
۲۶۱۲-	وَاثَقَ	قول لیا ہے اس نے

پارہ نمبر ۶

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۶۱۳	جَحِیْمٌ	آگ کا ڈھیر
۲۶۱۴	هَمَّ	قصد کیا
۲۶۱۵	یَبْسُطُوْا	دراز کریں
۲۶۱۶	کَفَّ	بند کر دیا (روک دیا) ع ۶
۲۶۱۷	اِثْنَیْ عَشَرَ	بارہ ۱۲
۲۶۱۸	نَقِیْبًا	سردار
۲۶۱۹	عَزَّرْتُمُوْهُمْ	قوت سے ساتھ دو
۲۶۲۰	نَقْضٌ	توڑنا
۲۶۲۱	لَا تَزَالُ	نہیں فرصت پائیگا تو
۲۶۲۲	تَطَّلِعُ	اطلاع پاتا رہے گا
۲۶۲۳	اِصْفَحْ	درگذر کر
۲۶۲۴	اَغْرَیْنَا	لگادی ہم نے
۲۶۲۵	سَوْفَ	جلدی، عنقریب
۲۶۲۶	یَصْنَعُوْنَ	کرتے ہیں وہ
۲۶۲۷	سُبُلٌ	راہیں (واحد: سَبِیْلٌ)
۲۶۲۸	سَلٰمٌ	سلامتی
۲۶۲۹	مَنْ یَّمْلِكُ	کون اختیار رکھتا ہے؟
۲۶۳۰	یُهْلِكَ	ہلاک کرے وہ

سورۃ المائدۃ (۵)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۶۳۱	نَحْنُ	ہم
۲۶۳۲	اَبْنٰٓؤُا	(اَبْنٰؤُ) بیٹے (ابْنٌ کی جمع)
۲۶۳۳	اَحِبَّآؤُ	بہت محبوب
۲۶۳۴	فَلِمَ	پس کیوں
۲۶۳۵	بَشَرٌ	آدمی
۲۶۳۶	فَتْرَةٌ	سلسلہ موقوف، توڑا پڑے بیچ، دو پیغمبروں کے بیچ کا زمانہ جب کہ کوئی نبی موجود نہ ہو۔ ع ۸
۲۶۳۷	لَمْ یُؤْتَ	نہیں دیا گیا
۲۶۳۸	مُقَدَّسِ	پاک
۲۶۳۹	لَا تَرْتَدُّوْا	مت الٹے پاؤں پھر جاؤ
۲۶۴۰	تَنْقَلِبُوْا	پلٹ جاؤ گے تم
۲۶۴۱	جَبَّارِیْنَ	زبردست
۲۶۴۲	رَجُلٰنِ	دو آدمی
۲۶۴۳	اَلْبَابُ	دروازہ باب
۲۶۴۴	اَبَدًا	کبھی بھی ہمیشہ ہمیشہ

پارہ نمبر (۶)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۶۴۵-	مَادَامُوْا	جبتک وہ رہیں گے
۲۶۴۶-	اِذْهَبْ	تو جا
۲۶۴۷-	قَاتِلَا	لڑو تم دونوں
۲۶۴۸-	هٰهُنَا	اسی جگہ پر
۲۶۴۹-	لَا اَمْلِكُ	نہیں میں اختیار رکھتا
۲۶۵۰-	نَفْسِیْ	میری جان
۲۶۵۱-	اَخِیْ	میرا بھائی ۔
۲۶۵۲-	اَفْرُقُ	جدائی ڈال، فیصلہ کر
۲۶۵۳-	مُحَرَّمَةٌ	حرام کی گئی
۲۶۵۴-	اَرْبَعِیْنَ	چالیس ۴۰
۲۶۵۵-	سَنَةٌ	سال
۲۶۵۶-	یَتِیْهُوْنَ	سرگرداں پھریں گے، مارے مارے پھریں گے
۲۶۵۷-	لَاتَاْسَ	مت غم کر، مت افسوس کر، ع
۲۶۵۸-	وَاتْلُ	اور تلاوت کر،

النصف

سورۃ المائدہ (۵)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۶۵۹-	نَبَا	خبر (جمع: اَنْبَاءٌ)
۲۶۶۰-	اِبْنَیْ	دو بیٹے
۲۶۶۱-	قَرَّبَا	پیش کی اُنھوں نے
۲۶۶۲-	قُرْبَانًا	قربانی، نیاز
۲۶۶۳-	تُقُبِّلَ	قبول کر لی گئی
۲۶۶۴-	بَسَطْتَّ	دراز کرے گا تو
۲۶۶۵-	اِلَیَّ	طرف میری
۲۶۶۶-	یَدَكَ	تیرا ہاتھ
۲۶۶۷-	بَاسِطٌ	دراز کرنے والا
۲۶۶۸-	تَبُوْءَ	مستحق ہو جائیگا تو
۲۶۶۹-	تَكُوْنَ	ہو جائے
۲۶۷۰-	طَوَّعَتْ	رغبت دلائی
۲۶۷۱-	اَصْبَحَ	ہو گیا
۲۶۷۲-	بَعَثَ	بھیجا
۲۶۷۳-	غُرَابٌ	کوّا
۲۶۷۴-	یَبْحَثُ	کُریدتا ہے
۲۶۷۵-	یُوَارِیْ	چھپائے، ڈھانک دے
۲۶۷۶-	سَوْاَةَ	لاش
۲۶۷۷-	یٰوَیْلَتٰی	افسوس میری حالت پر

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۶۷۸	اَعَجَزْتُ	عاجز ہُوا میں
۲۶۷۹	اَکُوْنَ	ہو جاؤں میں
۲۶۸۰	اُوَارِیَ	چُھپاؤں میں
۲۶۸۱	نَادِمِیْنَ	پشیمان (جمع) نادِم
۲۶۸۲	اَجْلِ ذَالِكَ	اِسی واسطے
۲۶۸۳	کَاَنَّمَا	جیسا کہ
۲۶۸۴	مُسْرِفُوْنَ	زیادتی کرنیوالے
۲۶۸۵	یُحَارِبُوْنَ	لڑتے ہیں (ح، ر، ب)
۲۶۸۶	یَسْعَوْنَ	کوشش کرتے ہیں
۲۶۸۷	یُصَلَّبُوْنَ	سُولی دیئے جائیں
۲۶۸۸	تُقَطَّعَ	کاٹ دیئے جائیں (ق ط ع)
۲۶۸۹	خِلَافَ	مخالف، جانب
۲۶۹۰	یُنْفَوْا	نکال دیئے جائیں
۲۶۹۱	تَقْدِرُوْا عَلَیْہِمْ	قدرت پاؤ ع
۲۶۹۲	وَسِیْلَۃَ	قرب
۲۶۹۳	سَارِق	چوری کرنے والا
۲۶۹۴	سَارِقَۃ	چوری کرنے والی

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۶۹۵	نَکَالاً	عبرت
۲۶۹۶	اَفْوَاہٌ	منہ (جمع)
۲۶۹۷	سَمّٰعُوْنَ	جاسوسی کے لئے سننے والے
۲۶۹۸	اٰخَرِیْنَ	دوسرے
۲۶۹۹	اَکّٰلُوْنَ	خوب ڈٹ کر کھانیوالے
۲۷۰۰	سُحْتٌ	مالِ حرام
۲۷۰۱	یُحَکِّمُوْنَ	فیصلہ چاہتے ہیں ع
۲۷۰۲	اَحْبَارٌ	علماء
۲۷۰۳	عَیْنٌ	آنکھ
۲۷۰۴	اَنْفٌ	ناک
۲۷۰۵	اُذُنٌ	کان
۲۷۰۶	سِنٌّ	دانت
۲۷۰۷	جُرُوْحٌ	زخم (جمع)
۲۷۰۸	قِصَاصٌ	بدلہ
۲۷۰۹	کَفَّارَۃٌ	گناہ کا کفّارہ، یا گناہ اُتارنا۔
۲۷۱۰	قَفَّیْنَا	پیچھے لائے ہم
۲۷۱۱	اٰثَارٌ	نشان، پیچھے
۲۷۱۲	مُہَیْمِنًا	نگہبان

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۷۱۳-	شِرْعَةً	شریعت
۲۷۱۴-	مِنْهَاجًا	راہِ عمل
۲۷۱۵-	خَيْرَاتِ	بھلے کام، بہتر کام
	ع ۱۱	
۲۷۱۶-	يَتَوَلَّ	دوست رکھے گا
۲۷۱۷-	دَائِرَةٌ	گردش، چکر
۲۷۱۸-	أَقْسَمُوا	قسم کھائی اُنھوں نے
۲۷۱۹-	جَهْدَ	سخت
۲۷۲۰-	أَيْمَانِهِمْ	قسمیں اُنکی
	الثلثة	
۲۷۲۱-	يَرْتَدَّ	پھر جائے گا
۲۷۲۲-	أَذِلَّةٍ	نرمی کرنے والے
۲۷۲۳-	أَعِزَّةٍ	سخت
۲۷۲۴-	لَوْمَةَ	ملامت کرنا
۲۷۲۵-	لَائِمٍ	ملامت کرنے والا
۲۷۲۶-	حِزْبُ	گروہ، جماعت (جمع: اَحْزَابٌ)
	ع ۱۲	
۲۷۲۷-	لَعِبًا	کھیل
۲۷۲۸-	نَادَيْتُمْ	پکارتے ہو تم
۲۷۲۹-	تَنْقِمُونَ	تم عیب پاتے ہو

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۷۳۰-	هَلْ أُنَبِّئُكُمْ	کیا خبر دُوں میں تمکو (ن ب ء)
۲۷۳۱-	مَثُوبَةً	جزا، ثواب
۲۷۳۲-	قِرَدَةَ	بندر (قِرْدٌ: بندر (واحد))
۲۷۳۳-	خَنَازِيرَ	سؤر (جمع)
۲۷۳۴-	شَرٌّ مَكَانًا	بُرا ٹھکانہ
۲۷۳۵-	أَضَلُّ	بہت بہکے، گمراہ
۲۷۳۶-	لَوْلَا	کیوں نہیں
۲۷۳۷-	رَبَّانِيُّونَ	درویش لوگ
۲۷۳۸-	أَحْبَارُ	علماء لوگ
۲۷۳۹-	مَغْلُولَةٌ	تنگ ہوئے، بندھ گئے۔
۲۷۴۰-	غُلَّتْ	تنگ کر دئے گئے، باندھ دئے گئے۔
۲۷۴۱-	مَبْسُوطَتَانِ	کھلے ہوئے، کُشادہ
۲۷۴۲-	أَلْقَيْنَا	ڈالدیا ہم نے
۲۷۴۳-	أَوْقَدُوا	سُلگاتے ہیں
۲۷۴۴-	حَرْبِ	لڑائی
۲۷۴۵-	أَطْفَأَ	بجھا دیتا ہے
۲۷۴۶-	كَفَّرْنَا	دُور کر دیتے ہیں ہم

نمبر شمار	عربی	اُردو
		معاف کر دیتے ہیں ہم
۲۷۴۷-	مُقْتَصِدَةٌ	بیچ کی راہ والی
۲۷۴۸-	سَاءَ	خراب، بُرا
۲۷۴۹-	يَعْصِمُ	بچائے گا
		(مصدر: عِصْمَةٌ)
۲۷۵۰-	لَسْتُمْ	نہیں ہو تم
۲۷۵۱-	تُقِيمُوا	قائم کرو تم
۲۷۵۲-	لَا تَأْسَ	مت غم کر
۲۷۵۳-	هَادُوا	یہودی ہو گئے
۲۷۵۴-	صَابِئُونَ	ستارہ پرست
		(فرقہ صابی)
۲۷۵۵-	لَا تَهْوَى	نہیں چاہتے تھے
۲۷۵۶-	حَسِبُوا	گمان کیا انھوں نے
۲۷۵۷-	عَمُوا	اندھے ہوئے
۲۷۵۸-	صَمُّوا	بہرے ہوئے
۲۷۵۹-	ثَالِثُ ثَلٰثَةٍ	تیسرا تین میں کا، یا تین میں سے ایک
۲۷۶۰-	صِدِّيقَةٌ	بہت سچی عورت ولی صفت خاتون
۲۷۶۱-	كَانَا يَأْكُلَانِ	دونوں کھاتے تھے

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۷۶۲-	اُنْظُرْ	دیکھ
۲۷۶۳-	يُؤْفَكُونَ	اُلٹے گرائے جا رہے ہیں
۲۷۶۴-	لُعِنَ	لعنت کی گئی (فعل مجہول)
۲۷۶۵-	عَلٰى لِسَانِ	زبان سے
۲۷۶۶-	عَصَوْا	نافرمانی کی
۲۷۶۷-	يَعْتَدُونَ	حد سے نکل گئے تھے
۲۷۶۸-	اِعْتَدَوْا	حد سے نکلنا
۲۷۶۹-	لَا يَنْهَوْنَ	نہیں منع کرتے تھے
۲۷۷۰-	لَبِئْسَ	البتہ بُرا، بہت بُرا۔
۲۷۷۱-	تَرٰى	دیکھے گا تو
۲۷۷۲-	يَتَوَلَّوْنَ	دوستی کرتے ہیں
۲۷۷۳-	قَدَّمَتْ	آگے بھیجا
۲۷۷۴-	سَخِطَ	ناراض ہوا
۲۷۷۵-	لَتَجِدَنَّ	البتہ پائے تو
۲۷۷۶-	مَوَدَّةً	دوستی، چاہت
۲۷۷۷-	قِسِّيسِينَ	پڑھے لکھے لوگ
۲۷۷۸-	رُهْبَانًا	درویش لوگ

نمبر شمار	عربی	اُردو



۲۷۷۹-	سَمِعُوْا	سُنتے ہیں
۲۷۸۰-	اَعْیُنُهُمْ	آنکھیں اُن کی
۲۷۸۱-	تَفِیْضُ	بہتی ہیں
۲۷۸۱ (الف)	دَمْعٌ	(ف ی ض) آنسو (دُمُوْع جمع ہے)
۲۷۸۲-	اَثَابَ	ثواب دیا، بدلہ دیا ع ۱۱
۲۷۸۳-	لَا تُحَرِّمُوْا	مت حرام کرو، مت حرام سمجھو۔
۲۷۸۴-	طَیِّبٰتُ	پاکیزہ چیزیں
۲۷۸۵-	لَغْوُ	بیکار
۲۷۸۶-	اَیْمَانٌ	قسمیں
۲۷۸۷-	عَقَّدْتُّمُ	گرہ باندھی تم نے، مضبوط باندھا
۲۷۸۸-	اِطْعَامُ	کھلا دینا

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۷۸۹-	اَوْسَطِ	بیچ کا
۲۷۹۰-	حَلَفْتُمْ	حلف، قسم کھاؤ تم
۲۷۹۱	اَنْصَابُ	تھان، آستانے، بُت
۲۷۹۲-	رِجْسٌ	گندی، ناپاک
۲۷۹۳-	یُوْقِعَ	ڈالدے گا، واقع کرے گا
۲۷۹۴-	هَلْ	کیا
۲۷۹۵-	مُنْتَهُوْنَ	باز آجانیوالے رُک جانیوالے ع ۱۲
۲۷۹۶-	تَوَلَّیْتُمْ	پھر جاؤ تم
۲۷۹۷	صَیْدُ	شکار
۲۷۹۸-	تَنَالُ	پہنچے گا
۲۷۹۹-	رِمَاحُ	نیزے
۲۸۰۰-	نَعَمُ	جانور، چوپایہ
۲۸۰۱-	ذَوَا عَدْلٍ	دو انصاف والے آدمی
۲۸۰۲-	بَالِغَ الْكَعْبَةِ	پہنچایا جائے کعبہ تک
۲۸۰۳-	وَبَالَ	وبال، شامت

پارہ نمبر (۷)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۸۰۴	عَادَ	پھر سے کیا
۲۸۰۵	سَيَّارَةٌ	مسافر (قافلہ)
۲۸۰۶	صَيْدُ الْبَرِّ	شکار خشکی کا
۲۸۰۷	بَيْتَ الْحَرَامِ	احرام کے لائق گھر
۲۸۰۸	بَحِيْرَةٌ	کان پھاڑ کر چھوڑ دیئے جانے والا جانور
۲۸۰۹	سَائِبَةٌ	سانڈ، جو غیر اللہ کی نیاز پر چھوڑا جاتے
۲۸۱۰	وَصِيْلَةٌ	ایسی اونٹنی، جو ایک مادہ جننے کے بعد دوسری بار بھی مادہ جنے، یعنی مادہ ملائے مشرکین کا طریقہ تھا کہ ایسی اونٹنی کو غیر اللہ کے نام پر چھوڑ دیتے تھے
۲۸۱۱	حَامٍ	دس بچے جنا دینے والا اونٹ
۲۷۱۲	حَسْبُنَا	کافی ہے ہم کو
۲۷۱۳	وَجَدْنَا	پایا ہم نے

سورۃ المائدہ (۵)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۸۱۴	اِثْنٰنِ	دو
۲۸۱۵	تَحْبِسُوْنَهُمَا	روک لوگے
۲۸۱۶	اِرْتَبْتُمْ	شک میں پڑو تم
۲۸۱۷	اٰثِمِيْنَ	گنہ گار لوگ
۲۸۱۸	عُثِرَ	اطلاع پائی جائے
۲۸۱۹	اِسْتَحَقَّا	مستحق ہوئے وہ دونوں
۲۸۲۰	اَوْلَيٰنِ	قریب کے لوگ
۲۸۲۱	اَدْنٰى	بہت نزدیک
۲۸۲۲	تُرَدَّ	دُور کر دی جائینگی، رد کر دی جائینگی
۲۸۲۳	مَاذَا	کیا
۲۸۲۴	اُجِبْتُمْ	جواب دیئے گئے تم
۲۸۲۵	مَهْدٌ	گہوارہ، بچپن
۲۸۲۶	كَهْلًا	ادھیڑ عمر
۲۸۲۷	طِيْنٌ	مٹی
۲۸۲۸	كَهَيْئَةِ	جیسے کہ صورت
۲۸۲۹	تَنْفُخُ	تو پھونکتا (تھا)
۲۸۳۰	تُبْرِئُ	تو اچھا کر دیتا (تھا)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۸۳۱-	أَكِمَّةَ	مادرزاد اندھے کو
۲۸۳۲-	أَبْرَصَ	کوڑھی کو
۲۸۳۳-	كَفَفْتُ	روک دیا میں نے

الربع

۲۸۳۴-	مَائِدَةً	کھانے کا دسترخوان ع ۱۵
۲۸۳۵-	مَا قُلْتُ	نہیں کہا میں نے
۲۸۳۶-	مَا دُمْتُ	جبتک رہا میں
۲۸۳۷-	رَقِيبٌ	نگہبان
۲۸۳۸-	فَوْزٌ	کامیابی ع ۱۶ ع ۵

سورۃ الانعام (۶)

۲۸۳۹-	يَعْدِلُونَ	برابر ٹھہراتے ہیں
۲۸۴۰-	أَجَلٌ مُّسَمًّى	وقت مقرر
۲۸۴۱-	تَمْتَرُونَ	تم شک کرتے ہو
۲۸۴۲-	مُعْرِضِينَ	اعراض کرنے والے

نمبر شمار	عربی	اُردو
		تغافل کرنیوالے
۲۸۴۳-	سَوْفَ	عنقریب، جلد
۲۸۴۴-	أَنْبَاءُ	خبریں
۲۸۴۵-	قَرْن	زمانہ، ایک زمانہ کا ایک وقت کے لوگ (جمع قُرُوْن)
۲۸۴۶-	مَكَّنَّاهُمْ	ہم نے طاقت دی
۲۸۴۷-	مَكَّنَ	ٹھکانہ دینا، متمکن کرنا، طاقت دینا، جما دینا، جگہ دینا
۲۸۴۸-	مِدْرَارًا	زور کی بارش
۲۸۴۹-	أَنْهَار	نہریں
۲۸۵۰-	ذُنُوبٌ	گناہ
۲۸۵۱-	أَنْشَأْنَا	اُٹھایا ہم نے، پیدا کیا ہم نے
۲۸۵۲-	قِرْطَاسٌ	کاغذ
۲۸۵۳-	لَمَسَ	چھونا
۲۸۵۴-	مَلَكٌ	فرشتہ (جمع: مَلَائِكَةٌ)
۲۸۵۵-	لَبَسْنَا	شبہ ڈالتے ہیں
۲۸۵۶-	يَلْبِسُونَ	شبہ کرتے ہیں

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۸۵۷-	حَاقَ	گھیر لیا
۲۸۵۸-	سَخِرُوْا	مسخری کی اُنھوں نے
۲۸۵۹-	سَخِرَ	ٹھٹھا کرنا، مسخری کرنا
	ع ۱	
۲۸۶۰-	سِیْرُوْا	سیر کرو
۲۸۶۱-	عَاقِبَةُ	انجام
۲۸۶۲-	مُكَذِّبِيْنَ	جھٹلانے والے
۲۸۶۳-	لِمَنْ	کس کے لئے
۲۸۶۴-	سَكَنَ	بَستا ہے، رہتا ہے
۲۸۶۵-	فَاطِرُ	بنانے والا
۲۸۶۶-	يُطْعِمُ	کھلاتا ہے
۲۸۶۷-	لَا يُطْعَمُ	کھلایا نہیں جاتا
۲۸۶۸-	اُمِرْتُ	حکم دیا گیا میں
۲۸۶۹-	يُصْرَفْ	پھیرا جائے
۲۸۷۰-	يَوْمَئِذٍ	اُس دن
۲۸۷۱-	كَاشِفَ	کھولنے والا
		دُور کرنے والا
۲۸۷۲-	قَاهِرُ	قابو یافتہ، زبردست
۲۸۷۳-	فَوْقَ	اوپر
۲۸۷۴-	اَیُّ	کونسی
	ع ۲	
	۸	

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۸۷۵-	اِفْتَرٰی	جھوٹ باندھ لیا
۲۸۷۶-	اَیْنَ	کہاں
۲۸۷۷-	تَزْعُمُوْنَ	تم زعم کرتے تھے، دعویٰ کرتے تھے
۲۸۷۸-	لَمْ تَكُنْ	نہ ہوگی
۲۸۷۹-	فِتْنَتُهُمْ	فتنہ بازی انکی، بہانہ بازی انکی
۲۸۸۰-	وَاللّٰهِ	قسم اللہ کی
۲۸۸۱-	مَا كُنَّا	نہ تھے ہم
۲۸۸۲-	يَسْتَمِعُ	کان دھرتا ہے
۲۸۸۳-	اَكِنَّةً	حجاب، آڑ
۲۸۸۴-	فِقْهُ	سمجھنا
۲۸۸۵-	وَقْرًا	بوجھ
۲۸۸۶-	يُجَادِلُوْنَ	جھگڑتے ہیں، جدال کرتے ہیں
۲۸۸۷-	اَسَاطِيْرُ	کہانیاں
۲۸۸۸-	اَوَّلِيْنَ	پہلے لوگ
۲۸۸۹-	يَنْهَوْنَ	منع کرتے ہیں
۲۸۹۰-	يَنْئَوْنَ	رُکے رہتے ہیں (دُور رہتے ہیں)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۸۹۱-	وُقِفُوْا	کھڑے کئے جائینگے
۲۸۹۲-	یٰلَیْتَنَا	اے کاش کہ ہم
۲۸۹۳-	نُرَدُّ	ہم پھیر دیئے جائیں
۲۸۹۴-	نَکُوْنَ	ہو جائیں ہم
۲۸۹۵-	بَدَا	ظاہر ہو گیا
۲۸۹۶-	لَعَادُوْا	البتہ وہی کرتے پھر سے
۲۸۹۷-	مَبْعُوْثِیْنَ	اٹھائے جانیوالے پھر سے
۲۸۹۸-	اَلَیْسَ	کیا نہیں ہے ع
۲۸۹۹-	سَاعَۃُ	قیامت
۲۹۰۰-	بَغْتَۃً	اچانک
۲۹۰۱-	یٰحَسْرَتَنَا	ہائے افسوس ہم پر
۲۹۰۲-	فَرَّطْنَا	تقصیر کی ہم نے، لاپرواہی کی ہم نے
۲۹۰۳-	یَحْمِلُوْنَ	اٹھاتے ہیں
۲۹۰۴-	اَوْزَارَ	بوجھ (وِزْرٌ کی جمع)
۲۹۰۵-	ظُھُوْرِ	پیٹھ (جمع)
۲۹۰۶-	مَا یَزِرُوْنَ	جو کچھ اٹھا رہے ہیں

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۹۰۷-	لَھْوٌ	مشغلہ، جی بہلانا
۲۹۰۸-	یَجْحَدُوْنَ	انکار کرتے ہیں
۲۹۰۹-	کَبُرَ	بھاری ہوا
۲۹۱۰-	اِسْتَطَعْتَ	ہو سکے تجھ سے
۲۹۱۱-	تَبْتَغِیَ	ڈھونڈے تو
۲۹۱۲-	نَفَقًا	سُرنگ
۲۹۱۳-	سُلَّمًا	سیڑھی

النصف

۲۹۱۴-	دَآبَّۃٍ	جاندار
۲۹۱۵-	طَآئِرٍ	(طَیْرٌ) پرندہ
۲۹۱۶-	یَطِیْرُ	اُڑتا ہے
۲۹۱۷-	جَنَاحَیْہِ	اپنے بازو پر
۲۹۱۸-	اُمَمٌ	اُمتیں (واحد: اُمَّۃٌ)
۲۹۱۹-	مَنْ یَّشَاِ اللّٰہُ	جسے اللہ چاہے
۲۹۲۰-	اِیَّاہُ	اسی کو
۲۹۲۱-	یَکْشِفُ	دُور کر دیتا ہے
۲۹۲۲-	یَتَضَرَّعُوْنَ	ع ڈھیلے پڑیں وہ بگڑ گڑا

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۹۲۳-	لَوْلَا	کیوں نہیں
۲۹۲۴-	بَاْسُنَا	عذاب ہمارا
۲۹۲۵-	زُیِّنَ	زینت دی گئی
۲۹۲۶-	نَسُوْا	بھول گئے وہ
۲۹۲۷-	مَاذُکِّرُوْا	جس کی یاد دلائی گئی ان کو۔
۲۹۲۸-	فَرِحُوْا	خوش ہو گئے۔ اترانے لگے
۲۹۲۹-	مُبْلِسُوْنَ	ناامید ہو گئے
۲۹۳۰-	قُطِعَ	کاٹ ڈالی گئی
۲۹۳۱-	دَابِرَ	جڑ
۲۹۳۲-	یَصْدِفُوْنَ	وہ ہٹ جاتے ہیں، پلٹ جاتے ہیں
۲۹۳۳-	خَزَآئِنُ اللّٰہِ	خزانے اللہ کے
۲۹۳۴-	لَا اَعْلَمُ	نہیں جانتا ہیں
۲۹۳۵-	غَیْبَ	غیب، چھپی ہوئی
۲۹۳۶-	لَآ اَقُوْلُ	نہیں کہتا ہیں
۲۹۳۷-	هَلْ یَسْتَوِیْ	کیا برابر ہیں
۲۹۳۸-	اَعْمٰی	اندھا
۲۹۳۹-	بَصِیْرُ	دیکھنے والا

ع ۱۱

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۹۴۰-	اَنْذِرْ	خبر کر دے، ڈرا دے۔
۲۹۴۱-	لَا تَطْرُدْ	مت ہانک، مت دُور کر
۲۹۴۲-	غَدٰوۃ	صبح
۲۹۴۳-	عَشِیّ	شام
۲۹۴۴-	وَجْهَهٗ	رضامندی اسکی (چہرہ)
۲۹۴۵-	مَا عَلَیْكَ	نہیں تجھ پر
۲۹۴۶-	فَتَنَّا	آزمائش میں ڈالا ہم نے
۲۹۴۷-	تَسْتَبِیْنَ	بیان ہو جائے، ظاہر ہو جائے۔

ع ۱۲

۲۹۴۸-	نُهِیْتُ	منع کر دیا گیا ہیں، روک دیا گیا ہیں
۲۹۴۹-	تَسْتَعْجِلُوْنَ	تم جلدی مچاتے ہو
۲۹۵۰-	اِنِ الْحُكْمُ	نہیں حکم
۲۹۵۱-	خَیْرُ الْفٰصِلِیْنَ	بہتر فیصلہ کرنیوالا
۲۹۵۲-	مِفْتَاحُ	(واحد) کنجی
۲۹۵۳-	مَفَاتِحُ	(جمع) کنجیاں

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۹۵۴-	مَا تَسْقُطُ	نہیں گرتا
۲۹۵۵-	وَرَقَةٌ	پتہ، ورق
۲۹۵۶-	رَطْبٌ	تر چیز
۲۹۵۷-	يَابِسٌ	سوکھی چیز
۲۹۵۸-	جَرَحْتُمْ	کمایا تم نے
ع ۱۳		
۲۹۵۹-	حَفَظَةً	نگراں، نگہبان
۲۹۶۰-	لَا يُفَرِّطُوْنَ	نہیں کمی کرتے ہیں، نہیں تقصیر کرتے
۲۹۶۱-	اَسْرَعُ	بہت ہی جلد
۲۹۶۲-	تَضَرُّعًا	گڑگڑا کر، عاجزی سے
۲۹۶۳-	خُفْيَةً	چپکے سے، خوفزدہ ہوکر
۲۹۶۴-	كَرْبٌ	سختی، غم
۲۹۶۵-	يَلْبِسَ	بھڑا دے گا
۲۹۶۶-	شِيَعًا	ٹولیاں، گروہ
۲۹۶۷-	يُذِيْقَ	چکھا دے گا
۲۹۶۸-	لَسْتُ	نہیں ہوں میں
۲۹۶۹-	يَخُوْضُوْنَ	بحث کرتے ہیں (گھسنا)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۹۷۰-	اِمَّا	اگر، جب بھی، یا
۲۹۷۱-	يُنْسِيَنَّكَ	بھلا دے تجھکو
۲۹۷۲-	لَا تَقْعُدْ	مت بیٹھ
۲۹۷۳-	بَعْدَ الذِّكْرٰى	نصیحت کے بعد
۲۹۷۴-	ذَرْ	چھوڑ
۲۹۷۵-	غَرَّتْ	فریب دیا
۲۹۷۶-	اَنْ تُبْسَلَ	کہ پھنس جاتے، سونپا جاتے
۲۹۷۷-	شَفِيْعٌ	شفاعت کرنیوالا
۲۹۷۸-	تَعْدِلْ	بدلہ دیوے، معاوضہ
۲۹۷۹-	كُلَّ عَدْلٍ	سارے بدلے
۲۹۸۰-	اُبْسِلُوْا	سونپے گئے، پھنس گئے
۲۹۸۱-	شَرَابٌ	پینا
۲۹۸۲-	حَمِيْمٌ	گرم، کھولتا ہوا
۲۹۸۳-	اَلِيْمٌ	دردناک
ع ۱۴		
۲۹۸۴-	اَنُدْعُوْا	کیا ہم پکاریں
۲۹۸۵-	نُرَدُّ	لوٹ جائیں ہم
۲۹۸۶-	اَعْقَابُ	ایڑیاں
۲۹۸۷-	اِسْتَهْوَتْهُ	بے راہ کر دیا اسکو

نمبر شمار	عربی	اُردو
۲۹۸۸	حَيْرَان	حیران، سراسیمہ
۲۹۸۹	اَصْحَاب	ساتھی، اصحاب
۲۹۹۰	اِئْتِنَا	آہمارے پاس
۲۹۹۱	كُنْ	ہوجاؤ
۲۹۹۲	فَيَكُوْنُ	پس وہ ہوجاتے گا

الثلثة

۲۹۹۳	يُنْفَخُ	پھونکا جائے گا
۲۹۹۴	صُوْرٌ	نرسنگھا
۲۹۹۵	اٰذَرَ	حضرت ابراہیم علیہ السلام کے چچا یا باپ کا نام
۲۹۹۶	اَصْنَامًا	بُت، مورتیں
۲۹۹۷	اَرٰاكَ	دیکھا میں نے تجھکو
۲۹۹۸	نُرِيْ	دِکھایا ہم نے
۲۹۹۹	مَلَكُوْتَ	بادشاہی
۳۰۰۰	جَنَّ	ڈھانپ لیا
۳۰۰۱	رَاٰ	دیکھا اس نے
۳۰۰۲	كَوْكَبًا	ستارہ
۳۰۰۳	اَفَلَ	چھپ گیا
۳۰۰۴	اٰفِلِيْنَ	چھپ جانیوالے
۳۰۰۵	قَمَرٌ	چاند
۳۰۰۶	بَازِغًا	روشن، چمکتا ہُوا
۳۰۰۷	شَمْسٌ	سورج
۳۰۰۸	وَجَّهْتُ	رُخ کیا میں نے
۳۰۰۹	حَنِيْفًا	یکسو
۳۰۱۰	فَرِيْقَيْنِ	دو فریق
۳۰۱۱	اَحَقُّ	زیادہ مستحق
۳۰۱۲	اَمْنُ	امن
۳۰۱۳	لَمْ يَلْبِسُوْا	نہیں ملایا، نہیں مخلوط کیا
۳۰۱۴	اَشْرَكُوْا ع ۹ ۱۳ ۱۵	شرک کرتے وہ
۳۰۱۵	وَكَّلْنَا	مقرر کردیا ہم نے
۳۰۱۶	اِقْتَدِهْ	اقتدا کر، پیروی کر
۳۰۱۷	مَا قَدَرُوْا ع ۱۰ ۵ ۱۶	نہیں قدر جانی انھوں نے
۳۰۱۸	قَرَاطِيْسَ	ورق ورق
۳۰۱۹	خَوْضٌ	بحث
۳۰۲۰	مُصَدِّقٌ	تصدیق کرنیوالی
۳۰۲۱	بَيْنَ يَدَيْ	آگے، پہلے سے

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۰۲۲	تُنْذِرَ	تو خبردار کردے
۳۰۲۳	اُمَّ الْقُرٰی	بستیوں کی ماں، مرکزی بستی مراد مکہ مکرمہ
۳۰۲۴	حَوْلَ	اِرد گرد، آس پاس
۳۰۲۵	غَمَرَاتُ	سختیاں
۳۰۲۶	بَاسِطُوْا	آگے بڑھائے ہوتے
۳۰۲۷	هُوْنِ	ذلّت، رسوائی
۳۰۲۸	جِئْتُمُوْنَا	آگئے تم ہمارے پاس
۳۰۲۹	فُرَادٰی	اکیلے، تنہا
۳۰۳۰	اَوَّلَ مَرَّةٍ	پہلی بار
۳۰۳۱	خَوَّلْنٰكُمْ	دیا ہم نے
۳۰۳۲	زَعَمْتُمْ	دعویٰ کیا (تھا) تم نے (ز ع م)
۳۰۳۳	فَالِقُ	پھاڑنے والا ع ۱۷
۳۰۳۴	النَّوٰی	گٹھلیاں
۳۰۳۵	اِصْبَاحُ	صبح
۳۰۳۶	سَكَنًا	راحت، آرام، سکون۔
۳۰۳۷	حُسْبَانًا	پھرنے والے حساب سے
۳۰۳۸	تَقْدِيْرُ	اندازہ

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۰۳۹	نُجُوْمٌ	تارے (واحد نَجْمٌ)
۳۰۴۰	اَنْشَاَ	پیدا کیا
۳۰۴۱	مُسْتَقَرٌّ	قرار گاہ
۳۰۴۲	مُسْتَوْدَعٌ	سونپے جانے کی جگہ
۳۰۴۳	نَبَاتُ	بوٹیاں، نباتات
۳۰۴۴	خَضِرٍ	سبز
۳۰۴۵	حَبًّا	دانے
۳۰۴۶	مُتَرَاكِبًا	ایک پر ایک، چڑھا ہوا، تہ بتہ
۳۰۴۷	نَخْلٌ	کھجور
۳۰۴۸	طَلْعٌ	خوشے، گابھے
۳۰۴۹	قِنْوَانٌ	گچھے
۳۰۵۰	دَانِيَةٌ	جھکے ہوئے (مارے بوجھ کے)
۳۰۵۱	اَعْنَابٌ	انگور
۳۰۵۲	رُمَّانٌ	انار
۳۰۵۳	مُشْتَبِهًا	ایک دوسرے سے ملتے جلتے
۳۰۵۴	ثَمَرٌ	پھل

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۰۵۵-	اَثْمَرَ	پھل دیوے
۳۰۵۶-	يَنْعِهٖ	پکنا پھل کا
۳۰۵۷-	يَنْعٌ	پکنا
۳۰۵۸-	خَرْقُوْدًا	پھاڑ نکالا
۳۰۵۹-	بَنِيْنَ	بیٹے
۳۰۶۰-	بَنَاتٌ	بیٹیاں
۳۰۶۱-	تَعَالٰى	بلند
۳۰۶۲-	عَمَّا	اس چیز سے
۳۰۶۳-	يَصِفُوْنَ	بیان کرتے ہیں، بات بناتے ہیں (د ص ف)
۱۲ ع ۱۸		
۳۰۶۴-	بَدِيْعُ	موجد
۳۰۶۵-	اَنّٰى	کہاں
۳۰۶۶-	لَمْ تَكُنْ	نہیں ہے
۳۰۶۷-	صَاحِبَةٌ	بیوی، ساتھ والی
۳۰۶۸-	ذٰلِكُمْ	یہ (وہ) یہ تو آپ کو معلوم ہی ہے کہ ذٰلِكَ کے معنی یہ (وہ) کے ہوتے ہیں، لیکن جب یہ لفظ کسی کے سامنے برائے خطاب استعمال ہوگا تو اس کا طریقہ یہ ہے کہ جیسے ایک آدمی کے سامنے ذٰلِكَ دو کیلئے ذٰلِكُمَا، جمع کیلئے ذٰلِكُمْ اسیطرح لفظ تِلْكَ (مؤنث کیلئے) بھی جیسے تِلْكَ، تِلْكُمَا
۳۰۶۹-	وَكِيْل	کارساز
۳۰۷۰-	لَا تُدْرِكُهُ	نہیں پاسکتی
۳۰۷۱-	اِدْرَاكٌ	پالینا
۳۰۷۲-	اَبْصَارُ	آنکھیں، بصارت (بصیرت)
۳۰۷۳-	لَطِيْفُ	بہت باریک بیں
۳۰۷۴-	دَرَسْتَ	پڑھا دیا تو نے، درس دیدیا تو نے (درس)
۳۰۷۵-	اَعْرِضْ	منہ پھیر لے، کنارہ کش ہوجا

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۰۷۶-	لَاتَسُبُّوْا	مت بُرا کہو
۳۰۷۷-	مَا یُشْعِرُ	کیا سمجھ میں آتا ہے؟
۳۰۷۸-	نُقَلِّبُ	ہم اُلٹا پھیر دیں گے
۳۰۷۹-	اَفْئِدَۃٌ	دل
۳۰۸۰-	اَوَّلَ مَرَّۃٍ	پہلی بار
۳۰۸۱-	طُغْیَانٌ	سرکشی
۳۰۸۲-	یَعْمَھُوْنَ	بھٹکے پھرتے ہیں

پارہ نمبر (۸)

۳۰۸۳-	قُبُلًا	مدِّمقابل، سامنے
۳۰۸۴-	یَجْھَلُوْنَ	جہالت کی باتیں کرتے ہیں
۳۰۸۵-	عَدُوًّا	دشمن (جمع اَعْدَاءٌ)
۳۰۸۶-	زُخْرُف	چکنی چپڑی باتیں
۳۰۸۷-	غُرُوْرًا	فریب، دھوکہ
۳۰۸۸-	ذَرْ	چھوڑ دے
۳۰۸۹-	تَصْغٰی	جھکتے ہیں، مائل ہوتے ہیں

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۰۹۰-	یَقْتَرِفُوْا	وہ ارتکاب کرتے ہیں، کماتے ہیں
۳۰۹۱-	مُقْتَرِفُوْنَ	کمائی کرنے والے
۳۰۹۲-	اَبْتَغِیْ	چاہوں میں، ڈھونڈوں میں، تلاش کروں میں
۳۰۹۳-	حَکَمًا	فیصلہ کرنے والا
۳۰۹۴-	مُفَصَّلًا	بہت تفصیل والی
۳۰۹۵-	تَمَّتْ	پوری ہوئی
۳۰۹۶-	کَلِمَۃُ	بات
۳۰۹۷-	صِدْقًا	سچائی
۳۰۹۸-	عَدْلًا	راستی، انصاف
۳۰۹۹-	مُبَدِّلَ	بدلنے والا
۳۱۰۰-	یَخْرُصُوْنَ	اٹکل بازی کرتے ہیں
۳۱۰۱-	ذُکِرَ	یاد کیا گیا
۳۱۰۲-	فَصَّلَ	تفصیل سے بیان کر دیا
۳۱۰۳-	یُوْحُوْنَ	خیال ڈالتے ہیں ع ۱۱ ۱۴
۳۱۰۴-	یَمْشِیْ	چلتا ہے
۳۱۰۵-	اَکَابِرَ	بڑے لوگ، سرغنہ

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۱۰۶	مُجْرِمِيْهَا	جُرم کرنے والے (اس بستی کے)
۳۱۰۷	نُوْتٰى	دئے جائیں ہم
۳۱۰۸	اَعْلَمُ	خوب جانتا ہے
۳۱۰۹	صَغَارٌ	ذلّت
۳۱۱۰	يَشْرَحْ	کھولدیتا ہے
۳۱۱۱	صَدْرَهٗ	سینہ
۳۱۱۲	ضَيِّقًا	تنگ
۳۱۱۳	حَرَجًا	خوب رُکا ہُوا
۳۱۱۴	كَاَنَّمَا	جیسے کہ
۳۱۱۵	يَصَّعَّدُ	چڑھتا ہے
۳۱۱۶	رِجْسَ	گندگی، عذاب
۳۱۱۷	دَارُ السَّلٰمِ	گھر سلامتی کا
۳۱۱۸	يٰمَعْشَرَ	اے جماعت
۳۱۱۹	اِسْتَمْتَعَ	فائدہ اُٹھایا
۳۱۲۰	بَلَغْنَا	پہنچے ہم
۳۱۲۱	اَجَّلْتَ	مقرر کیا تو نے
۳۱۲۲	مَثْوٰى	ٹھکانا ع ۱۵ ۲
۳۱۲۳	يَاْتِكُمْ	آئے تمہارے پاس
۳۱۲۴	يَقُصُّوْنَ	بیان کرتے ہیں

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۱۲۵	شَهِدْنَا	گواہی دی ہم نے
۳۱۲۶	مُهْلِكَ	ہلاک کرنے والا
۳۱۲۷	ذُوالرَّحْمَةِ	مہربانی کرنے والا
۳۱۲۸	يَسْتَخْلِفْ	جانشین کردے
۳۱۲۹	لَاٰتٍ	البتہ ضرور آنیوالا ہے
۳۱۳۰	يَصِلُ	پہنچتا ہے
۳۱۳۱	يُرْدُوْا	ہلاک کردیا
۳۱۳۲	يَلْبِسُوْا	مشتبہ کردیا
۳۱۳۳	حِجْرٌ	اچھوتی
۳۱۳۴	اِفْتِرَاءً	جھوٹ موٹ لگادینا
۳۱۳۵	ذُكُوْرٌ	مرد (واحد: ذَكَرٌ)
۳۱۳۶	وَصْفَ	بیان کرنا
۳۱۳۷	سَفَهًا	بے وقوفی ع ۱۶ ۳

الربع

۳۱۳۸ - مَعْرُوْشٰتٍ: ٹٹیوں پر چڑھائے جانیوالے درخت، چھتری پر چڑھائے جانیوالے درخت

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۱۳۹	حَصَاد	کاٹنا
۳۱۴۰	حَمُوْلَةً	بوجھ اٹھانیوالے جانور
۳۱۴۱	فَرْشًا	زمین کو لگے ہوتے چھوٹے قد کے جانور جو زمین کو لگے چلتے ہیں، یا جن کی کھالوں کو بچھانے کے کام میں لایا جاتا ہے۔
۳۱۴۲	ثَمٰنِيَةَ	آٹھ
۳۱۴۳	اَزْوَاجٍ	جوڑے
۳۱۴۴	ضَاْنِ	بھیڑ
۳۱۴۵	مَعْزِ	بکری
۳۱۴۶	ذَكَرَيْنِ	دو نر
۳۱۴۷	اُنْثَيَيْنِ	دو مادہ
۳۱۴۸	اشْتَمَلَتْ	لادے ہوتے، اُٹھاتے ہوتے
۳۱۴۹	اَرْحَام	پیٹ
۳۱۵۰	اِبِلِ	اونٹ
۳۱۵۱	لَآ اَجِدُ	نہیں پاتا میں
۳۱۵۲	مُحَرَّمًا	حرام کیا ہوا

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۱۵۳	عَلٰى طَاعِمٍ	کھانے والے پر
۳۱۵۴	دَمًا	خون
۳۱۵۵	مَسْفُوْحًا	بہتا ہوا
۳۱۵۶	ذِيْ ظُفُرٍ	ناخن والے جانور
۳۱۵۷	غَنَمِ	بھیڑ، بکری
۳۱۵۸	شُحُوْمَ	چربی
۳۱۵۹	حَوَايَا	انتڑیاں
۳۱۶۰	اِخْتَلَطَ	مخلوط ہو، لگی ہو
۳۱۶۱	عَظْمٍ	ہڈی
۳۱۶۲	وَاسِعَةٍ	کشادگی
۳۱۶۳	تَخْرُصُوْنَ	تم اٹکل کرتے ہو
۳۱۶۴	اَلْحُجَّةُ الْبَالِغَةُ	دلیل پوری
۳۱۶۵	هَلُمَّ	لے آؤ
۳۱۶۶	اِمْلَاقٍ	افلاس، معاشی تنگی
۳۱۶۷	اِيَّاهُمْ	انکو بھی
۳۱۶۸	مَا ظَهَرَ	جو کچھ ظاہر ہے
۳۱۶۹	مَا بَطَنَ	جو کچھ پوشیدہ ہے
۳۱۷۰	اَشُدَّ	جوانی، مضبوطی
۳۱۷۱	اَوْفُوْا	پورا کرو
۳۱۷۱	كَيْلَ	ناپ

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۱۷۲	مِیۡزَانٌ	تول
۳۱۷۳	قِسۡطٌ	انصاف
۳۱۷۴	اَنۡ تَقُوۡلُوۡا ع ۱۹ ۱۱ ۴	کہ کہو گے
۳۱۷۵	دِرَاسَۃٌ	پڑھنا پڑھانا
۳۱۷۶	اَھۡدٰی	خوب ہدایت یافتہ
۳۱۷۷	اَظۡلَمُ	بہت ظالم
۳۱۷۸	صَدَفَ	پھرا رہا، کترا کر چلا
۳۱۷۹	یَصۡدِفُوۡنَ	کترا کر چلتے ہیں
۳۱۸۰	لَسۡتَ	نہیں ہے تو
۳۱۸۱	حَسَنَۃٌ	نیکی
۳۱۸۲	عَشۡرُ اَمۡثَالٍ	دس گنی
۳۱۸۳	دِیۡنًا قِیَمًا	دین مستحکم
۳۱۸۴	نُسُکٌ	قربانی
۳۱۸۵	مَحۡیَایَ	زندگی میری
۳۱۸۶	مَمَاتِیۡ	موت میری
۳۱۸۷	لَا تَزِرُ	نہ بوجھ اُٹھائے گا
۳۱۸۸	وَازِرَۃٌ	بوجھ اُٹھانیوالا
۳۱۸۹	وِزۡرٌ	بوجھ
۳۱۹۰	مَرۡجِعٌ	لوٹ کر جانیکی جگہ
۳۱۹۱	خَلٰٓئِفَ	جانشین

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۱۹۲	سَرِیۡعُ الۡعِقَابِ ع ۲۰ ۱۱ ۴	جلد سزا دینے والا

النصف

سورۃ الاعراف (۷)

۳۱۹۳	لَا یَکُنۡ	نہ ہونا چاہیئے
۳۱۹۴	بَاۡسُنَا	عذاب ہمارا
۳۱۹۵	حَرَجٌ	تنگی
۳۱۹۶	بَیَاتًا	رات
۳۱۹۷	قَآئِلُوۡنَ	دوپہر کے وقت سونے والے (قیلولہ)
۳۱۹۸	یَوۡمَئِذٍ	اس دن
۳۱۹۹	ثَقُلَتۡ	بھاری
۳۲۰۰	مَوَازِیۡنُ	تول، وزن
۳۲۰۱	خَفَّتۡ	ہلکا ہُوا
۳۲۰۲	مَعَایِشَ	سامان معیشت

نمبر شمار	عربی	اُردو
	ع ۸	
۳۲۰۳-	صٰغِرِیْنَ	ذلیل لوگ، چھوٹے لوگ
۳۲۰۴-	اَنْظِرْ	مہلت دے
۳۲۰۵-	یُبْعَثُوْنَ	اُٹھائے جائیں گے
۳۲۰۶-	مُنْظَرِیْنَ	ڈھیل دیئے گئے، منتظر رکھے گئے
۳۲۰۷-	اَغْوَیْتَ	بہکا دیا تو نے
۳۲۰۸-	اَقْعُدَنَّ	بیٹھ کر رہوں گا
۳۲۰۹-	اَیْمَانِ	داہنی جانب
۳۲۱۰-	شَمَآئِلِ	بائیں جانب
۳۲۱۱-	لَاتَجِدُ	نہ پائے گا تو
۳۲۱۲-	مَذْءُوْمًا	بُرے حال، مذمّت کیا ہُوا
۳۲۱۳-	مَدْحُوْرًا	دُور کیا ہوا، مردود
۳۲۱۴-	لَاَمْلَئَنَّ	بھر دُوں گا
۳۲۱۵-	وُرِیَ	چُھپایا گیا
۳۲۱۶-	سَوْاٰتُ	قابلِ حجاب، یا چُھپانی جانے کے لائق (شرم گاہ)
۳۲۱۷-	قَاسَمَ	قسم کھائی
۳۲۱۸-	دَلّٰی	اُتار لیا
۳۲۱۹-	بَدَتْ	ظاہر ہو گئی
۳۲۲۰-	یَخْصِفٰنِ	رگڑنے لگے، چپکانے لگے (وہ دونوں)
۳۲۲۱-	وَرَقِ	پتے، ورق
	ع ۹	
۳۲۲۲-	رِیْشًا	زینت
۳۲۲۳-	لِبَاسُ التَّقْوٰی	لباس پرہیزگاری کا
۳۲۲۴-	لَایَفْتِنَنَّکُمُ	نہ بہکا دے تم کو
۳۲۲۵-	یَنْزِعُ	اُتار لیا، کھینچ لیا
۳۲۲۶-	قَبِیْلُهٗ	قبیلہ اُس کا
۳۲۲۷-	اَقِیْمُوْا	سیدھا رکھو
۳۲۲۸-	کُلِّ مَسْجِدٍ	ہر سجدہ کے موقع پر، یعنی نماز کے وقت
۳۲۲۹-	تَعُوْدُوْنَ	دوبارہ پیدا کئے جاؤ گے۔
	ع ۱۰	
۳۲۳۰-	لَایَسْتَاْخِرُوْنَ	نہیں پیچھے ہٹ سکیں گے۔
۳۲۳۱-	لَایَسْتَقْدِمُوْنَ	نہیں آگے نکل سکیں گے

نمبر شمار	عربی	اردو
۳۲۳۲-	ضَلُّوْا	کھو گئے، بھاگ گئے
۳۲۳۳-	اُخْتَهَا	بہن اُسکی ہمجنس
۳۲۳۴-	ادَّارَكُوْا	جمع ہوں گے
۳۲۳۵-	لَا تُفَتَّحُ	نہیں کھولے جائینگے
	ع ۱۱	
۳۲۳۶-	يَلِجَ	داخل ہو جائے
۳۲۳۷-	جَمَلٌ	اونٹ
۳۲۳۸-	سَمِّ الْخِيَاطِ	ناکہ سوئی کا
۳۲۳۹-	غَوَاشٌ	اوڑھنا
۳۲۴۰-	نَزَعْنَا	کھینچ لیں گے ہم، دُور کر دیں گے ہم
۳۲۴۱-	غِلٌّ	ناخوشی، غبار
۳۲۴۲-	نُوْدُوْا	پکارے جائیں گے

الثلثة

۳۲۴۳-	نَادٰى	پکاریں گے
۳۲۴۴	نَعَمْ	ہاں
۳۲۴۵-	اَذَّنَ	اعلان کرے گا
۳۲۴۶-	مُؤَذِّنٌ	اعلان کرنے والا
۳۲۴۷-	عِوَجًا	ٹیڑھا پن
۳۲۴۸-	حِجَابٌ	پردہ، اوٹ، آڑ

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۲۴۹-	اَعْرَافٌ	اونچی جگہ، جنت اور دوزخ کی حد فاصل، جن لوگوں کی نیکیاں اور بدیاں برابر ہونگی، وہ اُس وقت تک اعراف کی جگہ ٹھہرائے جائیں گے جبتک کہ اہلِ جنّت اور اہلِ دوزخ اپنے اپنے مقامات میں جا ٹھہریں، آخرکار اہلِ اعراف بھی جنّت میں داخل ہوں گے۔
۳۲۵۰-	سِيْمَا	پہچان، نشانی
۳۲۵۱-	يَطْمَعُوْنَ	چاہت رکھتے ہونگے
۳۲۵۲-	صُرِفَتْ	پھیری جائے گی، چکرا جائے گی
۳۲۵۳-	تِلْقَاءَ	ملاقات
	ع ۵ ۱۲	
۳۲۵۴-	مَا اَغْنٰى	نہیں کام آیا
۳۲۵۵-	لَا يَنَالُ	نہیں پہنچائے گا

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۲۵۶-	اَفِيْضُوْا	ڈالدو، بہادو
۳۲۵۷-	نَنْسٰى	بُھلادیں گے ہم، نظرانداز کردیں گے
۳۲۵۸-	هَلْ لَّنَا	کیا ہے ہمارے لئے
۳۲۵۹-	نُرَدُّ	پھیر دئے جائیں ہم
ع ۱۳		
۳۲۶۰-	سِتَّةِ اَيَّامٍ	چھ ایام
۳۲۶۱-	يُغْشِيْ	ڈھانک دیتا ہے
۳۲۶۲-	يَطْلُبُ	ڈھونڈتا ہے، پیچھے لگا آتا ہے
۳۲۶۳-	حَثِيْثًا	جلدی جلدی
۳۲۶۴-	مُسَخَّرَاتٍ	قابو میں کئے ہوئے
۳۲۶۵-	تَبٰرَكَ	برکت والا
۳۲۶۶-	تَضَرُّعًا	عاجزی سے، گڑگڑا کر
۳۲۶۷-	خُفْيَةً	چپکے چپکے
۳۲۶۸-	طَمَعًا	طمع سے، اُمید سے
۳۲۶۹-	رِيَاحَ	ہوائیں،
۳۲۷۰-	بُشْرًا	خوشخبری، بشارت
۳۲۷۱-	اَقَلَّتْ	اُٹھاتی ہے
۳۲۷۲-	سَحَابًا	بادل

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۲۷۳-	ثِقَالًا	بھاری، بوجھل
۳۲۷۴-	سُقْنٰهُ	ہانک دیتے ہیں ہم چلا دیتے ہیں ہم
۳۲۷۵-	بَلَدٍ مَّيِّتٍ	مُردہ زمین، خشک بنجر علاقہ، یا مُردہ شہر
۳۲۷۶-	اَلْبَلَدُ الطَّيِّبُ	اچھا شہر، سُتھری زمین
۳۲۷۷-	نَبَاتُ	کھیتی باڑی
۳۲۷۸-	نَكِدًا	تھوڑی سی، ناقص
ع ۱۴		
۳۲۷۹-	رِسٰلٰتِ	پیغامات (واحد: رِسَالَةٌ)
۳۲۸۰-	اَنْصَحُ	خیرخواہی کرتا ہوں (نَصِيْحَةٌ: مصدر)
۳۲۸۱-	عَجِبْتُمْ	تعجب لگا تم کو
۳۲۸۲-	قَوْمًا عَمِيْنَ	قوم اندھی
ع ۱۵		
۳۲۸۳-	عَادٌ	قومِ عاد، جسکی طرف حضرت ہود علیہ السلام کو بھیجا گیا
۳۲۸۴-	مَلَاُ	سردار

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۲۸۵	سَفَاهَةٌ	بے وقوفی
۳۲۸۶	نَظُنُّ	ہم گمان کرتے ہیں
۳۲۸۷	نَاصِحٌ	خیر خواہ
۳۲۸۸	زَادَ	زیادہ کیا
۳۲۸۹	بَصْطَةً	پھیلاؤ، کشادگی
۳۲۹۰	اٰلَاءَ	نعمتیں، احسان
۳۲۹۱	وَقَعَ	واقع ہُوا
۳۲۹۲	رِجْسٌ	عذاب
۳۲۹۳	اَسْمَاءٌ	نام (اِسْمٌ: واحد)
۳۲۹۴	سَمَّيْتُمُوْهَا	نام دھرلیا ہے تم نے (مصدر: تَسْمِيَةٌ)
۳۲۹۵	دَابِرُ	جڑ
۳۲۹۶	ثَمُوْدَ	قوم ثمود، جنکی طرف حضرت صالحؑ کو بھیجا گیا
۳۲۹۷	نَاقَةٌ	اونٹنی
۳۲۹۸	تَاْكُلُ	کھاتے وہ
۳۲۹۹	بَوَّاَكُمْ	جگہ دی
۳۳۰۰	سُهُوْلِ	نرمی، نرم زمین، سہولت

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۳۰۱	قُصُوْرًا	محل (قَصْرٌ: واحد)
۳۳۰۲	تَنْحِتُوْنَ	تراش لیتے ہو
۳۳۰۳	جِبَالَ	پہاڑ (جَبَلٌ: پہاڑ)
۳۳۰۴	بُيُوْتًا	گھر (بَيْتٌ: واحد)
۳۳۰۵	لَا تَعْثَوْا	مت نافرمانی کرو
۳۳۰۶	اُسْتُضْعِفُوْا	کمزور رکھے گئے
۳۳۰۷	مُرْسَلٌ	بھیجا گیا
۳۳۰۸	عَقَرُوْا	کاٹ دیا انھوں نے
۳۳۰۹	عَتَوْا	حد سے نکل گئے
۳۳۱۰	اِئْتِنَا	(ب) لے آ ہمارے پاس
۳۳۱۱	تَعِدُ	تو وعدہ کرتا ہے
۳۳۱۲	مُرْسَلِيْنَ	بھیجے گئے پیغمبر
۳۳۱۳	رَجْفَةٌ	زلزلہ
۳۳۱۴	جٰثِمِيْنَ	اندھے گرے ہوئے زانو کے بل
۳۳۱۵	تَوَلّٰى	منہ پھیرا اُس نے
۳۳۱۶	تَاْتُوْنَ	کرتے ہو (آتے ہو)
۳۳۱۷	مَا سَبَقَ	نہیں پہلے کیا
۳۳۱۸	مِنْ اَحَدٍ	کسی نے بھی

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۳۱۹-	اُنَاسٌ	لوگ
۳۳۲۰-	یَتَطَهَّرُوْنَ	پاک رہنا چاہتے ہیں۔
۳۳۲۱-	غٰبِرِیْنَ	پیچھے رہ جانیوالے
۳۳۲۲-	اَمْطَرْنَا	برسایا ہم نے
۳۳۲۳-	مَطَرٌ	برسانا (بارش)
ع ۱۱/۱۷		
۳۳۲۴-	مَدْیَنَ	وہ علاقہ، جہاں حضرت شعیبؑ کو بھیجا گیا
۳۳۲۵-	لَا تَبْخَسُوْا	مت کم کرو
۳۳۲۶-	اَشْیَاءَ	چیزیں
۳۳۲۷-	لَا تَقْعُدُوْا	مت بیٹھو
۳۳۲۸-	تُوْعِدُوْنَ	وعدہ دیتے ہو، ڈراتے ہو۔ دھمکی دیتے ہو۔
۳۳۲۹-	تَصُدُّوْنَ	روکتے ہو
۳۳۳۰-	کَثَّرَ	بہت کر دیا تعداد بڑھا دی

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۳۳۱-	لَتَعُوْدُنَّ	البتہ پلٹ آؤ گے
۳۳۳۲-	کٰرِهِیْنَ	ناپسند کرنیوالے
۳۳۳۳-	اِفْتَرَیْنَا	باندھ لیا ہم نے
۳۳۳۴-	عُدْنَا	ہم پلٹ آئے
۳۳۳۵-	لَمْ یَغْنَوْا	نہیں بسے تھے
۳۳۳۶-	اٰسٰی	غم کروں میں، افسوس کروں میں
ع ۱۱/۱۹		
۳۳۳۷-	عَفَوْا	خوب ہو گئے، بڑھ گئے۔
۳۳۳۸-	اَمِنَ	مطمئن ہو گئے
۳۳۳۹-	نَائِمُوْنَ	سونے والے
۳۳۴۰-	ضُحًی	دن چڑھے
۳۳۴۱-	مَکْرٌ	تدبیر
ع ۱۲/۲		
۳۳۴۲-	حَقِیْقٌ	ثابت ہوں جم کر

پارہ نمبر (۹)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۳۴۳-	اَلْقٰى	ڈالدیا
۳۳۴۴-	ثُعْبَانٌ	اژدہا، بڑا سانپ
۳۳۴۵-	نَزَعَ	کھینچ نکالا
۳۳۴۶-	بَيْضَاءُ ع ۱۳ ۳	سفید، چمکتا ہُوا
۳۳۴۷-	مَاذَا	کیا ؟
۳۳۴۸-	اَرْجِهْ	ڈھیل دے
۳۳۴۹-	مَدَائِن	شہر
۳۳۵۰-	حٰشِرِيْنَ	اکھٹا کرنیوالے
	(ح ش ر)	
۳۳۵۱-	سِحْرٌ	جادُو گر
۳۳۵۲-	عَلِيْمٌ	جاننے والا
۳۳۵۳-	سَحَرَةٌ	جادُوگر لوگ
۳۳۵۴-	اِمَّا	خواہ، یا
۳۳۵۵-	اَنْ	کہ
۳۳۵۶-	تُلْقِيَ	ڈالتا ہے تُو
۳۳۵۷-	مُلْقِيْنَ	ڈالنے والے
۳۳۵۸-	اَلْقُوْا	ڈالو تم
۳۳۵۹-	سَحَرُوْا	جادُو کر دیا اُنھوں نے
۳۳۶۰-	اَعْيُنَ	آنکھیں
۳۳۶۱-	اِسْتَرْهَبُوْا	ڈرا دیا اُنھوں نے

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۳۶۲-	جَآءُوْا	لے آئے
۳۳۶۳-	اَلْقِ	ڈالدے تو
۳۳۶۴-	تَلْقَفُ	نگلنے لگا
۳۳۶۵-	يَاْفِكُوْنَ	بنایا تھا اُنھوں نے
۳۳۶۶-	بَطَلَ	جھوٹ ثابت ہُوا
۳۳۶۷-	غُلِبُوْا	مغلوب ہو گئے، ہار گئے
۳۳۶۸-	هُنَالِكَ	اس جگہ
۳۳۶۹-	اُلْقِيَ	ڈالے گئے
۳۳۷۰-	اٰذَنَ	میں اجازت دُوں حکم دُوں
۳۳۷۱-	لَاُقَطِّعَنَّ	کاٹ ڈالوں گا ضرور
۳۳۷۲-	لَاُصَلِّبَنَّ	سولی دُوں گا
۳۳۷۳-	مُنْقَلِبُوْنَ	پلٹ کر جانیوالے
۳۳۷۴-	تَنْقِمُ	عیب جانا تُو نے
	(ن ق م)	
۳۳۷۵-	اَفْرِغْ ع ۱۴ ۴	ڈالدے
۳۳۷۶-	تَذَرُ	چھوڑتا ہے تو
۳۳۷۷-	نُقَتِّلُ	ہم قتل کریں گے
۳۳۷۸-	نَسْتَحْيٖ	ہم زندہ چھوڑیں گے

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۳۷۹	قَاهِرُوْنَ	ہر طرح کا زور رکھنے والے
۳۳۸۰	اُوْذِيْنَا	ستائے گئے ہم ع ۱۵ ۵
۳۳۸۱	سِنِيْنَ	قحط سالی
۳۳۸۲	نَقْصٍ	نقصان
۳۳۸۳	لَنَا هٰذِهٖ	ہمارے لئے تو ہونا ہی چاہیئے۔
۳۳۸۴	يَطَّيَّرُوْا	نحوست بتائی، بدشگون لیا
۳۳۸۵	طٰٓئِرُهُمْ	بدشگونی، نحوست
۳۳۸۶	مَهْمَا	کیسی بھی، کچھ بھی
۳۳۸۷	جَرَادَ	ٹڈیاں
۳۳۸۸	قُمَّلَ	گھن کا کیڑا
۳۳۸۹	ضَفَادِعَ	مینڈک
۳۳۹۰	رِجْزُ	عذاب
۳۳۹۱	كَشَفَ	کھول دینا، دُور کر دینا
۳۳۹۲	بٰلِغُوْا	پہنچنے والے
۳۳۹۳	يَنْكُثُوْنَ	عہد شکنی کرتے تھے وہ
۳۳۹۴	يَمٌّ	سمندر، دریا۔
۳۳۹۵	مَشَارِقَ	مشرقی جانب

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۳۹۶	مَغَارِبَ	مغربی جانب
۳۳۹۷	دَمَّرْنَا	ہلاک کر دیا ہم نے
۳۳۹۸	يَعْرِشُوْنَ	اونچی عمارت بناتے تھے۔

الربع

۳۳۹۹	جَاوَزْنَا	پار کر دیا ہم نے
۳۴۰۰	يَعْكُفُوْنَ	بیٹھے تھے جم کر
۳۴۰۱	مُتَبَّرٌ	تباہ ہونے والا ع ۱۶ ۱
۳۴۰۲	ثَلٰثِيْنَ	تیس ۳۰
۳۴۰۳	مِيْقَاتُ	وقت کا تقرر، معیّن وقت
۳۴۰۴	اَرْبَعِيْنَ	چالیس ۴۰
۳۴۰۵	اُخْلُفْنِيْ	خلیفہ یا جانشین ہو رہنا میرا
۳۴۰۶	اَصْلِحْ	اصلاح رکھنا
۳۴۰۷	اَرِنِيْ	دکھا مجھے
۳۴۰۸	لَنْ تَرٰىنِيْ	ہرگز نہیں دیکھ سکے گا تو مجھ کو۔
۳۴۰۹	تَجَلّٰى	تجلّی کی

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۴۱۰	دَكًّا	ریزہ ریزہ
۳۴۱۱	خَرَّ	گر پڑا
۳۴۱۲	صَعِقًا	بے ہوش ہو کر
۳۴۱۳	اَفَاقَ	ہوش میں آیا
۳۴۱۴	اَلْوَاحٌ (لَوْحٌ : واحد)	تختیاں
۳۴۱۵	اُوْرِیْ	دکھاؤں گا میں
۳۴۱۶	اَصْرِفُ	دُور پھینک دُوں گا میں (پھیر دونگا میں)
۳۴۱۷	رُشْدٌ	بھلائی
۳۴۱۸	غَیٌّ	سرکشی ع ۱۷
۳۴۱۹	حُلِیٌّ	زیورات
۳۴۲۰	جَسَدًا	بدن، جسم
۳۴۲۱	خُوَارٌ	آواز
۳۴۲۲	سُقِطَ	ٹوٹ کر گر گیا یا گرایا گیا۔
۳۴۲۳	غَضْبَانُ	غصّہ میں بھرا ہُوا
۳۴۲۴	اٰسِفًا	رنجیدہ، افسوس کرتا ہُوا۔
۳۴۲۵	یَجُرُّ	کھینچ رہا تھا

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۴۲۶	اِبْنَ اُمَّ	بیٹے ماں کے، یعنی بھائی
۳۴۲۷	لَا تُشْمِتْ	مت خوش کر ع ۱۸
۳۴۲۸	سَكَتَ	ٹھنڈا ہُوا غصّہ، خاموش ہُوا۔
۳۴۲۹	نُسْخَةِ	لکھاوٹ
۳۴۳۰	یَرْهَبُوْنَ	ڈر رکھتے ہیں
۳۴۳۱	اِخْتَارَ	چُن لیا، منتخب کر لیا (مصدر : اِخْتِیَارٌ)
۳۴۳۲	سَبْعِیْنَ	ستر
۳۴۳۳	اِیَّایَ	مجھ کو بھی
۳۴۳۴	فِتْنَتُكَ	تیری آزمائش، یا امتحان تیری طرف سے
۳۴۳۵	خَیْرُ الْغَافِرِیْنَ	سب سے اچھا بخشنے والوں میں سے
۳۴۳۶	هُدْنَا	راہ پکڑی ہم نے
۳۴۳۷	اُصِیْبُ	ڈالدیتا ہوں میں
۳۴۳۸	اَشَاءُ	چاہتا ہوں میں
۳۴۳۹	اُمِّیٌّ	بے پڑھا
۳۴۴۰	مَكْتُوْبًا	لکھا ہُوا

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۴۴۱	یَضَعُ	اُتار دیتا ہے
۳۴۴۲	اِصْر	بوجھ
۳۴۴۳	اَغْلَال	طوق
۳۴۴۴	عَزَّرَ	قوّت دینا، ساتھ دینا۔
		۱۹ ع ۹
۳۴۴۵	اِثْنَتَا عَشَرَ	بارہ ۱۲
۳۴۴۶	اَسْبَاطًا	بڑی بڑی جماعتیں، ٹولیاں۔
۳۴۴۷	اِنْبَجَسَتْ	پھوٹ نکلے
۳۴۴۸	عَیْنًا	چشمے، پانی کے سوت
		۲۰ ع ۵
۳۴۴۹	حِیْتَان	مچھلیاں (حُوْتٌ: واحد)
۳۴۵۰	شُرَّعًا	ظاہر

النصف

۳۴۵۱	تَعِظُوْنَ	نصیحت کرتے ہو
۳۴۵۲	مَعْذِرَةً	عذر بیان کرنا
۳۴۵۳	بَئِیْسٍ	بُرا، خراب

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۴۵۴	عَتَوْا	سرکشی کی
۳۴۵۵	نُهُوْا	منع کئے گئے
۳۴۵۶	بَلَوْنَا	آزمایا ہم نے
۳۴۵۷	خَلَفَ	جانشین ہوئے
۳۴۵۸	خَلْفٌ	جانشین
۳۴۵۹	وَرِثُوْا	وارث ہوئے
۳۴۶۰	یَاْخُذُوْنَ	لیتے ہیں
۳۴۶۱	عَرَضَ	مال ومتاع، اسباب۔
۳۴۶۲	دَرَسُوْا	پڑھا اُنھوں نے
۳۴۶۳	یُمَسِّکُوْنَ	مضبوط پکڑتے ہیں
۳۴۶۴	نَتَقْنَا	اُٹھایا ہم نے، معلّق کر دیا۔
۳۴۶۵	ظُلَّةٌ	چھتری، سائبان
۳۴۶۶	وَاقِعٌ	گرنے والا
		۲۱ ع ۱۱
۳۴۶۷	اَلَسْتُ	کیا نہیں ہوں میں
۳۴۶۸	اَشْرَكَ	شرک کیا
۳۴۶۹	مُبْطِلُوْنَ	جھوٹے لوگ، باطل پرست
۳۴۷۰	اِنْسَلَخَ	نکل بھاگا

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۴۷۱-	اَتْبَعَ	پیچھے لگا
۳۴۷۲-	غَوِیْنَ	گمراہ
۳۴۷۳-	اَخْلَدَ	لگ کر، چپک کر بیٹھ گیا
۳۴۷۴-	کَلْبُ	کتّا
۳۴۷۵-	تَحْمِلْ	لادے تو
۳۴۷۶-	یَلْهَثْ	زبان لٹکائے گا، ہانپے گا
۳۴۷۷-	مُهْتَدِیْ	ہدایت پانے والا
۳۴۷۸-	ذَرْ اَنَا	چھوڑے ہم نے
۳۴۷۹-	اَضَلُّ	بہت بہکے ہوئے
۳۴۷۹- (الف)	حُسْنٰی	اچھے اچھے ۲۲ ع ۱۲
۳۴۸۰-	نَسْتَدْرِجُ	ہم بتدریج کھینچ لیں گے۔
۳۴۸۱-	اُمْلِیْ	ڈھیل دُوں گا میں
۳۴۸۲-	کَیْدُ	تدبیر
۳۴۸۳-	مَتِیْنٌ	مضبوط
۳۴۸۴-	جِنَّةٌ	جنون
۳۴۸۵-	اِقْتَرَبَ	قریب آ لگا
۳۴۸۶-	اَیِّ حَدِیْثٍ	کونسی بات
۳۴۸۷-	هَادِیَ	ہدایت دینے والا
۳۴۸۸-	اَیَّانَ	کب
۳۴۸۹-	مُرْسٰهَا	اُس کا ٹھہرنا
۳۴۹۰-	لَا یُجَلِّیْ	نہیں ظاہر کرے گا
۳۴۹۱-	ثَقُلَتْ	بھاری ہوگئی
۳۴۹۲-	بَغْتَةً	اچانک
۳۴۹۳-	کَاَنَّكَ	جیسے کہ تو، گویا کہ تو۔
۳۴۹۴-	حَفِیٌّ	ٹوہ لگانے والا، تلاش کرنے والا۔
۳۴۹۵-	لَاۤ اَمْلِكُ	نہیں اختیار رکھتا میں
۳۴۹۶-	لِنَفْسِیْ	لئے میری جان کے
۳۴۹۷-	لَوْ كُنْتُ	اگر ہوتا میں
۳۴۹۸-	اَعْلَمُ الْغَیْبَ	جانتا میں غیب کو
۳۴۹۹-	اسْتَكْثَرْتُ	بہت جمع کر لیتا میں ۲۳ ع ۱۳
۳۵۰۰-	یَسْكُنَ	تاکہ سکون حاصل کرے
۳۵۰۱-	تَغَشّٰی	ڈھانک لیا، چھا گیا
۳۵۰۲-	حَمَلَتْ	اُٹھا لیا
۳۵۰۳-	حَمْلَ	بوجھ، حمل
۳۵۰۴-	خَفِیْفًا	ہلکا

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۵۰۵	مَرَّتْ	چلنے لگی
۳۵۰۶	اَثْقَلَتْ	بوجھل ہوگئی
۳۵۰۷	دَعَوَا	پکارا اُن دونوں نے
۳۵۰۸	صَالِحًا	تندرست
۳۵۰۹	لَنَكُوْنَنَّ	ضرور ہم ہوں گے
۳۵۱۰	لَا يَسْتَطِيْعُوْنَ	نہیں اختیار رکھتے، نہیں استطاعت رکھتے۔
۳۵۱۱	صَامِتُوْنَ	چُپ رہنے والے
۳۵۱۲	يَمْشُوْنَ	چلتے ہیں
۳۵۱۳	يَبْطِشُوْنَ	پکڑتے ہیں (ب ط ش)
۳۵۱۴	كِيْدُوْنِ	داؤ چلا دو مجھ پر
۳۵۱۵	يَتَوَلَّى	دوستی رکھتا ہے
۳۵۱۶	عُرْف	اچھی بھلی
۳۵۱۷	نَزْغ	وسوسہ
۳۵۱۸	اِسْتَعِذْ	تو پناہ مانگ
۳۵۱۹	طٰٓئِفٌ	وسوسہ آمیز چکر
۳۵۲۰	يَمُدُّوْنَ	کھینچتے ہیں
۳۵۲۱	لَا يُقْصِرُوْنَ	نہیں باز آتے، نہیں کمی کرتے

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۵۲۲	اِجْتَبَيْتَ	کھینچ لایا تُو
۳۵۲۳	قُرِئَ	پڑھا جائے
۳۵۲۴	اِسْتَمِعُوْا	دھیان لگا کر سنو
۳۵۲۵	اَنْصِتُوْا	چُپ ہو جاؤ
۳۵۲۶	دُوْنَ الْجَهْرِ	کم آواز سے
۳۵۲۷	غُدُوّ	صبح کو
۳۵۲۸	اٰصَالُ	شام

ع ۲۴ ۱۴

الثلثة

سُوْرَۃُ الْاَنْفَال (۸)

۳۵۲۹	اَنْفَال	مالِ غنیمت
۳۵۳۰	ذَاتَ بَيْنِكُمْ	معاملات آپس کے تمہارے
۳۵۳۱	وَجِلَتْ	دہل جاتے ہیں، گھبرا جاتے ہیں۔
۳۵۳۲	كَمَا	جیسے کہ
۳۵۳۳	يُجَادِلُوْنَ	بحث کرتے ہیں، جدال کرتے ہیں
۳۵۳۴	تَبَيَّنَ	ظاہر ہو گیا
۳۵۳۵	كَاَنَّمَا	جیسے کہ جس طرح

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۵۳۶	يُسَاقُوْنَ	ہانکے جاتے ہیں
۳۵۳۷	اِحْدٰى	کوئی ایک
۳۵۳۸	اَنَّهَا لَكُمْ	کہ وہ تمہارے لئے
۳۵۳۹	تَوَدُّوْنَ	تم چاہتے تھے (وَدَّ)
۳۵۴۰	غَيْرُ	سوا
۳۵۴۱	ذَاتِ الشَّوْكَةِ	شوکت والی ہتھیار والی۔
۳۵۴۲	يُحِقَّ	حق ثابت کرے گا
۳۵۴۳	يُبْطِلَ	باطل کر دے گا
۳۵۴۴	تَسْتَغِيْثُوْنَ	تم فریاد کر رہے تھے
۳۵۴۵	مُمِدُّ	مدد کرنے والا
۳۵۴۶	مُرْدِفِيْنَ	سلسلہ وار چلے آنے والے۔ ع ۱۵
۳۵۴۷	نُعَاسُ	اونگھ
۳۵۴۸	يَرْبِطَ	باندھ دے مضبوط کر دے
۳۵۴۹	اَعْنَاق	گردن (جمع : عُنُق کی)
۳۵۵۰	كُلَّ بَنَانٍ	ہر جوڑ پر
۳۵۵۱	شَاقُّوْا	مخالفت کی انھوں نے

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۵۵۲	زَحْفًا	مدِ مقابل
۳۵۵۳	مُتَحَرِّفًا	پینترا بدلنے والا
۳۵۵۴	مُتَحَيِّزًا	جگہ بدلنے والا (لڑائی کے وقت)
۳۵۵۵	رَمَيْتَ	پھینکا تو نے
۳۵۵۶	رَمٰى	پھینکا اس نے
۳۵۵۷	يُبْلِيَ	آزمائش کرے
۳۵۵۸	بَلَاءً	آزمائش
۳۵۵۹	مُوْهِنُ	کمزور کر دینے والا
۳۵۶۰	تَعُوْدُوْا	تم پھر کرو گے
۳۵۶۱	نَعُدْ	ہم پھر کریں گے ع ۱۶
۳۵۶۲	لَا تَوَلَّوْا	مت پھرو، مت اُلٹو۔
۳۵۶۳	شَرَّ الدَّوَابِّ	بدترین مخلوق (جانور)
۳۵۶۴	اِسْتَجِيْبُوْا	قبول کر لو
۳۵۶۵	يَحُوْلُ	حائل ہوتا ہے، آڑ بنتا ہے۔
۳۵۶۶	خَاصَّةً	خاص کر۔
۳۵۶۷	يَتَخَطَّفَ	اُچک لے جائے

نمبر شمار عربی	اردو
۳۵۶۸۔ اٰوٰی	جگہ دی
۳۵۶۹۔ لَا تَخُوْنُوْا	مت خیانت کرو
ع ۱۷	
۳۵۷۰۔ یُثْبِتُوْا	قید کرلیویں
(ث ب ت)	
۳۵۷۱۔ اَمْطِرْ	برسادے تُو
۳۵۷۲۔ اَوْلِیَآءَ	والی
(جمع ہے وَلِیٌّ کی)	
۳۵۷۳۔ مُکَآءً	سیٹی بجانا
۳۵۷۴۔ تَصْدِیَۃً	تالیاں بجانا
۳۵۷۵۔ یَمِیْزَ	جُدا کردے گا
۳۵۷۶۔ یَرْکُمَ	اکھٹا کردے گا
ع ۱۸	
۳۵۷۷۔ اِنْ یَّنْتَھُوْا	اگر باز آجائیں
۳۵۷۸۔ سَلَفَ	ہوچکا، سو ہوچکا۔
۳۵۷۹۔ یَعُوْدُوْا	پھر کریں گے
۳۵۸۰۔ مَضَتْ	ہوگذری
۳۵۸۱۔ مَوْلٰی	دوست

نمبر شمار عربی	اردو
پارہ نمبر (۱۰)	
۳۵۸۱ (الف)۔ اِعْلَمُوْٓا	جان لو، سمجھ لو
۳۵۸۲۔ غَنِمْتُمْ	مال غنیمت لیا تم نے
۳۵۸۳۔ خُمُسَ	پانچواں حصّہ
۳۵۸۴۔ عُدْوَۃِ الدُّنْیَا	کنارے اِس پار
۳۵۸۵۔ عُدْوَۃِ الْقُصْوٰی	کنارے اُس پار
۳۵۸۶۔ الرَّکْبُ	سوار
۳۵۸۷۔ اَسْفَلَ	نیچے
۳۵۸۸۔ تَوَاعَدْتُّمْ	وعدہ مقرر کرتے تم
۳۵۸۹۔ مَنَامِکَ	تیرے خواب میں
۳۵۹۰۔ فَشَلْتُمْ	سُستی کرتے تم
(ف ش ل)	
۳۵۹۱۔ سَلَّمَ	سلامت رکھا، محفوظ رکھا
۳۵۹۲۔ یُقَلِّلُ	تھوڑا دِکھایا
(قَلِیْلٌ سے)	
ع ۵	

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۵۹۳	تَذْهَبَ	جاتی رہے گی
۳۵۹۴	رِيحُكُمْ	ہَوا تمہاری
۳۵۹۵	بَطَرًا	اترا کر (بَطَرٌ: اترانا: شیخی بتانا)
۳۵۹۶	جَارٌ	پڑوسی
۳۵۹۷	نَكَصَ	پھر گیا
ع ۶ / ۲		
۳۵۹۸	حَرِيقُ	جلنے کا، تیز جلن
۳۵۹۹	ظَلَّامٌ	ظلم کرنے والا
۳۶۰۰	دَأْبِ	عادت
۳۶۰۱	لَمْ يَكُ	نہیں ہے وہ
۳۶۰۲	مُغَيِّرًا	بدلنے والا
۳۶۰۳	كُلَّمَّرَّةٍ	ہر مرتبہ
۳۶۰۴	تَثْقَفَنَّ	تو چھا جائے اُن پر، غالب آجائے
۳۶۰۵	حَرْبُ	لڑائی
۳۶۰۶	شَرِّدْ	بھگا دے، منتشر کر ڈال
۳۶۰۷	تَخَافَنَّ	خوف کرے تو اندیشہ کرے
۳۶۰۸	أَنْبِذْ	پھینک دے تُو

نمبر شمار	عربی	اُردو
ع ۳		
۳۶۰۹	رِبَاطِ الْخَيْلِ	بندھے ہوئے گھوڑے
۳۶۱۰	تُرْهِبُونَ	ڈرائے رکھو
۳۶۱۱	جَنَحُوا	جُھک جائیں وہ (ج ن ح)
۳۶۱۲	أَلَّفَ	اُلفت ڈالدی
ع ۸ / ۴		
۳۶۱۳	حَرِّضِ	رغبت دلا
۳۶۱۴	عِشْرُونَ	بیس ۲۰
۳۶۱۵	يَغْلِبُوا	غالب آئیں گے
۳۶۱۶	مِائَتَيْنِ	دو سو ۲۰۰ (تثنیہ)
۳۶۱۷	مِائَةٌ	ایک سو ۱۰۰
۳۶۱۸	أَلْفًا	ایک ہزار ۱۰۰۰
۳۶۱۹	الْآنَ	اب
۳۶۲۰	خَفَّفَ	تخفیف کردی
۳۶۲۱	ضَعْفًا	کمزوری
۳۶۲۲	أَلْفَيْنِ	دو ہزار ۲۰۰۰
۳۶۲۳	أَسْرَى	قیدی (واحد: اسیرٌ)
۳۶۲۴	يُثْخِنَ	خونریزی کرے
۳۶۲۵	لَوْلَا	اگر نہ ہوتا

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۶۲۶-	سَبَقَ	پہلے سے ہو چکا
	ع	
۳۶۲۷-	اَمْكَنَ	قابو میں دیا اُس نے
۳۶۲۸-	اٰوَوْا	جگہ دی انھوں نے
۳۶۲۹-	وَلَايَةٌ	تعلّق، ذمّہ داری
۳۶۳۰-	اِسْتَنْصَرُوْا	مدد چاہیں وہ
۳۶۳۱-	اُولُوا الْاَرْحَامِ	قرابت والے، رشتے دار
۳۶۳۲-	اَوْلٰى	زیادہ حقدار

الربع

ع

سورۃ التوبۃ (۹)

۳۶۳۳-	بَرَاءَةٌ	بیزاری کا اعلان
۳۶۳۴-	سِيْحُوْا	چل پھر لو (مصدر: سِيَاحَةٌ)
۳۶۳۵-	اَرْبَعَةَ اَشْهُرٍ	چار ماہ
۳۶۳۶-	غَيْرُ مُعْجِزِي	نہیں عاجز کر سکتے

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۶۳۷-	مُخْزِي	رسوا کرنے والا
۳۶۳۸-	اَذَانٌ	اعلان
۳۶۳۹-	لَمْ يَنْقُصُوْا	نہ توڑا ہو، خراب نہ کیا ہو (ن ق ص)
۳۶۴۰-	اِنْسَلَخَ	نکل جاتے
۳۶۴۱-	اَشْهُرُ الْحُرُمُ	محترم مہینے
۳۶۴۲-	اُحْصُرُوْا	گھیر لو
۳۶۴۳-	اُقْعُدُوْا	بیٹھو
۳۶۴۴-	مَرْصَدٌ	داؤ گھات کی جگہ
۳۶۴۵-	خَلُّوْا	چھوڑ دو، خالی کر دو
۳۶۴۶-	اَحَدٌ	کوئی
۳۶۴۷-	اِسْتَجَارَكَ	پناہ مانگی اُس نے تجھ سے۔
۳۶۴۸-	اَجِرْ	پناہ دے تو
۳۶۴۹-	مَاْمَنَهٗ	جائے امن
	ع	
۳۶۵۰-	يَظْهَرُوْا	غالب آجائیں وہ
۳۶۵۱-	لَا يَرْقُبُوْا	نہیں لحاظ کریں گے (ر ق ب)
۳۶۵۲-	اِلًّا	قرابت کا پاس

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۶۵۳	ذِمَّةً	عہد کی ذمّے داری
۳۶۵۴	تَأْبٰى	انکار کیا، مانا نہیں
۳۶۵۵	نَكَثُوْا	توڑ دیا
	(ن ك ث)	
۳۶۵۶	اَئِمَّةً	سردار، پیشوا
	(واحد : اِمَامٌ)	
۳۶۵۷	هَمُّوْا	ارادہ کیا
۳۶۵۸	اَحَقُّ	بہت حقدار
۳۶۵۹	يَشْفِ	شفا دے گا
۳۶۶۰	غَيْظَ	غصّہ
۳۶۶۱	تُتْرَكُوْا	چھوڑ دئے جاؤ گے
۳۶۶۲	وَلِيْجَةً ع ۸	دلی دوست، بھیدی
۳۶۶۳	مَا كَانَ	نہیں ہے لائق
۳۶۶۴	يَعْمُرُوْا	آباد کریں
	(ع م ر)	
۳۶۶۵	سِقَايَةَ الْحَاجِّ	پانی پلانا حاجیوں کو
۳۶۶۶	عِمَارَةً	خدمت کرنا، آباد کرنا
۳۶۶۷	لَا يَسْتَوٗنَ	نہیں برابر ہو سکتے
۳۶۶۸	اَعْظَمُ	بہت بڑا

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۶۶۹	فَائِزُوْنَ	کامیاب ہونیوالے
۳۶۷۰	نَعِيْمٌ مُّقِيْمٌ	نعمت والا مقام
۳۶۷۱	اِسْتَحَبُّوْا	محبت بتائیں وہ
۳۶۷۲	عَشِيْرَةٌ	کنبہ، قبیلہ
۳۶۷۳	اِقْتَرَفْ	کمانا
۳۶۷۴	كَسَادَ	مندی، کساد بازاری
۳۶۷۵	مَسٰكِنَ	مکانات (مَسْكَنٌ کی جمع)
۳۶۷۶	اَحَبَّ	زیادہ پسند، محبوب
۳۶۷۷	تَرَبَّصُوْا ع ۹	انتظار کرو
۳۶۷۸	مَوَاطِنَ	مواقع، جگہ
۳۶۷۹	حُنَيْنٍ	مکّہ اور طائف کے درمیان ایک مقام کا نام جہاں ۸ھ میں جنگ ہوئی تھی۔
۳۶۸۰	ضَاقَتْ	تنگ ہو گئی
۳۶۸۱	رَحُبَتْ	کشادہ تھی
۳۶۸۲	مُدْبِرِيْنَ	پیٹھ پھیرنے والے
۳۶۸۳	سَكِيْنَتَهٗ	تسلّی
۳۶۸۴	جُنُوْدًا	لشکر

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۶۸۵	نَجَسٌ	ناپاک
۳۶۸۶	عَامٌ	برس سال
۳۶۸۷	عَيْلَة	معاشی بدحالی، تجارتی نقصان
۳۶۸۸	جِزْيَة	جزیہ: ایک خاص رقم جو خلافت علیٰ منہاج النبوۃ میں غیر مسلم شہریوں سے سالانہ وصول کی جاتی ہے اس محصول کے بعد ملکی سرحدوں کی حفاظت اور فوجی خدمات میں انھیں اور کچھ نہ کرنا پڑیگا
۳۶۸۹	عَنْ يَدٍ	اپنے ہاتھ سے
۳۶۹۰	صَاغِرُوْنَ	ذلیل، چھوٹے
۳۶۹۱	يُضَاهِئُوْنَ	وہ نقل کرتے ہیں، یا رسیں کرتے ہیں، کسی کی بات کیطرح خود بھی سر ہلا کر بات کرنا۔
۳۶۹۲	اَحْبَار	علماء
۳۶۹۳	رُهْبَان	درویش
۳۶۹۴	يُطْفِئُوْا	بجھانا چاہتے ہیں (مصدر: اِطْفَاءٌ)
۳۶۹۵	يَأْبٰى	نہیں قبول کرے گا، مانے گا نہیں
۳۶۹۶	يُظْهِرَ	غالب کردے گا

النصف

۳۶۹۷	يَكْنِزُوْنَ	جمع کرتے ہیں (ك ن ز)
۳۶۹۸	ذَهَبٌ	سونا
۳۶۹۹	فِضَّةٌ	چاندی
۳۷۰۰	يُحْمٰى	تپایا جائے گا
۳۷۰۱	تُكْوٰى	داغ دیا جائے گا
۳۷۰۲	جِبَاهُ	پیشانیاں، ماتھے (واحد: جَبْهَةٌ)
۳۷۰۳	جُنُوْبٌ	کروٹیں (جَنْبٌ: واحد)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۷۰۴	کَنْزٌ	خزانہ جمع کرنا
۳۷۰۵	عِدَّۃٌ	گنتی
۳۷۰۶	اَرْبَعَۃٌ	چار ۴
۳۷۰۷	حُرُمٌ	محترم مہینے یعنی ذیقعدہ، ذی الحجہ، محرّم اور رَجب اِن چار ماہوں میں حج کے ادب کے سبب جنگ کرنا منع ہے۔
۳۷۰۸	کَافَّۃً	اِکٹھے
۳۷۰۹	اَلنَّسِیْءُ	مہینوں کی گنتی آگے پیچھے کرنا۔
۳۷۱۰	یُوَاطِئُوْا	موافقت کریں ع ۸
۳۷۱۱	اِنْفِرُوْا	نکلو
۳۷۱۲	اِثَّاقَلْتُمْ	بوجل ہو جاتے ہو تم (ث ق ل)
۳۷۱۳	ثَانِیَ اثْنَیْنِ	دوسرا دو میں کا
۳۷۱۴	سُفْلٰی	نیچے
۳۷۱۵	عُلْیَا	اونچی
۳۷۱۶	خِفَافًا	ہلکے، تھوڑے

نمبر شمار	عربی	اُردو
		سامان کے ساتھ۔
۳۷۱۷	ثِقَالًا	بھاری بہت سامان کے ساتھ
۳۷۱۸	عَرَضَ	اسباب، مال
۳۷۱۹	قَاصِدًا	درمیانی، معمولی سا، ہلکا سا۔
۳۷۲۰	بُعْدَتْ	دُوری
۳۷۲۱	شُقَّۃٌ	مشقّت والی راہ، مراد مسافت ع ۵ ۶ ۱۲
۳۷۲۲	اَذِنْتَ	اجازت دی تُو نے
۳۷۲۳	یَسْتَاْذِنُ	اجازت مانگتا ہے
۳۷۲۴	اِرْتَابَتْ	شک میں پڑ گئے
۳۷۲۵	یَتَرَدَّدُوْنَ	متردد ہوتے، شک میں پڑ گئے۔
۳۷۲۶	خُرُوْجٌ	نکلنا
۳۷۲۷	اَعَدُّوْا	تیار کرتے وہ
۳۷۲۸	عُدَّۃً	سامان تیار کرنا
۳۷۲۹	اِنْبِعَاثَ	اُٹھنا، کھڑا کرنا
۳۷۳۰	خَبَالًا	فساد، خرابی
۳۷۳۱	لَاَوْضَعُوْا	البتہ دوڑاتے

پارہ نمبر (۱۰)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۷۳۲	سَمّٰعُوْنَ	بھیدی، چُھپ کر سننے والے۔
۳۷۳۳	خِلٰلَكُمْ	بیچ تمہارے
۳۷۳۴	قَلَّبُوْا	اُلٹ پلٹ کیا اُنھوں نے
۳۷۳۵	اِئْذَنْ	پروانگی دے، اجازت دے
۳۷۳۶	سَقَطُوْا	گر پڑے وہ
۳۷۳۷	تَسُؤْ	بُرا لگا
۳۷۳۸	فَرِحَ	خوش ہونا
۳۷۳۹	اِحْدٰى	ایک
۳۷۴۰	حُسْنَيَيْنِ	دو بھلائیاں
۳۷۴۱	طَوْعًا	خوشی سے
۳۷۴۲	كَرْهًا	ناخوشی سے
۳۷۴۳	نَفَقَتٌ	خرچ
۳۷۴۴	كُسَالٰى	کاہلی
۳۷۴۵	تَزْهَقَ	نکل جائے
۳۷۴۶	يَفْرَقُوْنَ	ڈرپوک (ڈرتے ہیں)
۳۷۴۷	مَلْجَاً	جائے پناہ
۳۷۴۸	مَغٰرٰتٍ	غار (جمع)
۳۷۴۹	مُدَّخَلًا	گھس کر چھپنے کی جگہ

سُوْرَةُ التوبہ (۹)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۷۵۰	يَجْمَحُوْنَ	سرکشی کرتے ہیں
۳۷۵۱	يَلْمِزُ	عیب لگاتا ہے
۳۷۵۲	اُعْطُوْا	دئے جائیں
۳۷۵۳	يَسْخَطُوْنَ	ناراض ہوتے ہیں
۳۷۵۴	حَسْبُنَا	کافی ہیں ہم کو
۳۷۵۵	رٰغِبُوْنَ	رغبت کرنے والے
۳۷۵۶	عٰمِلِيْنَ	ع ۱۳ دکارکنان صدقات) کسی کی ذمہ داری پر کام کرنیوالے
۳۷۵۷	مُؤَلَّفَةِ	الفت دلانا، یاد لانے کیلئے
۳۷۵۸	رِقَابِ	گردن (چھڑانا)
۳۷۵۹	غٰرِمِيْنَ	قرضدار
۳۷۶۰	اِبْنُ السَّبِيْلِ	راہ کا مسافر
۳۷۶۱	يُؤْذُوْنَ	ایذا دیتے ہیں
۳۷۶۲	اُذُنٌ	بات سننے والا، کان رکھنے والا

الثلثة

۳۷۶۳	يُحَادِدِ	مخالفت کرے گا
۳۷۶۴	خَوْضُ	بحث کرنا
۳۷۶۵	لَعِبُ	کھیلنا

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۷۶۶	لَا تَعْتَذِرُوْا	مت عذر بیان کرو
	ع ۱۳	
۳۷۶۷	خَلَاقٌ	حصّہ
۳۷۶۸	خُضْتُمْ	تم چال چلے
۳۷۶۹	مُؤْتَفِكٰتِ	الٹائی ہوئی بستیاں
۳۷۷۰	اَتَتْ	آئے
۳۷۷۱	جَنّٰتِ عَدْنٍ	باغات ہمیشہ کے
	ع ۱۵	
۳۷۷۲	اُغْلُظْ	سختی کر
۳۷۷۳	نَقَمَ	عیب جاننا
۳۷۷۴	يَكُ	ہوگا
۳۷۷۵	اَعْقَبَ	لگا دیا
۳۷۷۶	اَخْلَفُوْا	خلاف کیا
۳۷۷۷	مُطَّوِّعِيْنَ	خوشی سے کرنیوالے
۳۷۷۸	جُهْدٌ	محنت
۳۷۷۹	سَبْعِيْنَ	ستّر
	ع ۱۶	
۳۷۸۰	مُخَلَّفُوْنَ	پیچھے رہ جانیوالے
۳۷۸۱	خِلٰفَ	پیچھے
۳۷۸۲	مَقْعَدٌ	بیٹھنے پر
۳۷۸۳	حَرٌّ	گرمی

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۷۸۴	يَضْحَكُوْا	ہنس لیں
۳۷۸۵ (الف)	يَبْكُوْا	رونا پڑے گا
۳۷۸۵ (ب)	خَالِفِيْنَ	پیچھے رہ گئے بیٹھ جانے والے
۳۷۸۶	اُولُوا الطَّوْلِ	صاحبِ دولت
۳۷۸۷	خَوَالِف	خانہ نشین عورتیں جو گھر کے لوگ باہر جانے پر پیچھے گھر میں بیٹھی ہوں۔
	ع ۱۷	
۳۷۸۸	مُعَذِّرُوْنَ	عُذر بیان کرنیوالے
۳۷۸۹	اَعْرَاب	دیہاتی لوگ
۳۷۹۰	نَصَحُوْا	خیر خواہی کی، خالص ہوئے۔
۳۷۹۱	اَحْمِلُ	سواری دُوں میں
۳۷۹۲	دَمْعٌ	آنسو
۳۷۹۳	سَبِيْلٌ	راہ، قانونی چارہ جوئی۔
۳۷۹۴	اَغْنِيَاء	دولتمند

نمبر شمار	عربی	اُردو



۳۷۹۵	یَعْتَذِرُوْنَ	عذر بیان کریں گے
۳۷۹۶	اِعْتَذَرُوْا	عذر کرنا، بہانہ کرنا
۳۷۹۷	اَخْبَار	خبریں
۳۷۹۸	اَجْدَرُ	بہت قریب، بہت ممکن
۳۷۹۹	مَغْرَمًا	جُرمانہ
۳۸۰۰	دَوَائِرُ	گردش (جمع)
۳۸۰۱	دَائِرَةٌ	گردش، چکر
۳۸۰۲	قُرُبٰت	قربت، نزدیکی
۳۸۰۳	صَلَوٰتِ	دعائے خیر
۳۸۰۴	قُرْبَةٌ	قربت
۳۸۰۵	سٰبِقُوْنَ	آگے بڑھ جانیوالے
۳۸۰۶	حَوْلَكُمْ	آس پاس تمہارے
۳۸۰۷	مَرَدُوْا	سرکشی کی اُنھوں نے۔ اَڑ گئے

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۸۰۸	اِعْتَذَرُوْا	اعتراف کیا انھوں نے
۳۸۰۹	خَلَطُوْا	ملے جُلے، کئے اُنھوں نے مخلوط
۳۸۱۰	صَلِّ	دُعا دے، رحمت بھیج
۳۸۱۱	سَكَنٌ	تسکین
۳۸۱۲	مُرْجَوْنَ	ڈھیل دیئے گئے
۳۸۱۳	اِرْجَاءٌ	ڈھیل دینا
۳۸۱۴	اِرْصَادٌ	داؤ، گھات کی جگہ
۳۸۱۵	حَارَبَ	لڑائی کی
۳۸۱۶	لَا تَقُمْ	مت کھڑا ہو
۳۸۱۷	اَسَّسَ	بنیاد رکھی
۳۸۱۸	بُنْيَانٌ	عمارت
۳۸۱۹	شَفَا	کنارے
۳۸۲۰	جُرُفٍ	گھاٹ
۳۸۲۱	هَارٍ	گرنے والی
۳۸۲۲	اِنْهَارَ بِهٖ	گرا، گر پڑا، اسکے ساتھ ڈھ گیا، منہدم ہو گیا۔
۳۸۲۳	لَا يَزَالُ	نہیں ٹلے گا
۳۸۲۴	بَنَوْا	بنایا اُنھوں نے

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۸۲۵	رِيبَةً	کھٹکا
	ع ۱۳/۱۱/۲	
۳۸۲۶	حَامِدُونَ	حمد کرنے والے
۳۸۲۷	سَائِحُونَ	پھرنیوالے خدا کی راہ میں
۳۸۲۸	نَاهُونَ	منع کرنے والے
۳۸۲۹	أَوَّاهٌ	دردمند، نرم دل
۳۸۳۰	حَلِيمٌ	تحمل والا، باوقار
۳۸۳۱	سَاعَةُ الْعُسْرَةِ	وقت تنگی کا
۳۸۳۲	ثَلٰثَةٌ	تین ۳
۳۸۳۳	خُلِّفُوا	پیچھے چھوڑ دیئے گئے
۳۸۳۴	ضَاقَتْ	تنگ ہوگئی
۳۸۳۵	رَحُبَتْ	کشادہ ہوئی
	ع ۱۴/۵/۳	
۳۸۳۶	ظَمَأٌ	پیاس
۳۸۳۷	نَصَبٌ	محنت، تھکن
۳۸۳۸	مَخْمَصَةٌ	بھوک
۳۸۳۹	يَطَئُونَ	چلتے ہیں (روندنا)
۳۸۴۰	مَوْطِئًا	قدم بڑھانا
۳۸۴۱	نَيْلًا	پہنچنا، پہنچکر
۳۸۴۲	وَادِيًا	میدان، وادی
	ع ۱۵/۴	

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۸۴۳	يَلُونَكُمْ	تمہارے آس پاس ملے ہوئے نزدیک رہتے ہیں۔
۳۸۴۴	غِلْظَةً	سختی

الربع

۳۸۴۵	يُفْتَنُونَ	آزمائش میں ڈالے جاتے ہیں۔
۳۸۴۶	كُلَّ عَامٍ	ہرسال
۳۸۴۷	صَرَفَ	پھیر دیا
۳۸۴۸	عَزِيزٌ	بھاری
۳۸۴۹	عَنِتُّمْ	تکلیف میں پڑو تم
۳۸۵۰	رَءُوفٌ	شفقت کرنیوالا
۳۸۵۱	حَسْبِيَ	کافی ہے مجھ کو
۳۸۵۲	الْعَرْشِ الْعَظِيمِ	بڑا بھاری تخت سلطنت
	ع ۱۶/۵	

نمبر شمار	عربی	اُردو

سورۃ یونس (۱۰)

۳۸۵۳۔ قَدَمَ صِدْقٍ — قدم راستی اور صداقت کا۔
۳۸۵۴۔ یَبْدَؤُ — پہلی بار پیدا کرتا ہے
۳۸۵۵۔ خَلْقَ — مخلوق، پیدائش
۳۸۵۶۔ یُعِیدُ — دوسری بار پیدا کرتا ہے۔
۳۸۵۷۔ ضِیَاءً — چمکدار، روشنی
۳۸۵۸۔ قَدَّرَ — مقرر کردی
۳۸۵۹۔ مَنَازِلَ — منزل (جمع)
۳۸۶۰۔ عَدَدَ — گنتی
۳۸۶۱۔ سِنِینَ — برس، سال
۳۸۶۲۔ لَایَرْجُونَ — نہیں اُمید رکھتے
۳۸۶۳۔ دَعْوَاہُمْ — پکار، دُعا
۳۸۶۴۔ تَحِیَّتُہُمْ — ملاقات کی دُعا ع ۶
۳۸۶۵۔ یُعَجِّلُ — جلدی کرے

نمبر شمار	عربی	اُردو

۳۸۶۶۔ اِسْتِعْجَال — جلدی مانگنا
۳۸۶۷۔ جَنْبِہٖ — کروٹ پر اس کی
۳۸۶۸۔ مُسْرِفِینَ — حد سے نکل جانیوالے
۳۸۶۹۔ اِئْتِ — لے آ
۳۸۷۰۔ غَیْرِ ھٰذَا — سوا اِس کے
۳۸۷۱۔ بَدِّلْ — بدل دے
۳۸۷۲۔ اَدْرٰکُمْ — تمکو خبر دیتا
۳۸۷۳۔ لَبِثْتُ — رہا ہیں
۳۸۷۴۔ عُمُرًا — عمر کا ایک حصّہ ع ۷
۳۸۷۵۔ جَرَیْنَ — جاری ہوتی ہیں
۳۸۷۶۔ عَاصِفٌ — تیز آندھی
۳۸۷۷۔ یَبْغُونَ — بغاوت کرتے ہیں، سرکشی کرتے ہیں۔
۳۸۷۸۔ نَبَاتُ — رُوئیدگی
۳۸۷۹۔ زُخْرُف — چمک دمک
۳۸۸۰۔ حَصِیدًا — کٹی ہوئی
۳۸۸۱۔ لَایَرْحَقُ — نہیں چھائیگی (رھق)
۳۸۸۲۔ رَھَقَ — چھا جانا، پٹ جانا
۳۸۸۳۔ قَتَرٌ — سیاہی
۳۸۸۴۔ عَاصِمٌ — بچانے والا

پارہ نمبر (۱۱)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۸۸۵	اُغْشِيَتْ	اُڑھا دیئے گئے، لپیٹ دیئے گئے
۳۸۸۶	قِطَعًا	ٹکڑے پرت کے پرت (واحد: قِطْعَةٌ)
۳۸۸۷	مُظْلِمًا	اندھیری
۳۸۸۸	مَكَانَكُمْ	ٹھہرنا ہے تمکو
۳۸۸۹	زَيَّلَ	پھوٹ ڈالنا، جدائی ڈالنا
۳۸۹۰	إِيَّانَا	ہم کو ہی
۳۸۹۱	هُنَالِكَ	اس جگہ
۳۸۹۲	تَبْلُوْا	آزمائے گا
۳۸۹۳	اَسْلَفَتْ	پہلے کر چکا

النصف

ع ۳ / ۸

۳۸۹۴	اَمَّنْ	یا کون ہے؟
۳۸۹۵	حَقَّتْ	حق بات ثابت ہوئی
۳۸۹۶	لَا يَهِدِّيْ	نہیں راہ سوجھتی اس کو۔

ع ۴ / ۹

۳۸۹۷	لَمْ يَلْبَثُوْا	نہیں رہے وہ

سورۃ یونس (۱۰)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۸۹۸	سَاعَةً مِّنَ النَّهَارِ	ایک گھڑی دن بھر کی
۳۸۹۹	يَتَعَارَفُوْنَ	پہچان لیں گے
۳۹۰۰	مَتٰى	کب
۳۹۰۱	بَيَاتًا	رات کو، راتوں رات
۳۹۰۲	مَاذَا	کس چیز کی
۳۹۰۳	يَسْتَنْبِـُٔوْنَكَ	خبر پوچھتے ہیں
۳۹۰۴	اِيْ	ہاں
۳۹۰۵	وَرَبِّيْ	قسم میرے رب کی

ع ۵ / ۱۳ / ۱۰

۳۹۰۶	نَدَامَةَ	ندامت
۳۹۰۷	اَلَآ	یاد رکھو، خبردار ہو جاؤ
۳۹۰۸	آٰللّٰهُ اَذِنَ	کیا اللہ نے اجازت دی ہے، حکم دیا ہے

ع ۶ / ۱۱

۳۹۰۹	مَا تَكُوْنُ	نہیں ہوتا تو
۳۹۱۰	شَاْنٍ	حال، کام
۳۹۱۱	تُفِيْضُوْنَ	شروع کرتے ہو
۳۹۱۲	مَا يَعْزُبُ	نہیں چھپا ہوا
۳۹۱۳	اَصْغَرَ	زیادہ چھوٹی

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۹۱۴	يَخْرُصُوْنَ	اٹکل کی بات کرتے ہیں۔

الثلثة

ع ۲

۳۹۱۵	مَقَامِيْ	میرا رہنا
۳۹۱۶	تَذْكِيْر	نصیحت
۳۹۱۷	غُمَّة	رنج وغم
۳۹۱۸	مُنْذِرِيْنَ	ڈرائے جانیوالے
۳۹۱۹	تَلَفِتَ	تو پھیر دے، اُلٹ دے (ل ف ت)
۳۹۲۰	كِبْرِيَاء	بڑائی، سرداری

ع ۸ ۱۲ ۱۳

۳۹۲۱	لَعَالٍ	البتہ بہت چڑھ گیا تھا (بلند)
۳۹۲۲	تَبَوَّاٰ	جگہ بناؤ تم دونوں
۳۹۲۳	اِطْمِسْ	مٹادے (ط م س)
۳۹۲۴	اُشْدُدْ	سختی ڈال
۳۹۲۵	اُجِيْبَتْ	قبول کرلی گئی

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۹۲۶	لَا تَتَّبِعٰنِ	مت اتباع کرنا اتباع کرنا ہی مت
۳۹۲۷	اَدْرَكَ	پالیا
۳۹۲۸	بَدَنٌ	جسم

ع ۹ ۱۴

۳۹۲۹	مُبَوَّاَ	جگہ
۳۹۳۰	يَقْرَءُوْنَ	پڑھتے ہیں
۳۹۳۱	مَا تُغْنِيْ	نہیں کام آیا
۳۹۳۲	نُذُرُ	ڈرانیوالے (واحد: نَذِيْرٌ)

ع ۱۰ ۱۵

۳۹۳۳	رَادَّ	رد کرنیوالا، پھیرنے والا

ع ۱۱ ۱۶

نمبر شمار	عربی	اُردو

سورۃ ھود (۱۱)

۳۹۳۴۔ اُحْكِمَتْ — مضبوط و محکم کی گئی۔
۳۹۳۵۔ فُصِّلَتْ — تفصیل سے بیان کی گئی۔
۳۹۳۶۔ مِنْ لَّدُنْ — نزدیک سے، پاس سے
۳۹۳۷۔ يُؤْتِ — دے گا
۳۹۳۸۔ يَثْنُوْنَ — دوہرا کر لیتے ہیں۔
۳۹۳۹۔ يَسْتَغْشُوْنَ — لپیٹتے ہیں
۳۹۴۰۔ ثِيَاب — کپڑے (واحد: ثَوْبٌ)

نمبر شمار	عربی	اُردو

پارہ نمبر (۱۲)

۳۹۴۱۔ اَخَّرْنَا — ڈھیل دی ہم نے
۳۹۴۲۔ اُمَّةٍ مَّعْدُوْدَةٍ — مدّت گنی ہوئی
۳۹۴۳۔ مَا يَحْبِسُ — کس نے روک لیا
۳۹۴۴۔ لَيْسَ مَصْرُوْفًا — نہیں دُور ہوگا، نہیں فرصت دیگا، نہیں پھیرا جائیگا۔ ع ۱
۳۹۴۵۔ يَئُوْسٌ — نا اُمید
۳۹۴۶۔ كَفُوْرٌ — ناشکرا
۳۹۴۷۔ نَعْمَاءَ — نعمتیں
۳۹۴۸۔ فَرِحٌ — اِترانے والا
۳۹۴۹۔ فَخُوْرٌ — شیخی بگھارنیوالا
۳۹۵۰۔ تَارِكٌ — چھوڑ دینے والا
۳۹۵۱۔ ضَائِقٌ — تنگ ہو رہا ہے
۳۹۵۲۔ مُفْتَرَيَاتٍ — بنائی ہوئی
۳۹۵۳۔ نُوَفِّ — ہم پورا دیں گے

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۹۵۴-	لَا يُبْخَسُوْنَ	نہیں کم دیئے جائیں گے۔
	(ب، خ، س)	
۳۹۵۵-	صَنَعُوْا	بنایا اُنھوں نے
	(ص، ن، ع)	
۳۹۵۶-	اَحْزَاب	گروہ، جماعتیں
	(واحد: حِزْبٌ)	
۳۹۵۷-	لَا تَئِكْ	مت ہو
۳۹۵۸-	مِرْيَةٌ	شک
۳۹۵۹-	يُعْرَضُوْنَ	پیش کردیئے جائیں گے
	(ع ر ض)	
۳۹۶۰-	اَشْهَاد	گواہ
	(واحد: شَهِيْدٌ)	
۳۹۶۱-	لَا جَرَمَ	نہیں شک
۳۹۶۲-	اَخْسَرُوْنَ	بہت نقصان اُٹھانے والے
۳۹۶۳-	اَخْبَتُوْا	عاجزی کی جُھک گئے۔
۳۹۶۴-	يَسْتَوِيٰنِ	برابر رہے دونوں ع ۱۲/۲

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۹۶۵-	اَرَاذِلُ	رذیل لوگ
۳۹۶۶-	بَادِيَ الرَّأْيِ	ظاہر دیکھنے میں
۳۹۶۷-	عُمِّيَتْ	چُھپائی گئی، اندھاپن چھاگیا
۳۹۶۸-	نُلْزِمُكُمُوْهَا	لازم کردیں ہم، لگادیں۔
۳۹۶۹-	طَارِدُ	ہانکنے والا، دُور کرنے والا
۳۹۷۰-	طَرْدٌ	ہانکنا، دُور بھگانا
۳۹۷۱-	تَزْدَرِيْ	حقیر دیکھتی ہیں
۳۹۷۲-	اِجْرَام	جُرم (مصدر) گناہ
۳۹۷۳-	اِجْرَامِيْ	میرے گناہ ع ۱۱/۳
۳۹۷۴-	لَا تَبْتَئِسْ	مت غم کر
۳۹۷۵-	اِصْنَعْ	بنا تیار کر صَنْعَةٌ: بنانا)
۳۹۷۶-	اَعْيُنِنَا	ہماری نگرانی میں (ہماری آنکھیں)
۳۹۷۷-	لَا تُخَاطِبْ	مت بات کر
۳۹۷۸-	يَحِلُّ	اُترے گا
۳۹۷۹-	فَارَ	جوش مارا

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۹۸۰	تَنُّور	نان پکانیکا چولھا
۳۹۸۱	اِرْكَبُوْا	سوار ہو جاؤ
	(مادہ : ر ك ب)	
۳۹۸۲	مَجْرٖهَا	چلنا اُس کا
۳۹۸۳	مُرْسٰهَا	تھمنا، ٹھہرنا اُس کا
۳۹۸۴	مَعْزِل	کنارے
۳۹۸۵	اٰوِیْ	جگہ لوں گا میں
۳۹۸۶	حَالَ	حائل ہُوا
۳۹۸۷	اِبْلَعِیْ	نِگل جا
۳۹۸۸	اَقْلِعِیْ	تھم جا
۳۹۸۹	غِیْضَ	خشک ہُوا، سوکھ گیا
۳۹۹۰	اِسْتَوَتْ	آ ٹھہری
۳۹۹۱	جُوْدِیّ	ایک پہاڑ کا نام
۳۹۹۲	بُعْدًا	دُوری رحمت سے یا لعنت ہو

الربع

۳۹۹۳	اَعِظُ	نصیحت کرتا ہوں میں
	(و ع ظ)	
۳۹۹۴	اِهْبِطْ	اُتر ع ۴

نمبر شمار	عربی	اُردو
۳۹۹۵	عَاد	قوم عاد جس کی طرف حضرت ہودؑ کو بھیجا گیا
۳۹۹۶	تَارِكِیْ	چھوڑنے والے
۳۹۹۷	اِعْتَرٰى	پیش آیا، معاملہ کیا
۳۹۹۸	نَاصِيَةٌ	پیشانی
۳۹۹۹	جَحَدَ	انکار کرنا
۴۰۰۰	عَنِيْد	ضدّی، سرکش
۴۰۰۱	اُتْبِعُوْا	پیچھے لگائے گئے ع ۵
۴۰۰۲	اِسْتَعْمَرَ	آباد کیا
۴۰۰۳	مُجِيْب	دُعا قبول کرنیوالا
۴۰۰۴	مَرْجُوًّا	ہونہار، جس پر اُس کی قوم کوئی اُمید لگائے بیٹھی ہو کہ بڑا ہو کر یہ کوئی عظیم کارنامہ انجام دیگا
۴۰۰۵	تَخْسِيْر	نقصان، ٹوٹا خسارہ۔
۴۰۰۶	عَقَرُوْا	کاٹ ڈالا اُنھوں نے
۴۰۰۷	غَيْرُ مَكْذُوْب	نہیں جھوٹ ہو سکتا

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۰۰۸	صَيْحَةٌ	زور کی آواز
۴۰۰۹	جٰثِمِيْنَ	اوندھے گرے ہوتے
۴۰۱۰	لَمْ يَغْنَوْا	نہیں رہے وہ
	ع	
۴۰۱۱	مَا لَبِثَ	نہیں دیر کی
۴۰۱۲	حَنِيْذٍ	تلا ہُوا
۴۰۱۳	لَا تَصِلُ	نہیں پہنچتا
۴۰۱۴	نَكِرَ	انجان ہُوا
۴۰۱۵	اَوْجَسَ	چھپایا
۴۰۱۶	خِيْفَةً	ڈر، خوف
۴۰۱۷	ضَحِكَتْ	ہنس پڑی
۴۰۱۸	وَرَآءَ	پیچھے
۴۰۱۹	يٰوَيْلَتٰى	ہائے افسوس
۴۰۲۰	ءَ	کیا
۴۰۲۱	اَلِدُ	میں جنوں گی
۴۰۲۲	عَجُوْزٌ	بُڑھیا
۴۰۲۳	بَعْلِيْ	شوہر میرا
۴۰۲۴	شَيْخًا	بڑی عمر کا بوڑھا
۴۰۲۵	اَهْلَ الْبَيْتِ	اے گھر کے لوگو
۴۰۲۶	ذَهَبَ	گیا
۴۰۲۷	الرَّوْعُ	گھبراہٹ

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۰۲۸	مُنِيْبٌ	رُجوع ہونے والا
۴۰۲۹	غَيْرُ مَرْدُوْدٍ	نہیں رد کیا جاسکتا
۴۰۳۰	سِيْٓءَ	ناخوش ہُوا
۴۰۳۱	ضَاقَ	تنگ ہُوا
۴۰۳۲	ذَرْعًا	دل میں
۴۰۳۳	عَصِيْبٌ	بھاری، سخت
۴۰۳۴	يُهْرَعُوْنَ	دوڑے آتے
۴۰۳۵	ضَيْفِيْ	مہمان میرے
۴۰۳۶	رَجُلٌ رَّشِيْدٌ	آدمی اچھا
۴۰۳۷	نُرِيْدُ	ہم چاہتے ہیں
۴۰۳۸	رُكْنٍ شَدِيْدٍ	قلعہ مضبوط، مستحکم پناہ گاہ
۴۰۳۹	لَنْ يَّصِلُوْا	نہیں پہنچ سکیں گے
۴۰۴۰	قِطَعًا مِّنَ الَّيْلِ	رات کا ایک حصّہ
۴۰۴۱	لَا يَلْتَفِتْ	نہ پیچھے مُڑے
۴۰۴۲	عَالِيَهَا	اوپر کا حصّہ اُس کا
۴۰۴۳	سَافِلَهَا	نیچے اُس کے
۴۰۴۴	سِجِّيْلٍ	کنکر، پتھراؤ کنکریوں کا
۴۰۴۵	مَنْضُوْدٍ	تہ بتہ
۴۰۴۶	مُسَوَّمَةً	نشان لگے ہوتے

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۰۴۷	بَعِيْد	دُور

ع ۵

النصف

۴۰۴۸	وَدُوْدٌ	دوستی رکھنے والا (مصدر: وُدٌّ) چاہنے والا
۴۰۴۹	مَا نَفْقَهُ	نہیں سمجھے ہم اسکو
۴۰۵۰	رَهْطُكَ	برادری تیری، خاندان تیرا۔
۴۰۵۱	رَجَمْنَا	پتھر سے مار ڈالتے ہم
۴۰۵۲	رَهْطٌ	برادری، خاندان
۴۰۵۳	اَعَزُّ	بہت عزیز
۴۰۵۴	ظِهْرِيًّا	پس پُشت پیٹھ پیچھے
۴۰۵۵	اِرْتَقِبُوْا	منتظر رہو
۴۰۵۶	رَقِيْبٌ	انتظار کرنیوالا

ع ۸

۴۰۵۷	اَوْرَدَ	لا کھڑا کیا
۴۰۵۸	وِرْدٌ	گھاٹ
۴۰۵۹	مَوْرُوْدٌ	لا کھڑا کرنے کی جگہ

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۰۶۰	رِفْدٌ	بخشش، انعام
۴۰۶۱	مَرْفُوْدٌ	دیجانیوالی بخشش
۴۰۶۲	حَصِيْد	جڑ کٹی ہوئی
۴۰۶۳	تَتْبِيْبٌ	ہلاکت، بربادی
۴۰۶۴	يَوْمٌ مَشْهُوْدٌ	دن حاضری کا
۴۰۶۵	شَقِيٌّ	بدبخت (جمع: اَشْقِيَاءُ)
۴۰۶۶	سَعِيْدٌ	نیک بخت (جمع: سُعَدَاءُ)
۴۰۶۷	زَفِيْرٌ	چیخ و پکار
۴۰۶۸	شَهِيْقٌ	دھاڑنا
۴۰۶۹	مَادَامَتْ	جب تک قائم رہے یا رہیں گے
۴۰۷۰	فَعَّالٌ	کرنے والا
۴۰۷۱	عَطَاءً	بخشش، انعام
۴۰۷۲	غَيْرَ مَجْذُوْذٍ	نہیں کاٹی جائیگی
۴۰۷۳	لَا تَكُ	مت ہو جا
۴۰۷۴	مِرْيَةٌ	شک
۴۰۷۵	غَيْرَ مَنْقُوْصٍ	نہیں کم ہوگا

ع ۱۴

۴۰۷۶	لَا تَطْغَوْا	مت سرکشی کرو

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۰۷۷	لَا تَرْجَمُوْا	مت جھکو
۴۰۷۸	طَرَفَيْ	دونوں سرے
۴۰۷۹	زُلَفًا مِّنَ اللَّيْلِ	کچھ رات کا حصّہ
۴۰۸۰	حَسَنٰتٍ	نیکیاں
۴۰۸۱	سَيِّاٰتٍ	بُرائیاں
۴۰۸۲	اُولُوْا بَقِيَّةٍ	سمجھ دار لوگ، با اثر لوگ۔
۴۰۸۳	اُتْرِفُوْا	دولت دیئے گئے
۴۰۸۴	نُثَبِّتُ	ہم ثابت رکھتے ہیں
۴۰۸۵	فُؤَادَكَ	دل تیرا

ع ۱۴

سورۂ یوسف (۱۲)

۴۰۸۶	اَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا	گیارہ
۴۰۸۷	رُءْيَا	خواب
۴۰۸۸	تَاْوِيْلِ الْاَحَادِيْثِ	خلاصہ، خواب کی تعبیر یا اہم باتوں کا خلاصہ۔

ع ۱۱

۴۰۸۹	عُصْبَةٌ	جماعت، ٹولی
۴۰۹۰	اِطْرَحُوْهُ	ڈالدو، چھوڑ دو
۴۰۹۱	يَخْلُ	خالی ہو جائے گا
۴۰۹۲	غَيٰبَتِ	گہرائی والا
۴۰۹۳	جُبِّ	کنواں
۴۰۹۴	يَلْتَقِطْهُ	اُٹھالے گا
۴۰۹۵	بَعْضُ السَّيَّارَةِ	کوئی قافلہ، راہ گیر
۴۰۹۶	غَدًا	کل صبح
۴۰۹۷	يَرْتَعْ	شکم سیر ہو کر کھائے
۴۰۹۸	ذِئْبٌ	بھیڑیا
۴۰۹۹	عِشَاءً	رات کو
۴۱۰۰	يَبْكُوْنَ	روتے ہوئے
۴۱۰۱	نَسْتَبِقُ	ہم دوڑ رہے (تھے)

الثلثلة

۴۱۰۲	سَوَّلَتْ	بات بنائی
۴۱۰۳	جَمِيْلٌ	بہت اچھا (خوبصورت)
۴۱۰۴	مُسْتَعَانُ	مدد مانگی گئی ہے، یا مدد دینے والا ہے۔
۴۱۰۵	تَصِفُوْنَ	تم بیان کرتے ہو

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۱۰۶	وَارِدَ	آگے چلنے والا، پنہارا
۴۱۰۷	اَدْلٰی	لٹکایا
۴۱۰۸	دَلْوٌ	ڈول
۴۱۰۹	یٰبُشْرٰی	واہ، خوشخبری بہت خوب
۴۱۱۰	غُلٰمٌ	لڑکا (جمع: غِلْمَانٌ)
۴۱۱۱	بِضَاعَةٌ	پونجی
۴۱۱۲	بَخْسٍ	ناقص، تھوڑا سا، کم
۴۱۱۳	دَرَاهِمَ	درہم کی جمع، (مراد اُسوقت کا سکّہ)
۴۱۱۴	زَاهِدِیْنَ	بے رغبت
۴۱۱۵	اَكْرِمِیْ	عزت سے رکھ ع ۱۲ ۲
۴۱۱۶	رَاوَدَتْ	پھسلایا (اُس عورت نے)
۴۱۱۷	غَلَّقَتْ	بند کرلیا (اُس عورت نے)
۴۱۱۸	اَبْوَابَ	دروازے
۴۱۱۹	هَیْتَ لَكَ	تجھ ہی سے کہتی ہوں

نمبر شمار	عربی	اُردو
		یا تجھ پر فدا ہوں۔
۴۱۲۰	مَعَاذَ اللّٰهِ	اللہ کی پناہ
۴۱۲۱	قَدَّتْ	پھاڑ ڈالا (اُس عورت نے)
۴۱۲۲	اَلْفَیَا	پایا اُن دونوں نے
۴۱۲۳	سَیِّدَهَا	اس کے شوہر کو (آقا، سردار)
۴۱۲۴	لَدَا	نزدیک
۴۱۲۵	مَا جَزَاءُ	کیا سزا ہے؟
۴۱۲۶	یُسْجَنَ	قید کر دیا جائے (س ج ن)
۴۱۲۷	قُدَّ	پھاڑا گیا (فعل ماضی مجہول)
۴۱۲۸	قُبُلٍ	آگے سے
۴۱۲۹	دُبُرٍ	پیچھے سے ع ۱۳ ۳
۴۱۳۰	نِسْوَةٌ	خواتین
۴۱۳۱	تُرَاوِدُ	بہلاتی ہے، پھسلاتی ہے
۴۱۳۲	فَتٰی	جوان، خادم

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۱۳۳	شَغَفَ	بیٹھ گیا ہے، پیوست ہو گیا ہے
۴۱۳۴	مُتَّكَأً	تکیہ دار مسندیں
۴۱۳۵	سِكِّيْنًا	چاقو، چھری
۴۱۳۶	اَكْبَرْنَ	بڑا جانا (اُن عورتوں نے)
۴۱۳۷	حَاشَ لِلّٰهِ	بزرگی تو بس اللہ کو ہے
۴۱۳۸	لُمْتُنَّنِي	ملامت کی تھی تم نے مجھے۔
۴۱۳۹	اِسْتَعْصَمَ	بچ کے رہا، بے داغ رہا (ع ص م)
۴۱۴۰	سِجْن ع ۱۴	قید خانہ
۴۱۴۱	فَتَيَيْنِ	دو جوان
۴۱۴۲	اَعْصِرُ	نچوڑتا ہوں (ع ص ر)
۴۱۴۳	خُبْزًا	روٹیاں
۴۱۴۴	مُتَفَرِّقُوْنَ	جُدا جُدا، متفرق
۴۱۴۵	يُصْلَبُ	سُولی دیا جائے گا (صَلِيْبٌ: سُولی)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۱۴۶	نَاجٍ	نجات پانے والا۔ بچنے والا۔
۴۱۴۷	بِضْعَ سِنِيْنَ ع ۱۵	چند سال
۴۱۴۸	بَقَرَاتٍ	گائیں (واحد: بَقَرَةٌ)
۴۱۴۹	سِمَانٍ	موٹی (سَمِيْنٌ: موٹا)
۴۱۵۰	سَبْعَ	سات
۴۱۵۱	عِجَافٍ	دُبلی، لاغر
۴۱۵۲	يٰبِسٰتٍ	خشک، سوکھی
۴۱۵۳	تَعْبُرُوْنَ	تم تفسیر بیان کرتے ہو، تعبیر بیان کرتے ہو۔
۴۱۵۴	اَضْغَاثُ اَحْلَامٍ	پریشان خیالات، پراگندہ خواب
۴۱۵۵	اَدَّكَرَ	یاد کیا
۴۱۵۶	بَعْدَ اُمَّةٍ	ایک مدّت کے بعد
۴۱۵۷	تَزْرَعُوْنَ	کھیتی کرو گے تم
۴۱۵۸	دَاَبًا	مسلسل
۴۱۵۹	تُحْصِنُوْنَ	تم حفاظت سے رکھو گے
۴۱۶۰	يُغَاثُ	مینہ برسایا جائے گا

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۱۶۱	یَعْصِرُوْنَ	شیرا نچوڑیں گے، ہر چیز کا خوب رس نکالیں گے۔
ع ۶		
۴۱۶۲	مَا بَالُ	کیا حال ہے
۴۱۶۳	حَصْحَصَ	کھل گیا
۴۱۶۴	لَمْ اَخُنْ	نہیں خیانت کی میں نے

پارہ نمبر (۱۳)

۴۱۶۵	مَا اُبَرِّئُ	نہیں بری کہتا میں
۴۱۶۶	اَمَّارَةٌ	حکم دینے والا
	(۱ م ر)	
۴۱۶۷	اَسْتَخْلِصْ	میں خالص کرونگا
۴۱۶۸	مَكِيْنٌ اَمِيْنٌ	مرتبے والا، امانت دار۔
۴۱۶۹	خَزَآئِنُ الْاَرْضِ	ملکی خزانے
ع ۱۰		
۴۱۷۰	جَهَّزَ	سامان تیار کیا

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۱۷۱	جَهَازٌ	سامان
۴۱۷۲	مُنْزِلِيْنَ	مہمان نواز
۴۱۷۳	فِتْيَان	جوان (سپاہی)
۴۱۷۴	بِضَاعَتَهُمْ	اُن کی پونجی
۴۱۷۵	بِرَحَالِ	کجاوے، اونٹوں پر سامان لادنے کے تھیلے۔
۴۱۷۶	نَكْتَلْ	ناپ کر لاویں گے ہم
۴۱۷۷	مَا نَبْغِيْ	کیا چاہیئے ہم کو
۴۱۷۸	نَمِيْرُ	اناج لائیں گے
۴۱۷۹	كَيْلَ بَعِيْرٍ	ایک اونٹ بھر غلّہ
۴۱۸۰	مَوْثِقًا	قول و قرار
۴۱۸۱	مَا اُغْنِيْ	نہیں کام آؤنگا میں
۴۱۸۲	حَاجَةً	حاجت، ارمان
ع ۱۱		
۴۱۸۳	اٰوٰى	جگہ دی
۴۱۸۴	سِقَايَةَ	پانی پینے کا پیالہ
۴۱۸۵	رَحْلٌ	کجاوہ
۴۱۸۶	اَيَّتُهَا الْعِيْرُ	اے قافلے والو
۴۱۸۷	لِصُّوْنَ	چوری کرنیوالے
	(س ر ق)	

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۱۸۸	اَقْبَلُوْا	مقابل ہوتے، سامنے منہ کر کے آتے
۴۱۸۹	مَاذَا	کیا؟
۴۱۹۰	تَفْقِدُوْنَ	گم پاتے ہو تم
۴۱۹۱	نَفْقِدُ	ہم گم پاتے ہیں
۴۱۹۲	صُوَاعَ	گلاس پانی پینے کا، شاہی پیالہ بڑا
۴۱۹۳	حِمْلُ بَعِيْرٍ	ایک اونٹ بھر غلّہ
۴۱۹۴	زَعِيْمٌ	ضامن
۴۱۹۵	بَدَاَ	شروع کیا
۴۱۹۶	اَوْعِيَةَ	برتن، سامان، خُرجیاں (واحد: وِعَاءٌ)
۴۱۹۷	كِدْنَا	تدبیر بتائی ہم نے
۴۱۹۸	دِيْنِ الْمَلِكِ	شاہی قانون
۴۱۹۹	خَلَصُوْا	الگ بیٹھے
۴۲۰۰	نَجِيًّا	مصلحت، مشورہ
۴۲۰۱	لَنْ اَبْرَحَ	ہرگز نہیں ہٹوں گا
۴۲۰۲	فَرَّطْتُّمْ	تم نے قصور کیا
۴۲۰۳	عِيْرُ	کارواں

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۲۰۴	سَوَّلَتْ	بات بنائی
۴۲۰۵	تَوَلّٰى	منہ پھیرا اُس نے
۴۲۰۶	يٰاَسَفٰى	ہائے افسوس
۴۲۰۷	اِبْيَضَّتْ	سفید ہو گئی
۴۲۰۸	تَفْتَؤُا تَذْكُرُ	تو تذکرہ کرتا ہی رہے گا۔
۴۲۰۹	حَرَضًا	مضمحل، بے کار
۴۲۱۰	اَشْكُوْا	شکایت پیش کرتا ہوں
۴۲۱۱	بَثِّيْ	بے قراری میری
۴۲۱۲	تَحَسَّسُوْا	خبر نکالو، ڈھونڈو
۴۲۱۳	رَوْحِ اللّٰهِ	رحمت اللہ کی
۴۲۱۴	مُزْجٰةٍ	تھوڑی سی
۴۲۱۵	تَصَدَّقْ	صدقہ کر
۴۲۱۶	اٰثَرَكَ	پسند کیا تجھ کو
۴۲۱۷	لَا تَثْرِيْبَ	کوئی ملامت نہیں
۴۲۱۸	تُفَنِّدُوْنِ	بہکا ہوا کہتے ہو مجھے

الربع

۴۲۱۹	عَرْشَ	تخت
۴۲۲۰	بَدْوِ	جنگل، صحرا

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۲۲۰	اَلْحَقِ	ملادے، شامل کردے
۴۲۲۱	لَدَیْھِمْ	نزدیک اُن کے
۴۲۲۲	حَرَصْتَ	حرص کرے تو
	ع ۱۱/۵	
۴۲۲۳	غَاشِیَۃَ	ڈھانکنے والا، چھاجانے والا
۴۲۲۴	رِجَالاً	آدمی (جمع)
	ع ۱۲/۶	

سورۂ رعد (۱۳)

۴۲۲۵	عَمَدٍ	ستون (عِمَاد: جمع)
۴۲۲۶	مَدَّ	کھینچ بچھایا
۴۲۲۷	قِطَعٌ	قطع، مراد ہے کھیتی کے مختلف ٹکڑے یا خطّے۔
۴۲۲۸	مُتَجٰوِرٰتٌ	نزدیک، آس پاس

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۲۲۹	صِنْوَانٍ	تنہ دار، ایک درخت سے نکلی ہوئی دو شاخیں
۴۲۳۰	غَیْرُ صِنْوَانٍ	غیر تنہ دار
۴۲۳۱	اَغْلَال	طوق
۴۲۳۲	اَعْنَاق	گردنیں
۴۲۳۳	مَثُلٰت	عبرتناک سزائیں
	ع ۱/۱	
۴۲۳۴	تَغِیْضُ	کم ہوتا ہے
۴۲۳۵	مُتَعَال	بلند، اعلیٰ
۴۲۳۶	مُسْتَخْفٍ	چھپنے والا
۴۲۳۷	سَارِبٌ	چلنے والا (س ر ب)
۴۲۳۸	مُعَقِّبٰتٌ	پہرے دار، یکے بعد دیگرے آنے والے
۴۲۳۹	وَالٍ	کارساز
۴۲۴۰	یُنْشِئُ	وہ اُٹھاتا ہے
۴۲۴۱	سَحَاب	بادل
۴۲۴۲	ثِقَال	بھاری
۴۲۴۳	اَلرَّعْدُ	گرجنے والا بادل کی گھن گرج

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۲۴۴	شَدِیْدُ الْمِحَال	شدید قوّت والا سخت پکڑ والا
۴۲۴۵	بَاسِطٌ	پھیلانے والا (ب س ط)
۴۲۴۶	کَفَّیْہِ	دو ہتھیلیاں اُسکی
۴۲۴۷	فَا	مُنہ (فُوْ : منہ)
۴۲۴۸	ظِلٰل	سائے، پرچھائیاں
۴۲۴۹	سَالَتْ	بہ نکلے
۴۲۵۰	اَوْدِیَۃٌ	ندی نالے
۴۲۵۱	اِحْتَمَلَ	اُٹھایا
۴۲۵۲	سَیْلٌ	سیلاب، پانی، بہاؤ
۴۲۵۳	زَبَدًا	جھاگ
۴۲۵۴	رَّابِیًا	چڑھا ہُوا
۴۲۵۵	یُوْقِدُوْنَ	تپاتے ہیں، گرم کرتے ہیں، بھٹی لگاتے ہیں
۴۲۵۶	حِلْیَۃٌ	گہنے، زیورات
۴۲۵۷	جُفَآءً	ناکارہ
۴۲۵۸	یَمْکُثُ	رہتا ہے، ٹھہر جاتا ہے ع ۲ ۸

نمبر شمار	عربی	اُردو
		النصف
۴۲۵۹	یَصِلُوْنَ	ملا کر، جوڑ کر چلتے ہیں
۴۲۶۰	یَدْرَءُوْنَ	ٹال دیتے ہیں (د ر أ)
۴۲۶۱	عُقْبَی الدَّارِ	پچھلا گھر
۴۲۶۲	نِعْمَ	بہت اچھا
۴۲۶۳	یَنْقُضُوْنَ	توڑ دیتے ہیں ع ۹
۴۲۶۴	تَطْمَئِنُّ	اطمینان پکڑتے ہیں
۴۲۶۵	طُوْبٰی	خوشحالی
۴۲۶۶	سُیِّرَتْ	چلائے جاتے ہیں
۴۲۶۷	قُطِّعَتْ	کاٹ دی جاتی
۴۲۶۸	کُلِّمَ	بات کرادی جاتی
۴۲۶۹	قَارِعَۃٌ	سخت مصیبت
۴۲۷۰	تَحُلُّ	اُترے گا ع ۱۰ ۴
۴۲۷۱	اَمْلَیْتُ	مہلت دی میں نے
۴۲۷۲	سَمُّوْہُمْ	نام رکھو لو
۴۲۷۳	اَشَقُّ	بہت شاق، تکلیف دِہ

پارہ نمبر (۱۳)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۲۷۴	وَاقٍ	بچانے والا
۴۲۷۵	اُكُل	میوہ
۴۲۷۶	دَائِمٌ	ہمیشہ
۴۲۷۷	عُقْبٰى	انجام
۴۲۷۸	يَفْرَحُوْنَ	خوش ہوتے ہیں
	ع ۵	
۴۲۷۹	يَمْحُوْا	مٹا دیتا ہے، محو کر دیتا ہے
۴۲۸۰	اُمُّ الْكِتَابِ	مرکزی کتاب، اصل کتاب
۴۲۸۱	نَقْص	گھٹانا، کم کرنا
۴۲۸۲	اَطْرَاف	کنارے
۴۲۸۳	لَا مُعَقِّبَ	نہیں پیچھا کرنیوالا، نہیں ٹالنے والا
	ع ۶	
	۱۲	

سورۃ ابراہیم (۱۴)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۲۸۴	اَيَّامِ اللّٰهِ	معاملات اللہ کے
	ع ۱	
	۱۳	

الثلثة

۴۲۸۵	سُبُلَنَا	راہیں ہماری (سَبِيْلٌ: واحد)
۴۲۸۶	اٰذَيْتُمُوْنَا	تکلیف یا اذیت دی تم نے ہمکو۔
	ع ۲	
	۱۴	
۴۲۸۷	خَابَ	نامراد ہوا
۴۲۸۸	عَنِيْد	ضدی
۴۲۸۹	يُسْقٰى	پلایا جائے گا
۴۲۹۰	صَدِيْد	پیپ
۴۲۹۱	يَتَجَرَّعُ	گھونٹ گھونٹ پیئے گا، اٹک اٹک کر پیئے گا (جُرْعَةٌ: گھونٹ)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۲۹۲	لَا یَکَادُ	نہیں قریب ہوگا، نہیں ممکن ہوگا
۴۲۹۳	یُسِیْغُ	گلے سے اُترے گا
۴۲۹۴	رَمَاد	راکھ
۴۲۹۵	اِشْتَدَّتْ	سخت چلے زور کی
۴۲۹۶	یَوْمٍ عَاصِفٍ	سخت آندھی کا دن
۴۲۹۷	بَرَزُوْا	سامنے ہوں گے بے نقاب ہونگے،
۴۲۹۸	تَبَعًا	تابع محکوم۔
۴۲۹۹	مُغْنُوْنَ	کفایت کرنیوالے، کام آنے والے
۴۳۰۰	جَزِعْنَا	بے چینی بتائیں ہم
۴۳۰۱	مَحِیْص	خلاصی
ع ۱۵		
۴۳۰۲	مُصْرِخ	فریاد کو پہونچنے والا
۴۳۰۳	اَصْل	جڑ (اُصُول: جمع)
۴۳۰۴	ثَابِت	پکّی، مضبوط
۴۳۰۵	فَرْع	ڈالی، شاخ (فُرُوع: جمع)
۴۳۰۶	اِجْتُثَّتْ	اُکھڑا اُکھڑا بیقرار

نمبر شمار	عربی	اُردو
ع ۱۶		
۴۳۰۷	اَحَلُّوْا	اُتارا انھوں نے
۴۳۰۸	دَارَ الْبَوَارِ	گھر ہلاکت کا
۴۳۰۹	خِلَال	دوستی
۴۳۱۰	دَائِبَیْنِ	پھرنے والے
۴۳۱۱	لَا تُحْصُوْا	نہیں گن سکو گے
ع ۱۷		
۴۳۱۲	اِجْنُبْنِیْ	دُور رکھ مجھ کو
۴۳۱۳	اَسْکَنْتُ	بسایا میں نے
۴۳۱۴	وَادٍ	میدان، وادی
۴۳۱۵	غَیْرِ ذِیْ زَرْعٍ	بغیر کھیتی والی، ناقابلِ زراعت
۴۳۱۶	مُحَرَّم	قابلِ احترام
۴۳۱۷	تَهْوِیْ	جُھکنے لگیں، مائل ہوں
۴۳۱۸	کِبَرُ	بڑھاپا
ع ۱۸		
۴۳۱۹	تَشْخَصُ	چڑھی رہ جائیں گی
۴۳۲۰	مُهْطِعِیْنَ	دوڑتے ہوں گے
۴۳۲۱	مُقْنِعِیْ	اونچا کئے ہوئے
۴۳۲۲	طَرْف	نگاہ، نظریں

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۳۲۳	اَفْئِدَۃ	دل
	(واحد : فُؤَاد)	
۴۳۲۴	هَوَاءٌ	بدحواس، اُدھر لٹکے ہوئے۔
۴۳۲۵	تُبَدَّلُ	بدل دیجائیگی
۴۳۲۶	مُقَرَّنِيْنَ	جکڑے ہوں گے
۴۳۲۷	اَصْفَاد	زنجیریں
۴۳۲۸	سَرَابِيْلُ	کرتے
۴۳۲۹	قَطِرَان	کندھک

ع ۱۱ / ۱۹



نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۳۳۰	رُبَمَا	بار بار
۴۳۳۱	يُلْهِ	غافل کردے
	(الھاء : غافل کرنا)	
۴۳۳۲	لَوْمَا	کیوں نہیں
۴۳۳۳	شِيَع	گروہ
۴۳۳۴	نَسْلُكُ	ہم چلا دیتے ہیں
	(س ل ك)	
۴۳۳۵	ظَلُّوْا	چھا جائیں، ہوجائیں
۴۳۳۶	يَعْرُجُوْنَ	چڑھتے ہوتے
۴۳۳۷	سُكِّرَتْ	چکرا گئی
۴۳۳۸	مَسْحُوْرُوْنَ	سحر کئے گئے

ع ۵ / ۱

۴۳۳۹	بُرُوْجًا	تاروں کے محلات
۴۳۴۰	اِسْتَرَقَ	چوری چھپے سُن لیا
	(س ر ق)	
۴۳۴۱	شِهَابٌ	شعلہ
۴۳۴۲	مَدَدْنَا	کھینچ بچھایا ہم نے
۴۳۴۳	رَوَاسِيَ	پہاڑ
۴۳۴۴	مَوْزُوْن	باوزن، بارونق
۴۳۴۵	لَوَاقِحَ	بوجھل کردینے والی

ع ۲ / ۱۰

۴۳۴۶	صَلْصَال	کھنکھناتی ہوئی مٹی
۴۳۴۷	حَمَإٍ مَسْنُوْن	گارا، کیچڑ سڑی ہوئی مٹی
۴۳۴۸	سَمُوْم	گرم پٹیں
۴۳۴۹	جُزْءٌ	حصہ (جمع : اَجْزَاء)

پارہ نمبر (۱۴)

نمبر شمار	عربی	اُردو
		ع ۳
۴۳۵۰	اٰمِنِیْنَ	امن سے
۴۳۵۱	غِلٌّ	خفگی
۴۳۵۲	سُرُر	تخت
	(واحد : سَرِیْرٌ)	
۴۳۵۳	مُتَقٰبِلِیْنَ	آمنے سامنے
۴۳۵۴	نَصَبٌ	محنت، تھکن
۴۳۵۵	نَبِّئْ	خبر دے
	(فعل امر)	
۴۳۵۶	وَجِلُوْنَ	ڈرتے ہیں
۴۳۵۷	وَجَلٌ	ڈر لگنا، گھبراہٹ ہونا
۴۳۵۸	فَبِمَ	پس کس چیز کا، پس کس چیز سے
۴۳۵۹	قٰنِطِیْنَ	ناامیدلوگ
۴۳۶۰	قَنَطَ	ناامیدی، مایوسی
۴۳۶۱	مَاخَطْبُ	کیا معاملہ ہے
۴۳۶۲	غٰبِرِیْنَ	عذاب میں رہ جانے والے
		ع ۴
۴۳۶۳	قَوْمٌ مُّنْكَرُوْنَ	قوم انجان
۴۳۶۴	یَمْتَرُوْنَ	شک کرتے ہیں
۴۳۶۵	اَسْرِ	لیجا (فعل امر)

سورۃ الحجر (۱۵)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۳۶۶	اِمْضُوْا	چلے چلو
۴۳۶۷	مَقْطُوْعٌ	کاٹ دیجائیگی
۴۳۶۸	لَاتَفْضَحُوْنِ	مت رسوا کرو مجھے
۴۳۶۹	لَعَمْرُكَ	قسم تیری جان کی
۴۳۷۰	مُشْرِقِیْنَ	سورج نکلتے ہی (روشنی کرتے ہیں)
۴۳۷۱	مُتَوَسِّمِیْنَ	صاحب فراست
۴۳۷۲	سَبِیْلٌ مُّقِیْمٌ	آباد سڑک
۴۳۷۳	اَصْحٰبُ الْاَیْكَةِ	بن والے
۴۳۷۴	اِمَامٍ مُّبِیْنٍ	صاف راستہ جو سامنے کھلے طور پر دکھائی دے۔
		ع ۵
۴۳۷۵	یَنْحِتُوْنَ	تراشتے
	(ن ح ت)	
۴۳۷۶	مَثَانِیْ	دُہرائی جانیوالی
۴۳۷۷	لَاتَمُدَّنَّ	مت للچی کر
۴۳۷۸	اِخْفِضْ	بچھادے
۴۳۷۹	جَنَاحَ	بازو
	(جمع : اَجْنِحَةٌ)	
۴۳۸۰	مُقْتَسِمِیْنَ	بانٹنے والے

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۳۸۱	عِضِیْنَ	ٹکڑے، اجزاء

الربع

۴۳۸۲	اِصْدَعْ	آشکارا کردے، کھول کر سُنا دے
۴۳۸۳	یَقِیْن	یقین، موت موت کے وقت جب چھپی ہوئی چیز یقین میں تبدیل ہو جاتی ہے اِس لئے یہاں موت کے معنی میں یہ لفظ استعمال ہُوا ہے۔ ع ۶

سُوْرَۃُ النَّحْل (۱۶)

۴۳۸۴	نُطْفَۃٍ	ٹپکتی بوند
۴۳۸۵	خَصِیْمٌ	جھگڑنے والا
۴۳۸۶	دِفْءٌ	اسباب گرمی، جاڑہ کے موسم میں بنائے جانیوالے گرم کپڑے۔
۴۳۸۷	تُرِیْحُوْنَ	تم شام کو چرا کر واپس لاتے ہو۔ (اِرَاحَۃٌ: (مصدر) شام کو جانوروں کو چرا کر واپس لانا)
۴۳۸۸	خَیْلٌ	گھوڑے
۴۳۸۹	بِغَال	خچر (واحد: بَغْلٌ)
۴۳۹۰	حَمِیْرٌ	گدھے (واحد: حِمَارٌ)
۴۳۹۱	قَصْدُ السَّبِیْلِ	سیدھا راستہ
۴۳۹۲	جَائِرٌ	حق سے پھیرنیوالا، کج، ٹیڑھا ع ۹
۴۳۹۳	تُسِیْمُوْنَ	تم مویشی چراتے ہو
۴۳۹۴	اَلْوَان	رنگ (جمع)
۴۳۹۵	طَرِیًّا	تازہ
۴۳۹۶	تَسْتَخْرِجُوْا	نکالتے ہو

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۳۹۷	حِلْيَةً	گہنا ، زیورات
۴۳۹۸	مَوَاخِرَ	پانی کو چیرنے والی
۴۳۹۹	اَنْ	کہ
۴۴۰۰	تَمِيْدَ	ہل جاتے ، ڈھلک جاتے
۴۴۰۱	عَلٰمٰتٍ	نشانیاں
۴۴۰۲	اَيَّانَ	کب
ع ۱۲		
۸		
۴۴۰۳	مُنْكِرَةٌ	اِنکار، انجان ہونا
۴۴۰۴	لَاجَرَمَ	نہیں شک
۴۴۰۵	اَسَاطِيْرُ	کہانیاں
۴۴۰۶	اَوْزَارًا	بوجھ (واحد : وِزْرٌ)
ع ۳		
۹		
۴۴۰۷	بُنْيَانَ	عمارت
۴۴۰۸	قَوَاعِدَ	نیو، بنیاد عمارت کی
۴۴۰۹	خَرَّ	گرادیا
۴۴۱۰	سَقْفُ	چھت
۴۴۱۱	تُشَاقُّوْنَ	تم جھگڑتے تھے ، مخالفت کرتے تھے
۴۴۱۲	ظَالِمِيْ	ظلم کرنے والے

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۴۱۳	طَيِّبِيْنَ	پاکیزہ، ستھرے لوگ
۴۴۱۴	حَاقَ	اُلٹ پڑا، گھیر لیا
ع ۴		
۱۰		
۴۴۱۵	جَهْدَ اَيْمَانِ	سخت قسمیں
ع ۵		
۱۱		

النصف

۴۴۱۶	اَهْلَ الذِّكْرِ	اہلِ نصیحت
۴۴۱۷	زُبُرِ	قرآن سے پہلے کی چھوٹی کتابیں
۴۴۱۸	يَخْسِفَ	دھنسا دے گا
۴۴۱۹	تَقَلُّبِ	چلت پھرت
۴۴۲۰	تَخَوُّفٍ	چُپکے سے
۴۴۲۱	يَتَفَيَّؤُا	جُھکتے ، پھرتے ہیں
۴۴۲۲	دَاخِرُوْنَ	عاجز (جمع)
ع ۶		
۱۲		
۴۴۲۳	وَاصِبًا	لازم ، ہمیشہ کو
۴۴۲۴	تَجْئَرُوْنَ	تم فریاد کرتے ہو
۴۴۲۵	مُسْوَدًّا	کالا، سیاہ
۴۴۲۶	كَظِيْمٌ	غمگین ، غصہ پی جانے والا

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۴۲۷	يَتَوَارٰى	چھپا پھرتا ہے
۴۴۲۸	يُمْسِكُ	لئے رہے، تھامے رہے۔
۴۴۲۹	هُوْنٍ	ذلّت
۴۴۳۰	يَدُسُّ	گاڑ دے گا
۴۴۳۱	تُرَاب	مٹّی ع ۱۳
۴۴۳۲	تَصِفُ	بیان کرتی ہے
۴۴۳۳	اَلْسِنَةُ	زبانیں (واحد: لِسَانٌ)
۴۴۳۴	مُفْرَطُوْنَ	بڑھا دیئے گئے، چلا دیئے گئے ع ۱۴
۴۴۳۵	فَرْث	گوبر
۴۴۳۶	لَبَنًا	دُودھ
۴۴۳۷	سَآئِغًا	حلق میں آسانی سے اُترنے والا۔
۴۴۳۸	سَكَر	نشہ والی چیز
۴۴۳۹	نَحْلُ	شہد کی مکھی
۴۴۴۰	ذُلُلًا	نرمی سے
۴۴۴۱	اَرْذَلِ	ناکارہ

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۴۴۲	لِكَيْلَا	تاکہ نہیں ع ۱۵
۴۴۴۳	فُضِّلُوْا	فضیلت دیئے گئے۔
۴۴۴۴	رَادِّيْ	پھیر دینے والے
۴۴۴۵	بَنِيْنَ	بیٹے
۴۴۴۶	حَفَدَة	پوتے (واحد: حَفِيْدٌ)
۴۴۴۷	لَا تَضْرِبُوْا	مت بیان کرو (ض ر ب)
۴۴۴۸	عَبْدًا مَّمْلُوْكًا	غلام پرائے بس کا
۴۴۴۹	اَبْكَم	گونگا
۴۴۵۰	كَلٌّ	بوجھ، وبالِ جان
۴۴۵۱	اَيْنَمَا	جہاں کہیں بھی
۴۴۵۲	يُوَجِّهْهُ	بھیجتا ہے اُس کو ع ۱۶
۴۴۵۳	لَمْحُ الْبَصَرِ	جھپکنا آنکھ کا
۴۴۵۴	جَوِّ	فضا، آسمان اور زمین کا درمیانی حصّہ
۴۴۵۵	سَكَنًا	رہنے کی جگہ
۴۴۵۶	جُلُوْد	چمڑے (واحد: جِلْدٌ)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۴۵۷	تَسْتَخِفُّوْنَ	ہلکا پاتے ہو
۴۴۵۸	ظَعْن	کوچ کرنا
۴۴۵۹	اَصْوَاف	اُون (واحد : صُوْفٌ)
۴۴۶۰	اَوْبَار	اونٹ کے یا بھیڑ کے بال (واحد وبَرٌ)
۴۴۶۱	اَشْعَار	بال بھیڑ بکریوں کے یا رویں۔ (واحد شَعْرٌ)
۴۴۶۲	اَثَاثًا	سامان، اسباب
۴۴۶۳	اَكْنَانًا	پناہ کی جگہ ع ۱۱ ۱۷
۴۴۶۴	يُسْتَعْتَبُوْنَ	عذر قبول کئے جائیں

الثلثة

۴۴۶۵	تِبْيَانًا	صاف بیان کرنے والی۔ ع ۱۲ ۱۸
۴۴۶۶	تَوْكِيْد	مضبوطی
۴۴۶۷	كَفِيْلًا	ضامن
۴۴۶۸	غَزْلٌ	سوت کا کاتنا۔

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۴۶۹	اَنْكَاثًا	ریزہ ریزہ، ٹکڑے ٹکڑے
۴۴۷۰	اَرْبٰى	بڑھی ہوئی
۴۴۷۱	تَزِلَّ	ڈگمگا جائے گا، پھسل جائے گا
۴۴۷۲	يَنْفَدُ	ختم ہو جائے گا (ن ف د)
۴۴۷۳	بَاقٍ	رہنے والا، باقی ع ۱۳ ۱۵
۴۴۷۴	اَعْجَمِيٌّ	غیر عربی
۴۴۷۵	اُكْرِهَ	زبردستی کیا گیا
۴۴۷۶	اِسْتَحَبُّوْا	دوست رکھا اُنھوں نے
۴۴۷۷	فُتِنُوْا	آزمائش میں ڈالے گئے ع ۱۴ ۲۰
۴۴۷۸	لِبَاسَ الْجُوْعِ	بھوک کا لباس ع ۱۵ ۲۱
۴۴۷۹	لَمْ يَكُ	نہیں ہُوا
۴۴۸۰	عَاقَبْتُمْ	بدلہ لو تم، ایذا دو
۴۴۸۱	عُوْقِبْتُمْ	ایذا دئے گئے تم ع ۱۶ ۲۲

نمبر شمار	عربی	اُردو



۴۴۸۲۔ اَسْرٰی — لے گیا
(اَسْرٰی، اِسْرَاءً)
رات کو لیجانا
۴۴۸۳۔ مَسْجِدِ الْحَرَام — مسجدِ مکّہ مکرّمہ
(بیت اللہ)
۴۴۸۴۔ مَسْجِدِ الْاَقْصٰی — مسجد بیت المقدس
۴۴۸۵۔ بَاْسٍ شَدِیْدٍ — جنگجو سخت
۴۴۸۶۔ جَاسُوْا — گھس پڑے
۴۴۸۷۔ خِلٰلَ الدِّیَارِ — بیچ گھروں کے
۴۴۸۸۔ کَرَّةً — غلبہ
۴۴۸۹۔ نَفِیْرًا — جماعت، لشکر
۴۴۹۰۔ اَسَاْتُمْ — بُرائی کی تم نے
۴۴۹۱۔ یُتَبِّرُوْا — ویران کردیں گے
۴۴۹۲۔ تَتْبِیْرًا — ویران کرنا، خوب کچل کر تباہ کر دینا

نمبر شمار	عربی	اُردو

۴۴۹۳۔ عُدْتُمْ — تم کرو گے
(عَادَ یَعُوْدُ عَوْدًا)
لوٹنا، دوبارہ کرنا
۴۴۹۴۔ عُدْنَا — ہم بھی وہی کرینگے
۴۴۹۵۔ حَصِیْرًا — قید خانہ
ع
۴۴۹۶۔ مَحَوْنَا — چھائیں ڈال دی ہم نے
ڈھانک دیا،
اندھیرا کر دیا
(مٹانا)
۴۴۹۷۔ اَلْزَمْنَا — لگا دیا ہم نے
۴۴۹۸۔ طٰٓئِرَ — نامۂ عمل
۴۴۹۹۔ مَنْشُوْرًا — کھلی ہوئی
۴۵۰۰۔ اَمَرْنَا — حکم بھیج دیتے ہیں ہم
۴۵۰۱۔ دَمَّرَ — تباہ کرنا،
غارت کرنا
۴۵۰۲۔ تَدْمِیْرًا — خوب تباہ کرنا
۴۵۰۳۔ عَاجِلَةَ — جلدی ہونیوالی،
دُنیا۔
۴۵۰۴۔ مَذْمُوْمًا — بُرے حال،
مذمت کیا ہُوا

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۵۰۵	مَدْحُوْرًا ۱	دھکے دیا ہُوا، دھتکارا ہُوا
۴۵۰۶	مَشْكُوْرًا ۱	قدر دانی کی گئی
۴۵۰۷	مَحْظُوْرًا ۱	رُکی ہوئی، بند
۴۵۰۸	تَفْضِيْلًا	فضیلت، بزرگی
۴۵۰۹	مَخْذُوْلًا ع ۱۲/۲	ہلاکت میں چھوڑا ہُوا
۴۵۱۰	قَضٰى	حکم دیا، فیصلہ کیا
۴۵۱۱	اِيَّاهُ	صرف اسی کو
۴۵۱۲	كِلٰهُمَا	وہ دونوں
۴۵۱۳	لَا تَنْهَرْ	مت جھڑک
۴۵۱۴	كَرِيْمًا	باادب، عزّت سے
۴۵۱۵	ذُلَّ	انکساری
۴۵۱۶	رَبَّيٰنِيْ	پالا ان دونوں نے مجھ کو۔
۴۵۱۷	صَغِيْرًا ۱	چھوٹے پن میں
۴۵۱۸	اَوَّابِيْنَ	رجوع ہونے والے
۴۵۱۹	اٰتِ	دے
۴۵۲۰	لَا تُبَذِّرْ	مت فضول خرچ کر
۴۵۲۱	تَبْذِيْرًا ۱	فضول خرچی کرنا
۴۵۲۲	مُبَذِّرِيْنَ	فضول خرچی کرنیوالے

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۵۲۳	تَرْجُوْا ۱	تُو اُمید رکھتا ہے
۴۵۲۴	مَيْسُوْرًا ۱	آسان
۴۵۲۵	مَغْلُوْلَةً	تنگ بندھا ہُوا
۴۵۲۶	مَلُوْمًا	ملامت کیا ہُوا
۴۵۲۷	مَحْسُوْرًا ۱ ع ۱۳/۳	پچھتایا ہُوا، ہارا ہُوا
۴۵۲۸	اِمْلَاق	تنگدستی، مفلسی
۴۵۲۹	خِطْئًا	خطا، گناہ
۴۵۳۰	مَنْصُوْرًا ۱	مدد دیا جائے گا
۴۵۳۱	قِسْطَاسِ	ترازو
۴۵۳۲	لَا تَقْفُ	مت پیچھے چل
۴۵۳۳	لَا تَمْشِ	مت چل
۴۵۳۴	مَرَحًا	اکڑتا ہُوا
۴۵۳۵	طُوْلًا	لمبائی
۴۵۳۶	مَكْرُوْهًا	ناپسند
۴۵۳۷	اِلٰهًا اٰخَرَ	معبود دُوسرا
۴۵۳۸	تُلْقٰى	ڈالدیا جائے گا تُو
۴۵۳۹	اَصْفٰى ع ۱۳/۴	منتخب کیا، پسند کیا
۴۵۴۰	مَسْتُوْرًا ۱	چھپا ہُوا

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۵۴۱	اَکِنَّۃ	حجاب، پردہ
۴۵۴۲	وَقْرًا	بوجھ، ڈاٹ

الربع

۴۵۴۳	عِظَامًا	ہڈیاں (واحد: عَظْمٌ)
۴۵۴۴	رُفَاتًا	گلی ہوئی، بوسیدہ
۴۵۴۵	جَدِیْد	نیا
۴۵۴۶	یُنْغِضُوْنَ	سر ہٹکاتے ہیں (مصدر: اِنْغَاضٌ) سر ہٹکانا، مُنڈی ہلا دینا) ع ۱۵
۴۵۴۷	یَنْزَغُ	جھگڑا یا وسوسہ ڈالدیتا ہے۔
۴۵۴۸	زَعَمْتُمْ	دعویٰ کرتے تھے تم (گمان کرنا)
۴۵۴۹	تَحْوِیْلًا	بدل ڈالنا
۴۵۵۰	مَحْذُوْرًا	ڈرنے کے لائق
۴۵۵۱	مَسْطُوْرًا	لکھا ہوا
۴۵۵۲	تَخْوِیْفًا	خوف دلانے کو

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۵۵۳	مَلْعُوْنَۃً	لعنت کیا گیا ع ۱۶
۴۵۵۴	کَرَّمْتَ	بڑائی دی، بزرگی دی تُو نے۔
۴۵۵۵	اَخَّرْتَ	ڈھیل دی تُو نے
۴۵۵۶	لَاَحْتَنِکَنَّ	قابو میں لے کر چٹ کر جاؤں گا۔ (ح ن ک)
۴۵۵۷	مَوْفُوْرًا	پوری، وافر
۴۵۵۸	اِسْتَفْزِزْ	بہکا دے، بچکا دے
۴۵۵۹	اَجْلِبْ	کھینچ بُلا
۴۵۶۰	خَیْل	سوار (گھوڑا)
۴۵۶۱	رَجِل	پیادے
۴۵۶۲	شَارِکْ	شریک ہو جا
۴۵۶۳	عِدْ	وعدہ دے
۴۵۶۴	یُزْجِیْ	چلاتا ہے، چلنے دیتا ہے
۴۵۶۵	تَارَۃً	اور بار، دوبارہ
۴۵۶۶	قَاصِفًا	سخت طوفان
۴۵۶۷	تَبِیْعًا	پیچھا کرنے والا

نمبر شمار	عربی	اردو
	ع ۷	
۴۵۶۸	كِدْتَّ	قریب تھا تُو
۴۵۶۹	تَرْكَنُ	جُھک جاتا
۴۵۷۰	اَذَقْنَا	چکھاتے ہم
	(ذ و ق)	
۴۵۷۱	ضِعْف	دوگنا
	ع ۸	
۴۵۷۲	دُلُوكِ الشَّمْسِ	سورج کا ڈھلنا
۴۵۷۳	غَسَقَ	اندھیری، تاریکی
۴۵۷۴	تَهَجَّدْ	تہجّد ادا کر، جاگ اُٹھ
۴۵۷۵	نَافِلَةً	زائد، نفل
۴۵۷۶	مَقَامًا مَّحْمُوْدًا	مقام تعریف کے قابل۔
۴۵۷۷	زَهَقَ	گم ہوگیا، گیا گذرا
۴۵۷۸	زَهُوْقًا	گم ہونے والا
۴۵۷۹	نَا	دُور کرلیا، پھیر لیا
۴۵۸۰	جَانِب	کروٹ
۴۵۸۱	شَاكِلَة	طریقہ، شکل
	ع ۹	
۴۵۸۲	ظَهِيْرًا	مددگار

نمبر شمار	عربی	اردو
۴۵۸۳	يَنْبُوْعًا	چشمہ
۴۵۸۴	تَفْجِيْرًا	پھاڑ کر نکالنا
۴۵۸۵	تُسْقِطَ	گرادے تو
	(س ق ط)	
۴۵۸۶	كِسَفًا	ٹکڑا
۴۵۸۷	قَبِيْلًا	مدِّمقابل
۴۵۸۸	زُخْرُف	چمکدار، آرائش، سونا
۴۵۸۹	تَرْقٰى	چڑھ جائے تُو
۴۵۹۰	رُقِيّ	چڑھنا
	ع ۱۰	
۴۵۹۱	مُطْمَئِنِّيْنَ	آرام سے، بستے اطمینان سے
۴۵۹۲	بَشَرًا	آدمی
۴۵۹۳	خَبَتْ	بجھنے لگے، دھیمی ہونے لگے
۴۵۹۴	سَعِيْرًا	دہکتی آگ

النصف

۴۵۹۵	قَتُوْرًا	تنگ دل، کنجوس
	ع ۱۱	
۴۵۹۶	مَثْبُوْرًا	ہلاک ہونے والا

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۵۹۷	يَسْتَفِزَّهُمْ	چین نہ لینے دے گا اُن کو۔
۴۵۹۸	لَفِيقًا	لپیٹ کر
۴۵۹۹	فَرَقْنَا	جُدا جُدا بیان کیا ہم نے
۴۶۰۰	مُكْثٍ	ٹھہر ٹھہر کر، وقفہ دے کر
۴۶۰۱	يَخِرُّونَ	گر پڑتے ہیں
۴۶۰۲	سُجَّدًا	سجدہ کرتے ہوئے
۴۶۰۳	اَذْقَان	ٹھوڑیاں
۴۶۰۴	يَبْكُونَ	روتے ہیں
		(ب ك ی)
۴۶۰۵		جس نام سے بھی
۴۶۰۶	لَا تَجْهَرْ	بڑی آواز نہ کر
۴۶۰۷	لَا تُخَافِتْ	مت چُپکے چُپکے سے
۴۶۰۸	بَيْنَ	درمیانی
۴۶۰۹	ذَالِكَ	اُس کے (وہ)
۴۶۱۰	سَبِيلًا	راہ (جمع : سُبُلٌ)
۴۶۱۱	ذُلٌّ	ذلّت

۱۲ ع ۱۱ ۱۳

نمبر شمار	عربی	اُردو

سورۃ الکھف (۱۸)

۴۶۱۲	مَاكِثِينَ	رہنے والے
۴۶۱۳	بَاخِعٌ	ہلاک کرنے والا
۴۶۱۴	اٰثَار	پیچھے
۴۶۱۵	صَعِيدًا جُرُزًا	ازمین بنجر
۴۶۱۶	اَلْكَهْف	غار
۴۶۱۷	رَقِيم	کھودی ہوئی، کھوہ
۴۶۱۸	فِتْيَةٌ	نوجوانوں کی ٹولی
۴۶۱۹	هَيِّئْ	تیار کردے
۴۶۲۰	حِزْبَيْنِ	دو گروہ (تثنیہ)
۴۶۲۱	اَحْصٰى	خوب گننے والا
۴۶۲۲	لَبِثُوا	رہے وہ
۴۶۲۳	اَمَدًا	مدّت

ع ۱۳

۴۶۲۴	رَبَطْنَا	باندھ دیا ہم نے
۴۶۲۵	شَطَطًا	بات بے جا، شرارت آمیز
۴۶۲۶	اِعْتَزَلْتُمُوهُمْ	یکسو ہوئے تم، الگ ہوئے تم

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۶۲۶	اِعْتَزَلَ	یکسو ہونا، الگ ہونا
۴۶۲۷	فَاْوٗا	پناہ لو، جگہ پکڑو
۴۶۲۸	یُهَیِّئْ	درست کردے گا
۴۶۲۹	مِرْفَقًا	آرام کا سبب
۴۶۳۰	طَلَعَتْ	طلوع ہوتا ہے
۴۶۳۱	تَزٰوَرُ	جھک جاتا ہے
۴۶۳۲	ذَاتَ الْیَمِیْنِ	داہنی طرف
۴۶۳۳	غَرَبَتْ	غروب ہوتا ہے
۴۶۳۴	تَقْرِضُ	کترا جاتا ہے
۴۶۳۵	ذَاتَ الشِّمَالِ	بائیں طرف
۴۶۳۶	فَجْوَةٌ	میدان، کشادہ جگہ
۴۶۳۷	مُرْشِدًا	راہ بتانے والا
ع ۱۴		
۴۶۳۸	اَیْقَاظًا	جاگتے ہوئے
۴۶۳۹	رُقُوْدٌ	سوتے ہوتے
۴۶۴۰	نُقَلِّبُ	کروٹ بدلا دی ہم نے۔
۴۶۴۱	بَاسِطٌ	پسارا ہوا، پھیلانے والا
۴۶۴۲	ذِرَاعَیْهِ	دونوں ہاتھ اسکے
۴۶۴۳	وَصِیْدٌ	دہلیز، چوکھٹ

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۶۴۴	اِطَّلَعْتَ	جھانکے تُو
۴۶۴۵	وَلَّیْتَ	پلٹ جائے تُو
۴۶۴۶	فِرَارًا	بھاگ کر
۴۶۴۷	مُلِئْتَ	بھر دیا جائے تُو
۴۶۴۸	وَرِقٍ	سکّہ
۴۶۴۹	یَتَلَطَّفْ	باریک تدبیر کرتا ہُوا
۴۶۵۰	یُشْعِرَنَّ	جتادے کوئی
۴۶۵۱	اَعْثَرْنَا	اطلاع دی ہم نے
۴۶۵۲	مِرَآءً	بحث کرنا
ع ۱۵		
۴۶۵۳	مُلْتَحَدًا	جگہ پناہ کی
۴۶۵۴	اَغْفَلْنَا	ہم نے غافل پایا
۴۶۵۵	فُرُطًا	حد سے گذرا ہُوا

الثلثة

۴۶۵۶	سُرَادِقُ	قناتیں، پرت
۴۶۵۷	یَسْتَغِیْثُوْا	فریاد کریں وہ
۴۶۵۸	یُغَاثُوْا	فریاد رسی کیجائیگی اُن کی
۴۶۵۹	مُهْلٌ	پگھلا ہُوا تانبا
۴۶۶۰	یَشْوِی	بھون ڈالے گا

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۶۶۱	مُرْتَفَقًا	فائدہ اُٹھانیکی جگہ
۴۶۶۲	يُحَلَّوْنَ	پہنائے جائیں گے
۴۶۶۳	اَسَاوِرَ	کنگن
۴۶۶۴	ثِيَابًا	کپڑے
	(واحد : ثَوْبٌ)	
۴۶۶۵	سُنْدُسٍ	باریک ریشم
۴۶۶۶	اِسْتَبْرَقٍ	موٹا ریشم
۴۶۶۷	اَرَائِكِ	مسہریاں، تخت
	(واحد : اَرِيْكَةٌ)	
۴۶۶۸	حَفَفْنٰهُمَا	گھیر دیا ہم نے
۴۶۶۹	كِلْتَا	پورا دیا دونوں نے
۴۶۷۰	خِلٰلَهُمَا	ان دونوں کے بیچ میں
۴۶۷۱	يُحَاوِرُهٗ	سوال جواب کرتا تھا
۴۶۷۲	اَعَزُّ	بہت غالب
۴۶۷۳	نَفَرًا	مجمع، لوگ، تعداد
۴۶۷۴	اَنْ تَبِيْدَ	کہ ہلاک ہو جائیگا
۴۶۷۵	اَقَلَّ	کمتر، تھوڑا
۴۶۷۶	حُسْبَانًا	چکر، پھرنے والا، گردش
۴۶۷۷	صَعِيْدًا زَلَقًا	چٹیل میدان، زمین پھسلتی

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۶۷۸	غَوْرًا	خشک
۴۶۷۹	وَلَايَةُ	اختیار، حکم چلانا
ع ۱۲/۱۷		
۴۶۸۰	هَشِيْمًا	چُورہ چُورہ
۴۶۸۱	اَمَلًا	آرزو
۴۶۸۲	بَارِزَةً	صاف نکلی ہوئی، ظاہر
۴۶۸۳	لَنْ نُغَادِرَ	نہیں چھوڑینگے ہم
۴۶۸۴	عُرِضُوْا	پیش کئے جائیں گے
۴۶۸۵	وُضِعَ	رکھ دیا جائے گا
۴۶۸۶	مُشْفِقِيْنَ	پھٹے پڑتے ہونگے
۴۶۸۷	لَا يُغَادِرُ	نہیں چھوڑا
ع ۱۸		
۴۶۸۸	عَضُدًا	دست بازو
۴۶۸۹	مَوْبِقًا	ہلاکت
۴۶۹۰	مُوَاقِعُوْهَا	گرنے والے
ع ۱۹		
۴۶۹۱	جَدَلًا	جھگڑنے والا
۴۶۹۲	يُدْحِضُوْا	بچلا دیویں
	(د ح ض)	
۴۶۹۳	مَوْئِلًا	جائے پناہ

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۶۹۴	لَآ اَبْرَحُ	نہیں رُکنے کا میں
۴۶۹۵	مَجْمَعَ الْبَحْرَيْنِ	دو سمندروں کے ملنے کی جگہ۔
۴۶۹۶	اَمْضِيَ	چلتے رہوں گا
۴۶۹۷	حُقُبًا	لمبی مدّت تک
۴۶۹۸	حُوْتٌ	مچھلی (جمع: حِيْتَانٌ)
۴۶۹۹	سَرَبًا	چلنا
۴۷۰۰	اٰوَيْنَا	جگہ لی ہم نے
۴۷۰۱	صَخْرَة	پتھر
۴۷۰۲	قَصَصًا	نشان دیکھتے ہوئے ع ۱۱/۲۱
۴۷۰۳	اِمْرًا	بھاری
۴۷۰۴	لَا تُرْهِقْ	مت ڈال
۴۷۰۵	اِنْطَلَقَا	چلے دونوں
۴۷۰۶	شَيْئًا اِمْرًا	عجیب بات

نمبر شمار	عربی	اُردو
		پارہ نمبر (۱۶)
۴۷۰۶	لَنْ تَسْتَطِيْعَ	نہیں کر سکے گا تو
۴۷۰۷	اِسْتَطْعَمَا	کھانا طلب کیا اُن دونوں نے۔ (ط ع م)
۴۷۰۸	اَبَوْا	انکار کیا انھوں نے
۴۷۰۹	يُضَيِّفُوْا	ضیافت کریں، مہمانی کریں
۴۷۱۰	جِدَارًا	دیوار
۴۷۱۱	غَصْبًا	چھین لینا، غصب کرنا
۴۷۱۲	رَهِقَ	لپیٹ دینا، اثر ڈالنا ع ۱۰/۱۲
۴۷۱۳	سَبَبًا	راہ
۴۷۱۴	حَمِئَة	کیچڑ
۴۷۱۵	نُكْرًا	انجان، ایسا کہ کبھی نہ دیکھا۔

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۷۱۶	سِتْرًا	پردہ، آڑ
۴۷۱۷	لَدَيْهِ	پاس اس کے
۴۷۱۸	سَدَّيْنِ	دو دیواریں اونچی، یا دو پہاڑیاں
۴۷۱۹	يَأْجُوْجَ وَمَأْجُوْجَ	دو قوموں کے نام، وحشی اور غارت گر لوگ۔
۴۷۲۰	خَرْجًا	محصول، مال خراج، خرچی، بانچھ، چندہ
۴۷۲۱	سَدًّا	آڑ
۴۷۲۲	اَعِيْنُوْنِيْ	ساتھ دو (مصدر: اِعَانَةٌ)
۴۷۲۳	رَدْمًا	آہنی دیوار
۴۷۲۴	زُبَرَ الْحَدِيْدِ	تختے لوہے کے
۴۷۲۵	سَاوٰى	برابر کر دیا
۴۷۲۶	صَدَفَيْنِ	دونوں سرے، دو
۴۷۲۷	اُنْفُخُوْا	دھونکو، پھونکو (ن ف خ)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۷۲۸	قِطْرًا	تانبا گلایا ہوا
۴۷۲۹	مَا اسْطَاعُوْا	نہیں سکے
۴۷۳۰	مَا اسْتَطَاعُوْا	نہیں کر سکے
۴۷۳۱	نَقْبًا	سوراخ
۴۷۳۲	يَمُوْجُ	موج مارے گا (کثرت کی وجہ سے)
۴۷۳۳	عَرْضًا	پیش کرنا
۴۷۳۴	غِطَاءً	پردہ ع ۱۱ ۱۹ ۲
۴۷۳۵	نُزُلًا	مہمانی
۴۷۳۶	اَخْسَرِيْنَ	بہت خسارہ میں رہنے والے
۴۷۳۷	صُنْعًا	کام
۴۷۳۸	فِرْدَوْس	جنّت کا اعلیٰ مقام۔
۴۷۳۹	حِوَلًا	جگہ بدلنا
۴۷۴۰	مِدَادًا	روشنائی
۴۷۴۱	نَفِدَ	ختم ہونا ع ۱۲ ۳

نمبر شمار	عربی	اُردو



۴۷۴۲۔ خَفِيًّا — آہستہ
۴۷۴۳۔ وَهَنَ — سُست ہونا، کمزور ہونا
۴۷۴۴۔ اِشْتَعَلَ — شعلہ مارا، (نہایت چمکدار سفید بال ہونے پر شعلہ کیطرح معلوم ہوتے ہیں)
۴۷۴۵۔ رَأْسٌ — سَر (جمع: رُءُوْسٌ)
۴۷۴۶۔ شَيْبًا — بڑھاپا
۴۷۴۷۔ شَقِيًّا — محروم، بے نصیب
۴۷۴۸۔ مَوَالِيَ — وارث
۴۷۴۹۔ عَاقِرًا — بانجھ
۴۷۵۰۔ سَمِيًّا — ہم نام
۴۷۵۱۔ عِتِيًّا — بے حد، بے انتہا
۴۷۵۲۔ هَيِّنٌ — آسان

نمبر شمار	عربی	اُردو

۴۷۵۳۔ لَمْ تَكُ — نہیں تھا تُو
۴۷۵۴۔ صَبِيًّا — بچپن
ع ۵ ۴
۴۷۵۵۔ اِنْتَبَذَتْ — علیٰحدہ چلی گئی
۴۷۵۶۔ تَمَثَّلَ — صورت پکڑی

الربع

۴۷۵۷۔ قَصِيًّا — دُور الگ ہٹ کر
۴۷۵۸۔ مَخَاضُ — دردِزہ
۴۷۵۹۔ جِذْعُ النَّخْلِ — کھجور کے تنے
۴۷۶۰۔ نَسْيًا مَّنْسِيًّا — بھولی بسری بھولی بھلائی
۴۷۶۱۔ سَرِيًّا — نہر، چشمہ، جاری پانی
۴۷۶۲۔ هُزِّيْ — ہلا (لازم)
۴۷۶۳۔ رُطَبًا جَنِيًّا — کھجور تازی
۴۷۶۴۔ قَرِّيْ — ٹھنڈی رکھ
۴۷۶۵۔ اِنْسِيًّا — آدمی
۴۷۶۶۔ فَرِيًّا — عجیب
۴۷۶۷۔ مَهْدُ — گود، پالنا، جھولا۔

پارہ نمبر (۱۶)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۷۶۸	مَادُمْتُ	جبتک رہوں مَیں
۴۷۶۹	بَرًّا	نیک سُلوک
۴۷۷۰	مَشْهَدُ	حاضری کا موقع، عدالت کی گواہی کی جگہ۔
۴۷۷۱	اَسْمِعْ	کیا ہی سننے والا
۴۷۷۲	اَبْصِرْ	کیا ہی دیکھنے والا
ع ۵		
۴۷۷۳	مَلِيًّا	مدّت تک
۴۷۷۴	حَفِيًّا	مہربان
۴۷۷۵	اَعْتَزِلُ	چھوڑتا ہوں
ع ۶		
۴۷۷۶	اَضَاعُوْا	ضائع کردیا اُنھوں نے
۴۷۷۷	غَيًّا	بڑی خرابی
۴۷۷۸	مَأْتِيًّا	آنے والا
		(ا ت ی)
۴۷۷۹	نَسِيًّا	بھُولنے والا
۴۷۸۰	اِصْطَبِرْ	صبر سے جم جا
		(ص ب ر)
ع ۴		
۴۷۸۱	جِثِيًّا	اوندھے گرے ہوتے

سُورۂ مریم (۱۹)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۷۸۲	اَوْلٰى	زیادہ لائق
۴۷۸۳	صِلِيًّا	داخل ہونا
۴۷۸۴	حَتْمًا	لازمی
۴۷۸۵	نَدِيًّا	مجلس، محفل
۴۷۸۶	رِءْيًا	دکھاوا، نمود
۴۷۸۷	مَرَدًّا	پھر آنے میں
۴۷۸۸	فَرْدًا	اکیلا
۴۷۸۹	ضِدًّا	مخالف
ع ۷		
۴۷۹۰	اَزًّا	بدکانا
۴۷۹۱	وَفْدًا	مہمان
۴۷۹۲	وِرْدًا	پیاسے (اترنا)
۴۷۹۳	اِدًّا	بھاری
۴۷۹۴	هَدًّا	کانپ کر
۴۷۹۵	وُدًّا	محبّت
۴۷۹۶	لُدًّا	جھگڑالو
۴۷۹۷	رِكْزًا	کھٹکا، آہٹ

النصف

ع ۶/۹

نمبر شمار	عربی	اُردو

سورۂ طٰہٰ (۲۰)

۴۷۹۸	تَشْقٰی	رنج اُٹھاتے تُو
۴۷۹۹	عُلٰی	بُلند
۴۸۰۰	ثَرٰی	گیلی مٹّی
۴۸۰۱	اُمْکُثُوْا	ٹھہرو
۴۸۰۲	اٰنَسْتُ	دیکھا مَیں نے
۴۸۰۳	قَبَسٌ	انگارا، شعلہ
۴۸۰۴	اِخْلَعْ	اُتار ڈال
۴۸۰۵	نَعْلَیْ	جوتیاں (تثنیہ)
۴۸۰۶	طُوًی	ایک مقدّس وادی کا نام جہاں حضرت موسیٰؑ پر وحی کی گئی۔
۴۸۰۷	اِخْتَرْتُ	پسند کیا مَیں نے (مصدر: اِخْتِیَارٌ)
۴۸۰۸	اَکَادُ	قریب ہوں مَیں
۴۸۰۹	اُخْفِیْ	پوشیدہ رکھوں گا
۴۸۱۰	تَرْدٰی	ہلاک ہو جائے تُو
۴۸۱۱	اَتَوَکَّؤُا	سہارا لیتا ہوں

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۸۱۲	اَهُشُّ	پتّے جھاڑتا ہوں
۴۸۱۳	غَنَمِیْ	بکریاں میری
۴۸۱۴	مَاٰرِبُ	کام
۴۸۱۵	حَیَّةٌ	سانپ
۴۸۱۶	سِیْرَةَ	حالت
۴۸۱۷	اُضْمُمْ	ملائے
۴۸۱۸	بَیْضَاءَ	سفید
۴۸۱۹	اِشْرَحْ	کُشادہ کر دے
۴۸۲۰	اُحْلُلْ	کھولدے
۴۸۲۱	عُقْدَةً	گانٹھ، گرہ
۴۸۲۲	اُشْدُدْ	مضبُوط کر
۴۸۲۳	اَزْرِیْ	قوّت میری
۴۸۲۴	اَشْرِكْ	ساتھ کر دے
۴۸۲۵	کَیْ	تاکہ (حرفِ ناصب)
۴۸۲۶	اَقْذِفِیْ	ڈالدے (ق ذ ف)
۴۸۲۷	تُصْنَعَ	پرورش پائے تُو
۴۸۲۸	عَیْنِیْ	میری نگرانی (میری آنکھ)

پارہ نمبر (۱۶)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۸۲۹	اَدُلُّ	خبر دُوں مَیں
۴۸۳۰	تَقَرَّ	ٹھنڈی ہوئی
۴۸۳۱	فُتُوْنًا	آزمانا
۴۸۳۲	اَصْطَنَعْتُ	منتخب کیا مَیں نے
۴۸۳۳	لِنَفْسِیْ	میرے لئے
۴۸۳۴	لَا تَنِیَا	مت غفلت کرو (تم دونوں)
۴۸۳۵	یَفْرُطَ	زیادتی کرے گا، ہاتھ ڈالے گا۔
۴۸۳۶	اَعْطٰی	دیا
۴۸۳۷	مَابَالُ	کیا حال
۴۸۳۸	شَتّٰی	مختلف، الگ الگ
۴۸۳۹	اِرْعَوْا	چَراؤ، چُگاؤ جانوروں کو
۴۸۴۰	اُولِی النُّهٰی	اہلِ عقل، صاحبِ فہم
۴۸۴۱	تَارَةً اُخْرٰی	دوبارہ، دوسری بار
۴۸۴۲	مَکَانًا سُوًی	مقام ہموار
۴۸۴۳	یَوْمُ الزِّیْنَةِ	زینت کا دن،

سُوْرَۃُ طٰہٰ (۲۰)

نمبر شمار	عربی	اُردو
		خاص تہوار کا دن
۴۸۴۴	ضُحًی	دِن چڑھے
۴۸۴۵	یُسْحِتَ	فنا کر دے گا
۴۸۴۶	خَابَ	نامُراد ہُوا
۴۸۴۷	مُثْلٰی	مثالی راہ
۴۸۴۸	اِسْتَعْلٰی	غالب رہا
۴۸۴۹	حِبَالٌ	رسّیاں (واحد: حَبْلٌ)
۴۸۵۰	عِصِیُّ	لاٹھیاں (واحد: عَصًا)
۴۸۵۱	یُخَیَّلُ	خیال بندھایا گیا
۴۸۵۲	اَوْجَسَ	چھُپایا

الثلثہ

ع ۱۲ ۳

۴۸۵۳	یَبَسًا	خشک راہ
۴۸۵۴	دَرَکًا	تعاقب کرنا، پانا
۴۸۵۵	هَوٰی	گر پڑا
۴۸۵۶	اَثَرِیْ	میرے پیچھے
۴۸۵۷	سَامِرِی	زمانۂ موسیٰ میں ایک آدمی کا نام جو بڑا

نمبر شمار	عربی	اُردو
		شعبدہ باز تھا۔
۴۸۵۸	طَالَ	زیادہ ہوا، طویل ہوا
۴۸۵۹	جَسَدًا	جسم
۴۸۶۰	خُوَارٌ	آواز ۴ ع ۱۳
۴۸۶۱	يَابْنَؤُمَّ	اے بیٹے میری ماں کے، یعنی میرے بھائی
۴۸۶۲	لِحْيَةً	ڈاڑھی
۴۸۶۳	لَمْ تَرْقُبْ	نہیں انتظار کیا تو نے
۴۸۶۴	قَبَضْتُ	بھر لیا میں نے (پکڑ لیا میں نے)
۴۸۶۵	قَبْضَةً	مٹھی بھرنا
۴۸۶۶	لَامِسَاسَ	مت ہاتھ لگاؤ
۴۸۶۷	ظَلْتَ	چھا گیا، بیٹھ گیا تو
۴۸۶۸	عَاكِفًا	بیٹھا ہوا
۴۸۶۹	نُحَرِّقَنَّ	ہم جلا ڈالیں گے (ح ر ق)
۴۸۷۰	نَسْفًا	اُڑا دینا
۴۸۷۱	زُرْقًا	کیری آنکھیں، نیلی آنکھیں، شدّتِ درد کی وجہ سے

نمبر شمار	عربی	اُردو
		چکرا کر آنکھوں کا نیلی پڑ جانا ایسے موقع پر کہا جاتا ہے
۴۸۷۲	يَتَخَافَتُوْنَ	آہستہ آہستہ کہتے ہوں گے۔
۴۸۷۳	اَمْثَلُ	زیادہ اچھا ۵ ع ۱۴
۴۸۷۴	قَاعًا	میدان
۴۸۷۵	صَفْصَفًا	صاف، چٹیل
۴۸۷۶	اَمْتًا	اُونچان
۴۸۷۷	هَمْسًا	پاؤں کی آہٹ
۴۸۷۸	عَنَتْ	جھکے ہونگے، ذلیل ہونگے
۴۸۷۹	هَضْمًا	توڑنا، حق مارنا
۴۸۸۰	يُحْدِثُ	نیا کر دیوے وہ
۴۸۸۱	عَزْمًا	پختگی ۶ ع ۱۵
۴۸۸۲	لَاتَجُوْعَ	نہ بھوکا رہے گا تو (ج و ع)
۴۸۸۳	لَاتَعْرٰى	نہیں بے لباس رہیگا تو (ع ر ی)
۴۸۸۴	لَاتَظْمَؤُا	نہیں پیاسا رہیگا تو (ظ م ء)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۸۸۵	لَا تَضْحٰى	نہیں دھوپ لگے گی تجھے۔
۴۸۸۶	ضَنْكًا	تنگی، بدحالی
	ع ۱۳/۱۶	
۴۸۸۷	لِزَامًا	چمٹنے والا
۴۸۸۸	زَهْرَةَ	آرائش، رونق
۴۸۸۹	نَفْتِنَ	ہم آزمالیں
	ع ۸/۱۷	

پارہ نمبر (۱۷)

سورۃ الانبیاء (۲۱)

۴۸۹۰	مُحْدَثٍ	نیا جدید
۴۸۹۱	لَاهِيَةً	غفلت، بے دھیان
	ع ۱	
۴۸۹۲	قَصَمْنَا	ہلاک کیا ہم نے، غارت کر دیا
۴۸۹۳	اَحَسُّوْا	احساس کیا اُنھوں نے

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۸۹۴	يَرْكُضُوْنَ	بھاگنے لگے بدحواس ہو کر۔
۴۸۹۵	رَكْضٌ	(ر ك ض) ایڑ لگا کر بھاگنا، بدحواس ہو کر
۴۸۹۶	مَا زَالَتْ	ہمیشہ رہا، نہیں ختم ہوا
۴۸۹۷	حَصِيْدًا	جڑ سے کٹی ہوئی
۴۸۹۸	خَامِدِيْنَ	بجھے ہوئے
۴۸۹۹	لَا يَسْتَحْسِرُوْنَ	نہیں تھکتے
		(ح س ر)
۴۹۰۰	لَا يَفْتُرُوْنَ	نہیں اُکتاتے
۴۹۰۱	فَسَدَتَا	بگڑ جاتے، لڑ پڑتے
۴۹۰۲	هَاتُوْا	لے آؤ
	ع ۲/۲	
۴۹۰۳	رَتْقًا	بند ملے ہوئے
۴۹۰۴	فَتَقْنَا	کھول دیا ہم نے
۴۹۰۵	فِجَاجًا	کُشادہ
۴۹۰۶	سَقْفًا	چھت
۴۹۰۷	يَسْبَحُوْنَ	تیر رہے ہیں
۴۹۰۸	خُلْد	ہمیشہ رہنا

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۹۰۹	اِنْ مِتَّ	اگر مر جائے تو
	(م و ت)	
۴۹۱۰	لَا یَکُفُّوْنَ	نہیں روک سکیں گے
۴۹۱۱	تَبْهَتُ	بدحواس کردے گی
۴۹۱۲	بَهْتٌ	بدحواس کرنا
	(ب ھ ت)	
	ع ۳ ۴ ۳	
۴۹۱۳	مَنْ	کون؟
۴۹۱۴	یَکْلَؤُ	نگہبانی کرتا ہے
۴۹۱۵	یُصْحَبُوْنَ	ساتھ دیئے جائیں گے
۴۹۱۶	نَفْحَةٌ	جھونکا، بھنک
۴۹۱۷	خَرْدَلٌ	رائی
۴۹۱۸	ضِیَآءً	روشنی
	ع ۴ ۴ ۹	

الربع

۴۹۱۹	تَمَاثِیْلُ	مورتیں، صورتیں
	(م ث ل)	
۴۹۲۰	جُذٰذًا	ٹکڑے ٹکڑے
۴۹۲۱	فَتًی	جوان
۴۹۲۲	یَنْطِقُوْنَ	بولتے ہیں (ن ط ق)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۹۲۳	نُکِسُوْا	اُلٹے کئے گئے
۴۹۲۴	حَرِّقُوْا	آگ میں جلادو
۴۹۲۵	کُوْنِیْ	ہو جا
۴۹۲۶	بَرْدًا	ٹھنڈی
	ع ۵ ۵ ۵	
۴۹۲۷	کَرْب	بھاری، سخت، غم
۴۹۲۸	نَفَشَتْ	چگ لیا
۴۹۲۹	غَنَمُ	ریوڑ بکریوں کا، بکری
۴۹۳۰	فَفَهَّمْنٰهَا	سمجھ دی ہم نے، فہم دیا۔
۴۹۳۱	صَنْعَةَ	کاریگری
۴۹۳۲	لَبُوْسٍ	لباس، پہناوا، جنگی لباس
۴۹۳۳	تُحْصِنَ	حفاظت رکھے، بچائے
۴۹۳۴	عَاصِفَةَ	سخت
۴۹۳۵	یَغُوْصُوْنَ	غوطہ لگاتے ہیں غواصی کرتے تھے
۴۹۳۶	ذَا النُّوْنِ	مچھلی والے (یونس علیہ السلام)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۹۳۷	اَصْلَحْنَا	درست رکھا ہم نے
۴۹۳۸	اَحْصَنَتْ	حفاظت رکھی
۴۹۳۹	فَرْج	ناموس، عفّت، شرم گاہ، عصمت
۴۹۴۰	کُفْرَان	ناقدری
۴۹۴۱	حَدَب	بُلندی، اُونچائی
۴۹۴۲	یَنْسِلُوْنَ	دَوڑتے ہیں
۴۹۴۳	شَاخِصَة	پھٹی ہوئی
۴۹۴۴	حَصَبُ	ایندھن
۴۹۴۵	وَارِدُوْنَ	پاس آنے والے، گھاٹ پر آنے والے
۴۹۴۶	زَفِیْر	چیخنا، دھاڑنا
۴۹۴۷	مُبْعَدُوْنَ	دُور رکھے جائیں گے
۴۹۴۸	حَسِیْس	کھٹکا، آہٹ
۴۹۴۹	فَزَع	حادثہ
۴۹۵۰	نَطْوِی	ہم لپیٹ لیں گے
۴۹۵۱	طَیّ	لپیٹنا
۴۹۵۲	سِجِلّ	لکھے ہوتے مضمون کا کاغذ، قبالہ
۴۹۵۳	اٰذَنْتُ	خبر دی مَیں نے

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۹۵۴	اِنْ اَدْرِیْ	نہیں مَیں جانتا

النصف

سورۃ الحج (۲۲)

۴۹۵۵	تَذْهَلُ	بھول جائے گی (ذ ھ ل)
۴۹۵۶	مُرْضِعَة	دُودھ پلانیوالی
۴۹۵۷	تَضَعُ	ڈال دے گی
۴۹۵۸	ذَاتَ حَمْلٍ	حمل والی
۴۹۵۹	سُکٰرٰی	نشے ہیں، نشے والے
۴۹۶۰	مَرِیْدٍ	سرکش
۴۹۶۱	تَوَلّٰی	دوستی کی
۴۹۶۲	عَلَقَة	خون کا لوتھڑا
۴۹۶۳	مُضْغَة	بوٹی
۴۹۶۴	مُخَلَّقَة	پوری بنی ہوئی
۴۹۶۵	نُقِرُّ	ہم قرار دیتے ہیں

نمبر شمار	عربی	اردو
۴۹۶۶	طِفْلاً	بچّہ
۴۹۶۷	اَرْذَلِ الْعُمُرِ	ناکاری عمر
۴۹۶۸	هَامِدَةً	خشک، سوکھی
۴۹۶۹	اِهْتَزَّتْ	اُبھرتی ہے (ہلنا)
۴۹۷۰	رَبَتْ	پھولتی ہے، تازی ہوتی ہے
۴۹۷۱	زَوْجٍ بَهِيجٍ	خوش منظر قسم، جوڑے بارونق، جوڑے خوشنما
۴۹۷۲	ثَانِيَ	موڑنے والا
۴۹۷۳	عِطْفِ	شانہ
ع ۸		
۴۹۷۴	حَرْف	کنارے
۴۹۷۵	سَبَبٌ	رسّی
۴۹۷۶	دَوَابّ	جاندار
۴۹۷۷	خَصْمٰنِ	جھگڑنے والے دو فریق
۴۹۷۸	اِخْتَصَمُوْ	جھگڑا کیا اُنھوں نے
۴۹۷۹	قُطِّعَتْ	کاٹ رکھے گئے
۴۹۸۰	ثِيَاب	کپڑے

نمبر شمار	عربی	اردو
۴۹۸۱	يُصَبُّ	ڈالا جائے گا
۴۹۸۲	يُصْهَرُ	گل جائے گا
۴۹۸۳	مَقَامِعُ	گھن، ہتھوڑے
۴۹۸۴	حَدِيْد	لوہا
ع ۹		
۴۹۸۵	لُؤْلُؤٌ	موتی
۴۹۸۶	حَرِيْرٌ	ریشم
۴۹۸۷	عَاكِفُ	رہنے والا، مقامی
۴۹۸۸	بَاد	باہر سے آنیوالا
۴۹۸۹	اِلْحَادُ	بے دینی، شرک، الحاد۔
ع ۱۰		
۴۹۹۰	ضَامِر	دُبلے اُونٹ
۴۹۹۱	فَجٍّ عَمِيْقٍ	راستے دُور دراز کے
۴۹۹۲	بَهِيْمَةِ الْاَنْعَامِ	چرنیوالے جانور
۴۹۹۳	كُلُوْا	کھاؤ
۴۹۹۴	اَطْعِمُوْا	کھلاؤ
۴۹۹۵	اَلْبَائِسَ	بھوکا
۴۹۹۶	يَقْضُوْا	ٹھیک کریں (کرنا)
۴۹۹۷	تَفَثَ	میل کچیل

نمبر شمار	عربی	اُردو
۴۹۹۸	بَيْتِ الْعَتِيْقِ	گھر قدیم
۴۹۹۹	تَخْطَفُ	اُچک لے جاتے ہے
۵۰۰۰	تَهْوِيْ	گرا دیتا ہے
۵۰۰۱	سَحِيْقٍ	بہت دُور ع ۴ ۱۱
۵۰۰۲	مُخْبِتِيْنَ	گردن جھکا دینے والے۔
۵۰۰۳	بُدْنَ	اُونٹ
۵۰۰۴	صَوَآفَّ	قطار سے لگے ہوتے
۵۰۰۵	وَجَبَتْ	گر پڑیں
۵۰۰۶	قَانِعَ	بے سوال
۵۰۰۷	مُعْتَرَّ	بے قرار سائل
۵۰۰۸	لُحُوْم	گوشت (واحد ، لَحْمٌ)
۵۰۰۹	خَوَّانٍ	خیانت کرنیوالا ع ۵ ۱۲

الثلثة

۵۰۱۰	أُذِنَ	اجازت دی گئی
۵۰۱۱	يُقٰتَلُوْنَ	لڑائی کئے جاتے ہیں، مارے جاتے ہیں
۵۰۱۲	هُدِّمَتْ	ڈھا دیتے جاتے، منہدم کر دیتے جاتے۔
۵۰۱۳	صَوَامِعُ	خلوت خانے، خانقاہیں، مدرسے
۵۰۱۴	بِيَعٌ	نصاریٰ کے عبادت خانے، گرجے
۵۰۱۵	صَلَوٰت	یہود کے عبادتخانے کلیسا
۵۰۱۶	أَمْلَيْتُ	ڈھیل دی میں نے
۵۰۱۷	نَكِيْرِ	عذاب
۵۰۱۸	بِئْرٍ	کنواں
۵۰۱۹	مُعَطَّلَة	ناکارہ، خالی، بیکار
۵۰۲۰	قَصْرٍ	محل (جمع : قُصُوْر)
۵۰۲۱	مَشِيْدٍ	اُونچے، مضبوط، مزیّن، مُنقّش، بُلند
۵۰۲۲	تَعْمَى	اندھی ہو گئی ع ۱۳
۵۰۲۳	تَمَنّٰى	تمنّا کی
۵۰۲۴	تُخْبِتَ	عاجزی کریں

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۰۲۵	عَقِيْمٌ	بانجھ، بے برکت
ع ۱۴		
۵۰۲۶	مُخْضَرَّةٌ	سبز
ع ۱۵		
۵۰۲۷	اَنْ تَقَعَ	کہ گر پڑیں
۵۰۲۸	يَسْطُوْنَ	حملہ کر دیں گے
ع ۱۶		
۵۰۲۹	ذُبَابًا	مکھی
۵۰۳۰	يَسْلُبْ	چھین لیوے
۵۰۳۱	لَا يَسْتَنْقِذُوْا	نہ چھڑا سکیں
۵۰۳۲	اِسْتِنْقَاذٌ	چھڑا لینا
ع ۱۷		

پارہ نمبر (۱۸)

سورۃ المؤمنون (۲۳)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۰۳۳	فُرُوْج	شرم گاہیں (فرج : واحد)
۵۰۳۴	غَيْرُ مَلُوْمِيْنَ	نہیں ملامت کئے گئے

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۰۳۵	غُدُوْنَ	حد سے نکل جانیوالے
۵۰۳۶	رٰعُوْنَ	رعایت کرنیوالے، خیال رکھنے والے
۵۰۳۷	سُلٰلَةٌ	خلاصہ
۵۰۳۸	كَسَوْنَا	پہنا دیا ہم نے
۵۰۳۹	طَرَائِقَ	راہیں (واحد : طَرِيْقَةٌ)
۵۰۴۰	ذَهَاب	لیجانیکو
۵۰۴۱	دُهْنٌ	چکنائی
۵۰۴۲	صِبْغٌ	سالن
ع ۱۲		
۵۰۴۳	اِسْتَوَيْتَ	سوار ہو جائے تُو (برابر ہونا)
۵۰۴۴	مُبْتَلِيْنَ	آزمائش کرنیوالے
ع ۱۳		
۵۰۴۵	اَتْرَفْنٰهُمْ	دولت دی ہم نے
۵۰۴۶	اِتْرَافٌ	دولت دینا، عیش دینا
۵۰۴۷	هَيْهَاتَ	ناممکن، ہو نہیں سکتا
۵۰۴۸	غُثَآءٌ	خس و خاشاک، ریزہ ریزہ

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۰۴۹	تَتْرَا	یکے بعد دیگرے، مسلسل
۵۰۵۰	رَبْوَةٌ	بلند جگہ ع ۱۸/۳
۵۰۵۱	زُبُرًا	ٹکڑے
۵۰۵۲	غَمْرَةٌ	غفلت، چکّر
۵۰۵۳	جُؤَرٌ	فریاد کرنا
۵۰۵۴	تَنْكِصُوْنَ	اُلٹے بھاگے تم (ن ک ص)
۵۰۵۵	سُمَرًا	افسانہ گوئی کرنا
۵۰۵۶	تَهْجُرُوْنَ	بیہودہ بکواس کی تم نے

الربع

۵۰۵۷	نَكِبُوْنَ	مُڑ جانیوالے (ن ک ب)
۵۰۵۸	لَجُّوْا	اَڑے رہے ع ۴/۷
۵۰۵۹	يُجِيْرُ	پناہ دیتا ہے
۵۰۶۰	لَا يُجَارُ عَلَيْهِ	نہیں پناہ دی جاسکتی اس کے خلاف ع ۵/۵
۵۰۶۱	هَمَزَاتِ	وسوسہ، چھیڑ چھاڑ، اکساوا

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۰۶۲	قَائِلٌ	کہنے والا
۵۰۶۳	اَنْسَاب	رشتے، ناطے
۵۰۶۴	تَلْفَحُ	جھلس دے گی
۵۰۶۵	كَالِحُوْنَ	بدشکل
۵۰۶۶	عَادِّيْنَ	گنتی کرنے والے
۵۰۶۷	عَبَثًا	بے فائدہ ع ۶/۶

سُوْرَةُ النُّوْرِ (۲۴)

۵۰۶۸	اِجْلِدُوْا	کوڑے لگاؤ تم
۵۰۶۹	جَلْدَةٌ	کوڑے، دُرّے
۵۰۷۰	رَاْفَةٌ	رحم، مہربانی
۵۰۷۱	يَرْمُوْنَ	تہمت لگاتے ہیں
۵۰۷۲	ثَمٰنِيْنَ	اسّی ۸۰
۵۰۷۳	يَدْرَؤُا	ہٹ سکتا ہے ع ۱/۷
۵۰۷۴	اِفْكٌ	جھوٹ، بہتان
۵۰۷۵	اَفَضْتُمْ	شروع کیا تم نے

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۰۷۶	تَلَقَّوْنَهٗ	لیتے رہے تم بات کو
۵۰۷۷	هَيِّنًا	آسان
۵۰۷۸	تَشِيْعَ	پھیل جائے ع ۲ ۸

النصف

۵۰۷۹	لَا يَأْتَلِ	نہ قسم کھائیں
۵۰۸۰	اِئْتَلٰى	قسم کھانا
۵۰۸۱	مُبَرَّءُوْنَ	بری ہیں ع ۳ ۹
۵۰۸۲	تَسْتَأْنِسُوْا	اجازت حاصل کرلو
۵۰۸۳	غَيْرَ مَسْكُوْنَةٍ	بغیر سکونت والے جہاں کوئی رہتا بستا نہ ہو
۵۰۸۴	غَضٌّ	نیچی رکھنا
۵۰۸۵	لَا يُبْدِيْنَ	نہ ظاہر کریں
۵۰۸۶	بُعُوْلَة	شوہر
۵۰۸۷	غَيْرِ اُولِي الْاِرْبَةِ	ایسے مرد جو عورتوں کی حاجت نہ رکھتے ہوں۔
۵۰۸۸	طِفْلٌ	بچہ

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۰۸۹	عَوْرٰتٌ	چھپی باتیں
۵۰۹۰	اَيَامٰى	بیوہ عورتیں یا مرد
۵۰۹۱	اِمَاءٌ	لونڈیاں (واحد: اَمَة)
۵۰۹۲	فَتَيٰتٌ	باندیاں
۵۰۹۳	بِغَاءٌ	بدکاری
۵۰۹۴	تَحَصُّنًا	پاک دامن، محفوظ
۵۰۹۵	عَرَضَ	اسباب ع ۴ ۱۰
۵۰۹۶	مِشْكٰوة	طاق
۵۰۹۷	مِصْبَاح	فانوس، چراغ
۵۰۹۸	زُجَاجَةٌ	شیشہ
۵۰۹۹	كَوْكَبٌ	تارہ
۵۱۰۰	دُرِّيٌّ	چمکدار
۵۱۰۱	يُوْقَدُ	روشن کیا جائے
۵۱۰۲	زَيْت	تیل
۵۱۰۳	يُضِيْٓءُ	خوب روشن ہوجائے
۵۱۰۴	تُرْفَعَ	بلند کئے جائیں
۵۱۰۵	تَتَقَلَّبُ	اُلٹ جائیں گے
۵۱۰۶	سَرَاب	چمکتی ریت۔ جو دُور سے پانی کی طرح چمکے

نمبر شمار	عربی	اردو
		اور اُس پیاسے کا دھوکا ہو۔
۵۱۰۷	قِیْعَةٌ	میدان
۵۱۰۸	ظَمْاٰنُ	پیاسا
۵۱۰۹	لُجِّیٍّ	گہرا، عمیق
۵۱۱۰	لَمْ یَکَدْ	نہیں قریب ہُوا
ع ۱۱		
۵۱۱۱	رُکَامًا	تہ بتہ، ایک پر ایک
۵۱۱۲	وَدْق	بارش
۵۱۱۳	خِلٰل	بیچ
۵۱۱۴	بَرَد	ٹھنڈا، اولوں کی سردی۔
۵۱۱۵	سَنَا	چمک
۵۱۱۶	مُذْعِنِیْنَ	گردن نیچی کرنیوالے منڈیاں ہلاتے ہوئے
۵۱۱۷	یَحِیْفَ	ناانصافی کرے گا
ع ۱۲		

الثلثہ

۵۱۱۸	یَسْتَخْلِفَنَّ	خلافت دے گا
۵۱۱۹	مُعْجِزِیْنَ	عاجز کرنے والے

نمبر شمار	عربی	اردو
ع ۱۳		
۵۱۲۰	یَسْتَاْذِنْ	اجازت حاصل کرلیوے۔
۵۱۲۱	اِسْتِیْذَان	اجازت حاصل کرنا
۵۱۲۲	حُلُم	حد بلوغ
۵۱۲۳	تَضَعُوْنَ	اُتار رکھتے ہو
۵۱۲۴	ظَهِیْرَة	دوپہر
۵۱۲۵	اَطْفَال	لڑکے
۵۱۲۶	قَوَاعِدُ	بیٹھ جانیوالی بڑی عمر کی عورتیں جو نکاح کی خواہش نہ رکھتی ہوں۔
۵۱۲۷	مُتَبَرِّجَاتٍ	زینت کا اظہار کرنیوالیاں۔
۵۱۲۸	اَعْرَج	لنگڑا
۵۱۲۹	اَعْمَام	چچا (جمع)
۵۱۳۰	عَمّ	چچا (واحد)
۵۱۳۱	عَمّٰتٍ	پھوپھیاں (واحد: عَمَّةٌ)
۵۱۳۲	اَخْوَال	ماموں (جمع) (واحد: خَال)

نمبر شمار	عربی	اُردو
		ع ۱۴
۵۱۳۳	شَأْنٌ	کام
۵۱۳۴	یَتَسَلَّلُوْنَ	کھسک جاتے ہیں
۵۱۳۵	تَسَلَّلَ	کھسک جانا
۵۱۳۶	لِوَاذًا	نظر بچاکر
		۹ ع ۱۵

سورۃ الفرقان (۲۵)

۵۱۳۷	نُشُوْرًا	جی اُٹھنا
۵۱۳۸	اَعَانَ	اِعانت کی
۵۱۳۹	تُمْلٰی	اِملا کروائی جاتی ہیں
۵۱۴۰	یَمْشِیْ	چلتا ہے
۵۱۴۱	اَسْوَاق	بازار (واحد: سُوْقٌ)
		۱ ع ۱۶
۵۱۴۲	قُصُوْرًا	محل
۵۱۴۳	تَغَیُّظًا	جوش، غصّہ
۵۱۴۴	ضَیِّقًا	تنگ

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۱۴۵	مُقَرَّنِیْنَ	جکڑے ہوتے، ایک ساتھ کئی کئی بندھے ہوتے۔
۵۱۴۶	ثُبُوْرًا	ہلاکت، ناس، بربادی، کمبختی۔
۵۱۴۷	اَضْلَلْتُمْ	گمراہ کیا تم نے
۵۱۴۸	بُوْرًا	برباد، غارت ہونیوالے
		۲ ع ۱۷

۵۱۴۹	حِجْرًا	آڑ، پناہ گاہ، بند
۵۱۵۰	هَبَاءً	ریت
۵۱۵۱	مَنْثُوْرًا	پراگندہ
۵۱۵۲	مَقِیْلًا	دوپہر کے وقت آرام کرنا۔ قیلولہ کرنا
۵۱۵۳	غَمَام	بدلی

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۱۵۴	يَعَضُّ	کاٹ کھائے گا
۵۱۵۵	مَهْجُوْرًا ۱	چھوڑا ہُوا
۵۱۵۶	تَرْتِيْلًا	تھم تھم کر
۵۱۵۷	تَفْسِيْرًا ۱	تفسیر، کھول کر وضاحت ع ۴
۵۱۵۸	دَمَّرَ	ہلاک کرنا
۵۱۵۹	اَصْحٰبَ الرَّسِّ	کنویں والے
۵۱۶۰	تَتْبِيْرًا ۲	توڑ پھوڑ کر دینا ع ۴
۵۱۶۱	ظِلٌّ	سایہ
۵۱۶۲	دَلِيْلًا	علامت
۵۱۶۳	سُبَاتًا	آرام کا سبب
۵۱۶۴	مَرَجَ	ملا دیا
۵۱۶۵	عَذْبٌ	میٹھا
۵۱۶۶	فُرَاتٌ	پیاس بجھانیوالا
۵۱۶۷	مِلْحٌ	کڑوا (نمکین)
۵۱۶۸	اُجَاج	تیز، چھاتی جلا دینے والا
۵۱۶۹	بَرْزَخٌ	آڑ
۵۱۷۰	نَسَبًا	ناطے، خاندان

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۱۷۱	صِهْرًا ۲	سسرال ع ۵ ۳
۵۱۷۲	سِرَاج	چراغ
۵۱۷۳	خِلْفَة	آگے پیچھے آنیوالے
۵۱۷۴	يَمْشُوْنَ	چلتے ہیں
۵۱۷۵	هَوْنًا	آہستگی، پُروقار طریقے پر
۵۱۷۶	يَبِيْتُوْنَ	رات بسر کرتے ہیں
۵۱۷۷	غَرَامًا	پُوری تباہی
۵۱۷۸	يَقْتُرُوْ	تنگی کی
۵۱۷۹	قَوَامًا	معتدل، درمیانی
۵۱۸۰	مُهَانًا	رُسوا، ذلیل
۵۱۸۱	غُرْفَة	بالاخانے
۵۱۸۲	مَا يَعْبَؤُ	نہیں پرواہ کرنا
۵۱۸۲	لِزَامًا	لازم ہونے والا، چپکنے والا۔ ع ۶ ۴

الربع

نمبر شمار	عربی	اُردو



۵۱۸۳۔ خٰضِعِیْنَ نیچی گردن ڈالنے والے۔
ع ۴

۵۱۸۴۔ وَلِیْدًا بچپن، (لڑکا)
۵۱۸۵۔ مَسْجُوْنِیْنَ قیدی لوگ
۵۱۸۶۔ ثُعْبَان اژدہا
ع ۴

۵۱۸۷۔ اَرْجِہْ ڈھیل دے
۵۱۸۸۔ لَاضَیْرَ کوئی حرج نہیں
ع ۴

۵۱۸۹۔ شِرْذِمَۃٌ جماعت، گروہ، ٹولی۔
۵۱۹۰۔ غَائِظُوْنَ غصّہ میں لانیوالے
۵۱۹۱۔ حٰذِرُوْنَ بچاؤ کرنیوالے
۵۱۹۲۔ مُشْرِقِیْنَ صبح کے موقع پر، پو پھٹتے ہی

نمبر شمار	عربی	اُردو

۵۱۹۳۔ مُدْرَکُوْنَ پکڑے جانیوالے
۵۱۹۴۔ کَلَّا ہرگز نہیں
۵۱۹۵۔ اِنْفَلَقَ پھٹ گیا
۵۱۹۶۔ طَوْد پہاڑ
۵۱۹۷۔ اَزْلَفْنَا نزدیک کردیا، ہم نے ملا دیا
ع ۷ ۸

۵۱۹۸۔ اَقْدَمُوْنَ قدیم، پہلے لوگ
۵۱۹۹۔ یَسْقِیْنِ پانی پلاتا ہے مجھے
۵۲۰۰۔ اَلْحِقْ ملا دے
۵۲۰۱۔ اُزْلِفَتْ نزدیک کردی جائے گی
۵۲۰۲۔ بُرِّزَتْ ظاہر کردی جائیگی
۵۲۰۳۔ کُبْکِبُوْا اوندھے ڈالے گئے
۵۲۰۴۔ صَدِیْقٌ دوست
۵۲۰۵۔ حَمِیْمٌ دلسوزی کرنیوالا
ع ۵ ۹

۵۲۰۶۔ اَرْذَلُوْنَ کم درجے کے لوگ، ذلیل آدمی
۵۲۰۷۔ طَارِدٌ ہانکنے والا، دُور رکھنے والا

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۲۰۸	مَرْجُوْمِیْنَ	سنگسار کئے گئے

النصف

ع ۶ / ۱۰

۵۲۰۹	مَشْحُوْن	بھری ہوئی
۵۲۱۰	تَبْنُوْنَ	بناتے ہو تم
۵۲۱۱	رِیْع	اونچے مقام
۵۲۱۲	مَصَانِعَ	کاریگری (کارخانے)
۵۲۱۳	بَطَشْتُمْ	پکڑا تم نے
۵۲۱۴	اَمَدَّ	امداد کی

ع ۷ / ۱۱

۵۲۱۵	هٰهُنَا	یہاں
۵۲۱۶	هَضِیْمٌ	بوجھ کے مارے ٹوٹے پڑتا ہے
۵۲۱۷	فٰرِهِیْنَ	اترانے والے

ع ۸ / ۱۲

۵۲۱۸	ذُکْرَان	مرد (جمع)
۵۲۱۹	قَالِیْنَ	سخت نفرت کرنے والے
۵۲۲۰	عَجُوْزٌ	بڑھیا

نمبر شمار	عربی	اُردو

ع ۹ / ۱۳

۵۲۲۱	اَیْکَة	بن والے، بنواسی، اصحاب الأیکہ، ایک قوم کا نام، جو گھنے جنگلات میں بستی تھی۔
۵۲۲۲	جِبِلَّةٌ	مخلوقات
۵۲۲۳	اَسْقِطْ	گرادے

ع ۱۰ / ۱۴

۵۲۲۴	اَعْجَمِیْنَ	غیر عربی
۵۲۲۵	سَلَکْنَا	چلادیا ہم نے
۵۲۲۶	مَعْزُوْلُوْنَ	روک دیئے گئے۔
۵۲۲۷	اِنْتَصَرُوْا	بدلہ لیا
۵۲۲۸	مُنْقَلَب	جگہ پھرنے کی

ع ۱۱ / ۱۵

نمبر شمار	عربی	اُردو

سورۃ النمل (۲۷)

۵۲۲۹۔ تُلَقّیٰ — سکھایا جاتا ہے، ڈالا جاتا ہے

الثلثة

۵۲۳۰۔ شِهَاب — شعلہ
۵۲۳۱۔ قَبَسٌ — انگارہ
۵۲۳۲۔ تَصْطَلُوْنَ — سینکو تم
۵۲۳۳۔ بُوْرِكَ — برکت دی گئی۔
۵۲۳۴۔ تَهْتَزُّ — ہلتا ہُوا
۵۲۳۵۔ جَآنٌّ — سانپ
۵۲۳۶۔ لَمْ يُعَقِّبْ — نہیں پیچھے مڑا
۵۲۳۷۔ جَيْب — گریبان
ع ۱۴/۱۶
۵۲۳۸۔ مَنْطِق — بولی
۵۲۳۹۔ يُوْزَعُوْنَ — جمع کرلئے جاتے ہیں
۵۲۴۰۔ وَادِ النَّمْلِ — میدان چیونٹیوں کا
۵۲۴۱۔ نَمْلَة — چیونٹی

نمبر شمار	عربی	اُردو

۵۲۴۲۔ لَا يَحْطِمَنَّ — نہ کچل ڈالے
۵۲۴۳۔ تَبَسَّمَ — مسکرادیا (مصدر: تَبَسُّمٌ)
۵۲۴۴۔ ضَاحِكًا — ہنستا ہُوا
۵۲۴۵۔ اَوْزِعْ — توفیق دے
۵۲۴۶۔ تَفَقَّدَ — حاضری لی، خبر لی
۵۲۴۷۔ هُدْهُد — ایک پرند،
۵۲۴۸۔ سَبَا — مُلک سبا ایک ملک کا نام۔
۵۲۴۹۔ خَبْءَ — چھُپی ہوئی چیز
۵۲۵۰۔ اَلْقِهْ — ڈالدے
ع ۱۷/۱۶
۵۲۵۱۔ قَاطِعَة — قطعی فیصلہ
۵۲۵۲۔ هَدِيَّةٌ — تحفہ
۵۲۵۳۔ عِفْرِيْتُ — قوی ہیکل
۵۲۵۴۔ يَرْتَدَّ — پھر آوے، لَوٹ آوے
۵۲۵۵۔ طَرْفُ — نگاہ، پلک
۵۲۵۶۔ نَكِّرُوْا — انجان کردو، بدل دو
۵۲۵۷۔ اَهٰكَذَا — اسی طرح

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۲۵۸	لُجَّة	گہرا پانی
۵۲۵۹	كَشَفَتْ	کھول دیا
۵۲۶۰	سَاقٌ	پنڈلیاں (تثنیہ (واحد : سَاقٌ)
۵۲۶۱	مُمَرَّدٌ	منڈھا ہُوا، جڑا ہُوا
۵۲۶۲	قَوَارِيرَ	شیشے
ع ۳ ۱۸		
۵۲۶۳	رَهْطٌ	جتھے دار
۵۲۶۴	تَقَاسَمُوا	قسم کھاؤ
۵۲۶۵	نُبَيِّتَنَّ	ہم رات کو مار ڈالیں گے۔
۵۲۶۶	مَهْلِكَ	ہلاکت کا وقت
ع ۴ ۱۹		
۵۲۶۷	اِصْطَفٰى	منتخب کیا
۵۲۶۸	ءٰآللّٰهُ	کیا اللہ ؟

نمبر شمار	عربی	اُردو

پارہ نمبر (۲۰)

۵۲۶۹	حَدَائِقَ	باغات
	(واحد : حَدِيقَةٌ)	
۵۲۷۰	ذَاتَ بَهْجَةٍ	بارونق
۵۲۷۱	رَوَاسِيَ	پہاڑ
۵۲۷۲	حَاجِزًا	آڑ، حدِ فاصل
۵۲۷۳	اِدّٰرَكَ	ہار مان گیا، تھک کر مختلف ہوگیا
ع ۵		
۵۲۷۴	رَدِفَ	لگا پیچھے
۵۲۷۵	تُكِنُّ	پوشیدہ ہے
۵۲۷۶	نَقُصُّ	بیان کرتا ہے
ع ۶ ۲		
۵۲۷۷	اَمَّاذَا	یا کیا
۵۲۷۸	فَزِعَ	بے ہوش
۵۲۷۹	دَاخِرِينَ	ذلیل
۵۲۸۰	جَامِدَةً	جمے ہوئے
۵۲۸۱	كُبَّتْ	اوندھے ڈالے گئے
ع ۷ ۳		

نمبر شمار	عربی	اُردو

سورۃ القصص (۲۸)

۵۲۸۲۔ هَامَانَ فرعون کے وزیر کا نام

۵۲۸۳۔ اَرْضِعِیْ دُودھ پلا

۵۲۸۳۔ اَلْتَقَطَ اُٹھالیا

۵۲۸۴۔ فٰرِغًا خالی صبر سے

۵۲۸۵۔ قُصِّیْ خبر نکال

۵۲۸۶۔ جُنُبٍ دُور سے، کروٹ سے

۵۲۸۷۔ اَدُلُّ خبر دُوں

ع ۱۳/۴

الربع

۵۲۸۸۔ اِسْتِغَاثَتُهٗ فریاد کرنا

۵۲۸۹۔ اِسْتَغَاثَ فریاد کی

۵۲۹۰۔ وَكَزَ گھونسہ مارا

۵۲۹۱۔ يَتَرَقَّبُ بھید لیتا ہُوا، خطرہ بھانپتا ہُوا

نمبر شمار	عربی	اُردو

۵۲۹۲۔ اَمْسِ کَل (گذشتہ)

۵۲۹۳۔ يَسْتَصْرِخُ پکارتا ہے چیختا ہے

۵۲۹۴۔ يَبْطِشَ ہاتھ بڑھایا (پکڑنا)

۵۲۹۵۔ اَقْصٰی دُور، کنارے

۵۲۹۶۔ يَسْعٰی دوڑتے ہوتے

۵۲۹۷۔ يَاْتَمِرُوْنَ مشورہ کرتے ہیں، حکم جاری کرنے والے ہیں۔

ع ۵

۵۲۹۸۔ تَوَجَّهَ رُخ کیا، ہولیا

۵۲۹۹۔ تِلْقَآءَ طرف

۵۳۰۰۔ تَذُوْدٰنِ وہ دو عورتیں الگ رُکی کھڑی ہیں

۵۳۰۱۔ يُصْدِرَ پھیر لے جائے

۵۳۰۲۔ رِعَاء چرواہے (جمع رَاعِی کی)

۵۳۰۳۔ اِسْتِحْيَاء شرماتے ہوتے

۵۳۰۴۔ اِسْتَاْجِرْ مزدور رکھ لے، نوکر رکھ لے

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۳۰۵	اِحْدٰی	کوئی ایک
۵۳۰۶	هَاتَیْنِ	یہ دونوں
۵۳۰۷	حِجَجٍ	برس
	(واحد: حِجَّةٌ)	
۵۳۰۸	اَیَّمَا	جونسی بھی، کوئی بھی
	ع ۳ / ۴	
۵۳۰۹	سَارَ	لے چلا
۵۳۱۰	جَذْوَة	چنگاری
۵۳۱۱	شَاطِیءِ	کنارے
۵۳۱۲	بُقْعَة	مقام
۵۳۱۳	ذٰلِكَ	یہ دو
۵۳۱۴	اَفْصَحُ	زیادہ فصیح، رَواں
۵۳۱۵	رِدْاً	ساتھی، تائید کرنے والا
۵۳۱۶	نَشُدُّ	ہم مضبوط کر دینگے
۵۳۱۷	عَضُدًا	بازُو، قوّت
۵۳۱۸	لَا یَصِلُوْنَ	نہ پہنچ سکیں گے
۵۳۱۹	اَوْقِدْ	آگ تیار کر، بھٹّی لگا
۵۳۲۰	مَقْبُوْحِیْنَ	بُرائی کئے گئے، قباحت سے دیکھے گئے

نمبر شمار	عربی	اُردو
	ع ۴ / ۷	
۵۳۲۱	طَاوَلَ	دراز ہوئی، طویل ہوئی
۵۳۲۲	ثَاوِیًا	رہنے والا
	ع ۵ / ۸	
۵۳۲۳	وَصَّلْنَا	پے در پے کیا ہم نے، لگاتار بھیجا ہم نے

النصف

۵۳۲۴	لَا نَبْتَغِیْ	ہم نہیں چاہتے
۵۳۲۵	نُتَخَطَّفْ	اُچک لیئے جائیں ہم
۵۳۲۶	بَطِرَتْ	اِتراگئی، اِترانے لگی۔
	ع ۶ / ۹	
۵۳۲۷	یَخْتَارُ	پسند کرتا ہے
۵۳۲۸	خِیَرَة	اختیار
۵۳۲۹	سَرْمَدًا	ہمیشہ
۵۳۳۰	ضِیَآءً	روشنی
	ع ۷ / ۱۰	
۵۳۳۱	تَنُوْءُ	تھکا دی
۵۳۳۲	خَسَفْنَا	دھنسا دیا ہم نے

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۳۳۳	وَيْكَاَنَّ	تعجّب ہے کہ، بات یوں ہے کہ ع ۱۱
۵۳۳۴	فَرَضَ	فرض کیا، حکم کیا
۵۳۳۵	رَآدُّ	لوٹانے والا
۵۳۳۶	مَعَاد	واپس جانے کی جگہ مقامِ عظمت
۵۳۳۷	تَرْجُوْا	اُمید کرتا ہے تُو ع ۱۲

الثلثة

سورۃ العنکبوت (۲۹)

۵۳۳۸	لَاٰتٍ	ضرور آنے والا
۵۳۳۹	اُوْذِيَ	ستایا جاتا ہے ع ۱۳
۵۳۴۰	يُنْشِئُ	پیدا کرتا ہے (مصدر: اِنْشَاءٌ)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۳۴۱	تُقْلَبُوْنَ	لوٹائے جاؤ گے ع ۱۴
۵۳۴۲	حَرِّقُوْا	جلا ڈالو
۵۳۴۳	نَادِي	مجلس ع ۱۵
۵۳۴۴	سِيْئَ	ناخوش ہُوا
۵۳۴۵	ذَرْعًا	دل میں
۵۳۴۶	رَجْفَة	زلزلہ، بھونچال
۵۳۴۷	مُسْتَبْصِرِيْنَ	بصارت رکھنے والے، ہوشیار
۵۳۴۸	صَيْحَة	دھماکہ، ہولناک آواز
۵۳۴۹	عَنْكَبُوْت	مکڑی
۵۳۵۰	اَوْهَن	بہت کمزور ع ۱۶

یہاں تک اللہ نے آپ کو اپنی کتاب کے الفاظ یاد کرا دیئے یہ اس کا فضل ہے اب تک رکوع کے نمبر دیئے جاتے تھے لیکن اب چونکہ آگے الفاظ کم ہوتے جائینگے اس لئے رکوع کے نمبر دینا ممکن نہیں اب پاؤ آدھے پون کے نشانات حسبِ سابق دیئے جائینگے جو صرف پارے کے نشانات ہوں گے۔ (مؤلف)

نمبر شمار	عربی	اُردو



۵۳۵۱۔	تَنْهٰى	روکے رکھتی ہے منع کرتی ہے
۵۳۵۲۔	لَا تَخُطُّ	نہیں لکھتا تو (مصدر: خَطٌّ)



۵۳۵۳۔	غُلِبَتْ	مغلوب کردیئے گئے، دب گئے
۵۳۵۴۔	اَدْنَى الْاَرْضِ	قریبی موقعہ، علاقہ یا ملک، سرحد کے قریب لگتی زمین۔
۵۳۵۵۔	سَيَغْلِبُوْنَ	اب غالب ہونگے، عنقریب غالب ہوں گے۔

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۳۵۶۔	اَثَارُوْا	بویا، جوتا
۵۳۵۷۔	عَمَرُوْهَا	آباد کیا، بارونق بنایا۔
۵۳۵۸۔	رَوْضَة	باغ
۵۳۵۹۔	يُحْبَرُوْنَ	بناؤ کرائے جائیں گے آؤ بھگت کی جائیگی استقبال کیا جائیگا
۵۳۶۰۔	تُمْسُوْنَ	شام کرتے ہو (مَسَاءٌ: شام)
۵۳۶۱۔	تُظْهِرُوْنَ	دوپہر کرتے ہو (ظُهْرٌ: دوپہر)
۵۳۶۲۔	تَنْتَشِرُوْنَ	چلتے پھرتے ہو پھیلے ہوتے ہو
۵۳۶۳۔	اَهْوَنُ	بہت آسان

الربع

۵۳۶۴۔	مُنِيْبِيْنَ	رجوع ہونیوالے
۵۳۶۵۔	وَجْهَ اللّٰهِ	اللہ کی رضا
۵۳۶۶۔	رِبًا	سُود، بیاج
۵۳۶۷۔	يَرْبُوْ	بڑھ جاتے
۵۳۶۸۔	لَا يَرْبُوْا	نہیں بڑھ سکتا

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۳۶۹	يَصَّدَّعُوْنَ	جُدا جُدا ہوں گے
۵۳۷۰	يَمْهَدُوْنَ	آراستہ کر رہے ہیں، سنوارتے ہیں
۵۳۷۱	تُثِيْرُ	اُٹھاتی ہے
۵۳۷۲	وَدْقٌ	بارش
۵۳۷۳	مُصْفَرًّا	زرد
۵۳۷۴	ضُعْفٌ	ناتوانی، کمزوری
۵۳۷۵	شَيْبَةٌ	بُڑھاپا
۵۳۷۶	يُسْتَعْتَبُوْنَ	عذر قبول کئے جائیں (ع ت ب)
۵۳۷۷	لَا يَسْتَخِفَّنَّ	نہ برداشت کرنے پائیں اُچھال نہ دیں

نمبر شمار	عربی	اُردو

سُورۃ لُقمان (۳۱)

۵۳۷۸	لَهْوَ الْحَدِيْثِ	غافل کرنے والی بات۔
۵۳۷۹	عَمَدٍ	ستون

النصف

۵۳۸۰	خَرْدَل	رائی
۵۳۸۱	صَخْرَةٌ	پتّھر
۵۳۸۲	عَزْمِ الْاُمُوْرِ	ہمّت کے کام
۵۳۸۳	لَا تُصَعِّرْ	مت موڑ، گال نہ پُھلا
۵۳۸۴	خَدّ	گال
۵۳۸۵	مُخْتَال	شیخی بگھارنیوالا
۵۳۸۶	اِقْصِدْ	درمیانی چال کر
۵۳۸۶	اَنْكَرَ	بہت ناپسند
۵۳۸۷ (الف)	صَوْت	آواز (جمع: اَصْوَات)
۵۳۸۸	اَسْبَغَ	پورا کیا

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۳۸۹	مُقْتَصِدٌ	اعتدال پر، درمیانی راہ پر
۵۳۹۰	خَتَّارٍ	عہد کو توڑنے والا
۵۳۹۱	جَانٍ	کفایت کرنے والا کام آنے والا
۵۳۹۲	غَيْثٌ	بارش، مینہ
۵۳۹۳	غَدًا	آنے والا کل
۵۳۹۴	مَاتَدْرِيْ	نہیں جانتا

السجدۃ (۳۲) سورۃ

۵۳۹۵	تَتَجَافٰى	علیحدہ ہوتی ہیں
۵۳۹۶	نَسُوْقُ	ہم پہنچاتے ہیں ہم ہانک دیتے ہیں۔

الثلثة

نمبر شمار	عربی	اُردو

الاحزاب (۳۳) سورۃ

۵۳۹۷	جَوْفٌ	پہلو، سینہ
۵۳۹۸	اَوْلٰى	بہت تعلق کا حقدار
۵۳۹۹	مَسْطُوْرًا	لکھا ہوا (س ط ر)
۵۴۰۰	حَنَاجِرَ	نرخرے، گلے
۵۴۰۱	اُبْتُلِيَ	آزمایا گیا
۵۴۰۲	يَثْرِبَ	مدینہ طیبہ کا پرانا نام
۵۴۰۳	اَقْطَار	اطراف (واحد: قُطْرٌ)
۵۴۰۴	مَاتَلَبَّثُوْا	نہیں ٹھہریں
۵۴۰۵	مُعَوِّقِيْنَ	روکنے والے، رُکاوٹ ڈالنے والے
۵۴۰۶	هَلُمَّ	چلے آؤ
۵۴۰۷	اَشِحَّةً	بخیلی، کنجوسی
۵۴۰۸	تَدُوْرُ	گھومتی ہے، چکراتی ہیں

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۴۰۹	حِدَاد	تیز تیز
۵۴۱۰	بَادُوْنَ	باہر رہنے والے، بادیہ نشین، جنگل میں رہنے والے
۵۴۱۱	اَعْرَاب	دیہاتی، گنوار
۵۴۱۲	نَحْبٌ	نذر، منّت، ارمان۔
۵۴۱۳	صَيَاصِي	قلعے، گڑھی
۵۴۱۴	قَذَفَ	ڈالدیا
۵۴۱۵	تَطَؤُ	قدم رکھا تم نے
۵۴۱۶	سَرَاحًا	رخصت کرنا

پارہ نمبر (۲۲)

۵۴۱۷	تَبَرُّج	بناؤ سنگھار
۵۴۱۸	وَطَرًا	حاجت
۵۴۱۹	زَوَّجْنَا	بیاہ کردیا ہم نے
۵۴۲۰	اَدْعِيَاء	منہ بولے، لے پالک

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۴۲۱	اٰبَاء	باپ
۵۴۲۲	يُصَلِّيْ	رحمت بھیجتا ہے
۵۴۲۳	دَعْ	نظرانداز کردے
۵۴۲۴	اَفَاءَ	پھیر دیا، مالِ غنیمت دیا
۵۴۲۵	تُرْجِيْ	ڈھیل دیوے تو
۵۴۲۶	تُؤْوِيْ	توجگہ دیتا ہے، واپس طلب کرلیتا ہے۔
۵۴۲۷	عَزَلْتَ	ایک طرف کردیا تونے، کنارے کردیا۔
۵۴۲۸	رَقِيْبًا	نگہبان
۵۴۲۹	اِنَا	پکنا (کھانے کا پکنا)
۵۴۳۰	مُسْتَاْنِسِيْنَ	جی لگا کر بیٹھنے والے۔
۵۴۳۱	يُصَلُّوْنَ	رحمت بھیجتے ہیں
۵۴۳۲	صَلُّوْا	درود بھیجو، رحمت بھیجو
۵۴۳۳	سَلِّمُوْا	سلام بھیجو

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۴۳۴	تَسْلِيمًا	فرمانبردار بن کر
۵۴۳۵	يُدْنِينَ	نزدیک کریں، لٹکالیں، گھونگھٹ نکالیں
۵۴۳۶	جَلَابِيبِ	چادریں
۵۴۳۷	مُرْجِفُونَ	افواہ پھیلانیوالے
۵۴۳۸	نُغْرِيَنَّ	ہم مسلّط کردیں گے
۵۴۳۹	لَا يُجَاوِرُونَ	نہیں پڑوس میں رہ سکیں گے۔
۵۴۴۰	مَلْعُونِينَ	لعنت کئے ہوئے، پھٹکارے ہوئے
۵۴۴۱	ثُقِفُوا	پائے جائیں
۵۴۴۲	تَقْتِيلًا	کچل کر مار دئے گئے

الربع

۵۴۴۳	مَا يُدْرِيكَ	تجھے کیا معلوم
۵۴۴۴	سَادَتَنَا	ہمارے سردار
۵۴۴۵	كُبَرَاءَنَا	ہمارے بڑے
۵۴۴۶	سَدِيدًا	سیدھی، ٹھیک

نمبر شمار	عربی	اُردو

سبا (۳۴) سورۃ

۵۴۴۷	لَا يَعْزُبُ	نہیں پوشیدہ
۵۴۴۸	مُمَزَّقٌ	ریزہ ریزہ
۵۴۴۹	أَوِّبِي	رجوع ہو جاؤ
۵۴۵۰	أَلَنَّا	نرم کردیا ہم نے
۵۴۵۱	سُبَإٍ	زرہیں، کوچ
۵۴۵۲	قَدِّرْ	پکا کرو، مضبوط صحیح اندازہ رکھو
۵۴۵۳	سَبَإٍ	جوڑنا
۵۴۵۴	غُدُوُّهَا	صبح کی سیر اس کی
۵۴۵۵	رَوَاحُهَا	شام کی سیر اس کی
۵۴۵۶	أَسَلْنَا	بہادیا ہم نے
۵۴۵۷	عَيْنَ الْقِطْرِ	پگھلے ہوئے تانبے کا چشمہ
۵۴۵۸	مَحَارِيبَ	بڑے بڑے قلعے اونچی محراب والی عمارتیں۔
۵۴۵۹	تَمَاثِيلَ	تصویریں،

نمبر شمار	عربی	اُردو
		ڈزائن، نقشے (واحد: تمثال)
۵۴۶۰	جِفَان	لگن، تھال، بڑے پیالے
۵۴۶۱	جَوَاب	تالاب، حوض
۵۴۶۲	قُدُوْر	دیگیں (قِدْرٌ: واحد)
۵۴۶۳	رَاسِيَات	ایک جگہ گڑی ہوئی، رکھی ہوئی
۵۴۶۴	مِنْسَاتَه	عصا اُس کا
۵۴۶۵	سَيْلَ الْعَرِم	بہاؤ، زور کا سیلاب
۵۴۶۶	ذَوَاتَيْ	والے (دونوں باغ)
۵۴۶۷	اُكُل	میوہ (دو باغ میوہ دار)
۵۴۶۸	خَمْطٍ	بدمزہ، کڑوے
۵۴۶۹	اَثْلٍ	جھاؤ، جھاگ
۵۴۷۰	سِدْرٍ	بیر
۵۴۷۱	فُزِّعَ	گھبراہٹ دُور کی گئی
۵۴۷۲	اَلْحَقْتُمْ	ملایا تم نے

النصف

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۴۷۳	مَوْقُوْفُوْنَ	کھڑے کیے جائیں گے
۵۴۷۴	غُرُفَات	بالاخانے
۵۴۷۵	يُخْلِفُ	عوض دیتا ہے، بدلہ دیتا ہے
۵۴۷۶	مِعْشَار	دسواں حصہ عُشر۔
۵۴۷۷	يَقْذِفُ	ڈالدیتا ہے، چوٹ لگاتا ہے پھینک دیتا ہے
۵۴۷۸	فَزِعُوْا	گھبرا گئے
۵۴۷۹	لَافَوْتَ	نہیں بچنے کا موقعہ (نہیں چھوٹ ہے)
۵۴۸۰	تَنَاوُش	پہونچ، ہاتھ آنا، حصول۔
۵۴۸۱	اَشْيَاع	ہم خیال گروہ، پیشوا، پیش رو

نمبر شمار	عربی	اُردو

سورۃ (۳۵) الفاطر

۵۴۸۲-اُولِیْ اَجْنِحَۃٍ زیادہ پَر، پنکھ والے (واحد: جَنَاحٌ)

۵۴۸۳-یَصْعَدُ پہنچتا ہے

۵۴۸۴-یَبُوْرُ ہلاک ہوجائے گا

۵۴۸۵-عَذْبٌ میٹھا، ہلکا اور خوشگوار پانی، خوشگوار، لذیذ زُود ہضم کھانا۔

۵۴۸۶-فُرَاتٌ نفیس وشیریں میٹھا پانی۔

۵۴۸۷-طَرِیًّا تازہ

۵۴۸۸-قِطْمِیر کھجور کی گٹھلی کا چھلکا

الثلثہ

۵۴۸۹-مُثْقَلَۃ بوجھ والی

۵۴۹۰-حَرُوْرٌ دھوپ

۵۴۹۱-خَلَا ہوگذرا

نمبر شمار	عربی	اُردو

۵۴۹۲-جُدَدٌ ٹکڑے، حصّے

۵۴۹۳-بِیْضٌ سفید

۵۴۹۴-حُمْرٌ سُرخ

۵۴۹۵-غَرَابِیْبُ بھجنگ گہرے سیاہ

۵۴۹۶-سُوْد کالے

۵۴۹۷-لَنْ تَبُوْرَ ہرگز برباد نہ ہوگی

۵۴۹۸-لُغُوْب تھکان

۵۴۹۹-یَصْطَرِخُوْنَ چیخ ماریں گے (ص ر خ)

۵۵۰۰-مَقْتًا ناراضی

۵۵۰۱-اَنْ تَزُوْلَا کہ ڈھلک نہ جائیں

۵۵۰۲-زَالَتَا ڈھلک گئے دونوں

نمبر شمار	عربی	اُردو



۵۵۰۳۔ مُقْمَحُوْنَ جکڑی ہوئی گردن والے۔

۵۵۰۴۔ اٰثَار نشانیاں

۵۵۰۵۔ اَحْصَیْنَا شمار کر رکھا ہم نے

۵۵۰۵۔ اِمَامٍ مُّبِیْن سامنے واضح

۵۵۰۶۔ عَزَّزْنَا قوّت دی ہم نے



۵۵۰۷۔ لَایُنْقِذُوْن نہیں چھڑا سکیں گے مجھے۔

۵۵۰۸۔ لَدَیْنَا ہمارے نزدیک

۵۵۰۹۔ نَسْتَنْسِخُ اُتار لیتے ہیں

۵۵۱۰۔ مُظْلِمُوْنَ اندھیرے میں رہ گئے وہ۔

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۵۱۱۔	تَقْدِیْر	اندازہ
۵۵۱۲۔	عَادَ	ہوگیا (لوٹنا)
۵۵۱۳۔	عُرْجُوْن	شاخ، ٹہنی
۵۵۱۴۔	قَدِیْم	قدیم، پرانی
۵۵۱۵۔	یَسْبَحُوْنَ	تیرتے ہیں
۵۵۱۶۔	صَرِیْخ	فریادرس
۵۵۱۷۔	یَخِصِّمُوْنَ	لڑتے جھگڑتے ہوں گے وہ۔
۵۵۱۸۔	تَوْصِیَۃ	وصیت کرنا
۵۵۱۹۔	اَجْدَاث	قبریں
۵۵۲۰۔	یَنْسِلُوْنَ	دوڑتے ہوں گے
۵۵۲۱۔	مَرْقَدٌ	سونے کی جگہ، خواب گاہ، قبر
۵۵۲۲۔	فِیْ شُغُلٍ	مشغلوں میں
۵۵۲۳۔	فٰکِهُوْنَ	لذّت حاصل کرنے والے
۵۵۲۴۔	فَاکِهَةٌ	میوہ
۵۵۲۵۔	اِمْتَازُوْا	جُدا ہو جاؤ
۵۵۲۶۔	جِبِلًّا	مخلوقات، بھاری گروہ
۵۵۲۷۔	اِصْلَوْا	داخل ہو جاؤ

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۵۲۸	طَمَسَ	مٹا دینا، ملیامیٹ کر دینا۔
۵۵۲۹	مَسَخَ	صورت بدل دینا۔
۵۵۳۰	نُنَكِّسْ	ہم کبڑا بنا دیتے ہیں۔
۵۵۳۱	مَا يَنْبَغِيْ	نہیں مناسب، نہیں لائق
۵۵۳۲	ذَلَّلْنَا	تابع کر دیا ہم نے، قابو میں دیا ہم نے
۵۵۳۳	رُكُوْب	سواری
۵۵۳۴	رَمِيْم	بوسیدہ، گلی ہوئی
۵۵۳۵	اَخْضَر	گہری سبز
۵۵۳۶	تُوْقِدُوْنَ	تم روشن کرتے ہو، جلاتے ہو۔

سورۃ الصّٰفّٰت (۳۷)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۵۳۷	زٰجِرَات	روکنے، منع کرنے، دفع کرنے، ڈانٹنے والی۔
۵۵۳۸	زَجْرًا	ڈانٹنا، روکنا، منع کرنا، دفع کرنا
۵۵۳۹	تٰلِيَات	تلاوت کرنیوالے
۵۵۴۰	دُحُوْرًا	دھکّے دیئے جانا
۵۵۴۱	وَاصِب	دائمی
۵۵۴۲	ثَاقِب	چمکتا ہُوا
۵۵۴۳	لَازِب	چپکتی
۵۵۴۴	دَاخِرُوْنَ	ذلیل ہونیوالے

الرّبع

۵۵۴۵	سُرُرٌ	تخت (سَرِيْرٌ: واحد)
۵۵۴۶	مُتَقَابِلِيْنَ	آمنے سامنے
۵۵۴۷	كَأْسٌ	پیالہ، جام

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۵۴۸	غَوْلٌ	سر چکرانا، دردِ سر
۵۵۴۹	يُنْزَفُوْنَ	مدہوش، بدمست
۵۵۵۰	قٰصِرٰتُ	نیچی رکھنے والیاں
۵۵۵۱	طَرْف	نگاہ
۵۵۵۲	بَيْض	بیضے، سفید انڈے
۵۵۵۳	مَكْنُوْن	حفاظت میں رکھے ہوئے۔
۵۵۵۴	مَدِيْنُوْنَ	جزا دئے جانیوالے
۵۵۵۵	تُرْدِيْنِ	ہلاک کیا تھا تونے مجھے۔
۵۵۵۶	مُحْضَرِيْنَ	گرفتار شدہ لوگ
۵۵۵۷	زَقُّوْم	سینڈھ کا درخت
۵۵۵۸	مَالِئُوْنَ	بھرنے والے
۵۵۵۹	شَوْبًا	ملونی، ملاکر
۵۵۶۰	حَمِيْمٌ	کھولتا ہوا پانی
۵۵۶۱	يُهْرَعُوْنَ	دوڑنے لگے
۵۵۶۲	مُنْذِرِيْنَ	ڈرانے والے
۵۵۶۳	مُنْذَرِيْنَ	جن کو ڈرایا گیا
۵۵۶۴	مُجِيْبُوْنَ	قبول کرنیوالے
۵۵۶۵	كَرْبٌ	سختی
۵۵۶۶	سَقِيْمٌ	بیمار

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۵۶۷	فَرَاغَ	پس ٹوٹ پڑا
۵۵۶۸	يَزِفُّوْنَ	دوڑے ہوتے
۵۵۶۹	تَنْحِتُوْنَ	تم تراشتے ہو
۵۵۷۰	اَسْلَمَا	دونوں فرمانبردار ہوتے۔
۵۵۷۱	تَلَّ	پچھاڑ دیا
۵۵۷۲	جَبِيْن	ماتھے کے بل
۵۵۷۳	مُسْتَبِيْن	مفصّل بیان کرنے والی۔
۵۵۷۴	بَعْلًا	سامی قوم کے ایک بُت کا نام۔
۵۵۷۵	اَبَقَ	بھاگ گیا
۵۵۷۶	سَاهَمَ	قرعہ میں شریک ہُوا
۵۵۷۷	مُدْحَضِيْنَ	دھکیلے گئے
۵۵۷۸	اِلْتَقَمَ	لقمہ کرلیا، نگل لیا
۵۵۷۹	حُوْتٌ	مچھلی (جمع: حِيْتَانٌ)
۵۵۸۰	عَرَآءٌ	بغیر گھاس والی بیابان جگہ

النصف

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۵۸۱	یَقْطِیْنَ	بیل دار درخت کدّو کی بیل۔
۵۵۸۲	فٰتِنِیْنَ	بہکانے میں کامیاب
۵۵۸۲	ضَالَ	جانے والا، داخل ہونے والا
۵۵۸۳	صَافُّوْنَ	صف باندھنے والے
۵۵۸۴	سَاحَتُ	آنگن، علاقہ، میدان

سُوْرَۃ صٓ (۳۸)

۵۵۸۵	لَاتَ	نہیں تھا
۵۵۸۶	حِیْنَ	وقت
۵۵۸۷	مَنَاص	خلاصی کا
۵۵۸۸	اِخْتِلَاق	گھڑی ہوئی بات
۵۵۸۹	یَرْتَقُوْا	وہ چڑھ جائیں گے
۵۵۹۰	مَهْزُوْم	شکست کھاتے ہوئے
۵۵۹۱	اَوْتَاد	میخیں، کھونٹیاں
۵۵۹۲	عِقَابُ	عذاب، پکڑ

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۵۹۳	فَوَاق	ڈھیل
۵۵۹۴	قِطّ	حصّہ
۵۵۹۵	ذَا الْاَیْدِ	ہاتھ والا، طاقت ور۔
۵۵۹۶	فَصْلَ الْخِطَاب	فیصلہ کُن تقریر
۵۵۹۷	تَسَوَّرُوْا	دیوار چڑھ آئے
۵۵۹۸	مِحْرَاب	حضرت داؤد علیہ السّلام کی قیام گاہ کے لئے یہ لفظ استعمال کیا گیا ہے۔
۵۵۹۹	فَزِعَ	ڈر گیا
۵۶۰۰	لَاتَشْطِطْ	ناانصافی مت کر
۵۶۰۱	تِسْعٌ وَّتِسْعُوْنَ	نوّے اور نو[9]
	تِسْعٌ وَّتِسْعُوْنَ	یعنی ننانوے[99]
۵۶۰۲	نَعْجَةٌ	دُنبی، بھیڑ
۵۶۰۳	اَكْفِلْنِیْ	سونپ دے مجھے
۵۶۰۴	عَزَّ	دباؤ ڈالا
۵۶۰۵	خُلَطَآءُ	ساجھی
۵۶۰۶	فُجَّار	بدکار

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۶۰۷	عُرِضَ	پیش کئے گئے
۵۶۰۸	صٰفِنٰتُ الْجِیَادُ	اعلیٰ نسل کے ابلق گھوڑے، ایک پاؤں پر کھڑے ہونیوالے
۵۶۰۹	تَوَارَت	چھُپ گیا (سورج)
۵۶۱۰	مَسْحًا	ہاتھ پھیرا
۵۶۱۱	سُوْق	پنڈلیاں
۵۶۱۲	اَعْنَاق	گردنیں
۵۶۱۳	جَسَدًا	جسم، دھڑ
۵۶۱۴	رُخَآءً	ملائم، نرم
۵۶۱۵	حَیْثُ اَصَابَ	جہاں پہنچنا چاہا
۵۶۱۶	بَنَّآءٍ	عمارت بنانیوالا
۵۶۱۷	غَوَّاصٍ	غوطہ خور
۵۶۱۸	زُلْفٰی	تقرّب، نزدیکی
۵۶۱۹	حُسْنَ مَاٰبٍ	اچھا ٹھکانہ
۵۶۲۰	نُصُب	تکلیف، ایذا
۵۶۲۱	اُرْكُضْ	پیر مار
۵۶۲۲	مُغْتَسَلٌ	نہانے کا پانی
۵۶۲۳	ضِغْثًا	جھاڑو، سینکوں کا مٹھا

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۶۲۴	لَاتَحْنَثْ	قسم نہ توڑ
۵۶۲۵	اَخْیَار	بہتر لوگ، نیک لوگ
۵۶۲۶	اَتْرَاب	ہم عمر

الثلثة

۵۶۲۷	نَفَاد	ختم
۵۶۲۸	غَسَّاق	پیپ زخموں کا دھوون۔
۵۶۲۹	مُقْتَحِمُ	داخل ہونیوالی
۵۶۳۰	لَامَرْحَبًا	خوشی نہ ہو، ناس ہو
۵۶۳۱	صَالُوْا	داخل ہوئے
۵۶۳۲	اَشْرَار	شریر (جمع)
۵۶۳۳	سِخْرِیًّا	ہنسی میں اُڑایا
۵۶۳۴	مَلَاءِ الْاَعْلٰی	سردار، اعلیٰ افسر بُلند مرتبہ والے
۵۶۳۵	مُتَكَلِّفِیْنَ	بناوٹ کرنیوالے

پارہ نمبر (۲۳)

نمبر شمار	عربی	اُردو

سورۃ الزمر (۳۹)

الزمر (۳۹) سورہ

۵۶۳۶	يُكَوِّرُ	لپیٹتا ہے
۵۶۳۷	خَوَّلَ	سامان دیا
۵۶۳۸	مَبْنِيَّةٌ	بنے بنائے
۵۶۳۹	سَلَكَ	چلایا، جاری کیا
۵۶۴۰	يَنَابِيعَ	چشمے
۵۶۴۱	يَهِيجُ	خشک ہوتا ہے، زور پر آتا ہے
۵۶۴۲	حُطَامًا	ریزہ ریزہ
۵۶۴۳	مُتَشَابِهًا	ملتے جلتے، یکساں
۵۶۴۴	مَثَانِيَ	بار بار دہرائی جانے کے قابل
۵۶۴۵	تَقْشَعِرُّ	رونگٹے کھڑے ہو جاتے ہیں۔
۵۶۴۶	تَلِينُ	نرم ہو جاتے ہیں
۵۶۴۷	غَيْرَ ذِي عِوَجٍ	بن ٹیڑھ والا، سیدھا، کوئی کجی نہیں

سورۃ الزمر (۳۹)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۶۴۸	مُتَشَاكِسُونَ	باہم جھگڑنیوالے ضداضدی کرنیوالے
۵۶۴۹	سَلَمًا	پورا مسلّم، ایک کا
۵۶۵۰	مَيِّتٌ	میّت، مرنیوالا
۵۶۵۱	مَيِّتُونَ	مرنے والے

پارہ نمبر (۲۴)

۵۶۵۲	اشْمَأَزَّتْ	نفرت کرتے ہیں
۵۶۵۳	يَا حَسْرَتَىٰ	ہائے افسوس
۵۶۵۴	فَرَّطَ	تقصیر کرنا
۵۶۵۵	جَنْبِ اللّٰهِ	خدا کے بارے میں۔
۵۶۵۶	مَقَالِيدُ	کنجیاں
۵۶۵۷	مَطْوِيَّاتٌ	لپٹے ہوتے
۵۶۵۸	صَعِقَ	بے ہوش ہونا
۵۶۵۹	أَشْرَقَتْ	چمک اُٹھے گی۔

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۶۶۰	وُضِعَ	رکھدیا گیا (سامنے) (فعل مجہول)
۵۶۶۱	جِاءَ یْ	لایا جائے گا، حاضر کیا جائے گا
۵۶۶۲	سِیْقَ	ہانک دیا جائے گا
۵۶۶۳	نُ مَرَّۃ	گروہ، ٹولی
۵۶۶۴	خَزَنَۃ	چوکیدار، داروغہ
۵۶۶۵	طِبْتُمْ	خوشحال رہے تم
۵۶۶۶	حَافِیْنَ	حلقہ باندھے ہوں گے۔

الربع

سورۃ المومن (۴۰)

۵۶۶۷	ذِی الطَّوْلِ	انعام دینے والا
۵۶۶۸	تَلَاق	ملاقات
۵۶۶۹	بٰرِزُوْنَ	موجود ہوں گے
۵۶۷۰	یُطَاعُ	کہا مانا جائے

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۶۷۱	اٰزِفَۃ	قریب آنیوالی
۵۶۷۲	وَاقٍ	بچانے والا
۵۶۷۳	ظٰهِرِیْنَ	غالب ہونیوالے
۵۶۷۴	یَوْمَ التَّنَاد	دن آوازوں کا، (اس دن کثرت سے آوازیں ہونگی)
۵۶۷۵	تَبَاب	ہلاکت

النصف

۵۶۷۶	اُفَوِّضُ	سپرد کرتا ہوں
۵۶۷۷	مُسِیْئُ	بُرے کام کرنے والا۔
۵۶۷۸	سَلٰسِلُ	زنجیریں
۵۶۷۹	یُسْحَبُوْنَ	گھسیٹے جائیں گے
۵۶۸۰	یُسْجَرُوْنَ	جھونک دیئے جائیں گے۔

نمبر شمار	عربی	اُردو

(۴۱) السجدۃ سورۃ حٰمٓ

الثلثة

۵۶۸۱۔ غَيْرُ مَمْنُوْنٍ نہیں موقوف ہونے والا

۵۶۸۲۔ اَقْوَات قوّت

۵۶۸۳۔ دُخَانٌ دھواں

۵۶۸۴۔ طَائِعِيْنَ خوشی سے کرنیوالے

۵۶۸۵۔ صَرْصَرًا تند وتیز، زوردار آندھی، جس میں صرصر کی آواز ہوتی ہے۔

۵۶۸۶۔ يُوْزَعُوْنَ ترتیب سے کھڑے کئے جائیں گے

۵۶۸۷۔ تَسْتَتِرُوْنَ چھپ سکتے تم

۵۶۸۸۔ يَسْتَعْتِبُوْا توبہ کریں

۵۶۸۹۔ مُعْتَبِيْنَ توبہ یا عذر قبول کئے جانیوالے

نمبر شمار	عربی	اُردو

۵۶۹۰۔ قَيَّضْنَا مقرر کر دیا ہم نے

۵۶۹۱۔ قُرَنَآءَ ہم نشین

۵۶۹۲۔ لَغْوٌا شور مچاؤ

۵۶۹۳۔ اَسْوَاَ بدتر

۵۶۹۴۔ اَسْفَلِيْنَ نیچ، گرے ہوئے خوب ذلیل ہونے والے۔

۵۶۹۵۔ مَا تَشْتَهِيْ جو چاہے، جو خواہش ہو

۵۶۹۶۔ نَزْغٌ وسوسہ

۵۶۹۷۔ لَا يَسْئَمُوْنَ نہیں اُکتاتے، نہیں تھکتے

۵۶۹۸۔ خَاشِعَةً دبی ہوئی

۵۶۹۹۔ ذُوْ عِقَابٍ عذاب دینے والا۔

نمبر شمار	عربی	اُردو

پارہ نمبر (۲۵)

۵۷۰۰	اَکْمَامُ	غلاف، خول
۵۷۰۱	اٰذَنَّا	بتادیا ہم نے
۵۷۰۲	عَرِیْض	لمبی، چوڑی
۵۷۰۳	اٰفَاق	گرد و نواح، آس پاس

سورۃ الشوریٰ (۴۲)

۵۷۰۴	یَتَفَطَّرْنَ	پھٹ پڑیں گے
۵۷۰۵	یَذْرَؤُ	پھیلاتا ہے
۵۷۰۶	شَرَعَ	مقرر کیا
۵۷۰۷	کَبُرَ	بھاری ہو
۵۷۰۸	دَاحِضَۃٌ	باطل، بچلی ہوئی
۵۷۰۹	یُمَارُوْنَ	جھگڑتے ہیں
۵۷۱۰	مَوَدَّۃٌ	دوستی، چاہت

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۷۱۱	یَمْحُ	مٹادیتا ہے
۵۷۱۲	غَیْث	بارش، مینہ

الربع

۵۷۱۳	جَوَار	چلنے والے جہاز
۵۷۱۴	اَعْلَام	اونچے پہاڑ
۵۷۱۵	یَظْلَلْنَ	ہوجائیں
۵۷۱۶	رَوَاکِدَ	تھمے ہوئے
۵۷۱۷	یُوْبِقَ	ہلاک کردے گا
۵۷۱۸	شُوْرٰی	مشورہ
۵۷۱۹	نَکِیْر	انکار
۵۷۲۰	یُزَوِّجُ	ملا کردیتا، جمع کردیتا، جوڑا دیتا ہے
۵۷۲۱	عَقِیْمًا	بانجھ
۵۷۲۲	تَصِیْر	پھیرے جائیں گے

نمبر شمار	عربی	اُردو

سورۃ الزخرف (۴۳)

۵۷۲۳۔ اُمُّ الْکِتَاب — مرکزی کتاب
۵۷۲۴۔ صَفْحًا — ہٹا لینا
۵۷۲۵۔ بَطْشًا — سخت پکڑ
۵۷۲۶۔ مَضٰی — ہو گذری
۵۷۲۷۔ تَسْتَوٗا — سوار ہو جاؤ تم
۵۷۲۸۔ مُقْرِنِیْنَ — قابو میں لینے والے
۵۷۲۹۔ جُزْءًا — حصّہ، پارہ
۵۷۳۰۔ یُنَشَّؤُا — آرائش کی جاتی ہے
۵۷۳۱۔ حِلْیَۃٌ — زیورات، گہنے
۵۷۳۲۔ مُسْتَمْسِکُوْنَ — مضبوطی سے پکڑنے والے۔
۵۷۳۳۔ مُقْتَدُوْنَ — پیروی کرنے والے
۵۷۳۴۔ بَرَآءٌ — بیزار، الگ
۵۷۳۵۔ فَطَرَ — پیدا کیا
۵۷۳۶۔ قَرِیْنَیْنِ — دو بستیاں
۵۷۳۷۔ سُخْرِیًّا — کام میں لانا، مسخّر کرنا

نمبر شمار	عربی	اُردو

۵۷۳۸۔ سُقُفًا — چھت
۵۷۳۹۔ فِضَّۃٌ — چاندی
۵۷۴۰۔ مَعَارِجَ — سیڑھیاں
۵۷۴۱۔ یَظْهَرُوْنَ — چڑھتے اُترتے
۵۷۴۲۔ زُخْرُفًا — چمک دمک سونے کی
۵۷۴۳۔ یَعْشُ — اندھا بنتا ہے، آنکھ چُراتے۔
۵۷۴۴۔ بُعْدَ — دُوری
۵۷۴۵۔ مُشْتَرِکُوْنَ — آپس میں ساتھی شرکت کرنیوالے
۵۷۴۶۔ مُقْتَرِنِیْنَ — پَرا باندھ کر، اَردلی بن کر
۵۷۴۷۔ اِسْتَخَفَّ — سبک کر دیا، گھبرا دیا
۵۷۴۸۔ اٰسَفُوْنَا — غصّہ دلایا اُنھوں نے
۵۷۴۹۔ یَصِدُّوْنَ — تالیاں بجاتے ہیں، غل مچاتے ہیں
۵۷۵۰۔ یَخْلُفُوْنَ — جانشیں رہتے
۵۷۵۱۔ لَا تَمْتَرُنَّ — مت شک کرو
۵۷۵۲۔ اَخِلَّآءُ — دوست (واحد: خَلِیْلٌ)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۷۵۳	صِحَاف	بڑی رکابیاں، تھال
۵۷۵۴	اَکْوَاب	آب خورے
۵۷۵۵	تَلَذُّ	لذت چاہیں
۵۷۵۶	لَا یُفَتَّرُ	نہیں ہلکا کیا جائیگا نہیں سُست ہوگا
۵۷۵۷	اَبْرَمُوْا	اُنھوں نے مقرر کیا
۵۷۵۸	مُبْرِمُوْنَ	مقرر کرنے والے

سورۃ الدخان (۴۴)

۵۷۵۹	یُفْرَقُ	جُدا کیا جاتا ہے
۵۷۶۰	اِرْتَقِبْ	منتظر رہ
۵۷۶۱	دُخَانٌ	دھواں
۵۷۶۲	مُعَلَّمٌ	سِکھایا ہُوا
۵۷۶۳	عَائِدُوْنَ	پھر کرنیوالے
۵۷۶۴	اَدُّوْا	ساتھ بھیج دو

الثلثة

۵۷۶۵	اَسْرِ	لے چل

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۷۶۶	رَهْوًا	خشک،
۵۷۶۷	فٰكِهِيْنَ	خوشحال، مزہ کرنے والے
۵۷۶۸	مَا بَكَتْ	نہیں رونا آیا
۵۷۶۹	مُنْشَرِيْنَ	جِلاتے جانیوالے زندہ کئے جانیوالے
۵۷۷۰	مَوْلًى	دوست
۵۷۷۱	مُهْل	پگھلایا ہُوا تانبا، تیل کی تلچھٹ
۵۷۷۲	يَغْلِيْ	جوش مارتا ہے
۵۷۷۳	غَلْيُ	جوش مارنا
۵۷۷۴	اُعْتِلُوْهُ	گھسیٹو
۵۷۷۵	سَوَآءِ الْجَحِيْمِ	بیچوں بیچ جہنّم کے
۵۷۷۶	صُبُّوْا	ڈالدو، اُنڈیلو۔
۵۷۷۷	ذُقْ	چکھ

نمبر شمار	عربی	اُردو
	سورۃ الجاثیہ (۴۵)	
۵۷۷۸	یُصِرُّ	اصرار کرتا ہے، ضد کرتا ہے
۵۷۷۹	اِجْتَرَحُوْا	کرتے ہیں
۵۷۸۰	دَهْرٌ	گردش، زمانہ
۵۷۸۱	جَاثِيَةً	زانوؤں کے بل گری ہوئی
۵۷۸۲	نَسْتَنْسِخُ	ہم لکھواتے ہیں (مصدر: اِسْتِنْسَاخ)
۵۷۸۳	مَا نَدْرِيْ	ہم نہیں جانتے
۵۷۸۴	مُسْتَيْقِنِيْنَ	یقین کرنیوالے
۵۷۸۵	اِسْتِيْقَانٌ	مصدر (یقین)

نمبر شمار	عربی	اُردو
	سورۃ احقاف (۴۶)	
۵۷۸۶	اَثَرَةٌ	دلیل، نشان
۵۷۸۷	بِدْعًا	نیا، انوکھا
۵۷۸۸	كُرْهًا	تکلیف
۵۷۸۹	ثَلٰثُوْنَ	تیس ۳۰
۵۷۹۰	نَتَجَاوَزُ	ہم درگذر کریں گے
۵۷۹۱	اَذْهَبْتُمْ	لے چکے تم
۵۷۹۲	اَحْقَافٌ	ریگستان
۵۷۹۳	عَارِضًا	بادل، گھٹا
۵۷۹۴	مُسْتَقْبِلَ	سامنے آنیوالا
۵۷۹۵	اَوْدِيَةٌ	وادیاں، میدان ندی نالے
۵۷۹۶	قُرْبَانًا	تقرب کا ذریعہ پہنچ
۵۷۹۷	نَفَرًا	جماعت، ٹولی، گروہ

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۷۹۸	یُجِرُکُم	پناہ دے گا تم کو
۵۷۹۹	لَمْ یَعْیَ	وہ نہیں تھکا

الربع

سورہ محمد (۴۷)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۸۰۰	اَضَلَّ	بے راہ کر دیا
۵۸۰۱	کَفَّرَ	دُور کر دیا
۵۸۰۲	اَصْلَحَ	درست کر دیا
۵۸۰۳	بَالَ	حال، کیفیت
۵۸۰۴	ضَرْبَ الرِّقَابِ	گردنیں مارنا
۵۸۰۵	اَثْخَنْتُمْ	خوب کُچل ڈالا ہو تم نے۔
۵۸۰۶	ثَخُن	خونریزی کرنا، کُچل ڈالنا
۵۸۰۷	وِثَاق	قید کرنا، باندھنا
۵۸۰۸	فِدَاءً	فدیہ لے کر چھوڑ دینا
۵۸۰۹	عَرَّفَ	پہچان کرا دی

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۸۱۰	تَعْسًا	گر کر ہلاک ہونا
۵۸۱۱	غَیْرِ اٰسِن	بن بگڑا ہُوا، کبھی نہ بگڑنیوالا
۵۸۱۲	خَمْر	(انگوری) شراب
۵۸۱۳	عَسَلٌ	شہد
۵۸۱۴	اَمْعَاء	انتڑیاں
۵۸۱۵	اٰنِفًا	ابھی ابھی
۵۸۱۶	اَشْرَاط	علامتیں
۵۸۱۷	مَغْشِیّ	بے ہوشی چھا گئی ہو
۵۸۱۸	اَوْلٰی	خرابی
۵۸۱۹	اَقْفَال	تالے (قُفْلٌ کی جمع)
۵۸۲۰	سَوَّلَ	بات بنائی، چکمہ دیا
۵۸۲۱	اَمْلٰی	دُور کی سُجھائی
۵۸۲۲	اِسْرَار	آہستہ، پوشیدہ مشورہ، خفیہ، چُھپا بھید
۵۸۲۳	اَضْغَان	بدنیتی
۵۸۲۴	لَحْنِ الْقَوْل	طرزِ کلام، بات کا ڈھب
۵۸۲۵	لَنْ یَّتِرَ	نہیں کمی کرے گا
۵۸۲۶	یُحْفِ	تنگ کرے

نمبر شمار	عربی	اُردو



۵۸۲۷۔	تَقَدَّمَ	پہلے ہو چکا
۵۸۲۸۔	تَاَخَّرَ	پیچھے ہُوا
۵۸۲۹۔	ظَانِّيْنَ	گمان کرنے والے، اٹکل کرنے والے
۵۸۳۰۔	تُعَزِّرُوْا	تم ساتھ دو، تم قوّت دو
۵۸۳۱۔	تُوَقِّرُوْا	تم ادب کرو
۵۸۳۲۔	مَغَانِمَ	مالِ غنیمت

النصف

۵۸۳۳۔	اَظْفَرَ	قابو دیا
۵۸۳۴۔	اَلْهَدْيَ	قربانی کے جانور
۵۸۳۵۔	مَعْكُوْفًا	رُکا ہُوا
۵۸۳۶۔	تَطَئُوْهُمْ	کچل ڈالو گے
۵۸۳۷۔	مَعَرَّةٌ	تکلیف، خرابی
۵۸۳۸۔	تَزَيَّلُوْا	جُدا ہو جاتے
۵۸۳۹۔	حَمِيَّةَ	غلط خیالات، عار، نادانی کی ضد۔
۵۸۴۰۔	اَلْزَمَ	لازم کر دیا، لگائے رکھا
۵۸۴۱۔	مُحَلِّقِيْنَ	منڈوانیوالے (ح ل ق)
۵۸۴۲۔	مُقَصِّرِيْنَ	کتروانے والے (ق ص ر)
۵۸۴۳۔	سِيْمَا	نشانی، بانا
۵۸۴۴۔	شَطْءَ	پٹھا، سوئی کونپل
۵۸۴۵۔	اٰزَرَ	قوّت پکڑی، کمر مضبوط ہوئی
۵۸۴۶۔	اِسْتَغْلَظَ	موٹا ہُوا
۵۸۴۷۔	سُوْقِ	کھیتی کی جڑیں، نال، ڈنٹھل

سورۃ الحجرات (۴۹)

۵۸۴۸۔ اِمْتَحَنَ خاص کرلیا جانچ لیا

۵۸۴۹۔ تَفِیْءَ پھر آئیں، رجوع ہوجائیں

الثلثة

۵۸۵۰۔ لَاتَلْمِزُوْا مت عیب لگاؤ

۵۸۵۱۔ لَاتَنَابَزُوْا مت برے نام دھرو۔

۵۸۵۲۔ لَاتَجَسَّسُوْا جاسوسی نہ کرو

۵۸۵۳۔ لَایَغْتَبْ نہ غیبت کریں

۵۸۵۴۔ لَایَلِتْ نہیں کم کرے گا

سورۃ ق (۵۰)

۵۸۵۵۔ مَرِیْج اُلجھن میں ڈالنے والا۔

۵۸۵۶۔ فُرُوْج شگاف

۵۸۵۷۔ بَاسِقٰتٍ لمبی لمبی، اونچی

۵۸۵۸۔ نَضِیْد تہ بتہ، گوندھے ہوتے

۵۸۵۹۔ عَیِیْنَا ہم تھک گئے

۵۸۶۰۔ حَبْلِ الْوَرِیْد رگِ گردن

۵۸۶۱۔ عَتِیْد تیار

۵۸۶۲۔ سَکْرَۃُ بے ہوشی، جاں کنی، سکرات

۵۸۶۳۔ تَحِیْدُ توکنارہ کرتا ہے، بھاگتا ہے

۵۸۶۴۔ غِطَآءَ پردہ

۵۸۶۵۔ هَلِ امْتَلَاْتِ کیا بھر گئی تو

۵۸۶۶۔ نَقَّبُوْا چھان ڈالا

نمبر شمار	عربی	اُردو

سورۃ الذّٰریٰت (۵۱)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۸۶۷	ذٰرِیٰتِ	بکھیرنے والیاں
۵۸۶۸	ذَرْوًا	بکھیرنا
۵۸۶۹	وِقْرًا	بوجھل
۵۸۷۰	جٰرِیٰتِ	چلنے والیاں
۵۸۷۱	مُقَسِّمٰتِ	تقسیم کرنے والیاں
۵۸۷۲	حُبُكِ	راہیں، جالی دار
۵۸۷۳	خَرّٰصُوْنَ	اٹکل مارنے والے
۵۸۷۴	یُفْتَنُوْنَ	گرفتار کئے جائیں گے۔
۵۸۷۵	یَهْجَعُوْنَ	سوتے تھے
۵۸۷۶	صَیْحَةٌ	حیرت
۵۸۷۷	صَكَّتْ	ہاتھ مارا

نمبر شمار	عربی	اُردو

پارہ نمبر (۲۷)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۸۷۸	رُكْنٍ	رکن سلطنت، طاقت
۵۸۷۹	ذَنُوْبًا	(بُرے دن کی) باری (پانی بھراڈول) یا پاپ کا گھڑا بھر گیا انجام، نتیجہ، بُرے دن

سورۃ الطُّور (۵۲)

۵۸۸۰	رَقٍّ	ملائم کاغذ
۵۸۸۱	مَنْشُوْرٍ	کھلا ہُوا
۵۸۸۲	بَیْتِ الْمَعْمُوْرِ	آباد گھر
۵۸۸۳	مَسْجُوْرِ	جھونکا ہوا اُبلتا ہوا،

نمبر شمار	عربی	اُردو
		سُلگ جانے والا موجزن۔
۵۸۸۴	دَافِعٌ	ہٹانے والا
۵۸۸۵	مَوْرًا	تھرتھرانا
۵۸۸۶	دَعًّا	دھکّے دینا
۵۸۸۷	مَا اَلَتْنَا	نہیں کم کیا ہم نے
۵۸۸۸	رَهِيْنٌ	گرفتار
۵۸۸۹	رَيْبُ الْمَنُوْنِ	حادثۂ موت
۵۸۹۰	اَحْلَامُ	عقلیں
۵۸۹۱	طَاغُوْنَ	سرکش
۵۸۹۲	تَقَوَّلَ	بات بنایا ہوتا وہ
۵۸۹۳	مُضْطَرُوْنَ	ذمّے دار، دار وغہ (جمع)
۵۸۹۴	مُثْقَلُوْنَ	بوجھ سے دبے ہوئے۔
۵۸۹۵	اَعْيُنِنَا	ہماری نگرانی میں
۵۸۹۶	اِدْبَار	پیچھے جانا، پیٹھ دینا۔

نمبر شمار	عربی	اُردو

سورۃ النجم (۵۳)

۵۸۹۷	هَوٰى	گرا
۵۸۹۸	ذُوْمِرَّةٍ	طاقت ور
۵۸۹۹	دَنَا	نزدیک ہُوا
۵۹۰۰	تَدَلّٰى	اُتر آیا
۵۹۰۱	قَابَ قَوْسَيْنِ	دو کمانیں
۵۹۰۲	سِدْرَةِ الْمُنْتَهٰى	بیری کا درخت جو آخری حد پر عالمِ مادی اور عالمِ آخرت کے درمیان حد فاصل ہے۔
۵۹۰۳	ضِيْزٰى	بے ڈھنگی
۵۹۰۴	تَسْمِيَةٌ	نام رکھنا
۵۹۰۵	مَبْلَغ	رسائی، لیاقت، پہنچ۔

الربع

۵۹۰۶	لَمَمَ	چھوٹے گناہ

پارہ نمبر (۲۷)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۹۰۷	اَجِنَّۃٌ	بچے
۵۹۰۸	جَنِیْنٌ	وہ بچہ جو ماں کے پیٹ میں ہو۔
۵۹۰۹	اَکْدٰی	بُلند کر دیا
۵۹۱۰	اَوْفٰی	پوری پوری
۵۹۱۱	اَضْحَکَ	ہنسایا
۵۹۱۲	اَبْکٰی	رُلایا
۵۹۱۳	اَمَاتَ	مارا
۵۹۱۴	اَحْیٰی	جلایا
۵۹۱۵	تُمْنٰی	منی ڈالی جاتی ہے
۵۹۱۶	نَشْأَۃَ	پیدائش
۵۹۱۷	اَغْنٰی	غنی کر دیا، محتاجی دُور کی، مالدار کر دیا
۵۹۱۸	اَقْنٰی	خزانیوالا کر دیا
۵۹۱۹	شِعْرٰی	ایک ستارہ کا نام جو سورج سے کئی گنا بڑا ہے۔
۵۹۲۰	اَطْغٰی	بہت زیادہ سرکش
۵۹۲۱	مُؤْتَفِکَۃَ	اُلٹائی ہوئی بستیاں
۵۹۲۲	اَھْوٰی	پھینک مارا
۵۹۲۳	سٰمِدُوْنَ	غفلت کرنیوالے

سورۃ القمر (۵۴)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۹۲۴	مُسْتَمِرٌّ	پہلے سے چلا آنیوالا
۵۹۲۵	مُزْدَجَرٌ	کافی ڈانٹ
۵۹۲۶	تَوَلَّ	منہ پھیر لے
۵۹۲۷	نُکُر	اَن دیکھی، انجان ناپہچان۔
۵۹۲۸	اِزْدُجِرَ	ڈانٹا گیا
۵۹۲۹	مُنْھَمِر	بکثرت برسایا ہُوا
۵۹۳۰	دُسُر	میخیں
۵۹۳۱	کُفِرَ	ناقدری کی گئی
۵۹۳۲	مُدَّکِرٍ	نصیحت حاصل کرنے والا۔
۵۹۳۳	تَنْزِعُ	اُکھاڑ پھینکا
۵۹۳۴	اَعْجَاز	ڈالیاں
۵۹۳۵	مُنْقَعِرٍ	کٹی ہوئی
۵۹۳۶	سُعُر	جنون، بے عقلی
۵۹۳۷	اَشِرٌ	بہت شریر

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۹۳۸	مُحْتَضَرٌ	باری باری سے حاضری
۵۹۳۹	تَعَاطٰی	پکڑا
۵۹۴۰	عَقَرَ	کاٹ ڈالا
۵۹۴۱	هَشِيْم	روندا ہوا، چورہ، پامال۔
۵۹۴۲	مُحْتَظِرٌ	کانٹوں کی سوکھی پُرانی باڑ۔
۵۹۴۳	حَاصِبًا	پتھروں کی بارش
۵۹۴۴	سَحَرَ	اخیر شب، رات کا پچھلا حصّہ
۵۹۴۵	اَدْهٰى	بہت سخت
۵۹۴۶	اَمَرُّ	بہت کڑوی
۵۹۴۷	سَقَر	آگ، تیز جلن
۵۹۴۸	لَمْحٌ بِالْبَصَرِ	جھپکنا آنکھ کا
۵۹۴۹	اَشْيَاع	جماعتیں، گروہ
۵۹۵۰	مُسْتَطَرٌ	لکھا ہُوا
۵۹۵۱	مَقْعَدِ صِدْقٍ	مقام عمدہ
۵۹۵۲	مَلِيْكٍ	بادشاہ
۵۹۵۳	مُقْتَدِرٌ	قدرت والا

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۹۵۴	حُسْبَان	گردش کرنیوالے حساب سے
۵۹۵۵	اَنَامٌ	خلقت
۵۹۵۶	ذُوالْعَصْفِ	بھوسے والا (غلّہ)
۵۹۵۷	رَيْحَانٌ	غذا خوشبودار
۵۹۵۸	اٰلَآءِ	نعمتیں
۵۹۵۹	فَخَّار	ٹھیکرا
۵۹۶۰	يَلْتَقِيٰنِ	لگے ہوتے مل کر بھڑکر چلنے والے
۵۹۶۱	بَرْزَخٌ	آڑ
۵۹۶۲	لَا يَبْغِيٰنِ	نہیں بڑھ سکتے، پار نہیں کر سکتے
۵۹۶۳	لُؤْلُؤٌ	موتی
۵۹۶۴	مَرْجَانٌ	مونگے
۵۹۶۵	مُنْشِئٰتِ	اُونچی کشتیاں

سُورَةُ الرَّحْمٰنِ (۵۵)

النصف

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۹۶۶	ذُوالْجَلَالِ	عظمت والا
۵۹۶۷	شَأْن	کام
۵۹۶۸	ثَقَلَیْنِ	دو خلقتیں بھاری بھرکم (جنّ وانس)
۵۹۶۹	تَنْفُذُوْا	نکل بھاگ سکو
۵۹۷۰	اَقْطَار	حدُود، کنارے
۵۹۷۱	سُلْطٰن	زور، اقتدار
۵۹۷۲	شُوَاظ	شعلے، بے دھویں کی آگ، بھیانک گرم آگ۔
۵۹۷۳	نُحَاسُ	تانبا گلا ہوا گرم
۵۹۷۴	وَرْدَةً	سرخ چمڑا
۵۹۷۵	دِهَان	تیل کی تلچھٹ
۵۹۷۶	نَوَاصِیْ	پیشانی (واحد: نَاصِیَةٌ)
۵۹۷۷	اَقْدَام	قدم (جمع)
۵۹۷۸	حَمِیْم	گرم پانی
۵۹۷۹	اٰنٍ	شدید حرارت، کھولتا لاوا
۵۹۸۰	ذَوَاتَا اَفْنَان	کثیر شاخوں والے دو باغ

نمبر شمار	عربی	اُردو
۵۹۸۱	بَطَائِنُ	استر، اندر کا حصّہ
۵۹۸۲	اِسْتَبْرَق	دبیز ریشمی کپڑا چمکدار
۵۹۸۳	جَنَا	منتخب شدہ میوہ
۵۹۸۴	دَانٍ	نزدیک، ہاتھ کے قریب
۵۹۸۵	طَمَثَ	چھونا، نزدیک ہونا
۵۹۸۶	یَاقُوْت	جواہر، قیمتی پتھر
۵۹۸۷	مُدْهَامَّتٰنِ	گہرے سبز ہرے بھرے دو باغ
۵۹۸۸	نَضَّاخَتٰنِ	جوش مارنیوالے دو چشمے
۵۹۸۹	رُمَّان	انار
۵۹۹۰	خَیْرَاتٌ حِسَانٌ	خوب صورت اور خوب سیرت
۵۹۹۱	رَفْرَفٍ	فرش کے استعمال کا باریک کپڑا باریک ریشمی کپڑا
۵۹۹۲	خُضْرٌ	سبز
۵۹۹۳	عَبْقَرِیٌّ	قالین

نمبر شمار	عربی	اُردو



۵۹۹۴	وَاقِعَةٌ	واقع ہونیوالی
۵۹۹۵	خَافِضَةٌ	نیچا کر دینے والی
۵۹۹۶	رَافِعَةٌ	بلند کر دینے والی
۵۹۹۷	رُجَّتْ	ہلائی جائے گی
۵۹۹۸	رَجًّا	جھٹکا دینا، ہلا دینا
۵۹۹۹	بَسًّا	ریزہ ریزہ کر کے اُڑا دینا
۶۰۰۰	هَبَآءً	غبار کا ریزہ
۶۰۰۱	مُنْبَثًّا	پراگندہ
۶۰۰۲	اَصْحٰبُ الْمَيْمَنَةِ	داہنی طرف والے اچھے لوگ۔
۶۰۰۳	اَصْحٰبُ الْمَشْئَمَةِ	بائیں طرف والے بُرے لوگ، خراب لوگ
۶۰۰۴	ثُلَّةٌ	بڑی تعداد
۶۰۰۵	مَوْضُوْنَةٌ	سونے کے تاروں سے بنے ہوئے تخت

نمبر شمار	عربی	اُردو
۶۰۰۶	مُخَلَّدُوْنَ	ہمیشہ رہنے والے
۶۰۰۷	اَبَارِيْقَ	آفتابے، لوٹے
۶۰۰۸	لَا يُصَدَّعُوْنَ	نہیں سر دُکھائے جائیں گے۔
۶۰۰۹	تَاْثِيْمًا	گناہ کی بات
۶۰۱۰	مَخْضُوْد	بے کانٹے کی
۶۰۱۱	طَلْح	کیلے
۶۰۱۲	مَنْضُوْد	تہ بہ تہ
۶۰۱۳	مَمْدُوْد	لمبا سایہ
۶۰۱۴	مَسْكُوْب	جھرنوں کا بہتا پانی
۶۰۱۵	اَبْكَارًا	کنواریاں
۶۰۱۶	عُرُبًا	پارسا عورتیں، جو خاوند پر عاشق ہوں۔
۶۰۱۷	اَتْرَابًا	ہم عمر، نوجوان عورتیں
۶۰۱۸	يَحْمُوْم	بھیانک سیاہ دھواں
۶۰۱۹	يُصِرُّوْنَ	اصرار کرتے ہیں
۶۰۲۰	حِنْث	گناہ
۶۰۲۱	شُرْبَ الْهِيْم	پینا پیاسے اونٹوں کی طرح

نمبر شمار	عربی	اُردو
۶۰۲۲	حُطَامًا	ریزہ ریزہ
۶۰۲۳	تَفَکَّھُوْنَ	باتیں بناتے رہ جاؤ گے تم
۶۰۲۴	مُغْرَمُوْنَ	قرض دار ہو گئے
۶۰۲۵	مُزْن	بدلی
۶۰۲۶	تُوْرُوْنَ	تم روشن کرتے ہو
۶۰۲۷	مُقْوِیْن	مسافر جنگل و صحرا

الثلثة

۶۰۲۸	مَوَاقِعِ النُّجُوْمِ	ستاروں کا چھپنا
۶۰۲۹	مُطَهَّرُوْنَ	ستھرے لوگ
۶۰۳۰	مُدْهِنُوْنَ	بات کو سرسری اور معمولی سمجھنے والے، خاص اہمیت نہ دینے والے
۶۰۳۱	غَیْرَ مَدِیْنِیْنَ	حساب نہیں دیتے جانے والے
۶۰۳۲	رَوْحٌ	راحت
۶۰۳۳	رَیْحَان	خوشبودار رزق
۶۰۳۴	تَصْلِیَة	داخل ہونا
۶۰۳۵	جَحِیْم	دوزخ، آگ کا گڑھا

نمبر شمار	عربی	اُردو

سُوْرَةُ الحَدِیْد (۵۷)

۶۰۳۶	مُسْتَخْلَفِیْنَ	قائم مقام، خلیفہ
۶۰۳۷	نَقْتَبِسْ	ہم روشنی حاصل کریں۔
۶۰۳۸	اِلْتَمِسُوْا	ڈھونڈ لاؤ
۶۰۳۹	سُوْر	دیوار، اوٹ
۶۰۴۰	قِبَلَ	طرف
۶۰۴۱	اَلَمْ یَاْنِ	کیا وقت نہیں آیا
۶۰۴۲	طَالَ	دراز ہوئی
۶۰۴۳	اَمَدٌ	مدّت
۶۰۴۴	تَفَاخُرٌ	فخر، بڑائی
۶۰۴۵	تَکَاثُرٌ	کثرت
۶۰۴۶	عَرْض	چوڑان، وسعت
۶۰۴۷	نَبْرَاَ	ہم پیدا کرتے ہیں
۶۰۴۸	لِکَیْلَا تَاْسَوْا	مت غم کرو
۶۰۴۹	فَاتَ	جاتی رہی
۶۰۵۰	قَفَّیْنَا	پیچھے لاتے ہم
۶۰۵۱	رَهْبَانِیَّة	ترکِ دنیا، گوشہ گیری

نمبر شمار	عربی	اُردو
۶۰۵۲	رِعَایَۃ	نگاہ رکھنا
۶۰۵۳	کِفْلَیْنِ	دو حصّے





۶۰۵۴	تَشْتَکِیْ	شکایت کرتی ہے
۶۰۵۵	تَحَاوُر	سوال وجواب، گفتگو،
۶۰۵۶	یُظَاھِرُوْنَ	ظہار کرتے ہیں (اپنی بیوی کو زبانہ جاہلیت میں جو شخص یہ کہتا تھا کہ تو مجھ پر میری ماں کی پیٹھ کی طرح ہے تو وہ عورت مستقل طور پر اس مرد سے علیٰحدہ سمجھی جاتی اسی کو ظہار کہا گیا ہے)
۶۰۵۷	اَلّٰٓئِیْ	وہ عورتیں جو (اسم موصولہ)
۶۰۵۸	یَتَمَآسَّا	ہاتھ لگائیں ایک دوسرے کو وہ
۶۰۵۹	شَھْرَیْنِ	دو مہینے
۶۰۶۰	مُتَتَابِعَیْنِ	لگاتار، مسلسل
۶۰۶۱	سِتِّیْنَ	ساٹھ
۶۰۶۲	یُحَآدُّوْنَ	مخالفت کرتے ہیں
۶۰۶۳	کُبِتُوْا	ہلاک کئے گئے
۶۰۶۴	کُبِتَ	ہلاک کیا گیا
۶۰۶۵	اَحْصٰی	گن رکھا ہے
۶۰۶۶	مَعْصِیَتُ	نافرمانی
۶۰۶۷	حَیَّوْا	دعا سلام کرتے ہیں
۶۰۶۸	تَفَسَّحُوْا	جگہ کھولدو، کشادگی سے بیٹھو
۶۰۶۹	فَسَّحَ	کشادگی
۶۰۷۰	انْشُزُوْا	اُٹھ کھڑے ہوجاؤ
۶۰۷۱	جُنَّۃ	ڈھال
۶۰۷۲	اِسْتَحْوَذَ	مسلّط ہوگیا، غالب آیا

نمبر شمار	عربی	اُردو
۶۰۷۳	حِزْبٌ	گروہ، جماعت
۶۰۷۴	اَذِلِّیْنَ	بہت ذلیل
۶۰۷۵	یُوَآدُّوْنَ	دوستی کرتے ہیں

سورۃ الحشر (۵۹)

۶۰۷۶	مَانِعَتُهُمْ	بچانے والی
۶۰۷۷	حُصُوْن	قلعے
		(واحد: حِصْنٌ)
۶۰۷۸	قَذَفَ	ڈالدیا
۶۰۷۹	یُخْرِبُوْنَ	خراب کرتے ہیں
۶۰۸۰	اِعْتَبِرُوْا	عبرت حاصل کرو
۶۰۸۱	جَلَآءَ	جلاوطن کرنا
۶۰۸۲	لِیْنَة	تنہ دار درخت
۶۰۸۳	اَوْجَفْتُمْ	دوڑائے تم نے
۶۰۸۴	دُوْلَةً	ہاتھوں ہاتھ لینا
۶۰۸۵	اَغْنِیَاء	غنی، مالدار
۶۰۸۶	حَاجَة	خلش، رشک حاجت

نمبر شمار	عربی	اُردو
۶۰۸۷	یُؤْثِرُوْنَ	ایثار کرتے ہیں، مقدم رکھتے ہیں
۶۰۸۸	خَصَاصَة	تنگدستی، محتاجی
۶۰۸۹	یُوْقَ	بچایا گیا
۶۰۹۰	شُحّ	بخیلی، کنجوسی، حرص، کھٹک

الربع

۶۰۹۱	نَافَقُوْا	منافق ہوگئے
۶۰۹۲	رَهْبَة	ڈر
۶۰۹۳	قُرًی مُحَصَّنَة	بستیاں محفوظ
۶۰۹۴	شَتّٰی	مختلف، متفرق پھٹے ہوتے
۶۰۹۵	وَبَال	سزا، وبال
۶۰۹۶	خَاشِعًا	دب جانیوالا
۶۰۹۷	مُتَصَدِّعًا	پھٹ جانیوالا
۶۰۹۸	مُهَيْمِن	نگہبانی کرنے والا
۶۰۹۹	مُتَكَبِّر	بڑائی والا

نمبر شمار	عربی	اُردو

سورۃ الممتحنۃ (۶۰)

۶۱۰۰	تُلْقُوْنَ	ملاقات کرتے ہو تم
۶۱۰۱	بُرَءٰٓؤُا	بے زار ہیں
۶۱۰۲	عَادَيْتُمْ	عداوت رکھتے ہو تم
۶۱۰۳	ظَاهَرُوْا	مددگاری کی
۶۱۰۴	اِمْتَحِنُوْا	امتحان کرلو، پرکھ لو جانچ کرلو۔
۶۱۰۵	لَا تُمْسِكُوْا	مت قائم رکھو نہ تھامے رہو
۶۱۰۶	عِصَمِ الْكَوَافِرِ	کافر عورتوں سے تعلقات ناموس رشتہ نکاح
۶۱۰۷	فَاتَ	ہاتھ سے نکل گئی

النصف

نمبر شمار	عربی	اُردو

سورۃ الصف (۶۱)

۶۱۰۸	مَقْتًا	ناراضی
۶۱۰۹	بُنْيَان	عمارت
۶۱۱۰	مَرْصُوْص	سیسہ پلائی ہوئی

سورۃ الجمعۃ (۶۲)

۶۱۱۱	اَسْفَار	کتابیں بہت ساری۔
۶۱۱۲	اِنْفَضُّوْا	دوڑے جاتے ہیں

نمبر شمار	عربی	اُردو

سورۃ المنافقون (۶۳)

۶۱۱۳	اَجْسَام	جسم، بدن (جمع)
۶۱۱۴	خُشُبٌ	لکڑیاں
۶۱۱۵	مُسَنَّدَۃٌ	سہارے سے لگی ہوئی۔
۶۱۱۶	صَیْحَۃ	آواز
۶۱۱۷	لَوَّوْا	موڑتے ہیں
۶۱۱۸	یَنْفَضُّوْا	بھاگ جائیں، منتشر ہو جائیں

سورۃ التغابن (۶۴)

۶۱۱۹	تَغَابُنْ	ہار جیت

نمبر شمار	عربی	اُردو

سورۃ الطلاق (۶۵)

۶۱۲۰	یُحْدِثُ	نئی بات
۶۱۲۱	فَارِقُوْا	جُدا کر دو
۶۱۲۲	ذَوَیْ عَدْلٍ	دو انصاف پسند آدمی
۶۱۲۳	بَالِغُ	پہنچے گا، کر کے رہیگا
۶۱۲۴	اُوْلَاتِ حَمْلٍ	حمل والیاں
۶۱۲۵	وُجْد	مقدور، حیثیت
۶۱۲۵ (الف)	یَضَعْنَ	حمل رکھدیں، یعنی بچہ جن لیں
۶۱۲۶	تَعَاسَرْتُمْ	تنگی کرو تم
۶۱۲۷	تُرْضِعُ	دُودھ پلائے گی
۶۱۲۸	اُخْرٰی	دوسری
۶۱۲۹	ذُوْسَعَۃٍ	صاحب وسعت
۶۱۳۰	عَتَتْ	سرکشی کی

نمبر شمار	عربی	اُردو



۶۱۳۱	تَبْتَغِيْ	تُو چاہتا ہے
۶۱۳۲	تَحِلَّة	کھولنا، حلال کرنا
۶۱۳۳	اَسَرَّ	چھپا کر کہا
۶۱۳۴	اَظْهَرَ	ظاہر کر دیا
۶۱۳۵	عَرَّفَ	بتلا دیا
۶۱۳۶	اَعْرَضَ	ٹال دیا
۶۱۳۷	صَغَتْ	مائل ہوئے
۶۱۳۸	تَظٰهَرَا	کارروائی کرو گی تم دونوں
۶۱۳۹	ثَيِّبٰتٍ	توبہ کرنیوالیاں
۶۱۴۰	سٰئِحٰتٍ	روزہ رکھنے والیاں
۶۱۴۱	ثَيِّبٰتٍ	بیوہ شوہر دیکھی ہوئی
۶۱۴۲	اَبْكَارًا	کنواریاں
۶۱۴۳	غِلَاظ	سخت دل
۶۱۴۴	نَصُوْحًا	خالص جسمیں خیر خواہی ہو
۶۱۴۵	اِبْنِ	بنا دے، تیار کر دے
۶۱۴۶	فَرْج	ناموس جسم

نمبر شمار	عربی	اُردو



۶۱۴۷	طِبَاقًا	اُوپر تلے
۶۱۴۸	تَفٰوُت	فرق، چُوک
۶۱۴۹	فُطُوْر	شگاف، خلل
۶۱۵۰	كَرَّتَيْنِ	دوبارہ
۶۱۵۱	خَاسِئًا	ذلیل
۶۱۵۲	حَسِيْر	تھکی ہوئی
۶۱۵۳	رُجُوْمًا	مارنا
۶۱۵۴	شَهِيْقًا	چیخنا، دہاڑنا
۶۱۵۵	تَفُوْر	جوش مارتی ہے
۶۱۵۶	تَمَيَّزُ	پھٹ جائے گی
۶۱۵۷	سُحْقًا	لعنت
۶۱۵۸	ذَلُوْلًا	نرم
۶۱۵۹	مَنَاكِب	راستے
۶۱۶۰	تَمُوْر	تھرتھرانے لگی
۶۱۶۱	لَجُّوْا	لگ گئے، اڑ گئے

نمبر شمار	عربی	اُردو
۶۱۶۲	مُكِبًّا	اوندھا گرا ہُوا
۶۱۶۳	اَهْدٰى	زیادہ ہدایت یافتہ
۶۱۶۴	زُلْفٰى	نزدیک
۶۱۶۵	سَيِّئَتْ	بگڑ جائیں گے
۶۱۶۶	يُجِيْرُ	پناہ دے گا
۶۱۶۷	اَصْبَحَ	ہوگیا
۶۱۶۸	غَوْرًا	خشک
۶۱۶۹	مَعِيْن	جاری

سورۃ القلم (۶۸)

۶۱۷۰	وَالْقَلَمِ	قسم ہے قلم کی
۶۱۷۱	يَسْطُرُوْنَ	لکھتے ہیں
۶۱۷۲	خُلُقٍ عَظِيْمٍ	اخلاق کا اعلیٰ مقام
۶۱۷۳	مَفْتُوْن	فتنہ والا، دیوانہ
۶۱۷۴	دَهَن	سُست ہونا ڈھیلا پڑنا، نرم ہونا
۶۱۷۵	حَلَّاف	بہت قسم کھانیوالا
۶۱۷۶	هَمَّازٍ	طعنے دینے والا
۶۱۷۷	مَشَّآءٍ	چال چلنے والا
۶۱۷۸	نَمِيْم	چغلی کھانیوالا
۶۱۷۹	عُتُلٍّ	بدخو، اُجڈ
۶۱۸۰	زَنِيْم	بدنصیب، بداصل
۶۱۸۱	نَسِمُهٗ	ہم داغ دیں گے
۶۱۸۲	خُرْطُوْم	ناک، سونڈ
۶۱۸۳	لَا يَسْتَثْنُوْنَ	نہیں انشاء اللہ کہا اُنھوں نے، نہیں استثناء کرتے ہیں۔
۶۱۸۴	طَائِفٌ	پھرنے والا
۶۱۸۵	نَائِمُوْنَ	سونے والے
۶۱۸۶	صَرِيْم	جڑ سے کٹا ہُوا
۶۱۸۷	تَنَادَوْا	پکارنے لگے
۶۱۸۸	صَارِمِيْنَ	کاٹنے والے
۶۱۸۹	حَرْد	بخیلی
۶۱۹۰	اَوْسَط	بیچ والا
۶۱۹۱	يَتَلَاوَمُوْنَ	الزام دینے لگے
۶۱۹۲	يُكْشَفُ	کھولدیا جائیگا
۶۱۹۳	سَاق	ساق کی تجلی (پنڈلی)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۶۱۹۴	صَاحِبِ الْحُوْتِ	مچھلی والا (یونس علیہ السلام)
۶۱۹۵	مَكْظُوْم	غم سے بھرا ہوا
۶۱۹۶	تَدَارَكَ	پالیا
۶۱۹۷	نُبِذَ	ڈالدیا گیا
۶۱۹۸	عَرَاءٍ	بن درخت والی جگہ چٹیل میدان
۶۱۹۹	يُزْلِقُوْنَ	پھسلادیں گے

الرّبع

سورۃ الحاقہ (۶۹)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۶۲۰۰	اَلْحَاقَّة	حق ہونیوالی
۶۲۰۱	طَاغِيَة	حد سے زیادہ
۶۲۰۲	حُسُوْمًا	جڑ سے کٹ گئی
۶۲۰۳	صَرْعٰى	گری ہوئی
۶۲۰۴	رَابِيَة	بلند چڑھی ہوئی
۶۲۰۵	تَعِيَ	یاد رکھے
۶۲۰۶	وَاعِيَة	یاد رکھنے والی
۶۲۰۷	نَفْخَةٌ	پھونک
۶۲۰۸	دَكَّةٌ	توڑ پھوڑ کر دیا جانا
۶۲۰۹	وَاهِيَةٌ	سُست، کمزور
۶۲۱۰	اَرْجَاء	کنارے
۶۲۱۱	خَافِيَة	پوشیدہ
۶۲۱۲	هَاؤُمُ	تم دیکھ لو
۶۲۱۳	كِتَابِيَة	عمل نامہ میرا
۶۲۱۴	عِيْشَة	عیش بہترین
۶۲۱۵	قُطُوْف	میوے کے گچھے
۶۲۱۶	دَانِيَة	جھکے ہوئے
۶۲۱۷	خَالِيَة	گذرے ہوئے
۶۲۱۸	لَمْ اُوْتَ	نہ دیا جاتا میں
۶۲۱۹	لَمْ اَدْرِ	نہ جانتا میں
۶۲۲۰	قَاضِيَة	تمام کر دینے والی
۶۲۲۱	سُلْطَانِيَهْ	سلطنت میری
۶۲۲۲	غُلُّوْا	طوق پہنا دو
۶۲۲۳	صَلُّوْا	داخل کرو
۶۲۲۴	سِلْسِلَة	زنجیر
۶۲۲۵	ذَرْعُهَا	پیمائش اس کی
۶۲۲۶	سَبْعُوْنَ	ستر

نمبر شمار	عربی	اُردو
۶۲۲۷	ذِرَاعًا	ہاتھ
۶۲۲۸	اُسْلُکُوْا	جکڑدو، گھسیٹو
۶۲۲۹	لَایَحُضُّ	نہیں رغبت دلاتا
۶۲۳۰	غِسْلِیْن	زخموں کا دھووَن بہتی پیپ۔
۶۲۳۱	کَاهِنٌ	فال بتانے والا
۶۲۳۲	تَقَوَّلَ	بات لگادینا
۶۲۳۳	اَقَاوِیْل	بعض باتیں
۶۲۳۴	وَتِیْن	رگِ دل، ناڑ
۶۲۳۵	حٰجِزِیْنَ	بچانے والے

سورۃ المعارج

۶۲۳۶	خَمْسِیْن	پچاس
۶۲۳۷	اَلْف	ہزار
۶۲۳۸	سَنَة	سال
۶۲۳۹	عِهْن	دُھنی ہوئی اُون
۶۲۴۰	فَصِیْلَتِهٖ	کُنبہ، قبیلہ

نمبر شمار	عربی	اُردو
۶۲۴۱	تُؤْوِیْه	جگہ دیا تھا اُسکو
۶۲۴۲	نَزَّاعَةً	شعلے مارتی ہوئی
۶۲۴۳	نَزَّاعَةً	اُدھیڑ دینے والی
۶۲۴۴	شَوٰی	منہ کی کھال، کلیجہ۔
۶۲۴۵	اَوْعٰی	بند رکھا، روک لیا۔
۶۲۴۶	هَلُوْعًا	جی کا کچّا
۶۲۴۷	جَزُوْعًا	گھبرانے والا
۶۲۴۸	مَنُوْعًا	منع کرنے والا
۶۲۴۹	دَآئِمُوْنَ	قائم، لگاتار، مسلسل۔
۶۲۵۰	عِزِیْن	ٹولی پر ٹولی
۶۲۵۱	مَسْبُوْقِیْن	عاجز ہونے والے
۶۲۵۲	یُوْفِضُوْنَ	وہ دوڑتے ہیں

نمبر شمار	عربی	اُردو

سورۃ نوح (۷۱)

۶۲۵۳-	اَصَرُّوْا	ڈھٹائی بتائی اُنھوں نے، ضد کی
۶۲۵۴-	وَقَار	عظمت، بزرگی
۶۲۵۵-	اَطْوَار	طرح طرح
۶۲۵۶-	بِسَاطًا	بچھونا، کُشادہ
۶۲۵۷-	وَدّ	قومِ نوح کے پانچ بزرگوں کے نام جنکی یہ لوگ پرستش کیا کرتے تھے
۶۲۵۸-	سُوَاعًا	
۶۲۵۹-	يَغُوْث	
۶۲۶۰-	يَعُوْق	
۶۲۶۱-	نَسْرًا	
۶۲۶۲-	دَيَّارًا	بسنے والا
۶۲۶۳-	تَبَارًا	ہلاک کر ڈالنا

النصف

نمبر شمار	عربی	اُردو

سورۃ الجن (۷۲)

۶۲۶۴-	شَطَطًا	زیادتی کی بات
۶۲۶۵-	رَهَقًا	بددماغی
۶۲۶۶-	مُلِئَتْ	بھری ہوئی
۶۲۶۷-	حَرَسًا	چوکیدار
۶۲۶۸-	مَقَاعِدَ	بیٹھنے کی جگہ
۶۲۶۹-	رَصَدًا	تیار، گھات میں لگا ہُوا
۶۲۷۰-	قِدَدًا	الگ الگ، مختلف
۶۲۷۱-	هَرَبًا	بھاگ کر
۶۲۷۲-	بَخْسًا	کمی، حق تلفی
۶۲۷۳-	قٰسِطُوْنَ	بدراہ لوگ، حق سے پھرے ہوئے
۶۲۷۴-	تَحَرَّوْا	قصد کیا، راستہ ڈھونڈ لیا
۶۲۷۵-	حَطَبًا	ایندھن
۶۲۷۶-	غَدَقًا	وافر، چھلکتا ہُوا
۶۲۷۷-	صَعَدًا	سخت

نمبر شمار	عربی	اُردو
۶۲۷۸	لِبَدًا	بھیڑ لگاکر
۶۲۷۹	لَنْ يُّجِيْرَ	نہیں پناہ دے سکے گا۔
۶۲۸۰	اَقَلَّ	بہت تھوڑے
۶۲۸۱	رَصَدًا	سامانِ حفاظت، نگہبان۔

سورۃ المزمل (۷۳)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۶۲۸۲	مُزَّمِّلُ	کپڑا لپیٹنے والا
۶۲۸۳	نَاشِئَةَ	اُٹھنا رات کو، نیند توڑ کر
۶۲۸۴	وَطْئًا	روندنا، کچلنا (نفس کا)
۶۲۸۵	اَقْوَمُ قِيلًا	بہت سیدھی بات
۶۲۸۶	سَبْحًا	کام، مشغلہ، مصروفیت
۶۲۸۷	تَبْتِيلًا	کٹ کر آجانا، منقطع ہو کر آنا
۶۲۸۸	مَهِّلْ	مہلت دے
۶۲۸۹	اَنْكَالًا	بیڑیاں
۶۲۹۰	ذَا غُصَّةٍ	گلے میں پھنس جانے والا۔
۶۲۹۱	كَثِيْبًا مَّهِيْلًا	بکھری ہوئی ریت
۶۲۹۲	وَبِيْلًا	بھاری
۶۲۹۳	شِيْبًا	بوڑھے
۶۲۹۴	مُنْفَطِرٌ	پھٹ جانیوالا
۶۲۹۵	ثُلُثَيْ	دو تہائی
۶۲۹۶	يَضْرِبُوْنَ فِي الْاَرْضِ	چلتے ہیں زمین میں

سورۃ المدثر (۷۴)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۶۲۹۷	مُدَّثِّرُ	کپڑا اوڑھنے والا
۶۲۹۸	قُمْ	کھڑا ہو جا
۶۲۹۹	اَنْذِرْ	ڈر سنا
۶۳۰۰	كَبِّرْ	بڑائی بیان کر
۶۳۰۱	رُجْزَ	گندگی
۶۳۰۲	اُهْجُرْ	چھوڑ دے، دُور ہو جا

نمبر شمار	عربی	اُردو
۶۳۰۳	نُقِرَ	پھونکا جائے گا، آواز دی جائے گی
۶۳۰۴	نَاقُوْر	صور، نرسنگہ
۶۳۰۵	تَمَهِيْدًا	آراستہ کرنا
۶۳۰۶	اُرْهِقُ	چڑھا دُوں گا میں
۶۳۰۷	صَعُوْد	دوزخ کا پہاڑ، بڑی اونچی چڑھائی
۶۳۰۸	عَبَسَ	تیوری چڑھائی
۶۳۰۹	بَسَرَ	منہ بنانا
۶۳۱۰	يُؤْثَر	نقل کیا جاتا ہے، ہوتا آرہا ہے
۶۳۱۱	لَوَّاحَةٌ	جُھلس دینے والی
۶۳۱۲	تِسْعَةَ عَشَر	انیس[19]
۶۳۱۳	اَسْفَرَ	روشن ہوئی
۶۳۱۴	رَهِيْنَة	گرفتار، بندھا ہُوا
۶۳۱۵	نَخُوْضُ	ہم بحث کرتے ہیں
۶۳۱۶	خَائِضِيْنَ	بحث کرنیوالے
۶۳۱۷	حُمُرٌ	گدھے (جمع)
۶۳۱۸	مُسْتَنْفِرَة	بِدکے ہوئے (جنگلی)
۶۳۱۹	فَرَّتْ	فرار ہوتے، بھاگ گئے

سَقَرَتْ ؟

نمبر شمار	عربی	اُردو
۶۳۲۰	قَسْوَرَة	شیر
۶۳۲۱	اَهْلُ التَّقْوٰى	ڈرنے کے لائق، جس کا ڈر رکھنا چاہیے۔
۶۳۲۲	اَهْلُ الْمَغْفِرَة	مغفرت کرنیوالا

الثلثة

سورۃ القیمۃ (۷۵)

۶۳۲۳	لَوَّامَة	ملامت کرنیوالی
۶۳۲۴	بَرِقَ	پتھرا جائیں گی، چندھیا جائیں گی
۶۳۲۵	خَسَفَ	بے نور ہو جائے گا
۶۳۲۶	مَفَرّ	جگہ فرار ہونیکی
۶۳۲۷	لَا وَزَرَ	نہیں جگہ پناہ کی
۶۳۲۸	مَعَاذِيْر	حیلے، بہانے، عُذر
۶۳۲۹	نَاضِرَة	بارونق، تازگی والے

نمبر شمار	عربی	اُردو
۶۳۳۰	بَاسِرَۃ	خشک، سوکھا، بے رونق۔
۶۳۳۱	قَاقِرَۃ	کمر توڑ دینے والا معاملہ
۶۳۳۲	تَرَاقِیَ	ہنسلی، جہاں جان اٹکتی ہے۔
۶۳۳۳	رَاق	جھاڑ پھونک کرنے والا۔
۶۳۳۴	اِلْتَفَّت	لپٹ جاتے گی
۶۳۳۵	سَاق	پنڈلی
۶۳۳۶	مَسَاق	چلنا
۶۳۳۷	یَتَمَطّٰی	اکڑتا ہُوا
۶۳۳۸	اَوْلٰی	بڑی خرابی
۶۳۳۹	سُدًی	بے کار
۶۳۴۰	یُمْنٰی	پٹکائی جاتی ہے۔

نمبر شمار	عربی	اُردو

الدھر (۷۶) سورۃ

۶۳۴۱	دَھْر	زمانہ
۶۳۴۲	مَذْکُوْرًا	قابلِ ذکر
۶۳۴۳	اَمْشَاج	ملا جُلا
۶۳۴۴	سَلٰسِل	زنجیریں
۶۳۴۵	اَغْلَال	طوق
۶۳۴۶	مِزَاج	ملونی
۶۳۴۷	مُسْتَطِیْرًا	پھیل جانے والا، عام۔
۶۳۴۸	اَسِیْرًا	قیدی
۶۳۴۹	عَبُوْسًا	اُداسی
۶۳۵۰	قَمْطَرِیْرًا	سخت ـــــ معنی ہیں تم
۶۳۵۱	سُرُوْرًا	خوشی، سرور
۶۳۵۲	شَمْسًا	دھوپ
۶۳۵۳	زَمْھَرِیْرًا	جاڑا
۶۳۵۴	دَانِیَۃ	جُھکے ہوئے، قریب
۶۳۵۵	قُطُوْف	میووں کے گچھے خوشے۔

نمبر شمار	عربی	اُردو
۶۳۵۶	تَذْلِیلاً	اختیار میں نزدیک
۶۳۵۷	اٰنِیَۃ	برتن
۶۳۵۸	قَوَارِیْرَا	شیشے
۶۳۵۹	تَقْدِیْرًا	اندازہ
۶۳۶۰	زَنْجَبِیْلاً	سونٹھ
۶۳۶۱	سَلْسَبِیْلاً	جنّت کے ایک رَواں دَواں چشمے کا نام۔
۶۳۶۲	مَنْثُوْرًا	بکھرے ہوئے
۶۳۶۳	اَسْرَ	جوڑ، بند

سورۃ المرسلٰت (۷۷)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۶۳۶۴	مُرْسَلَات	بھیجی جانیوالی ہوائیں۔
۶۳۶۵	عُرْفًا	نرمی سے، نفع پہنچانے کیلئے
۶۳۶۶	عَصْفًا	زور سے
۶۳۶۷	فَرْقًا	جُدا کرنا
۶۳۶۸	مُلْقِیٰت	ڈالنے والے
۶۳۶۹	طُمِسَتْ	مٹا دئے جائیں گے
۶۳۷۰	فُرِجَتْ	کھولدئے جائیں گے
۶۳۷۱	نُسِفَتْ	اُڑا دئے جائیں گے
۶۳۷۲	اُقِّتَتْ	وقت پر لائے جائیں گے۔
۶۳۷۳	اُجِّلَتْ	ملتوی رکھا گیا تھا، وقت کے لئے مقرر کیا گیا تھا۔
۶۳۷۴	کِفَاتًا	سمیٹنے والی
۶۳۷۵	شٰمِخٰتٍ	بُلند، بہت اونچے
۶۳۷۶	فُرَاتًا	پیاس بجھانیوالا میٹھا پانی۔
۶۳۷۷	اِنْطَلِقُوْا	چلے چلو
۶۳۷۸	ثَلٰثِ شُعَبٍ	تین شاخیں
۶۳۷۹	لَاظَلِیْل	نہیں سایہ دیگا
۶۳۸۰	لَهَبٍ	شعلہ مارتی ہوئی آگ۔
۶۳۸۱	تَرْمِیْ	برساتی ہے، پھینکتی ہے

نمبر شمار	عربی	اُردو
۶۳۸۲	شَرَرٌ	چنگاریاں
۶۳۸۳	جِمٰلَتٌ	اونٹوں کی قطاریں
۶۳۸۴	صُفْرٌ	زرد، پیلے رنگ کے۔



۶۳۸۵	عَمَّ	کس چیز کی ؟
۶۳۸۶	نَوْم	نیند
۶۳۸۷	سُبَاتًا	آرام کا سبب
۶۳۸۸	لِبَاسًا	پردہ
۶۳۸۹	وَهَّاجًا	روشن
۶۳۹۰	مُعْصِرَات	رس بھری ہوئی بدلیاں
۶۳۹۱	ثَجَّاجًا	بکثرت
۶۳۹۲	اَلْفَافًا	گنجان، گھنے
۶۳۹۳	سَرَابًا	ریت
۶۳۹۴	مِرْصَاد	گھات
۶۳۹۵	مَآبًا	ٹھکانہ

نمبر شمار	عربی	اُردو
۶۳۹۶	لٰبِثِیْنَ	رہنے والے
۶۳۹۷	اَحْقَابًا	بے انتہا، بے مدّت لمبا وقت، لگاتار
۶۳۹۸	غَسَّاقًا	پیپ بہتی ہوئی
۶۳۹۹	وِفَاقًا	موافق، پوری
۶۴۰۰	حَدَائِقَ	باغ (واحد: حَدِیْقَۃٌ)
۶۴۰۱	دِهَاقًا	بھرے ہوئے چھلکتے ہوئے
۶۴۰۲	صَوَابًا	ٹھیک، مناسب



۶۴۰۳	نٰزِعٰت	زور سے کھینچنے والے۔
۶۴۰۴	غَرْقًا	ڈوب کر، غوطہ لگا کر
۶۴۰۵	نَشْطًا	بند کھول دینا
۶۴۰۶	سَبْحًا	تیرنا

نمبر شمار	عربی	اُردو
۶۴۰۷	سَبْقًا	آگے
۶۴۰۸	رَاجِفَة	کانپنے والی، حاصل تھرتھرا دینے والی صورت
۶۴۰۹	تَتْبَعُ	پیچھے آئے گی
۶۴۱۰	رَادِفَة	پیچھے لگی ہوئی
۶۴۱۱	وَاجِفَةٌ	دھڑکتے ہوئے۔
۶۴۱۲	مَرْدُوْدُوْنَ	پھیرے جانیوالے
۶۴۱۳	حَافِرَة	پہلی حالت، الٹے پاؤں
۶۴۱۴	نَخِرَة	گلی ہوئی، بوسیدہ کھوکھلی۔
۶۴۱۵	سَاهِرَة	میدان
۶۴۱۶	سَمْكُ	موٹا یا، بُلندی
۶۴۱۷	اَغْطَشَ	ڈھانک دیا
۶۴۱۸	ضُحًى	صبح، دھوپ ظاہر ہونا، دن کا ابتدائی چڑھاؤ
۶۴۱۹	دَحٰهَا	بچھادیا اس کو
۶۴۲۰	مَرْعٰى	چراگاہ، چارہ
۶۴۲۱	اَرْسٰى	گاڑ دیا
۶۴۲۲	طَامَّة	آفت

نمبر شمار	عربی	اُردو
۶۴۲۳	فِيْمَ اَنْتَ	کیا تعلق ہے تجھے تُو کس بات میں
۶۴۲۴	عَشِيَّةٌ	ایک شام
۶۴۲۵	ضُحٰهَا	اس کی صبح

سورۃ عبس (۸۰)

۶۴۲۶	تَصَدّٰى	تُو فکر کرتا ہے
۶۴۲۷	تَلَهّٰى	تُو غفلت کرتا ہے
۶۴۲۸	اَيْدِيْ سَفَرَةٍ	ہاتھ سے لکھنے والے
۶۴۲۹	كِرَامٍ	بزرگ، عظمت والے
۶۴۳۰	بَرَرَة	نیکوکار
۶۴۳۱	قُتِلَ	مارا گیا، قتل کیا گیا
۶۴۳۲	مَا اَكْفَرَهٗ	کیسا ناشکری کرتا ہے وہ، کیوں ناشکری کرتا ہے
۶۴۳۳	اَقْبَرَ	گاڑ دیا

نمبر شمار	عربی	اُردو
۶۴۳۴۔	لَمَّا یَقْضِ	نہیں پورا کیا
۶۴۳۵۔	صَبًّا	ڈالنا
۶۴۳۶۔	شَقًّا	پھاڑنا
۶۴۳۷۔	قَضْبًا	ترکاری
۶۴۳۸۔	غُلْبًا	گھنے، گنجان
۶۴۳۹۔	اَبًّا	گھاس
۶۴۴۰۔	صَاخَّة	کان پھوڑنے والی
۶۴۴۱۔	ضَاحِكَة	ہنستے ہوئے
۶۴۴۲۔	مُسْتَبْشِرَة	خنداں، شاداں

سورۃ التکویر (۸۱)

۶۴۴۳۔	كُوِّرَتْ	لپیٹ لیا جائے گا
۶۴۴۴۔	اِنْكَدَرَتْ	جھڑ پڑیں گے
۶۴۴۵۔	عِشَار	دس ماہ کی حاملہ اونٹنی
۶۴۴۶۔	عُطِّلَتْ	چھٹی پھریں گی
۶۴۴۷۔	سُجِّرَتْ	بھڑکا دیا جائے گا
۶۴۴۸۔	زُوِّجَتْ	جوڑے ملائے جائیں گے

نمبر شمار	عربی	اُردو
۶۴۴۹۔	مَوْءٗدَة	زندہ گاڑی ہوئی
۶۴۵۰۔	كُشِطَتْ	کھال اُتار دی جائیگی
۶۴۵۱۔	خُنَّس	چھپ جانے والے ٹھٹھک کر
۶۴۵۲۔	اَلْجَوَارِ	چلنے والے
۶۴۵۳۔	كُنَّس	تھم رہنے والے
۶۴۵۴۔	عَسْعَسَ	جانے لگے
۶۴۵۵۔	تَنَفَّسَ	دم لیا، سانس لیا
۶۴۵۶۔	مَكِيْن	مرتبہ والا
۶۴۵۷۔	مُطَاع	کہا مانا جاتا ہے
۶۴۵۸۔	ثَمَّ	وہاں
۶۴۵۹۔	بِضَنِيْن	بخیل، لعربی؟

سورۃ الانفطار (۸۲)

۶۴۶۰۔	اِنْتَثَرَتْ	جھڑ جائیں گے
۶۴۶۱۔	فُجِّرَتْ	بہہ پڑیں گے
۶۴۶۲۔	بُعْثِرَتْ	اُکھاڑ دی جائیں گی

الربع

نمبر شمار	عربی	اُردو

سورۃ التطفیف (۸۳)

۶۴۶۳۔ مُطَفِّفِیْنَ ناپ تول میں کمی کرنے والے۔
۶۴۶۴۔ اکْتَالُوْا ناپ کر لیا اُنھوں نے
۶۴۶۵۔ یَسْتَوْفُوْنَ پورا لیتے ہیں
۶۴۶۶۔ کَالُوْا ناپ کر دیا انھوں نے
۶۴۶۷۔ یُخْسِرُوْنَ کم کرتے ہیں، نقصان کرتے ہیں
۶۴۶۸۔ مَرْقُوْم درج کیا ہُوا
۶۴۶۹۔ رَانَ زنگ لگ گیا ہے
۶۴۷۰۔ مَحْجُوْبُوْنَ روک دیئے جائیں گے
۶۴۷۱۔ رَحِیْق خالص شراب
۶۴۷۲۔ مَخْتُوْم مہر لگی ہوئی
۶۴۷۳۔ خِتٰم مُہر
۶۴۷۴۔ مِسْك مُشک
۶۴۷۵۔ مُتَنَافِسُوْنَ رغبت کرنیوالے
۶۴۷۶۔ تَسْنِیْم جنّت کے ایک چشمے کا نام

نمبر شمار	عربی	اُردو

۶۴۷۷۔ یَتَغَامَزُوْنَ آنکھیں مٹکاتے ہیں۔
۶۴۷۸۔ فَکِهِیْن باتیں بناتے ہیں، دل لگی کرتے ہیں
۶۴۷۹۔ هَلْ خوب (کیا)
۶۴۸۰۔ ثُوِّبَ بدلہ مل گیا

سورۃ الانشقاق (۸۴)

۶۴۸۱۔ اِنْشَقَّتْ پھٹ جائے گا
۶۴۸۲۔ اَذِنَتْ (حکم) سُنے گا
۶۴۸۳۔ حُقَّتْ لائق ہے
۶۴۸۴۔ مُدَّتْ کھینچ لی جائے گی
۶۴۸۵۔ تَخَلَّتْ خالی ہو جائے گی
۶۴۸۶۔ کَادِحٌ محنت کرنیوالا
۶۴۸۷۔ کَدْحًا محنت کرنا، کوشش کرنا
۶۴۸۸۔ لَنْ یَّحُوْرَ نہیں پھرے گا
۶۴۸۹۔ شَفَقَ کنارۂ آسمان کی وہ

نمبر شمار	عربی	اُردو
		سُرخی جو غروب آفتاب کے بعد ہوتی ہے۔
۶۴۹۰	وَسَقَ	اِکٹھا کیا، سمیٹ لیا
۶۴۹۱	اتَّسَقَ	پورا ہُوا
۶۴۹۲	یُوعُوْنَ	وہ چُھپا کر دل میں رکھتے ہیں۔ (مصدر: اِیْعَاءٌ)

سورۃ (۸۵) البروج

۶۴۹۳	اُخْدُوْد	خندق
۶۴۹۴	قُعُوْد	آس پاس بیٹھے تھے۔
۶۴۹۵	وَدُوْد	چاہنے والا

نمبر شمار	عربی	اُردو

سورۃ (۸۶) الطارق

۶۴۹۶	طَارِق	رات کو آنیوالا، ستارہ
۶۴۹۷	دَافِق	اُچھلتا ہُوا
۶۴۹۸	صُلْب	مرد کے پیٹھ کی ہڈی
۶۴۹۹	تَرَائِب	سینے کی ہڈی
۶۵۰۰	تُبْلٰی	آزمائی جائے گی، جانچ کی جائے گی
۶۵۰۱	سَرَائِر	بھید کی باتیں
۶۵۰۲	ذَاتِ الرَّجْعِ	بارش برسانیوالا، یا چکر مارنے والا
۶۵۰۳	ذَاتِ الصَّدْعِ	پھٹ جانیوالی
۶۵۰۴	هَزْل	بے فائدہ
۶۵۰۵	رُوَيْدًا	تھوڑا

نمبر شمار	عربی	اُردو

سورۃ الاعلیٰ (۸۷)

۶۵۰۶	مَرْعٰی	چارہ
۶۵۰۷	غُثَآءً	سوکھی گھاس
۶۵۰۸	اَحْوٰی	سیاہ مائل
۶۵۰۹	یَتَجَنَّبُ	ایک طرف رہے گا، الگ رہے گا، اجتناب کرے گا
۶۵۱۰	اَشْقٰی	بڑا بدبخت (اسم تفضیل)
۶۵۱۱	یَصْلٰی	داخل ہوگا

سورۃ الغاشیۃ (۸۸)

۶۵۱۲	غَاشِیَۃ	چھاجانے والی
۶۵۱۳	نَاصِبَۃ	مصیبت جھیلنے والے۔

نمبر شمار	عربی	اُردو
۶۵۱۴	اٰنِیَۃ	کھولتا ہُوا
۶۵۱۵	ضَرِیْعٌ	جھاڑ، جھنکاڑ کانٹے دار
۶۵۱۶	لَایُسْمِنُ	نہیں فربہ کریگا، جسم کو طاقت نہ ملے گی۔
۶۵۱۷	مَوْضُوْعَۃ	رکھے ہوئے، موجود
۶۵۱۸	نَمَارِقُ	غالیچے
۶۵۱۹	مَصْفُوْفَۃ	لائن سے لگے ہوئے
۶۵۲۰	زَرَابِیُّ	مسندیں، نفیس بچھونے
۶۵۲۱	مَبْثُوْثَۃ	پھیلے ہوئے، بچھائے ہوئے
۶۵۲۲	نُصِبَت	کھڑے کئے گئے
۶۵۲۳	سُطِحَتْ	بچھائی گئی
۶۵۲۴	مُصَیْطِرٌ	داروغہ
۶۵۲۵	اِیَاب	آنا، لوٹنا

النصف

نمبر شمار	عربی	اُردو

سورۃ الفجر (۸۹)

۶۵۲۶۔ شَفْعٌ — جُفت، جوڑا، مثلاً ۲، ۴، ۶، ۸ وغیرہ

۶۵۲۷۔ وَتْرٌ — تنہا، طاق، جو برابر تقسیم نہ ہوں مثلاً ۱، ۳، ۵، ۷، ۹ وغیرہ۔

۶۵۲۸۔ ذِیْ حِجْرٍ — صاحبِ عقل

۶۵۲۹۔ اِرَمَ — ایک قوم کا نام

۶۵۳۰۔ ذَاتِ الْعِمَادِ — ستونوں والے

۶۵۳۱۔ جَابُوْا — تراشا اُنھوں نے

۶۵۳۲۔ صَبَّ — ڈالدیا

۶۵۳۳۔ سَوْطَ — کوڑا

۶۵۳۴۔ لَا تَحَاضُّوْنَ — نہیں اُبھارا تم نے رغبت نہیں دلائی

۶۵۳۵۔ تُرَاث — میراث کا مال

۶۵۳۶۔ اَکْلًا لَّمًّا — کھانا جم کر سمیٹ کر کھانا

نمبر شمار	عربی	اُردو

۶۵۳۷۔ حُبًّا جَمًّا — محبّت کرنا جم کر، خوب محبّت کرنا

۶۵۳۸۔ جِآیْءَ — لایا جائے گا

۶۵۳۹۔ وَثَاق — قید کرنا، باندھنا

۶۵۴۰۔ مُطْمَئِنَّة — اطمینان والی

سورۃ البلد (۹۰)

۶۵۴۱۔ حِلٌّ — جو احرام سے نکل آیا داخل ہونے والا اُترنے والا

۶۵۴۲۔ کَبَد — مشقّت میں ڈالا ہُوا

۶۵۴۳۔ لُبَد — خوب

۶۵۴۴۔ شَفَتَیْن — دو ہونٹ

۶۵۴۵۔ نَجْدَیْن — دو راہیں

۶۵۴۶۔ لَا اقْتَحَمَ — نہیں گذرا، نہیں بیٹھا

۶۵۴۷۔ عَقَبَة — گھاٹی

نمبر شمار	عربی	اُردو
۶۵۴۸	فَكٌّ	چھڑا دینا
۶۵۴۹	ذِیْ مَسْغَبَة	بھوکا، فاقہ والا
۶۵۵۰	ذَا مَقْرَبَة	قرابت دار
۶۵۵۱	ذَا مَتْرَبَة	خاک آلود
۶۵۵۲	مُؤْصَدَة	بند کی ہوئی، موندی ہوئی

سورۃ الشمس (۹۱)

نمبر شمار	عربی	اُردو
۶۵۵۳	تَلٰهَا	پیچھے ہُوا اس کے
۶۵۵۴	جَلّٰى	روشن کیا
۶۵۵۵	طَحٰى	بچھا دیا
۶۵۵۶	دَسّٰى	گاڑ دیا
۶۵۵۷	سُقْيٰى	پانی پلانا اور اسکی باری
۶۵۵۸	دَمْدَمَ	ہلاکت ڈالی
۶۵۵۹	عُقْبٰى	پچھاڑی کرنا، پیچھا کرنا

نمبر شمار	عربی	اُردو
۶۵۶۰	شَتّٰى	مختلف، الگ الگ
۶۵۶۱	عُسْرٰى	تنگی
۶۵۶۲	تَرَدّٰى	برباد ہوگا، گڑھے میں گرے گا
۶۵۶۳	تَلَظّٰى	شعلہ مارتی ہوئی
۶۵۶۴	اَشْقٰى	بڑا بدبخت
۶۵۶۵	اَتْقٰى	خوب پرہیزگار، اللہ سے بہت زیادہ ڈرنے والا۔

سورۃ اللیل (۹۲)

نمبر شمار	عربی	اُردو

سورۃ الضحیٰ (۹۳)

۶۵۶۶	ضُحیٰ	دن کا چڑھنا، دھوپ روشن ہو جانا۔
۶۵۶۷	سَجیٰ	قرار پکڑے، چھا جائے
۶۵۶۸	مَا وَدَّعَ	نہیں چھوڑا
۶۵۶۹	مَا قَلیٰ	نہیں ناخوش رہا
۶۵۷۰	عَآئِلاً	نادار، تنگدست
۶۵۷۱	لَا تَقْهَرْ	مت سختی کر
۶۵۷۲	لَا تَنْهَرْ	مت جھڑک
۶۵۷۳	حَدِّثْ	بیان کر

سورۃ الشرح (۹۴)

۶۵۷۴	وَضَعْنَا	اُتار دیا ہم نے
۶۵۷۵	اَنْقَضَ	توڑ دیا
۶۵۷۶	ظَهْرَكَ	پیٹھ تیری
۶۵۷۷	اِنْصَبْ	محنت کر
۶۵۷۸	اِرْغَبْ	رغبت کر

سورۃ التین (۹۵)

۶۵۷۹	تِیْن	انجیر
۶۵۸۰	تَقْوِیْم	ترکیب، سانچہ
۶۵۸۱	اَسْفَل	بہت نیچے
۶۵۸۲	سَافِلِیْن	سب سے نیچے

نمبر شمار	عربی	اُردو

سورۃ العلق (۹۶)

۶۵۸۳	عَلَقٍ	جما ہُوا خون
۶۵۸۴	اَکْرَم	بڑا کرم والا
۶۵۸۵	رُجْعٰی	لَوٹنا، پلٹنا، پھر کر جانا
۶۵۸۶	نَسْفَعًا	ہم ضرور گھسیٹیں گے۔
۶۵۸۷	نَاصِیَة	پیشانی
۶۵۸۸	نَادِیَ	ہم مجلس
۶۵۸۹	زَبَانِیَة	ڈھکیلنے والے فرشتے، رگیدنے والے۔

نمبر شمار	عربی	اُردو

سورۃ القدر (۹۷)

۶۵۹۰	لَیْلَةُ الْقَدْرِ	شبِ قدر مرتبہ اندازہ والی رات

الثلثة

سورۃ البیّنة (۹۸)

۶۵۹۱	مُنْفَکِّیْنَ	باز آنیوالے
۶۵۹۲	قَیِّمَة	مضبُوط، دُرست
۶۵۹۳	شَرُّ الْبَرِیَّة	بدترین مخلوق
۶۵۹۴	خَیْرُ الْبَرِیَّة	بہترین مخلوق

نمبر شمار	عربی	اُردو

سورۃ الزلزال (۹۹)

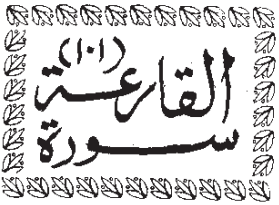
۶۵۹۵	زِلْزَال	زلزلہ، بھونچال
۶۵۹۶	مَالَهَا	کیا ہُوا اُس کو (زمین کو)
۶۵۹۷	تُحَدِّثُ	بیان کرے گی
۶۵۹۸	يَصْدُرُ	نکلنے لگے گا
۶۵۹۹	اَشْتَاتًا	متفرق، الگ الگ

نمبر شمار	عربی	اُردو

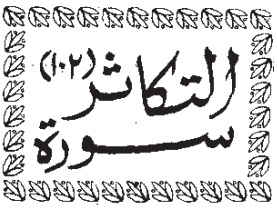
سورۃ العٰدیٰت (۱۰۰)

۶۶۰۰	عٰدِيٰت	دوڑنے والے گھوڑے۔
۶۶۰۱	ضَبْحًا	ہانپ کر
۶۶۰۲	مُوْرِيٰت	آگ جھاڑنیوالے
۶۶۰۳	قَدْحًا	ٹاپ مارنا
۶۶۰۴	مُغِيْرٰت	غارت گری کرنے والے
۶۶۰۵	اَثَرْنَ	اُڑاتے ہیں
۶۶۰۶	نَقْعًا	گردوغبار
۶۶۰۷	وَسَطْنَ	بیچ میں گھُس جاتی ہے۔
۶۶۰۸	كَنُوْد	ناشکرا
۶۶۰۹	بُعْثِرَ	نکال لیا جائے گا
۶۶۱۰	حُصِّلَ	حاصل کرلیا جائیگا

نمبر شمار	عربی	اُردو

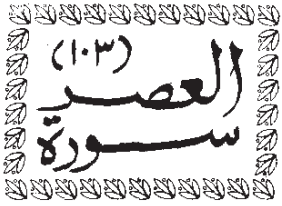


۶۶۱۱	اَلْقَارِعَة	کھڑکھڑاہٹ
۶۶۱۲	فَرَاش	پتنگے، پروانے
۶۶۱۳	مَبْثُوث	پراگندہ
۶۶۱۴	مَنْفُوش	دُھنا ہُوا
۶۶۱۵	اُمُّهٗ	ٹھکانا اُس کا
	(اُمّ۔ اصل معنیٰ ماں)	
۶۶۱۶	نَارٌ حَامِيَة	دہکتی آگ



۶۶۱۷	اَلْهٰى	غافل کر دیا
۶۶۱۸	تَكَاثُر	کثرت
۶۶۱۹	رَاَيْتُمُ	دیکھ لیا تم نے
۶۶۲۰	مَقَابِرَ	قبریں

نمبر شمار	عربی	اُردو



۶۶۲۱	وَ	قسم (واؤ قسمیہ ہے)
۶۶۲۲	عَصْر	زمانہ، وقت، ڈھلتا ہُوا دن
۶۶۲۳	تَوَاصَوْ	وصیت کی



۶۶۲۴	هُمَزَة	عیب لگانیوالا
۶۶۲۵	لُمَزَة	طعنہ دینے والا
۶۶۲۶	اَخْلَدَ	ہمیشہ رہے گا
۶۶۲۷	يُنْۢبَذَنَّ	ڈال دیا جائے گا
۶۶۲۸	حُطَمَة	روند ڈالنے والی آگ
۶۶۲۹	مُوْقَدَة	سُلگائی ہوئی

نمبر شمار	عربی	اُردو
۶۶۳۰	تَطَّلِعُ	خبر لے ڈالے گی
۶۶۳۱	اَفْئِدَۃ	دل
	(واحد : فُؤَادٌ)	
۶۶۳۲	مُمَدَّدَۃ	لمبے لمبے

سورۃ الفیل (۱۰۵)

۶۶۳۳	اَصْحٰبُ الْفِیْلِ	ہاتھی والے
۶۶۳۴	اَلْفِیْل	ہاتھی
۶۶۳۵	تَضْلِیْل	سراپا غلط
۶۶۳۶	اَبَابِیْل	جُھنڈ کے جُھنڈ پرندوں کے
۶۶۳۷	عَصْف	بھوسا
۶۶۳۸	مَاْکُوْل	کھایا ہُوا

نمبر شمار	عربی	اُردو
۶۶۳۹	اِیْلٰفِ	اُلفت دلانا
۶۶۴۰	رِحْلَۃ	سفر
۶۶۴۱	شِتَآء	جاڑا
۶۶۴۲	صَیْف	گرمی

سورۃ قریش (۱۰۶)

سورۃ الماعون (۱۰۷)

۶۶۴۳	یَدُعُّ	دھکّے دیتا ہے
۶۶۴۴	سَاھُوْنَ	غفلت برتنے والے
۶۶۴۵	مَاعُوْن	تھوڑی سی چیز، روزانہ استعمال کی چھوٹی اشیاء

نمبرشمار عربی اُردو

سورۃ الکوثر (۱۰۸)

۶۶۴۶۔اَلْکَوْثَرَ کثرت
۶۶۴۷۔اُنْحَرْ قربانی کر
۶۶۴۸۔شَانِئَكَ تیرادشمن
۶۶۴۹۔اَبْتَرُ بے نام ونشان

سورۃ الکافرون (۱۰۹)

۶۶۵۰۔لَآ اَعْبُدُ نہیں میں عبادت کرتا ہوں۔
۶۶۵۱۔مَا تَعْبُدُوْنَ جسکی تم عبادت کرتے ہو۔
۶۶۵۲۔مَآ اَعْبُدُ جسکی میں عبادت کرتا ہوں۔
۶۶۵۳۔مَا عَبَدْتُّمْ جسکی تم عبادت کرتے ہے ہو
۶۶۵۴۔عَابِدٌ عبادت کرنے والا

نمبرشمار عربی اُردو

سورۃ النصر (۱۱۰)

۶۶۵۵۔اَفْوَاجًا فوج درفوج
۶۶۵۶۔اسْتَغْفِرْ مغفرت کی درخواست کر۔

سورۃ اللھب (۱۱۱)

۶۶۵۷۔تَبَّتْ ٹوٹ گئے، ہلاک ہوگئے
۶۶۵۸۔تَبَّ ہلاک ہُوا
۶۶۵۹۔مَآ اَغْنٰی نہیں کام آیا
۶۶۶۰۔ذَاتَ لَهَبٍ شعلہ مارتی ہوئی
۶۶۶۱۔حَمَّالَةَ اُٹھانیوالی
۶۶۶۲۔حَطَبَ ایندھن، لکڑیاں
۶۶۶۳۔جِيْدِ گردن
۶۶۶۴۔مَسَدٌ خوب بٹی ہوئی

نمبر شمار	عربی	اُردو

سورۃ الاخلاص (۱۱۲)

۶۶۶۵-	اَحَدٌ	اکیلا
۶۶۶۶-	الصَّمَدُ	بے احتیاج، جس کو کسی کی ضرورت نہ ہو لیکن سب کو اُس کی ضرورت ہو
۶۶۶۷-	لَمْ یَلِدْ	نہیں جنا کسی کو
۶۶۶۸-	لَمْ یُوْلَدْ	نہیں جنا گیا
۶۶۶۹-	کُفُوًا	برابری کا

سورۃ الفلق (۱۱۳)

۶۶۷۰-	اَعُوْذُ	پناہ پکڑتا ہوں
۶۶۷۱-	فَلَقِ	صبح، رات کی تاریکی کو چیرنے والی صبح۔

نمبر شمار	عربی	اُردو
۶۶۷۲-	غَاسِقِ	اندھیرا کرنیوالی
۶۶۷۳-	وَقَبَ	چھا جائے
۶۶۷۴-	نَفّٰثٰتِ	پھونکنے والیاں
۶۶۷۵-	عُقَدِ	گنڈے، گانٹھیں

سورۃ الناس (۱۱۴)

۶۶۷۶-	مَلِكِ	بادشاہ (جمع: مُلُوْك)
۶۶۷۷-	اَلْخَنَّاسِ	چھپنے والا (پیچھے ہٹنا) پیچھے ہٹنے والا
۶۶۷۸-	یُوَسْوِسُ	وسوسہ ڈالتا ہے